

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ENSTİTÜ ANABİLİM DALI: SOSYAL HİZMET
ENSTİTÜ BİLİM DALI: SOSYAL HİZMET**

**AHİSKA TÜRKLERİNİN GÖÇ SONRASI UYUMLARININ
SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA İNCELENMESİ:
BURSA-GÜRSU İLÇESİ ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

FURKAN ARI

DANIŞMAN: PROF. DR. FETHİ GÜNGÖR

**YALOVA
HAZİRAN 2022**

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ANABİLİM DALI: SOSYAL HİZMET
ENSTİTÜ BİLİM DALI: SOSYAL HİZMET

AHISKA TÜRKLERİNİN GÖÇ SONRASI UYUMLARININ
SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA İNCELENMESİ:
BURSA-GÜRSU İLÇESİ ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

FURKAN ARI
177303014

DANIŞMAN: PROF. DR. FETHİ GÜNGÖR

YALOVA
HAZİRAN 2022

ETİK BEYAN

Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi taahhüt ve beyan ederim.

İmza

Furkan ARI

ÖNSÖZ

*“Ben Ahıska’yım, ellerin hasıyım,
Orta Asya çöllerinde sürgünler sevdasıyım!
Tütmeyen ocaklarda elleri koynunda,
Binlerce ananın kara yasıyım.”*
(Yunus Zeyrek)

Ahıska Türkleri, yıllardır sürgün ve göçler ile yerlerinden yurtlarından edilmiş bir halktır. Son yıllarda Ahıska davasını yüksek sesle haykırmalarına rağmen uluslararası toplum tarafından karşılık bulamamaktadırlar. Vatansız geçen yılların hasretini son durak olarak gördükleri Türkiye’ye göç ederek gidermektedirler.

Araştırma sürecimde tüm içtenlikleriyle bana yardımcı olmaya çalışan Gürsu’da ikamet eden Ahıska Türklerine çok teşekkür ederim. Özellikle araştırmamın her aşamasında manevi olarak büyük desteklerini gördüğüm değerli büyüğüm Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Ramiz MEHMET abime ve DATÜB Gürsu Temsilciliği yetkililerine şükranlarımı sunarım. Saha araştırmaları kısmında teknik destekleriyle her daim yanımda olan Ahıska Türkü eski dostum Ensar CELALOĞLU’na da müteşekkirim. Ayrıca görüşme yaptığım Gürsu ilçesinde bulunan tüm kurum ve kuruluş yetkililerinin şahsıma karşı göstermiş oldukları ilgi ve nazik yaklaşımlarından dolayı da kendilerine teşekkürü borç bilirim.

Tez çalışmam boyunca her türlü akademik bilgi, tecrübe ve fikir ile desteğini esirgemeyen ve yönlendirmeleri ile yolumu açan tez danışmanım Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR’e şükranlarımı sunarım. Tezin fikir ve oluşum kısmında başından beri süreci takip eden ve beni cesaretlendiren Prof. Dr. Bedrettin KESGİN’e ve Doç. Dr. Uğur Bekir DİLEK’e teşekkür ederim. Tez jürimde yer alarak değerli bilgi ve tecrübeleri ile teze katkı sunan Prof. Dr. Yusuf GENÇ ile Doç. Dr. Recep YILDIZ’a teşekkür ederim.

Son olarak eğitim hayatım boyunca özellikle doktora sürecinde bana güvenerek ve inanarak maddi manevi her türlü destekleriyle yanımda olan, benim bugünlere gelmemdeki en büyük pay sahibi anneme ve babama çok teşekkür ediyorum.

Haziran-2022

Furkan ARI

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	i
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
TABLOLAR LİSTESİ	xi
HARİTALAR LİSTESİ.....	xv
ÖZET	xvii
ABSTRACT.....	xix
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Önemi	2
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Sorunu	5
Araştırmanın Hipotezleri	6
Araştırmanın Yöntemi	8
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	9
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	11
1.1. Göç Kavramları ve Tanımları	11
1.2. Göç Çeşitleri.....	12
1.2.1. İç göç-dış (uluslararası) göç	13
1.2.2. Transit göç.....	16
1.2.3. Dönemsel (mevsimlik) göç	17
1.2.4. İşgücü göçü	17
1.2.5. Mekik göçü.....	19
1.2.6. Serbest (gönüllü) göç- zorunlu göç	20
1.2.7. Düzenli göç- düzensiz göç	22
1.3. Göç Kuramları.....	24
1.3.1. Geleneksel göç kuramları.....	24
1.3.1.1. Ravenstein'in göç kanunları.....	24
1.3.1.2. Kesişen fırsatlar kuramı	26
1.3.1.3. İtme çekme kuramı	28
1.3.1.4. Petersen'in beş göç tipi	30

1.3.2. Çağdaş göç kuramları	32
1.3.2.1. Neoklasik göç kuramları.....	33
1.3.2.2. Yeni ekonomi kuramı	34
1.3.2.3. İkiye bölünmüş emek piyasası kuramı	36
1.3.2.4. Dünya sistemi (merkez çevre) kuramı.....	38
1.3.2.5. Göç sistemleri kuramı.....	39
1.3.2.6. Göçmen ilişkiler ağı (network) kuramı.....	41
1.3.2.7. Kurumsal kuram.....	42
1.3.2.8. Kümülatif nedensellik kuramı.....	43
1.3.2.9. Ulus aşırı göç kuramı.....	45
1.3.3. Göç kuramlarının düzeyi	46
1.4. Uyum ve Kapsamı.....	47
1.4.1. Ekonomik uyum.....	49
1.4.2. Politik uyum.....	51
1.4.3. Sosyokültürel uyum.....	53
1.5. Göç ve Uyum Sürecinde Sosyal Hizmet	56
BÖLÜM 2: AHISKA, AHISKA TÜRKLERİ VE TÜRKİYE’DE UYGULANAN POLİTİKALAR	61
2.1. Ahıska’nın Konumu	61
2.2. Ahıska’nın Tarihi	62
2.3. Ahıska Türklerinin Göç Dönemleri.....	65
2.3.1. Osmanlı Devleti dönemi	66
2.3.2. 1944 sürgün dönemi	67
2.3.3. Fergana olayları dönemi	69
2.3.4. Krasnodar olayları dönemi.....	70
2.3.5. Anavatan Gürcistan’a dönüş dönemi.....	74
2.4. Ahıska Türklerinin Yaşadıkları Ülkeler ve Nüfus Dağılımları.....	77
2.5. Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Göçü: Sebepler ve Şartlar	77
2.6. Ahıska Türklerine Yönelik Mevzuat Uygulamaları.....	81
2.6.1. Ahıska Türklerinin Türkiye’ye kabulü ve iskânına dair kanun	82
2.6.2. Ahıska Türklerinin kabulü ve iskânına dair Bakanlar Kurulu kararı	84
2.6.3. Ahıska Türklerinin kabulü ve iskânına dair Cumhurbaşkanı kararı	85

2.6.4. Ahıska Türklerinin tabii olduğu diğer kanun hükümleri	85
2.7. Ahıska Türklerinin Sahip Oldukları Haklar.....	87
2.7.1. Türkiye'ye girme ve yerleşme hakkı	87
2.7.2. Kişi dokunulmazlığı hakkı	88
2.7.3. Basın özgürlüğü.....	89
2.7.4. Dernek kurma ve üye olma özgürlüğü.....	90
2.7.5. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı	91
2.7.6. Mülkiyet ve miras hakları	92
2.7.7. Çalışma hakkı.....	93
2.7.8. Sosyal güvenlik hakları.....	95
2.7.9. Siyasal haklar	95
BÖLÜM 3: ALAN ARAŞTIRMASININ YÖNTEMİ, BULGULAR VE YORUMLAR.....	97
3.1. Araştırmanın Modeli.....	97
3.2. Evren ve Örneklem.....	97
3.3. Veri Toplama Teknikleri.....	97
3.4. Veri Toplama Süreci.....	98
3.5. Verilerin Analizi.....	99
3.6. Bulgular ve Yorumlar	100
3.6.1. Ahıska Türkü göçmenlerinden elde edilen bulgular.....	100
3.6.1.1. Demografik bilgiler	100
3.6.1.2. Ekonomik uyum süreçleri	104
3.6.1.3. Politik uyum süreçleri.....	110
3.6.1.4. Sosyokültürel uyum süreçleri.....	123
3.6.1.5. Ülkede kalış süresinin uyum düzeyine etkisi	140
3.6.1.6. 3835 sayılı kanunun sınırlılığının sosyal hizmetlere erişim düzeyine etkisi.....	150
3.6.1.7. Kapalı toplum özelliğinin uyum sürecine etkisi.....	161
3.6.2. Kurum yetkililerinden elde edilen bulgular	177
3.6.2.1. Ahıska Türklerinin uyum sürecine dair bulgular.....	177
3.6.2.2. Ahıska Türklerinin uyum sorunlarına dair bulgular	182
3.6.2.3. Ahıska Türklerine verilen hizmetlere dair bulgular	190

3.6.2.4. Ahıska Türklerine verilen hizmetlerin sunumunda yaşanan sorunlara dair bulgular.....	197
4. TARTIŞMA.....	203
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	217
5.1. Sonuç	217
5.2. Öneriler.....	220
KAYNAKLAR	223
EK1: GÖÇMEN AHISKA TÜRKLERİNE YÖNELİK YAPILANDIRILMIŞ SORU FORMU.....	237
EK2: KURUM YETKİLİLERİNE YÖNELİK YARI YAPILANDIRILMIŞ SORU FORMU	243
EK3: KURUM YETKİLİLERİNE YÖNELİK ONAM FORMU	245
EK4: ETİK KURUL İZNİ.....	247
EK5: GÜRSU BELEDİYESİ İZİN YAZISI.....	249
EK6: GÜRSU KAYMAKAMLIĞI İZİN YAZISI	251
EK7: ÖZGEÇMİŞ.....	253

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BAĞ-KUR	: Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu
BALGÖÇ	: Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği
BM	: Birleşmiş Milletler
DATÜB	: Dünya Ahıska Türkleri Birliği
EC	: European Communities
GSS	: Genel Sağlık Sigortası
IDC	: International Development Committee
IOM	: International Organization for Migration
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KPSS	: Kamu Personel Seçme Sınavı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SYDV	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Yaşanan Yer ve Ulaşılmak İstenen Yerdeki Faktörler ve Göç Sürecindeki Etkileşimleri.....	29
Tablo 2. Analiz Düzeyi ile Açıklanmış Göç Kuramları	46
Tablo 3. Sosyal Uyumun Kapsamı.....	49
Tablo 4. Görüşme Yapılan Kurum Yetkilileri	98
Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.....	100
Tablo 6. Katılımcıların Yaş Dağılımı.....	101
Tablo 7. Katılımcıların Doğum Yeri	101
Tablo 8. Katılımcıların Eğitim Durumu	102
Tablo 9. Katılımcıların Medeni Durumu.....	102
Tablo 10. Katılımcıların Çocuk Sayısı	103
Tablo 11. Katılımcıların Hanede Kiminle Yaşadığı.....	103
Tablo 12. Katılımcıların Çalışma Durumu	104
Tablo 13. Katılımcıların Aile Gelir Durumu	104
Tablo 14. Katılımcıların Türkiye’deki Mesleği	105
Tablo 15. Katılımcıların Kaynak Ülkelerindeki Mesleği	106
Tablo 16. Katılımcıların Hanesinde Çalışan Sayısı	107
Tablo 17. Katılımcıların Kaynak Ülkelerindeki Mal/Mülk Sahipliği	108
Tablo 18. Katılımcıların Türkiye’de Sahip Olduğu Mülkler	108
Tablo 19. Katılımcıların Mülklerini Edinmek İçin Birikim Sağlama Durumu	109
Tablo 20. Katılımcıların Göçmenlik Statüsü	110
Tablo 21. Katılımcıların Göç Ettiği Ülkeler	110
Tablo 22. Katılımcıların Türkiye’ye Geldiği Tarih.....	111
Tablo 23. Katılımcıların Vatandaşlık Durumu	111
Tablo 24. Katılımcıların Oturma İzni Alma Süresi	112
Tablo 25. Katılımcıların Çalışma İznine Sahip Olma Durumu	112
Tablo 26. Katılımcıların Çalışma İzni Başvurusunda Aldığı Destek.....	113
Tablo 27. Katılımcıların Vatandaşlık Almada Yaşadıkları Sorunlar	114
Tablo 28. Katılımcıların Yasal Haklarını Bilme Durumu	115
Tablo 29. Katılımcıların Sahip Olduğu Sosyal Güvence Durumu.....	115
Tablo 30. Katılımcıların Türkiye’ye Sosyal Haklarını Aktarabilme Durumu.....	116

Tablo 31. Katılımcıların Ailesi veya Tanıdıklarının Sınır Dışı Edilme Durumu	117
Tablo 32. Katılımcıların Dernek veya Vakıf Üyelik Durumu.....	117
Tablo 33. Katılımcıların Sağlık Hizmetlerine Erişim Durumu	118
Tablo 34. Katılımcıların Ailesinde Engelli Bireye Sahip Olma Durumu	119
Tablo 35. Katılımcıların Yardım Aldığı Kurum veya Kişiler	119
Tablo 36. Katılımcıların Sosyal Destek Aldığı Kurum veya Kişiler	121
Tablo 37. Katılımcıların Sosyal Çalışmacı ile Görüşme Durumu	122
Tablo 38. Katılımcıların Sosyal Hizmet Konusunda Fikir Sahibi Olma Durumu.....	123
Tablo 39. Katılımcıların Konuştuğu Diller	123
Tablo 40. Katılımcıların Türkçe’de Hangi Temel Beceride Zorluk Yaşadığı.....	124
Tablo 41. Katılımcıların Türkiye Türkçesini Geliştirmede Destek Alma Durumu	125
Tablo 42. Katılımcıların Çocuklarının Eğitim Sürecinde Yaşadığı Zorluklar	126
Tablo 43. Katılımcıların Çalıştığı Yerde Yaşadığı Sorunlar	127
Tablo 44. Katılımcıların Kaynak Ülkelerinden Göç Etme Sebebi	128
Tablo 45. Katılımcıların Gürsu’ya Göç Etme Sebebi	129
Tablo 46. Katılımcıların Gürsu’ya Göç Ettiklerinde Yaşadıkları Sorunlar.....	130
Tablo 47. Katılımcıların Kaynak Ülkelerinde Yaşadıkları Yerleşim Yeri.....	131
Tablo 48. Katılımcıların Kaynak Ülkelerinde Akrabalarının Olma Durumu.....	131
Tablo 49. Katılımcıların Kaynak Ülkedeki Akrabaları.....	132
Tablo 50. Katılımcıların Akrabalarıyla Görüşme Sıklığı.....	132
Tablo 51. Katılımcıların Kaynak Ülkelerine Dönme İsteği	133
Tablo 52. Katılımcıların Gürsu’da Oturduğu Mahalle.....	133
Tablo 53. Katılımcıların Gürsu’da İrtibatta Olduğu Kişiler.....	134
Tablo 54. Katılımcıların Gürsu Halkı ile İlişki Sıklığı	135
Tablo 55. Katılımcıların Gürsu Halkının Ahıska Türklerine Karşı Tutumuna Yönelik Düşüncesi	136
Tablo 56. Katılımcıların Gürsu Halkı ile Problem Yaşama Durumu	136
Tablo 57. Katılımcıların Gürsu Halkının Hayat Tarzına Yönelik Tutumu	137
Tablo 58. Katılımcıların Gürsu Halkı ile Evlenmeye Yönelik Tutumu.....	137
Tablo 59. Katılımcıların Ailesinde Gürsu Halkı ile Evlenme Durumu	138
Tablo 60. Katılımcıların Kültür, Örf ve Adetlerini Yaşama Durumu.....	138
Tablo 61. Katılımcıların Dinî Konularda Destek Alma Durumu	139
Tablo 62. Göç Edilen Yıl ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki.....	140

Tablo 63. Göç Edilen Yıl ile Sağlık Hizmetlerine Erişim Sorunu Arasındaki İlişki	141
Tablo 64. Göç Edilen Yıl ile Yasal Hakları Bilme Arasındaki İlişki.....	143
Tablo 65. Göç Edilen Yıl ile Kaynak Ülkeye Dönme İsteği Arasındaki İlişki	144
Tablo 66. Göç Edilen Yıl ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki	145
Tablo 67. Göç Edilen Yıl ile Gürsu Halkının Hayat Tarzı-Kültürünün Yabancı Gelme Durumu Arasındaki İlişki.....	147
Tablo 68. Göç Edilen Yıl ile Gürsu Halkından Biriyle Evlenmeye Yönelik Tutum Arasındaki İlişki.....	148
Tablo 69. Göç Edilen Yıl ile Gürsu Halkından Biriyle Evlilik Durumu Arasındaki İlişki.....	149
Tablo 70. Göçmenlik Statüsü ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki.....	150
Tablo 71. Sahip Olunan Vatandaşlık ile Yasal Hakları Bilme Durumu Arasındaki İlişki.....	151
Tablo 72. Sahip Olunan Vatandaşlık ile Sosyal Çalışmacıyla Görüşme Durumu Arasındaki İlişki.....	152
Tablo 73. Maddi Manevi Yardım Alınan Kuruluşlar ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki.....	153
Tablo 74. Sosyal Destek Alınan Kurum-Kişiler ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki.....	155
Tablo 75. Gürsu'ya Göç Sonrasında Yaşanan Zorluklar ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki	158
Tablo 76. Sahip Olunan Vatandaşlık ile Sağlık Hizmetlerine Erişim Durumu Arasındaki İlişki.....	160
Tablo 77. Çalışma İzni Başvurusunda Nereden Destek Alındığı ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki	161
Tablo 78. Yasal Hakları Bilme Durumu ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki.....	164
Tablo 79. Maddi Manevi Yardım Alınan Kurum-Kişiler ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki.....	165
Tablo 80. Türkiye Türkçesini Geliştirmede Destek Alınan Kurum-Kişiler ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki.....	167
Tablo 81. Gürsu'ya Göç Sonrasında Yaşanan Zorluklar ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki.....	171
Tablo 82. Gürsu Halkının Hayat Tarzının-Kültürünün Yabancı Gelme Durumu ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki.....	173
Tablo 83. Gürsu'da Kültür, Örf ve Adetleri Devam Ettirebilme Durumu ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki.....	174
Tablo 84. Gürsu Halkından Biriyle Evlenmeye Yönelik Tutum ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki.....	175

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Ahıska Bölgesinin Coğrafi Konumu.....	62
---	----

AHISKA TÜRKLERİNİN GÖÇ SONRASI UYUMLARININ SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA İNCELENMESİ: BURSA-GÜRSU İLÇESİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Ahıska Türkleri, 3835 sayılı “Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun” kapsamı dışında iradi göç ile de Türkiye’ye gelmektedir. Bu kanunun kapsamı dışında olduklarından dolayı serbest göçmen olarak değerlendirilmektedirler. Serbest göçmen olan Ahıska Türkleri göç sonrasında ekonomik, politik ve sosyokültürel uyum sorunlarıyla karşılaşmaktadır.

Sosyal hizmet alanında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç sonrasında uyum sorunlarına yönelik yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sosyal hizmet alan yazında Ahıska Türklerine yönelik sosyal hizmet müdahale ve politikalarının eksikliğinin giderilmesi ve Ahıska Türklerinin haklarına yönelik savunuculuğun geliştirilerek farkındalık oluşturulması bu araştırmanın amacıdır.

Karma araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmanın nicel kısmında 500 Ahıska Türkü serbest göçmene yapılandırılmış soru formu uygulanmıştır. Araştırmanın hipotezleri “Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ülkede kalış süresi arttıkça uyum sorunu azalmaktadır”, “3835 sayılı ‘Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun’ un sınırlılığından dolayı Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sosyal hizmetlere erişimi kısıtlıdır” ve “Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı bir toplum özelliği taşıması göç sonrasında uyum sorunu yaşamalarını engellemektedir” şeklinde belirlenmiştir. Ahıska Türklerinin uyum sorunları SPSS 26.0 programı kullanılarak frekans dağılımları alınmış olup hipotezler ise ki kare testi ile sınanmıştır. Araştırmanın nitel kısmında ise 13 kurum ve kuruluş yetkilisi ile yüz yüze görüşme yapılarak Ahıska Türkü serbest göçmenlerin uyum sorunları, sunulan hizmetler ve hizmetlerin sunumunda yaşanan sorunlara yönelik cevaplar aranmıştır. Araştırma sonucunda 3835 sayılı kanun dışında kalan Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ekonomik, politik ve sosyokültürel uyum sorunları saptanmış olup bu uyum sorunlarının çözüme kavuşturulması için ise makro sosyal hizmet yaklaşımlarının gerekli olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Göç, Makro Sosyal Hizmet, Ahıska Türkleri, Uyum Sorunu

EXAMINATION OF AHISKA TURKS' AFTER MIGRATION ADAPTATION IN THE CONTEXT OF SOCIAL WORK: THE CASE OF BURSA-GÜRSU DISTRICT

ABSTRACT

Ahıska Turks come to Turkey by voluntary migration, outside the scope of the "Law on Admission and Settlement of Ahıska Turks to Turkey" numbered 3835. Since they are outside the scope of this law, they are considered as free immigrants. Ahıska Turks, who are free immigrants, face economic, political and sociocultural adaptation problems after migration. In the social work literature, no study has been found on the adaptation problems of Ahıska Turkic free immigrants after migration. The aim of this research is to eliminate the lack of social work interventions and policies towards Ahıska Turks in the social work literature and to raise awareness by improving advocacy towards Ahıska Turks.

In the quantitative part of the research, which was carried out with the mixed research method, a structured questionnaire was applied to 500 Ahıska Turks free immigrants. The hypothesis of the research is that "As the length of stay of the Ahıska Turk free immigrants in the country increases, the integration problem decreases", "Due to the limitations of the Law on the Admission and Settlement of Ahıska Turks in Turkey numbered 3835 free Ahıska Turks immigrants have limited access to social works", and "The fact that Ahıska Turkic free immigrants have a closed society feature prevents them from experiencing adaptation problems after migration". Frequency distributions of Ahıska Turks' adaptation problems were taken using SPSS 26.0 program and hypotheses were tested with chi-square test. In the qualitative part of the study, face-to-face interviews were conducted with 13 officials of institutions and organizations, and the integration problems of Ahıska Turkic free immigrants, the services offered and the problems experienced in the delivery of services were investigated.

As a result of the research, it has been seen that the Ahıska Turkic free immigrants, who are outside the law numbered 3835, have economic, political and socio-cultural adaptation problems. In order to solve these adaptation problems, a macro social work approach is required.

Keywords: Migration, Ahıska Turks, Integration Problem, Macro Social Work

GİRİŞ

Dünyanın bir kısmında insanlık olumlu yönde sosyal ve ekonomik gelişme göstermekte iken dünyanın diğer kısımları ise insanların daha iyi bir gelecek ve güvenli bir hayat için göç etmek zorunda kaldığı bir durumdadır. Göç, bireylerin olumsuzluklardan kurtulmak için yeni bir hayat alanına doğru hareket etme hali olarak tanımlanmaktadır. Göç, insanlık tarihinin her döneminde var olan ve devam eden bir olgudur.

Göç, birçok nedene ve sonuca bağlıdır. İnsanların göç etme nedenleri sadece birkaç sebep üzerinden açıklanamayacak kadar karmaşık bir olgudur. Göç bir neden veya sonuç olarak hangi amaçla yapılırsa yapılsın, insanlar üzerinde sosyal, ekonomik ve politik etkiler bırakmaktadır (Kane, 1995). Dünya üzerinde yaşanan ekonomik, siyasal, sosyal ve iklimsel krizler göç hareketlerini daha da hızlandırarak milyonlarca insanın yer değiştirmesine sebep olmaktadır. Günümüz göç hareketlerinin büyük bir çoğunluğu zorunlu göçler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küreselleşme ile birlikte göçler de şekil değiştirmektedir. Geleneksel anlamdaki ülke sınırlarının kapalılığın azalması ve geçirgenliğinin artması (Özmete ve Aslan, 2018) ile birlikte ulus ötesi göç hareketleri görülmektedir. Ulus ötesi göç hareketleri ile göç eden bireyler farklı bir ülkede farklı bir ortamda yaşamak durumunda kalmaktadır. Her göç, göç eden bireylerin üzerinde farklı etkilere ve sonuçlara neden olmaktadır. Ulus ötesi göçler, zorunlu göçlere eklenilerek gerçekleştirilmektedir.

Zorunlu göçte de iki durum söz konusudur. Bunlardan birincisi bireyin kendi isteği olmasına karşın, bu istek birey dışındaki faktörlerin etkisiyle oluşmaktadır. Geçim sıkıntısı nedeniyle ya da daha rahat hayat arzusu ile bireyin istemeyerek de olsa gönüllü olarak göç etmesidir. İkincisi ise, bireyin istek ve arzusu dışında, başka güçlerin etkisi özellikle de devlet tarafından zorla bulundukları yerden başka bir yere hatta başka ülkelere hareketliliğe zorlanmasıdır (Özkan, 2019). Devlet tarafından ya da iç unsurlar tarafından zorunlu göçe zorlanarak 1992 yılından beri Türkiye'ye ulus ötesi göç etmek durumunda kalan Ahıska Türkleri küreselleşen günümüz dünya sisteminde en yakın örneklerdendir. Ahıska Türkleri, yıllardan beri göçü farklı

şekilde deneyimlemek zorunda bırakılan bir toplum olarak göç sonrasında uyum sorunu yaşamaktadır.

Küreselleşme sınırların esnekleşmesini beraberinde getirmektedir. Bu durum ile birlikte birçok ülke göç, mülteci, sığınmacı kavramlarıyla yüzleşmek durumunda kalmaktadır. Dünya üzerinde yaşanan krizler, savaşlar ve iklim değişiklerinin sonucu olarak artan göç hareketleri ülkeleri sığınmacı ve mültecilerin sorunlarına yönelik çözümler bulmak zorunda bırakmaktadır. Türkiye, son yıllarda yaşanan göç hareketleri ile sığınmacı ve mülteci sorunlarına en fazla mesai harcayan ülke konumundadır.

Göçmenlerle, mültecilerle ve sığınmacılarla çalışmada en başat mesleklerden biri sosyal hizmet mesleğidir. Sosyal hizmet müdahalesi göçün nedenleri ve sonuçları üzerinden ortaya çıkan sorunlara çözüm üretebilmektedir. Göç sonrası sorunların çözümü ve uyumun sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için sosyal hizmet yaklaşımları çok önemlidir.

Araştırmanın Önemi

Dünya üzerinde meydana gelen birçok siyasi, ekonomik, sosyal ve iklimsel değişimler bireylerin zorunlu veya iradi bir şekilde göç etmelerine sebep olmaktadır. Türkiye, son yıllarda farklı ülkelere göç eden ya da göç etmek zorunda kalan pek çok insana ev sahipliği yapmaktadır. Her geçen gün artan göçmenlere ve sığınmacılara ev sahipliği yapan Türkiye'nin, pek çok soruna maruz kaldığı bilinen bir olgudur. Türkiye, göçmenlere ev sahipliği yaparken çeşitli ülkelere gelen göçmen ve sığınmacıların mağdur olmaması hususunda kanuni ve resmî düzenlemeler gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Gerçekleştirilen bu düzenlemeler ise yoğun göç hareketlerinin yaşandığı günümüzde etkisiz kalabilmektedir. Türkiye'ye farklı ülkelere göç hareketlerinin olmasının yanında Türk cumhuriyetlerinden ve Kafkasya bölgesinden de soydaş göçleri devam etmektedir. Ahıska Türklerinin Türkiye ile tarihî ve kültürel bağları bulunmasından dolayı Türk soyundan geldikleri kabul edilmektedir. Ahıska Türkleri de bu bağlamda değerlendirilmektedir.

Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç süreçlerinin 3835 sayılı “Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun” çerçevesinde kontrollü bir şekilde yapılması planlanmıştır. Fakat Ahıska Türklerinin Türkiye'ye doğru olan yoğun göçleri ile birlikte 3835 sayılı “Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun” çerçevesinde belirlenen haklardan mahrum kaldıkları görülmektedir. 3835 sayılı kanun dışında kalan Ahıska Türkleri Türkiye'ye geldiklerinde pek çok sorunla karşı karşıya kalarak bunun sonucunda uyum sorunu da yaşamaktadır. 3835 sayılı kanunun sınırlılığı ve serbest göçün de karmaşık bir süreç olmasından dolayı Ahıska Türklerinin göç sonrasında karşı karşıya kaldıkları uyum sorunlarının sosyal hizmet disiplini ile ele alınması da önem arz etmektedir.

Türkiye, belirli dönemlerde çeşitli ülke ve milletlerden yoğun göçe maruz kalmasına rağmen özellikle sosyal hizmet alanında göç ve göçmenlerle ilgili yapılan akademik çalışmalar kısıtlı kalmıştır. Özellikle son yıllarda Suriyeli mülteci ve sığınmacılarda meydana gelen yoğun artışlarla birlikte sosyal hizmet alanında göç ve mültecilik konularına ilginin arttığı görülmektedir. Suriyeli mülteci ve sığınmacılarla ilgili yapılan akademik çalışmaların artarak devam etmesine rağmen özellikle İstanbul, Bursa ve Antalya gibi büyükşehirlerle yoğun olarak göç eden Ahıska Türklerinin göç sonrası uyum sorunlarına yönelik sosyal hizmet alanında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın, Türkiye'yi anavatanı olarak gören ve Türkiye'de kalıcı olmak isteyen Ahıska Türklerinin göç sonrası uyum sorunlarının makro sosyal hizmet yaklaşımı ile ele alınmasından dolayı sosyal hizmet alan yazınına yeni bir çalışma konusu daha açmış olması araştırmanın önemini göstermiştir.

Araştırmanın Amacı

Türkiye, jeopolitik ve sosyo-ekonomik imkânlarından dolayı bölgesinde bulunan birçok ülkenin vatandaşlarına cazip gelmektedir. Türkiye, çevresinde bulunan ülkelerde yaşanan iç savaşlar ve ekonomik yoksunluklar nedeni ile oldukça yoğun göç almaktadır. Türkiye, zengin tarihî ve kültürel bağlarından dolayı komşu ve çevre ülkelerde zorluklar içerisinde yaşamakta olan soydaşların da göç etmek istediği ülke konumundadır. Yıllardır Kafkasya'da yaşamış ve SSCB idaresinde çeşitli zorluklar ile Orta Asya'nın farklı ülkelerine sürgün gitmek zorunda kalan Ahıska Türkleri son

yıllarda yoğun olarak Türkiye'ye göç etmektedir. Diğer ülkelerden göç edenlerin aksine Ahıska Türkleri, mülteci veya sığınmacı statüsünde değildir. Ahıska Türklerinin statüleri 3835 sayılı "Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun" ile iskânlı veya serbest göçmen statüsündedir. Fakat buna rağmen Ahıska Türkleri de çalışma izni, oturma izni ve vatandaşlık alamama gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Ahıska Türklerinin hem zorunlu hem de iradi olarak göç ettikleri görülmektedir. Eski Sovyetler Birliği cumhuriyetlerinde yaşanan kötü sosyoekonomik şartlar Ahıska Türklerini iradi göçe zorlarken etnik ayrımcılıklar da zorunlu göçe neden olmaktadır. Ahıska Türklerinin serbest göçmen olmalarından dolayı daha çok sosyoekonomik imkânların fazla olduğu İstanbul, Bursa, Antalya gibi büyükşehirlerle göç ettikleri görülmektedir. Büyükşehirlere göçün sosyoekonomik nedenlerinin yanında daha çok akrabalarının ve tanıdıklarının büyükşehirlerle önceden göç etmeleri sonradan gelen Ahıska Türklerini zincirleme göçe yöneltmektedir. Zincirleme göç ile gelen Ahıska Türkleri sadece akraba ve kendi toplumuyla iletişim kurmaktadır. Bu durum Ahıska Türklerinin göç sonrası yaşadıkları uyum sorununu arttırmaktadır. Diğer yandan Ahıska Türkleri, yıllardır vatansız bir millet olarak Orta Asya ve Kafkasya'da farklı ülkelerde sürgün hayatı yaşamak durumunda kaldıklarından dolayı farklı kültürel kimliğe sahip olmaktadır. Bu durum da Türkiye'ye göç eden Ahıska Türklerinin göç sonrası uyumlarını zorlaştırmaktadır.

Göç, birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Ahıska Türkleri de göç sonrasında çeşitli sorunlarla mücadele etmek durumunda kalmaktadır. Bu sorunlar daha çok göç edilen ülkenin siyasi, sosyal ve ekonomik yapısının farklı olmasından kaynaklanan psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunlardır. Ahıska Türklerinin göç sonrası yaşanan uyum sorunlarının en aza indirilebilmesi için sosyal hizmet disiplininin göçmen Ahıska Türklerinin gerekli kaynaklara ulaşmaları konusunda güçlendirme ve savunuculuk faaliyetlerini yapması elzemdir. Sosyal hizmet, bireylerin ve grupların sosyal işlevselliklerini arttırarak toplum refahına yönelik koruyucu ve önleyici tedbirler almak zorundadır. Türkiye'yi anavatan olarak gören ve geldikleri ülkelere dönmeyi düşünmeyen Ahıska Türklerinin göç sonrası uyum sorunlarının belirlenerek bu sorunların ortadan kaldırılması, Türkiye'ye uyum süreçlerinin hızlandırılması ve

sosyal işlevselliklerinin artırılmasına yönelik olarak sosyal hizmet faaliyetleri gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Araştırmanın amacı, göç sonrası yaşamış oldukları sorunlardan yola çıkılarak sosyal hizmet disiplini ve Ahıska Türklerinin tabii olduğu kanunlar çerçevesinde Ahıska Türklerinin uyum süreçlerini hızlandıracak makro sosyal hizmet uygulama ve politikalarının geliştirilerek göç sonrası yaşamış oldukları uyum sorunlarına yönelik farkındalık oluşturmaktır.

Araştırmanın Sorunu

Sorun, çözülmesi gereken bir kararsızlık durumudur. Kararsızlık durumunun çözüme kavuşturulması için rahatsızlık vermesi ve birçok çözüm yoluna sahip olması beklenir. Sorun, ayrıca düşünce sisteminin iyilik halini bozan bir durum olarak da adlandırılabilir (Karasar,2012). Araştırma sorunu ise bir konu veya bir alandaki bilgi eksikliği olarak tanımlanmaktadır. Kuram, kavram ve araştırma yöntemlerine önemli katkılar sunan araştırma sorunu araştırmanın en önemli ve ilk aşamadır (Usta, 2012).

Araştırma sorunu oluşturulurken araştırmanın içeriğine uygun sorular üretilerek bu sorular üzerinden araştırmanın sonuçlarının yanıtlanması amaçlanır. Sosyal hizmet biliminde, kurama bağlı kalarak uygulama faaliyetleri gerçekleştirdiğinden dolayı özellikle göçmenlerin göç sonrasında yaşadıkları uyum sorunları bazı durumlarda kuram ve pratik ile çelişebilmektedir. Bu çelişkilerde bazı sorunları beraberinde getirebilmektedir. Sosyal hizmet bilimi açısından ise bu araştırmanın sorununu 3835 sayılı kanunun sınırlılığından dolayı Ahıska Türklerinin göç sonrasında yaşadıkları uyum sorunları oluşturmaktadır. 3835 sayılı “Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun” dan yola çıkılarak araştırmanın sorunu şu şekilde belirlenmiştir:

1. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin Türkiye’ye uyum sağlamalarını kolaylaştıran özellikleri nelerdir?
2. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin uyumlarına yardımcı olan hakları nelerdir?
3. Ahıska Türkü serbest göçmenler göç sonrası hangi uyum sorunlarıyla karşılaşmaktadır?

4. Ahıska Türkü serbest göçmenlere hangi hizmetler sunulmaktadır?
5. Ahıska Türkü serbest göçmenlere yönelik sunulan hizmetlerde karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Araştırmanın Hipotezleri

1) Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ülkede kalış süresi arttıkça uyum sorunu azalmaktadır.

Alt Hipotezler:

H1-1: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç ettikleri yıllara göre sahip oldukları vatandaşlıkların dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1-2: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç ettikleri yıllara göre sağlık hizmetlerine erişim sorunu dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1-3: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç ettikleri yıllara göre yasal haklarını bilme durumunun dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1-4: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç ettikleri yıllara göre kaynak ülkelerine dönme isteği dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1-5: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç ettikleri yıllara göre oturdukları mahallelerin dağılımı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1-6: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç ettikleri yıllara göre Gürsu halkının hayat tarzı-kültürünün yabancı gelme durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1-7: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç ettikleri yıllara göre Gürsu halkından biriyle evlenmeye yönelik tutumlarının dağılımı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1-8: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç ettikleri yıllara göre Gürsu halkından biriyle evlenme durumunun dağılımı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

2) 3835 sayılı “Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun”un sınırlılığından dolayı Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sosyal hizmetlere erişimi kısıtlıdır.

Alt Hipotezler:

H2-9: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göçmenlik statüsüne göre sahip oldukları vatandaşlık durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2-10: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sahip oldukları vatandaşlıklarına göre yasal hakları bilme durumlarının dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2-11: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sahip olunan vatandaşlığa göre sosyal çalışmacıyla görüşme durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2-12: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sahip oldukları vatandaşlıklarına göre maddi manevi yardım aldıkları kuruluşların dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2-13: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sahip oldukları vatandaşlıklarına göre sosyal destek aldıkları kurum veya kişilerin dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2-14: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sahip oldukları vatandaşlıklarına göre Gürsu'ya göç sonrasında yaşadıkları zorlukların dağılımı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H2-15: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sahip oldukları vatandaşlıklarına göre sağlık hizmetlerine erişim durumlarının dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3) Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı bir toplum özelliği taşıması göç sonrasında uyum sorunu yaşamalarını engellemektedir.

Alt Hipotezler:

H3-16: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin oturdukları mahallere göre çalışma izni başvurusu sürecinde kimlerden destek aldıkları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H3-17: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin oturdukları mahallelere göre yasal hakları bilme durumunun dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3-18: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin oturdukları mahallelere göre maddi manevi yardım aldıkları kurum veya kişilerin dağılımı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H3-19: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin oturdukları mahallelere göre Türkiye Türkçesini geliştirmede destek aldıkları kurum veya kişilerin dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3-20: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin oturdukları mahallelere göre Gürsu'ya göç sonrasında yaşadıkları zorlukların dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3-21: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin oturdukları mahallelere göre Gürsu halkının hayat tarzının-kültürünün yabancı gelme durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3-22: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin oturdukları mahallelere göre Gürsu'da kültür, örf ve adetlerini devam ettirebilme durumunun dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3-23: Ahıska Türkü serbest göçmenlerin oturdukları mahallelere göre Gürsu halkından biriyle evlenmeye yönelik tutumun dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemi ile Gürsu ilçesinde yaşayan Ahıska Türkleri ile yüz yüze anket uygulaması yapılmış olup Ahıska Türklerinin sorunlarının sayısal olarak tespiti yapılacaktır. Gürsu Belediyesi Sosyal İşler yetkilisi, Gürsu Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı yetkilisi, Gürsu Halk Eğitim Merkezi yetkilisi, Gürsu Kaymakamlığı Nüfus Müdürlüğü yetkilisi, Gürsu İlçe Sağlık Müdürlüğü kurum hekimi, Gürsu İlçesi Kurtuluş Mahallesi İstiklal Mahallesi ve Zafer Mahallesi muhtarları, imamlar, Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği, Dünya Ahıska Türkleri Birliği Gürsu Temsilciliği ile mülakat yapılarak nitel araştırma yöntemi ile derinlemesine veri elde edilmeye çalışılmış olup karma araştırma yöntemi ile Ahıska

Türklerinin uyum sorunları çok yönlü olarak tespit edilerek yorumlanması ve analiz edilmesi söz konusu olmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Sosyal hizmet alan yazında Ahıska Türklerinin göç sonrası yaşadıkları sorunlarla ilgili bir akademik çalışma yapılmadığından dolayı daha çok sosyoloji, tarih ve uluslararası ilişkiler alan yazında yapılmış olan akademik çalışmalardan faydalanılmıştır. Ahıska Türklerinin kapalı bir toplum olması ve yabancılarla fazla iletişim halinde olmamaları da araştırmayı sınırlamakta olup Ahıska Türklerine dernek ve birlik gibi yapılanmaları üzerinden ulaşılmaya çalışılmış olması da araştırmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmaktadır. Ahıska Türklerinin İstanbul, Bursa ve Antalya gibi büyükşehirlere dağılmış olmasının yanında Ahıska Türklerini temsil edecek olan Bursa ilinin Gürsu ilçesi seçilmiştir. Araştırmacının Gürsu ilçesinde ikamet etmesi ve zaman kısıdının olmasından dolayı Bursa ili Gürsu ilçesi örneklem olarak seçilmiştir. Gürsu ilçesinin seçilmesinin nedeni ise yoğun bir Ahıska Türkü nüfusunun ilçede yaşıyor olmasıdır. Anket uygulaması ve mülakat için seçilen kurum yetkilileri ve Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ilgili evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal ve kuramsal çerçeve başlığı altında bu bölümde göç kavramlarına ve tanımlarına, göç çeşitlerine, göç kuramlarına, göç kuramlarının düzeylerine, uyum ve kapsamına, göç ve uyum sürecinde sosyal hizmet kavramına değinilmiştir.

1.1. Göç Kavramları ve Tanımları

Dünya üzerinde ortaya çıkan ve büyük etkiler meydana getiren olaylar ile olgular birbiriyle bağlantılı şekilde oluşmaktadır. Bu durum gerçekleşen birçok olay ve olgunun birbirinin içinde kaybolarak bulanıklaştığını göstermektedir. Meydana gelen göçlerin ve göç olgusunun da birbiriyle bağlantılı olarak gerçekleşen olaylardan etkilenmesi kaçınılmazdır. Bir yandan kitlesel ve sürekli göçler yaşanırken diğer yandan da bu göçler yaşanan olay ve olguların etkisiyle bulanıklaşarak yaşanan her göçün kendi içerisinde değerlendirilmesi gerektiğine yol açmaktadır. Her göç kendine has özelliklere sahip bir şekilde gerçekleşmektedir (Çağlayan, 2006).

Göç olgusu tarihin her döneminde sebepleri, gerçekleşme şekilleri ve ortaya çıkan sonuçları üzerinden sürekli değişime uğrayarak ve toplumları etkileyerek varlığını korumuştur. Göç tanımları, insanlığın geçirmiş olduğu ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerden de etkilenerek göç nedenlerine ve gerçekleşme yapılarına göre oluşturulmuştur. Göçün karmaşık ve katmanlı bir yapısının olması (Köşk ve Özbek, 2017) göç tanımlarını farklılaştırmaktadır.

Göç, göç edilecek yerin uzaklığına veya yakınlığına, engellerine ve zorluklarına bakılmaksızın kişinin ikamet ettiği ve yaşadığı mekânını geçici veya kalıcı olarak değiştirmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Lee, 1965). Castles ve Miller (2008, s.29), göçü “göç veren ve göç alan üzerinde toplumsal değişimlere sebep olan kolektif bir eylem” olarak tanımlamaktadır. Genel tanımıyla ise göç, mültecilerin, ekonomik göçmenlerin, yerinden edilmiş insanların, aile birleşimi için hareket eden kişilerin bir devlet içerisinde ya da ülkeler arası sınırları geçerek süresi, yapısı ve nedeni önemsizmeden gerçekleştirilen nüfus hareketleridir (IOM, 2013).

Göçün oluşum şekli ve nedenleri üzerinden geliştirilen göç tanımları çeşitlilik göstermektedir. Kişilerin hayat şartlarını ve standartlarını yükseltmek için göç etmesi göçün en temel nedenlerindendir. Zorunlu haller haricinde hayat şartları ve

standartlarını yükseltmek için kişileri göç etmeye yönlendiren etken daha çok ekonomik ihtiyaçlardır (Köşk ve Özbek, 2017).

Göç, sadece günümüzde görülen bir olgu değildir. İnsanlık tarihi ile birlikte var olmuş ve insanlığın hayatta kalabilmesi için sürekli hareket halinde olmasını gerektiren bir olgu olarak varlığını sürdürmektedir. İnsanların çatışma, savaş, kuraklık gibi olağanüstü durumlarla birlikte hayatını devam ettirebilmesi için yiyecek temin etmesi ve iyi bir hayat umudu da göçün günümüzde hala güncelliğini devam ettirmesini sağlamaktadır (Çağlar, 2018).

Göçler, insanların daha iyi hayat standartlarına sahip olmak için gerçekleştirdiği nüfus hareketleri olmasının yanında Castels ve Miller'a (2008) göre göçler günümüzde ekonomik değişimler, siyasal sorunlar ve şiddetli çatışmalardan etkilenecek meydana gelmektedir. Göç hareketlerinin meydana gelmesinde farklılıklar olmasının yanında bazı genel eğilimler de mevcuttur. Ülkeler arasındaki etkileşim ve dolaşım arttıkça göç hareketleri küreselleşmektedir. Göç hareketleri, dünyanın her ülkesinde gerçekleşmektedir. Küreselleşme ile birlikte uluslararası göç hareketleri hızlanmasına rağmen devletlerin göç politikalarıyla yavaşlatılabilmekte veya önlenebilmektedir. Ülkelerin farklı ekonomik ve sosyal yapılarından dolayı göç hareketleri de (işgücü göçü, sığınmacı göçü) gibi farklılaşma eğilimindedir. Göçün gerçekleşmesinde geçmişten günümüze kadar erkeklerin büyük rol almasının yanında küreselleşme ile değişen sosyal ve ekonomik yapılar kadınları da göç hareketlerine dahil etmiştir. Ayrıca ülkelerde meydana gelen iç karışıklıklar ile dünyanın çeşitli bölgelerinde meydana gelen siyasi krizlerden dolayı göç hareketleri de siyasallaşmaktadır.

1.2. Göç Çeşitleri

Göç olgusunun meydana gelmesinde birçok faktör etkili olmaktadır. Etkili olan bu faktörlerle birlikte göç hareketleri de çeşitlilik kazanmaktadır. Göçün gerçekleşme şekline göre farklı boyutlar kazanan göç çeşitleri ise iç göç, uluslararası göç/ dış göç, dönemsel /mevsimlik göç, serbest (gönüllü) göç, zorunlu göç, düzenli göç, düzensiz göç, işgücü göçü, transit göç, mekik göçü olarak adlandırılmaktadır. Bu göç çeşitleri oluşum durumlarına göre aşağıda başlıklar halinde incelenmiştir.

1.2.1. İç göç-dış (uluslararası) göç

İç göç, bir ülke sınırları içerisinde insanların yeni bir mekânda yaşamak ve yerleşmek amacıyla bir bölgeden başka bir bölgeye veya kırsal alanlardan şehirlere doğru gerçekleştirdikleri nüfus hareketliliğidir. İç göçler, göçün amacına göre farklı bölgeler arasında gerçekleşmektedir. İç göçlerin yönü genellikle kırsal bölgelerden iş imkânlarının yoğun olduğu büyük şehirlere doğrudur (Akan ve Aslan, 2008). Keleş'e (1980, s.57) göre ise iç göç, "bir ülke içinde bölge, kent, kasaba ve köy gibi yerleşim yerlerinin birinden ötekine yerleşmek amacıyla yapılan devinim" olarak tanımlanmaktadır.

İç göç hareketleri ülke nüfusuna sayısal olarak etki etmemektedir. İç göçlerin ülke nüfusunun bölgeler arasında hareketliliği sonucunda nüfus yoğunluklarının bölgesel olarak dağılımı değişmektedir. İç göç hareketliliğinin dünyanın tüm ülkelerinde görülmesi şehirleşmenin bir nedeni olarak değerlendirilmektedir. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre değişiklik göstermelerine rağmen iç göçler çoğunlukla gelişmiş sanayi şehirlerine, turizmin yoğun olduğu bölgelere, verimli tarım bölgelerine ve değerli maden ocaklarının bulunduğu şehirlere doğru gerçekleşmektedir (Demirhan İnliceliler, 2019 ve Akkoyunlu Ertan ve Ertan, 2017).

İç göçler içerisinde kırdan kente doğru gerçekleşen göçler birçok ülkede olduğu gibi yoğun olarak görülen göçlerdir. Kırdan kente göçler ülkelerin sosyal, kültürel ve ekonomik olarak değişime uğramasına neden olarak olumlu ve olumsuz birçok sonucu da beraberinde getirmektedir. Kırdan kente göçler serbest irade ile gerçekleşmekten ziyade daha çok zorunlu nedenlere bağlı olarak gerçekleştiğinden dolayı bu göçler güdümlü göçlerdir. Güdümlü göçlerde zorunluluk ve gönüllük iç içe geçmiş durumdadır. Güdümlü göçler, devletlerin toplumsal ve ekonomik alanlarda aldığı kararların nüfus üzerinde hareketlilik oluşturmaya neden olur (Es ve Ateş, 2004). İç göçlerin oluşma biçimleri modern sanayi toplumları ve tarım toplumları arasında farklılık göstermektedir. Tarım toplumlarında bireyler sahip oldukları topraklar ile var olduklarından dolayı bu toplumlarda nüfusun hareketliliği bireyin kendi iradesi ile gerçekleşemez. Günümüz sanayi toplumlarında iç göçler daha çok bireylerin özgür iradeleri ile gerçekleşmekte olup bu insan hareketlilikleri kırsaldan şehirlere doğru gerçekleştiği için şehirleşmeyi de beraberinde getirmektedir. Belirli

bir zamanda bir bölgede yaşayan insanların kendi iradeleri veya iradeleri dışında yaşadıkları bölgeden başka bir bölgeye doğru oluşan iç göçlerin miktarı göç edilen mekânlarda toplulaştırma kavramını ortaya çıkarmaktadır. Toplulaştırma kavramı ise iç göçler ile başka bir bölgeye göç eden bireylerin yaşayacakları yeni yerlere uyum sağlamada zorlayan veya zorlamayan durumların ayrıştırılmasına imkân sağlamaktadır (Tekeli, 2008). İç göçlerde şehirlere gelen göçmenler kendi akrabaları veya hemşerilerinin bulundukları bölgeleri yerleşim alanı olarak tercih ederek bir arada toplanmaktadır. Bu toplulaştırma durumu da göç eden bireylerin kapalı toplum olmasına yol açmaktadır.

İç göçler, köy-köy, köy-şehir, şehir-şehir, şehir-köy gibi çok çeşitli yönlerde gerçekleşirken, işgücünün ülke içerisinde serbest bir şekilde dolaşımı olarak değerlendirilebilir. İç göç belirli faktörlerin ortaya çıkması ile gerçekleşmektedir. İşsizlik, düşük gelir, tarım arazilerinin yeterli ve verimli olmaması gibi itici faktörler ile gelirin yüksek olması, iş imkânları, şehirlerde yaşayan akrabalar gibi çekici faktörler iç göçe neden olmaktadır (Çelik, 2006).

İç göçler, bir ülkede bölgeler arasındaki sosyokültürel ve ekonomik gelişmişlik düzeylerindeki farklılıklar sonucunda ortaya çıkar. Sanayi ve iş imkânlarının bir bölgede yoğunlaşması, kırsal alanlarda tarımsal faaliyetlerde verimliliğin azalması, belirli bölgelerdeki sosyokültürel problemler, nitelikli eğitimden yoksunluk gibi durumlar iç göçe yol açan önemli faktörler olarak kabul edilmektedir. İç göçlerde göç edilen yer ile varılan yerin yönünün belli ve kesin olması, göç edenlerin vatandaşlığa sahip olmaları, ülkenin resmî dilini biliyor olmaları, benzer kültürel kodları benimsemeleri ve sosyal ağlara sahip olmaları göç sonrasında uyum süreçlerini hızlandırmaktadır (Nas, 2018).

Uluslararası göç ve dış göç, anlam olarak hiçbir farklılık göstermemelerine rağmen göç çalışmaları yapanların konu ve uzmanlık alanlarına göre bu iki kavramdan birini tercih etmelerinden dolayı farklı bir kavram olarak algılanmaktadır (Güzel, 2019). Şirin Öner'in (2012, s. 13) uluslararası göçü, "hem çok dinamik, karmaşık ve çok boyutlu bir olgudur hem de sürekli devinim halindedir. Farklı bağlamlarda farklı şekiller alır ve farklı şekillerde gelişir. İçinde geliştiği bağlamın şartlarından etkilenir

ve bu şartlardaki değişimle etkileşerek dönüşümler geçirir” şeklinde açıklaması bu çalışmada dış göç kavramı yerine uluslararası göç kavramının kullanılmasının daha yerinde olacağını göstermektedir.

Uluslararası göç, uzun süre yaşamak, çalışmak ve yerleşmek amacıyla bir ulus devlet ile diğer ulus devlet arasındaki sınırların aşılması ile gerçekleşen nüfus devinimleri olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 1980 ve Nas, 2018). Birleşmiş Milletler’e göre uluslararası göç, bir kişinin kendi ülkesinden ayrılarak başka bir ülkeye yerleşerek yaşamak veya çalışmak amacıyla bir yıldan daha uzun süreli olarak kalacak şekilde gerçekleşmesidir (de Tapia, 2003). Uluslararası göç; “1) sürekli yerleşenler; 2) süreli sözleşmeli çalışanlar; 3) süreli çalışan profesyoneller; 4) gizli veya yasal olmayan çalışanlar; 5) sığınmacılar ve 6) mülteciler (Gençler, 2005, s.174) olarak 6 farklı sınıflama ile açıklanmaktadır.

Uluslararası göçlerde göçün başladığı ülke genellikle belli iken hedef ülkeler birden fazla olabilmektedir. Uluslararası göçte hedef ülkeler kesinlik göstermektedir. Siyasal ve ekonomik krizler, sosyal patlamalar, iç güvenlikle yaşanan sorunlar uluslararası göçün gerçekleşmesinde en önemli etkenlerdir. Göçün yasadışı gerçekleşmesi, iletişimsel ve kültürel farklılıklar, vatandaşlık hakkı kazanamama gibi durumlar uluslararası göçün getirdiği olumsuzluklardır (Nas, 2018).

Sanayi Devrimi ve endüstrileşmenin göç hareketlerini hızlandırarak ülke içerisinde kırsal alanlardan kentlere doğru yoğun nüfus hareketleri gerçekleştirmesinin ardından 19. yüzyılla birlikte ülke sınırlarını aşan göç modern anlamda uluslararası bir boyut kazanmıştır (Güzel, 2019). II. Dünya Savaşı’nın ardından değişen dünya şartları ile birlikte uluslararası göç boyut değiştirmiştir. Uluslararası göç, II. Dünya Savaşı sonrası devletlerin karşılıklı anlaşmalar yaparak ve kamu yönetimlerinin yardımı ile işgücü ihracı olarak değerlendirilmiştir. Ülkelerin yetişmiş işgücü nüfusu devletlerin karşılıklı anlaşmaları doğrultusunda işgücü ihracı olarak az gelişmiş ülkelere doğru yönlendirilmiştir (Abadan-Unat, 2002).

Uluslararası göç, küreselleşme ile birlikte gelişmiş ülkelerin yanında gelişmekte olan ülkeler ve az gelişmiş ülkelerin de gündemini oluşturmaktadır. Uluslararası göç, çoğunlukla işgücü akışı şeklinde gerçekleştiğinden dolayı ülkeler arasındaki

ekonomik ve iş imkânlarının farklılıklarına bağlı olarak yasal veya yasadışı şekiller olarak artmaktadır. Uluslararası göç, küreselleşme öncesine kadar daha çok gelişmiş ülkelerin ekseninde gerçekleşen göç hareketleri olarak değerlendirilmektedir. Küreselleşmenin hız kazanması ile birlikte gelişmiş devletlerin az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere yapmış oldukları yatırımlardan dolayı gelişmiş ülkelere az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere doğru ters eksenli uluslararası göçlerde gerçekleşmektedir (Aksoy, 2012).

1.2.2. Transit göç

Transit göçler özellikle 1990'lı yıllarla birlikte uluslararası sınır hareketliliklerinin artması ile ortaya çıkan düzensiz göçlerin meydana getirdiği bir kavramdır. Son yıllarda göç çalışmalarında düzensiz göçler ile birlikte üzerinde durulan göç hareketleri olan transit göçlerin gerçekleşmesi için bazı ülkelerin “transit ülke” olarak anılması gerekmektedir. 1990'lı yıllarda kesin bir tanımı yapılmadan kullanıldığı için transit göç muğlak bir kavram olarak göç çalışmalarında kullanılmaktadır (Atasü Topçuoğlu, 2016). Transit göç, “geçiş halinde ve göç yolculuğunda ara duraklardan birinde bulunduğu, hedef noktaya henüz ulaşmadığını ve bir bitmemişliği ifade eder (Şirin Öner, 2012, s. 17)” şeklinde tanımlanmıştır. Tanımda da görüldüğü gibi transit göç bir belirsizlik ve muğlaklık içermektedir.

Düvell'e (2012) göre transit göç, Avrupa Birliği ülkelerinin istenmeyen göçü kendi sınırlarından uzak tutmak için kullandıkları bir “savaş narası”dır. Avrupa Birliği, transit göçü kendi sınırlarında bir tehdit olarak görmektedir. Bundan dolayı da önemli Avrupa Birliği ülkelerinden olan Polonya, Avusturya, İtalya, Fransa gibi ülkeler üzerinden transit göçler gerçekleşmesine rağmen Avrupa Birliği, transit göçleri daha çok Avrupa Birliği dışındaki ülkeler olan Türkiye, Ukrayna, Beyaz Rusya, Libya, Fas gibi ülkeler üzerinden kavramsallaştırılmaya çalışmaktadır.

Türkiye'nin jeopolitik konumu da göz önünde bulundurulduğunda transit göç güzergahları Trans Sahra - Kuzey Afrika ile Avrupa, Rusya-Orta Asya ile Avrupa, Pakistan-Afganistan-İran-Türkiye ile Avrupa şeklindedir (Dugin,2007).

Transit göç güzergahları, düzensiz göçmenler tarafından belirlenirken hedef ülkenin yakınlığına göre değil geçilmesi daha kolay ve tehlikesiz bölgeler üzerinden

belirlenmektedir. Düzensiz göçmenlerin transit göç güzergahlarında en çok tercih ettikleri ülkeler sınır güvenlikleri yetersiz olan ülkelerdir. Göçmenlere yönelik güvenlik önemleri yetersiz olan bu ülkelerde düzensiz göçmenler yakalanma riskleri az olduğundan dolayı hedef ülkeye ulaşana kadar bir süre transit ülke olarak adlandırılan bu ülkelerde konaklamaktadır. Türkiye, jeopolitik konumundan dolayı özellikle Ortadoğu, Asya ve Afrika ülkelerinden düzensiz şekilde göç eden göçmenler tarafından transit ülke olarak kullanılmaktadır (Akkaya, 2019).

1.2.3. Dönemsel (mevsimlik) göç

Göç hareketleri, göç edilen ülkelerde kalıcı olarak ikamet etmek amacıyla olmasının yanında belirli dönemlerde belirli zaman aralıklarında da geçici olarak gerçekleşmektedir. Her yıl düzenli olarak belirli aralıklarda gerçekleşen bu yer değiştirme olayı dönemsel veya mevsimlik göç olarak tanımlanmaktadır. Geçici olarak gerçekleşen dönemsel (mevsimlik) göç ile göç eden kişiler yıl içerisinde iki veya daha fazla mekân değiştirdiklerinden dolayı çok kültürlü bir hayat sürmektedir (Sağlam, 2006).

Dönemsel (mevsimlik) göçler, belirli dönemler arasında çalışma ve eğitim amacıyla gerçekleşen kısa dönemli göçler olmasından dolayı diğer göç türlerinden ayrılmaktadır. Öğrenciler, turizm ve tarım sektöründe çalışanlar, yılın belirli dönemlerini tatil veya dinlenme amacıyla farklı ikamet adresinde geçirenler tarafından gerçekleştirilen göç hareketleri dönemsel (mevsimlik) göç hareketleridir. Dönemsel olarak göç eden kişilerin gittikleri ülke ve bölgelerdeki kalış süreleri bilinmektedir (Demirhan İnelceliler, 2019 ve Sayın vd., 2016). Dönemsel (mevsimlik) göçler, geçici göçler olduğundan dolayı farklı amaçlarla göç eden kişiler göç ettikleri ülkelere tekrardan geri dönmektedir. Göç edenlerin göç ettikleri ülkelere geri dönmesinden dolayı dönemsel(mevsimlik) göç hareketleri “tersine göç” şeklinde değerlendirilmektedir (Dönmez Kara, 2015).

1.2.4. İşgücü göçü

İşgücü göçü, bireylerin vatandaşı oldukları ülkelere yeni iş imkânlarının yoğun olduğu ülkelere çalışmak amacıyla göç etmeleri olarak tanımlanmaktadır. İşgücü göçleri, devletler tarafından göç kanunları ile kontrol edildiğinden dolayı yasal

göçlerdir. İşgücü göçleri çoğunlukla devletlerin düzenlemeleri ile gerçekleşmektedir. Bazı devletler döviz girdisi sağlamak amacıyla kendi vatandaşlarını işgücü göçüne teşvik etmektedir (IOM, 2013). Cığerci Ulukan (2008, s. 16)’a göre ise işgücü göçü, “gelişmiş ülkelerin işgücü taleplerini karşılamak için geliştirmekte olan ülkelere işgücü ithal etmesi” olarak tanımlanmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerde niteliksiz işlere ödenen ücretlerin düşük olmasından dolayı yerli işçiler düşük ücretleri kabul etmemektedir. İşverenler ise ihtiyaç duydukları niteliksiz işgücünü düşük ücretlerle çalışmayı kabul edecek işçileri ithal ederek karşılamaktadır. Yerli işçilerin daha statü ve kariyerli işleri tercih etmelerinden dolayı niteliksiz işlerde boş kalan yerleri para kazanmak ve biriktirmek amacıyla olan göçmen işçiler doldurmaktadır (Yıldırımoglu, 2005).

İşgücü göçleri, küreselleşme ile birlikte nitelikli ve niteliksiz işgücü göçleri olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Niteliksiz işgücü göçleri dünyanın yoksul ülkelerinin zengin Avrupa kapılarına dayanması ile ortaya çıkmıştır. Avrupa sert tedbirlerle sınır güvenliği almasına rağmen Avrupa sınırlarının doğusundan ve batısından daha iyi iş imkânları için sayısı bilinmeyen düzensiz göçmenlere de maruz kalmaktadır. Bu düzensiz göçmenler niteliksiz olduklarından ve gelişmiş Avrupa ülkelerinin de kontrolü dışında göç ettiklerinden dolayı kalıcı ve refah seviyesi yüksek işler bulmakta zorluk çekmektedir. Yoğun bir şekilde kontrolsüz gerçekleşen niteliksiz işgücü göçleri Avrupa ülkelerinde sosyal ve ekonomik bozulmalara neden olmaktadır. İnsan sermayesi, 21.yüzyılın önemli işgücü kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkeler eğitim sistemlerinden ve yerli işgücünden yeterli verim alamadığından dolayı yabancı nitelikli işgücü talep etmektedir. Gelişmiş ülkeler ihtiyaç duyulan nitelikli işgücünü uluslararası işgücü piyasasından karşılamaktadır. Avrupa, işgücü göçlerini karşılamak konusunda Kuzey Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerin oldukça gerisinde kalmaktadır (Zimmermann, 2005).

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra nüfus kaybeden ve ekonomik yıkım yaşayan Batı Avrupa ülkeleri hızla sanayileşme adımları atarak ekonomik büyümeyi amaçlamıştır. Sanayileşme ile işgücü talebi artan başta Almanya olmak üzere birçok Batı Avrupa ülkesine yönelik işgücü göçünü teşvik etmiştir. Çalışmak üzere Batı Avrupa

lkelerine gelen göçmen işçiler yerli işçilerin çalışmayı tercih etmediği madencilik, imalat sanayi, inşaat, hizmet sektörlerinde düşük ücretlerle ve ağır çalışma şartlarıyla istihdam edilmiştir. İş gücü gçleri, ülkeler arasında sosyal haklar, sosyal güvenlik, istihdam, kalış ve dönüş biçimleri gibi prosedürlerin belirlendiği karşılıklı anlaşmalar ile gerçekleştirilmiştir. 1973 yılında yaşanan Petrol Krizi Avrupa’daki ekonomik büyümeyi durdurmuştur. 1973 yılından sonra Avrupa’da yaşanan ekonomik durgunluk ile işgücü gçlerine büyük oranda sınırlama getirilmiştir. 1973 yılına gelindiğinde Almanya 2,6 milyon ve Fransa 2,5 milyon civarında göçmen işçiye ev sahipliği yapıyordu. Göçmen işçilerin toplam işgücüne oranları Almanya ve Fransa’da %10-12’lere varmaktaydı. Bu göçmen işçiler karşılıklı anlaşma ve belirlenen prosedürler ile kabul edildiğinden dolayı ülkelerine dönecekleri varsayılarak “misafir işçi” olarak adlandırılmıştır (Toksöz, 2006).

1.2.5. Mekik göçü

Mekik göçü, göçmenlerin kendi ülkelerine sürekli gelip gidebildiği bir g hareketliliğidir. Mekik göçü ile bir ülkede göçmenler kısa dönemlerle işçi olarak işgücü piyasasında çalıştıktan sonra kendi ülkelerine dönmektedir. Mekik göçler ile göçmenler yerleşik bir hayata sahip olmadığından dolayı esnek işgücü özellikleri ile kısa süreli çalışmak için bulundukları ülkelerdeki işgücü piyasasında arzı yükseltmektedir. Gelişmiş lkeler, işgücünü mekik glerden karşılayabilmektedir. İşgücü kıtlığı çeken gelişmiş ülkeler mekik g hareketlerini teşvik etmek için göçmenlere esnek vatandaşlık veya bazı oturum hakları tanıyabilir (IDC, 2004).

Mekik gleri, dönemsel g türlerinin farklı bir boyutu olarak 2000li yıllar ile birlikte hız kazanmaya başlamıştır. AB lkeleri tarafından sürekli işgücü gne alternatif olarak görülen mekik gleri ucuz işgücü talebini karşılamaktadır. Hedef lkeler ucuz işgücünü karşıladığı için kaynak ülkelerde göçmenler sayesinde döviz girdisine sahip olduğu için hedef ve kaynak ülkeler mekik glerini karşılıklı kazan-kazan olarak görmektedir (şemşit, 2018).

Bir kişinin aynı ülkeye sürekli gidip gelmesi olarak tanımlanan mekik göçü Türkiye’de bavul ticareti olarak da adlandırılmaktadır. Türkiye’ye yönelik mekik göçü hareketleri daha çok Moldova, Ukrayna, Rusya, Gürcistan, Romanya gibi

lkelerden gerekleŖmektedir. Bu ülkelerden gelen göçmenler Türkiye’de ev iŖleri, fuhuŖ, eēlence, tekstil, inŖaat ve turizm gibi alanlarda dönemsel olarak istihdam edilmektedir. Mekik g ayrıca İstanbul’un Laleli bölgesinde hazır giyim sektörünü hareketlendiren ve kayıt dıŖı küçük/orta ölçekli giriŖimciliēin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan Eski Sovyetler Birliēi ülkelerinden gelen daha çok kadınların oluŖturduēu bavul turistleri tarafından uluslar ötesi kayıt dıŖı ekonomik bir faaliyet olarak gerekleŖmektedir. Türkiye’ye yasal yollarla gelen bavul turistleri ve göçmenler vize süreleri bitmesine raēmen ülkede kaldıklarından dolayı kayıt dıŖı göçmen olarak deēerlendirilmektedir. Doēu Avrupa lkelerinin Avrupa Birliēi’nde serbest dolaŖım hakkı kazanması ile birlikte Türkiye’ye doēru gerekleŖen mekik g hareketlerinin sayısında nispi azalmalar olmasına raēmen özellikle Eski Sovyetler Birliēi ülkelerinden olan Rusya, Ukrayna, Belarus ve Gürcistan’dan turizm ve tekstil sektörüne yönelik mekik g hareketliliēi hala canlılıēını korumaktadır. Bu ülkelerin haricinde Afrika ülkelerinden de Türkiye’ye mekik göçünün olduēu bilinmektedir (İçduygu, 2014 ve Ykseker, 2003).

1.2.6. Serbest (gönüllü) g- zorunlu göç

Serbest(gönüllü) gn gerekleŖmesinde en önemli etken bireyin kendi zgr iradesi ile vermiŖ olduēu karardır. Serbest g, eŖitli faktörlerden etkilenmekle birlikte göç eden bireyin kendi rızası ile g etmesi ile meydana gelen g türüdür. Bireylerin, hayat Ŗartlarını iyileŖtirmek amacıyla gerekleŖtirdikleri g serbest (gönüllü) g olarak adlandırılmaktadır (aēlar, 2018 ve Sayın vd., 2016). Serbest glerin gerekleŖmesinde bireylerin zgr iradelerinin yanında çekici ve itici faktörlerin etkisi de büyük rol oynamaktadır. Ekonomik ve kiŖisel arzular, bireylerin serbest göç etmeye yönelik kararlarını etkilemektedir (Gençler, 2002).

Nitelikli eēitim imkânlarından yararlanmak, iŖ hayatında yükselme isteēi, iŖ imkânları ve maaŖların yüksek olması, sosyal hizmetlere eriŖim talebi, akraba ve aile fertleri ile bir arada hayat sürme isteēi, inanç ve fikir zgrlēne yönelik kolaylıklar gibi durumlar serbest gn gerekleŖmesine neden olmaktadır (zyakıŖır, 2013).

Serbest glerde, aile üyelerinden birinin veya bazılarının baŖka bir ülkeye daha iyi iŖ ve hayat imkânları için g ederek nc olmaları ve ailenin geride kalan üyelerini

de göç etmeye teşvik etmesi en sık görülen durumlardandır. II.Dünya Savaşı sonrasında Avrupa ülkelerinde oluşan işgücü kıtlığından dolayı az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere işgücü ihtiyacı işgücü göçü ile karşılanmıştır. Az gelişmiş Avrupa ülkelerinden 1970'li yılların ortalarına kadar özellikle Almanya ve Fransa gibi ülkelere yönelik insanların büyük bir çoğunluğu tarafından daha iyi bir hayat ve gelecek için gerçekleşen bu göçler serbest göç olarak tanımlanmaktadır. Son yıllarda özellikle gelişmiş Batı Avrupa ülkelerinden daha çok Güney Avrupa ve Türkiye'nin tatil bölgelerine doğru gerçekleşen emekli göçleri de serbest göç olarak değerlendirilmektedir (Dönmez Kara, 2015).

Zorunlu göç, insan hayatını ve refahını tehdit eden doğal veya insani etmenlerin zorlamasıyla meydana gelen göç hareketleridir. Vatanında yaşadığı yerlerden çıkarılan bireylerin yer değiştirmesi ve çevresel etmenler, kuraklık, açlık, çevresel veya kimyasal afetler, hükümetlerin yürüttüğü kalkınma projelerinden dolayı meydana gelen insanların nüfus hareketlilikleri de zorunlu göçtür (IOM, 2013).

Zorunlu göçler, silahlı çatışma, şiddet, doğal afetler gibi insan hayatını tehdit eden durumlar da bireylerin iradesi dışında gerçekleşen göç hareketleridir. Zorunlu göçlerin çoğunda bireyler göç etme kararını gönüllü ve istekli olarak vermemektedir. Devletlerin zorunlu nüfus mübadele hareketleri, sığınmacı ve insan ticareti sonucu oluşan nüfus hareketleri zorunlu göç olarak kabul edilmektedir (Toksöz, 2006). Bir ülkedeki siyasi çalkantılar ve anlaşmazlıkların, savaşların ve yoğun terör olaylarının varlığı o ülke içerisinde zorunlu göç hareketlerini hızlandırmaktadır (Yalçın, 2004).

Kişilerin veya grupların, siyasi güç odakları tarafından şiddet uygulaması ve zorlaması sonucunda yaşadıkları ikamet alanlarından hızlı bir şekilde insani olmayan şartlarda başka bir bölgeye götürülmeleri veya gitmeleri için zorlanmaları olarak tanımlanan sürücü veya cebri göçler ile zorunlu göçler oluşma nedenlerine göre birbirlerinden ayrılmaktadır. Zorunlu göçlerin meydana gelmesinde sürgün ve zorlamadan söz etmek mümkün değildir. Zorunlu göçler, genellikle bireylerin veya grupların iradeleri dahilinde bazen de iradeleri dışında iki ülke arasındaki anlaşmalar doğrultusunda ülkelerin kendi kültürel bağlarına ve etnik kökene sahip nüfuslarını karşılıklı olarak değiş tokuş etmeleri ile gerçekleşmektedir. 1923-1930 yılları

arasında Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleştirilen nüfus değişimi zorunlu göçe verilebilecek yaşanmış en önemli örneklerdendir. Türkiye ve Yunanistan arasında gerçekleştirilen nüfus değişimi (mübadele) din temelli gerçekleştirildiği için Anadolu’da yerleşik bulunan Karamanlı Hristiyanların etnik olarak Türk olmalarına rağmen dinlerinin farklı olmasından dolayı zorunlu göçe tabi tutulmaları zorunlu göçün etnik ve siyasal anlaşmazlıklardan da etkilendiğini kanıtlamaktadır (Çavuşoğlu, 2006).

1.2.7. Düzenli göç- düzensiz göç

Düzenli göç, “menşe ülkeden çıkışı ve ev sahibi ülkeye seyahati, transit geçişi ve girişi düzenleyen kanun ve yönetmeliklere uygun olarak yasal kanallar kullanılarak insanların olağan ikamet yerinden yeni bir ikamet yerine gitmeleri” (Oral ve Çetinkaya, 2017, s. 2) şeklinde tanımlanmaktadır. Göçün düzenli göç olarak kabul edilebilmesi için “yasal kanalların kullanılması” (Sirkeci ve Göktuna Yaylacı, 2019, s. 18) gerekmektedir.

Bireylerin uluslararası göçe karar vermeleri tek başına yeterli olmamaktadır. Uluslararası göçlerin gerçekleşmesi için bireyler hedef ülkenin yasalarına uygun prosedürleri yerine getirmek zorundadır. Yabancı göçmenlerden talep ettiği şartları yerine getirmelerinden sonra göçmenleri kabul eden ülkeler, nüfus ve işgücü eksikliklerini kontrollü bir şekilde düzenli göçler ile karşılamaktadır. Her ülke düzenli göç hareketleri için farklı uygulamalara sahiptir. Örneğin, ABD gibi yoğun göç talebi alan ülkeler önceden kota sınırlaması ile kısıtlamalar getirdikleri ülkelere başvuru yapanları kura sistemi ile seçerek oturum ve çalışma izni vermektedir. Almanya gibi bazı Avrupa ülkeleri ise işgücü açısından dolayı Güney Avrupa ülkeleri ve Türkiye’den 1960lı yıllardan itibaren düzenli bir şekilde misafir işçi kabul etmiştir (Gençler, 2002). Gelişmiş ülkeler yoğun işgücü göçlerini düzenli göç sistemi ile kontrol altında tutmayı amaçlamaktadır.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde artan nüfusun getirmiş olduğu sosyo-ekonomik sorunlar, savaşlar ve iç çatışmalar gibi güvenlik sorunları, insanların ülkelerinde yaşadıkları olumsuz durumlardan dolayı gelecek kaygısı taşımalarının yanında Avrupa ülkelerinde yaşanan nüfus ile ortaya çıkan yoğun işgücü talebi ve

Avrupa ülkelerinin uyguladığı sıkı göç politikaları düzensiz göç kavramının günümüzde büyük bir sorun olmasına neden olmuştur. Küreselleşme ile artan iletişim ve ulaşım imkânları göçmenlerin göç motivasyonu artırırken küreselleşmenin sonucunda az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin hızla yoksullaşması göçmen sayılarında artışa neden olmaktadır. Göç edenlerin kimler olduğunun bilinmemesi ve bu göçmenlerin nereye, nasıl ve ne zaman göç ettiklerinin tahmin edilememesi gibi durumlardan dolayı gerçekleşen bu göç hareketleri düzensiz göç olarak tanımlanmaktadır. Düzensiz göçler, ulus devletlerin yasalarına uygun olarak gerçekleşmeyen “yasa dışı” göçler olarak da adlandırılmaktadır (Yılmaz, 2014).

Düzensiz göç, devletlerin kontrol edemediği ve gözetleyemediği uluslararası göç hareketleridir. Düzensiz göç, küreselleşme ile birlikte sermayenin ve emeğin birbirinden farklı ülkelere zıt yönlü hareketlerinden dolayı meydana gelmektedir. Göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, bir ülkeye vize ile girip vize süresi dolanlar, çalışma izni olmayan işçiler ve zorla çalıştırılanlar düzensiz göçün kapsamına girmektedir. Devletler, kendi sınırlarını geçecek kişileri belirlemenin yanında sınırları geçenlerin ülke içerisinde dolaşımını da “vize politikası” ile kontrol altına almaktadır. Eğitim, turizm veya çalışma amaçlı vize alan göçmenler vizenin belirlemiş olduğu süre ve amaçlar doğrultusunda vizesine sahip oldukları ülkede yasal olarak bulunabilirler. Vize süresini aşan ve vizenin amacına uygun hareket etmeyenlerin düzensiz göç ettikleri kabul edilir. Çalışma ve oturma izni, ülkeye girişler gibi yasal sorunlardan dolayı düzensiz göçler meydana gelmektedir. (Atasü Topçuoğlu, 2012). Ülkelerin sınırlarını yasadışı şekilde geçen veya yasal olarak vize ile ülkeye giriş yapmasına rağmen vize tarihi sona ermesinden dolayı ev sahibi veya transit ülkelerde hukuki haklarından mahrum kalan kişiler “düzensiz göçmen” olarak adlandırılmaktadır. Bulundukları ülkede yasalara uygun olmadan kaldıkları için göçmenlerin “yasadışı” olarak anılması ceza ile ilişkilendirildiği ve insan hakları sorunları oluşturması sebebiyle “düzensiz göçmen” olarak adlandırılmaları daha uygundur (IOM, 2013).

1.3. Göç Kuramları

Dünya üzerinde gerçekleşen siyasi ve ekonomik gelişmeler göçün nedenlerini etkilediği gibi göç kuramlarının da şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Siyasi ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak göç kuramları Geleneksel Göç Kuramları ve Çağdaş Göç Kuramları şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Geleneksel Göç Kuramları, Sanayi Devrimi ve sonrasında meydana gelen olgularla açıklanırken Çağdaş Göç Kuramları ise küreselleşmenin etkisiyle şekillenmiştir. Göç Kuramları başlığı altında Geleneksel Göç Kuramları ile Çağdaş Göç Kuramlarının neler olduğuna değinilerek göç kuramlarının sınıflandırılması yapılacaktır.

1.3.1. Geleneksel göç kuramları

Göç kuramı çalışmaları on dokuzuncu yüzyılda sanayi devrimi sonrasında ortaya çıkan nüfus hareketleri ile birlikte başlamıştır. Sanayileşme ile daha da hızlanan göç hareketleri özellikle yirminci yüzyılda farklı göç kuramlarının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Geleneksel göç kuramları, kırsal bölgelerden kentlere doğru gerçekleşen kısa mesafeli göçlere odaklanmaktadır. Gelişen iş imkânları ile birlikte göç hareketlilikleri mesafe faktörünün yanında fırsatlar ile birlikte değerlendirilerek göç kuramlarının kapsamı genişlemiştir (Ela Özcan, 2016).

1.3.1.1. Ravenstein'in göç kanunları

Ravenstein, 1871 ve 1881 yılları arasında İngiltere'de gerçekleştirilen nüfus sayımı istatistiklerini kullanarak 1885 yılında yayımladığı Göç Kanunları (The Laws of Immigration) isimli çalışmasında göç olgusunun genel geçer kanunlarını derinlik ve analizden yoksun bir şekilde ortaya koymasına rağmen döneminin ve daha sonraki dönemlerin göç çalışmaları için öncülük etmiştir (Çağlayan, 2006). Ravenstein, ekonomik, sosyal ve siyasi etkenlere odaklanarak ampirik ve analitik yöntemler ile yeni bir göç modeli oluşturmuştur. Ravenstein, göç modelinde ekonomik ve sosyal açıdan imkânların daha iyi olduğu ikamet yerlerinin cazibesinin göçün yönünü etkilediğini, uzaklığın ise göç hareketinin gerçekleşmesinde temel unsur olduğunu belirtmiştir. Ravenstein, göçün gerçekleşmesinde ekonomik faktörlerin yanında çevresel faktörlerin, eğitim imkânlarının ve göç edilecek ikamet yerindeki hayat maliyetlerinin de önemini vurgulamıştır (Topbaş, 2007).

19. yüzyılın ikinci yarısında siyasi ve sosyal gelişmelerin etkisinde Ravenstein'in gerçekleştirdiği çalışmasının temel kavramsal çerçevesini endüstrileşme ve kentleşme olguları oluşturmuştur. Sanayi devriminin ardından gerçekleşen hızlı endüstrileşme sonucunda artan iş imkânları ve ulaşım ağları ile birlikte Avrupa'ya ve Kuzey Amerika'da doğru insanların talepleri artmıştır. Hayat şartlarını daha iyi hale getirmek isteyen insanlar doğduğu evlerini, yaşadığı topraklarını bırakarak cazip şehirlere doğru göç etmişlerdir (Çağlayan, 2006). Göç Kanunları çalışmasında Ravenstein, geliştirdiği yedi göç kanunu ile endüstri ve sanayi merkezlerinin sahip olduğu iş imkânlarıyla birlikte iş gücüne olan ihtiyacın göç hareketlerinin başlıca nedenleri olduğunu göstermiş bunun yanında iş gücü ihtiyacının bir ülke içerisindeki nüfusun yoğun olduğu bölgelerden sağlanmasının da göçün oluşmasına zemin hazırladığını belirtmiştir (Ravenstein, 1885). Ravenstein tarafından geliştirilen yedi göç kanunu şunlardır:

1. Göçmenlerin oluşturduğu büyük kitleler kısa mesafeli göçleri tercih etmektedir. Sanayi ve ticaret merkezlerinin imkânları kısa mesafeli göç etme eğiliminde olan göçmenleri cezbederken ve yeni göç akımlarıyla birlikte büyük nüfus hareketlerinin oluşmasına da neden olmaktadır.
2. Sanayileşmede gerçekleşen hızlı büyüme ile birlikte büyükşehirlerin cazibesi arttığından dolayı kırsal bölgelerden büyükşehirlere yoğun göç hareketleri olmaktadır. Bu yoğun göçlerin neticesinde kırsal bölgelerdeki nüfusta azalmalar olduğundan dolayı kırsal bölgelere uzak bölgelerden göçler gelmektedir. Uzak bölgelere de başka bölgelerden göç hareketleri yaşanacak ve bu sürecin doğal sonucu olarak göç hareketleri basamaklı bir şekilde tüm ülkeye yayılacaktır.
3. Göç hareketlerinde yayılma süreci, emme sürecinin tersi olarak görülse de benzer özellikler sergilemektedir. Sanayi ve ticaret merkezlerinin cazibesi emme süreci iken göçmenlerin sanayi ve ticaret merkezlerinin cazibesine doğru hareketleri yayılma sürecidir ve bu iki süreç birbirleriyle etkileşim halindedir.
4. Meydana gelen her göç akımı kendisinin alternatifi olan farklı bir göç akımını oluşturur.

5. Göçmenler, uzun mesafeli göçlerini daha çok büyük sanayi ve ticaret merkezlerinden birine doğru gerçekleştirmeyi tercih ederler.

6. Şehirlerde yaşayanlar kırsal alanlarda yaşayanlara oranla daha az göç etme eğilimi göstermektedir.

7. Kadınların erkeklere oranla göç etme eğilimleri daha yüksektir (Ravenstein, 1885).

İngiltere özelinde gerçekleşen nüfus hareketleri üzerinden değerlendirme yaparak ortaya koyduğu göç kanunları ile Ravenstein, İngiltere Sanayi Devriminin nüfus hareketleri üzerindeki etkisini de detaylı şekilde irdelleyerek göç literatürüne önemli katkılar yapmıştır. Ravenstein'in geliştirmiş olduğu bu yedi göç kanunu, çağımızın serbest sermaye dolaşımının etkisiyle gerçekleşen kitlesel göçlere yönelik geliştirilen kuramlara da referans olmaktadır (Köşk ve Özbek, 2017).

1.3.1.2. Kesişen fırsatlar kuramı

Göç kuramlarından bir diğeri de 1940 yılında Stouffer'in Amerikan Sosyoloji Dergisinde yayımlanan Kesişen Fırsatlar: Hareketlilik ve Mesafeye İlişkin Bir Teori konulu makalesinde göçün yalnızca mesafeden etkilenmediği aynı zamanda fırsatların da önemli bir etken olduğunu göz önünde bulundurarak geliştirdiği kesişen fırsatlar kuramıdır. Stouffer, kesişen fırsatlar kuramını uzaklık ve fırsatlar arasındaki matematiksel ilişki üzerinden değerlendirmiştir.

Stouffer, daha önce yapılmış olan birçok çalışmada göçü etkileyen en önemli faktörlerden birinin mesafe faktörü olduğunu ifade etmesine rağmen itici ve çekici faktörlerin mesafe bileşeniyle birlikte ele alınmadığında kavramsal ve ampirik olarak verimsiz analizler ortaya çıkardığını belirtmiştir. Fakat yine de itme ve çekme faktörlerinin yanında göç edilecek mesafenin de göçmenleri etkileyen faktör olduğunu şu şekilde açıklamıştır; “Eğer Chicago’da yaşayan insanlar için Iowa’nın New York’tan daha çekici olduğunu ve New York’ta yaşayan insanlar için ise Massachusetts’in Chicago’dan daha çekici olduğunu söylersek, bu iki şehrin çekiciliğine ilişkin yapılacak bir analizde mesafe faktörünü ele almamız gerektiği çok açıktır (Stouffer, 1940, s. 846).”

Kesişen fırsatlar kuramına göre, eğer bir birey X bölgesinden Y bölgesindeki bir eve taşınıyorsa, Y bölgesinde X bölgesinden taşınan bireyin oturabileceği bir boş ev olmalıdır. Y bölgesinde bireyin oturabileceği boş bir ev olması veya Y bölgesinin herhangi bir yerinde bireyin oturabileceği fakat oturmadığı benzer boş evlerin olması fırsatlar olarak adlandırılmaktadır. Bu fırsatlar, oturulabilecek boş evler olabileceği gibi ihtiyaç duyulan iş gücü de olabilir. Bireyin daha önce yaşadığı X bölgesindeki benzer fırsatlar yeni taşındığı Y bölgesindeki yine benzer fırsatlardan daha yakın ise bu fırsatlar “kesişen fırsatlar” olarak tanımlanmıştır (Stouffer, 1940).

Kesişen fırsatlar kuramı, göç ve göç mesafesi arasında gerekli bir bağ olmadığını ampirik çalışmalarla önermek yerine kesişen fırsatlar kavramını ortaya koymaktadır. Kesişen fırsatlar kuramının hipotezinde belirli bir mesafeye giden kişilerin sayısı ile o mesafede bulunan fırsatların sayısı doğru orantılı iken kesişen fırsatlar sayısı ile kişi sayısı ters orantılıdır. Başka bir ifadeye göre ise aynı hipotezde göç edilen mesafedeki fırsatların artış yüzdesi ile aynı mesafeye göç eden bireylerin sayısı arasında doğru orantı vardır (Stouffer, 1940). Stouffer ortaya koymuş olduğu bu hipotezinin denkleminde göç ile mesafe arasında belirli ve doğrudan bir ilişki olmadığını aksine göç ile fırsatlar arasında doğrudan ilişki olduğunu varsaymaktadır. Göçün mesafesi ve fırsatları göç edecek işçilerin niteliğine göre değişiklik göstermekle beraber bireyler, uzak mesafelerdeki fırsatlara göre kendilerine daha yakın olan mesafelerdeki fırsatlar hakkında daha detaylı bilgiye sahip olmaktadır (Stouffer, 1940).

Kesişen fırsatlar kuramı, göç kuramları arasında kapsamlı olarak kullanılan bir kuram olmamasına rağmen ekonomik temelli göçlerin ve işgücü göçlerinin detaylı bir şekilde analizinin yapılması için uygun bir kuramdır. Kuramın temelini bir bölgede bulunan iş fırsatları ve bu iş fırsatlarından doğan cazibeler oluşturmaktadır. Bir bölgede bulunan iş fırsatlarının sayısının fazla olması ve bu iş fırsatlarına yönelik talebi oluşturan o bölgedeki yerleşik işçi sayısı, bölgeye yönelecek olan göçün boyutunu belirleyecektir (Çağlayan, 2006).

1.3.1.3. İtme çekme kuramı

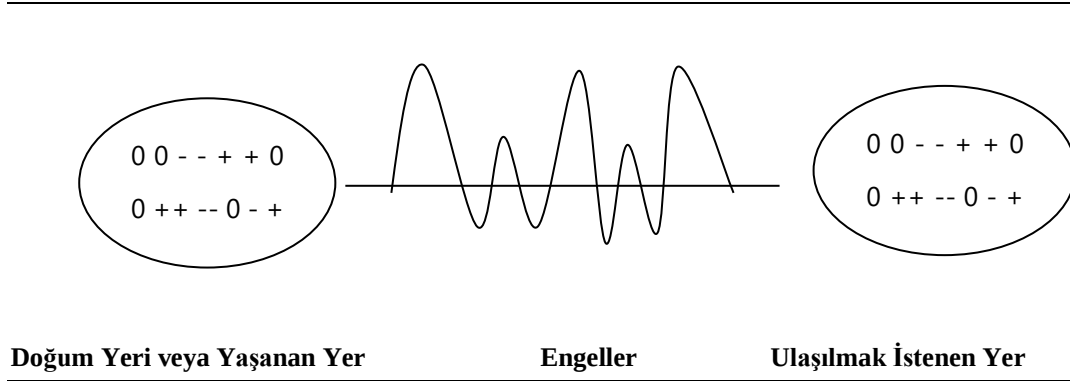
İtme Çekme kuramı daha önce birçok bilim adamı tarafından da çalışılmış olmasına rağmen 1966 yılında Everett Lee tarafından yayımlanan Bir Göç Teorisi (A Theory of Migration) isimli makale ile kuramsallaştırılmıştır. Lee, Ravenstein' in göç kanunlarının üzerinden yıllar geçmesine rağmen birçok göç çalışmasına kaynaklık ettiğini belirtmektedir. Lee'ye göre Ravenstein'e atıfta bulunularak gerçekleştirilen göç çalışmaları daha çok göçmenlerin yaş, cinsiyet, ırk, eğitim ve işgücü gibi demografik özelliklerine yoğunlaştığından dolayı göç kavramsallaştırılamamıştır (Lee, 1966). Lee, Ravenstein'in göç kanunlarına atıfta bulunarak geliştirmiş olduğu itme çekme kuramında göçmenden çok göçe odaklanmış olup göçmenin de ihmal edilmemesinin gerekli olduğunu belirtmiştir (Çağlayan, 2006).

Lee tarafından göç kararını ve sürecini etkileyen dört ana faktör belirlenmiştir. Bu faktörler:

1. Doğum yeri ve yaşanan yer ile ilgili faktörler
2. Ulaşılmak istenen yer ile ilgili faktörler
3. Araya giren engeller
4. Kişisel faktörler (Lee, 1966).

Dört ana faktörün ilk üçü itici ve çekici faktörler ile Tablo-1'de gösterilmektedir. İtme çekme kuramında doğum yeri veya yaşanan yer ile ulaşmak istenen yerde bireyleri iten ve çeken faktörler olduğundan dolayı itici ve çekici faktörler kendi içerisinde bütünlük oluşturmaktadır. Göçü etkileyen faktörler pozitif, negatif ve nötr olarak üç kategoriye göre değerlendirilmektedir. Kategorilendirilen itici ve çekici bu faktörler + (pozitif), - (negatif) ve 0 (nötr) değerler ile simgelenmektedir. Pozitif (+) faktörler göçü özendiren çekici faktörler iken negatif (-) faktörler ise göçe karşı itici bir tutum oluşturan faktörleri temsil etmektedir. İtme çekme kuramında pozitif ve negatif faktörler göçe karşı olumlu ve olumsuz tutumun oluşmasına neden olurken, 0 (nötr) değerlerin bireylerin göç etme eğilimlerine karşı hiçbir etkisi bulunmamaktadır (Çağlayan, 2006).

Tablo 1. Yaşanan Yer ve Ulaşılmak İstenen Yerdeki Faktörler ve Göç Sürecindeki Etkileşimleri

Kaynak: Lee (1966, s.50)

Pozitif ve negatif faktörlerden bazıları bireylerin bir kısmını aynı şekilde etkilerken diğer pozitif ve negatif faktörler ise bireylerin diğer kısmını farklı şekilde etkilemektedir. İyi bir göç ortamı tüm bireyler için çekici iken kötü bir göç ortamı da tüm bireyler için itici olabilir. Örneğin, okul çağındaki çocuklara sahip aileler için iyi okulların bulunduğu bölgeler çekici görülürken çocuğu olmayan aileler için ise iyi okulların bulunduğu bölgelerin herhangi bir çekici durumu yoktur. Pozitif ve negatif faktörler, göçmenler veya muhtemel göçmenler için farklı tanımlanmaktadır. Göçe karşı benzer şekilde tepki gösteren bireyler yaşadıkları yer ile ulaşmak istedikleri yerlerin genel faktörlerine göre gruplandırılabilir. Ancak bireyi göç etmeye iten veya göç etmesini önleyen faktörler grubu kesin bir şekilde tanımlanamamaktadır. Bireylerin büyük bir çoğunluğunun göçe yönelik genel tepkileri göçe neden olan özel önem taşıyan faktörler ile ortaya konmaktadır (Lee, 1966).

İtme çekme kuramının temelini oluşturan doğum yeri veya yaşanan yer ile ulaşmak istenen yerin sahip olduğu olumlu ve olumsuz faktörlerin her birinin kendi içerisinde ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. İtme çekme kuramına göre yaşanan yer ve ulaşmak istenen yerde bulunan olumlu olumsuz faktörler birçok değişkenden etkilenmektedir. Bu yüzden doğum yeri veya yaşanan yer ile ulaşmak istenen yerin olumlu ve olumsuz faktörleri farklılıklar göstermektedir (Çağlayan, 2006). İtme çekme kuramında göçü etkileyen “İtici faktörler; demografik büyüme, düşük hayat standartları, ekonomik fırsat yoksunluğunu ve siyasal baskılar iken çekici faktörler; emeğe olan talep, boş araziler, cazip ekonomik fırsatlar ve siyasal özgürlüklerdir (Castle ve Miller, 2008, s. 31).”

İtme çekme kuramında göçün belirleyenleri de kuramın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Göçün belirleyenleri kişisel (mikro) faktörler ve kişisel olmayan (makro) faktörler olarak iki boyut ile değerlendirilmektedir. Muhtemel göçmenler, doğdukları veya yaşadıkları yerdeki olumlu ve olumsuz faktörlerin neler olduğunu bildiklerinden dolayı göç ettiklerinde yaşayacakları kar ve zararları itme çekme faktörleri ile analiz edebilmektedir. Muhtemel göçmenlerin göç sürecinin belirleyenleri ise ulaşmak istenen yerdeki sosyo-ekonomik durum, göçmenlerin göçten beklentileri, muhtemel göçmenlerin yaşadıkları yerde bulunan belirsizlik ve risklerdir. İtme çekme kuramı göçün belirsizlikler içerdiği ve bu belirsizliklerin bireylerin göç etmelerini engellediğini yönelik bir yaklaşım içinde değerlendirilmektedir. İtme çekme kuramında bir diğer önemli faktör ise yaşanan yer ve ulaşmak istenen yer arasında bulunan engelleyici faktörlerdir. Engelleyici faktörlerde mikro ve makro faktörler olarak ikiye ayrılarak açıklanmaktadır. Mikro faktörler her bireyin göçe yönelik farklı tutuma sahip olduğu göç mesafesinin uzunluğu, göç sonrası yaşanacak olan belirsiz durumlar, göçün ulaşım maliyetleri olarak sıralanabilmektedir. Engelleyici makro faktörler ise daha çok varılmak istenen yerdeki göçmenlere yönelik kanunlar, tutumlar ve sistemler olarak sıralanabilecek daha kapsamlı faktörlerdir (Çağlayan, 2006).

İtme çekme kuramı değişen göç olgusuna rağmen iç göç ve dış göçlerin açıklanması konusunda işlerliğini sürdürmektedir. Fakat çağımızda küreselleşmenin etkisiyle göç olgusu daha karmaşık hale gelmiştir. Özellikle uluslararası göçlerin daha dinamik ve karmaşık yapısı ile birlikte uluslararası göç edenlerin farklı sınıfsal özellikleri bulunmaktadır. İtme çekme kuramının belirli bir sınıfsal yapı üzerinden göç sürecini açıklama yaklaşımı bulunmaktadır. Çağımızın sınıfsal yapıları değişkenlik gösterdiğinden dolayı itme çekme kuramı özellikle uluslararası göçlere yönelik güncel yaklaşımlarda zayıf kalabilir (Çağlayan, 2006).

1.3.1.4. Petersen'in beş göç tipi

Göç olgusu üzerinde derinlemesine çalışmalar yapan Petersen (1958), itme çekme faktörleriyle beraber göçü tarihsel bağlam içerisinde değerlendirmiştir. Petersen'e göre analiz kavramları yerine salt açıklayıcı ve tanımlayıcı kavramlarla göçün irdelenmesi sınırlı veriler elde edilmesine neden olmaktadır. Elde edilen bu sınırlı veriler ile birlikte

göç kavramsal çerçeve bağlamında değerlendirildiğinde basit kalmaktadır. Petersen, göçün daha karmaşık bir süreç olduğunu belirterek itme çekme faktörlerinin yanında kişisel isteklerin ve toplumsal olayların da göç sürecine etki ettiğini belirtmiştir.

Petersen, “Eğer tüm insanlar doğaları gereği yerleşik (veya göçmen) ise neden bazıları göç ederken diğerleri etmez?” sorusuna odaklanarak göçün birçok değişkenine dikkat çekmiştir. Petersen’e göre göçün meydana gelmesi için bireyler üzerinde tarım ürünlerinin kıtlığı, aşırı nüfus artışı, ekonomik zorluklar, dinî baskılar ve düşünce özgürlüğü ihlalleri gibi zorlayıcı etkenlerin yoğunlaşması gerekmektedir (Petersen, 1958).

Peterson, itme çekme arasındaki zıtlığı yenilikçi ve tutucu göçü birbirinden ayıran faktörler ile bireylerin göç etmeye yönelik tutum analizleri şeklinde belirlenmiş olan iki kanı ile birleştirilerek göçün temel sınıflandırmasını gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda Peterson, bireysel ve sınıfsal farklılıklar üzerinden beş göç tipi belirlemiştir (Peterson, 1958).

İlkel (Primitive) Göçler: İlkel göçler, ekolojik bir itme hareketinin oluşturduğu göçler olarak tanımlanmaktadır. İlkel göçler, ilkel insanların göç etmesi gibi algılanmamalıdır aksine bu göç türü insanların doğa olayları ile mücadele etmesinden kaynaklanmaktadır. Kırsal kesimlerde yaşayan ve tarımsal faaliyetlerle hayatını idame ettiren bireyler ilkel göçlere yönelebilmektedir. İnsanlar tarafından tahrip edilen doğal hayat alanları, kuraklık, kötü hava şartları ve zorlu yeryüzü şekilleri gibi sebeplerden dolayı meydana gelen kitlesel göçlerdir.

Zorunlu (Forced) Göç ve Yöneltilmiş (Impelled) Göçler: İlkel göçlerde ekolojik baskılar göçe neden olurken zorunlu göçler ve yöneltilmiş göçler devlet veya devlete eş değer sosyal kurumların oluşturduğu baskılar ile gerçekleşmektedir. Zorunlu ve yöneltilmiş göçler muhtemel göçmenlerin göç etme kararı vermekte özgür olup olmadığı üzerinden ayırt edilmektedir. Muhtemel göçmenlerin göç edip etmemelerine karar verebilme özgürlüklerine sahip olmaları yöneltilmiş göç olarak adlandırılmaktadır. Muhtemel göçmenlerin göç etme üzerinde karar verebilme özgürlüklerinin olmaması ise zorunlu göç olarak ifade edilmektedir. Petersen’e göre zorunlu göçe verilebilecek en iyi

örneklerden biri 1933-1938 yılları arasında Naziler tarafından oluşturulan Yahudi karşıtı hareketler, kanunlar ve Yahudilerin zorla toplama kamplarına götürülmeleridir.

Serbest (Free) Göç: İlkel göç ve zorunlu – yöneltmiş göç türlerinde göçmenlerin göç etmeye yönlendirilen dışsal faktörler etkili olmaktadır. Örneğin ilkel göçte fiziksel ihtiyaçların eksikliğinden dolayı göç oluşurken zorunlu veya yöneltilmiş göçün gerçekleşmesinde muhtemel göçmenler karar verme sürecinde aktif rol almamaktadır. Serbest göçün gerçekleşmesinde belirleyici en temel unsur göçmenin kendi iradesidir. Serbest göç, dışsal sebeplerden ve zorlamalardan etkilenmeden göçmenin kendi kararını vererek aktif rol aldığı göç tipidir. Serbest göçler daha çok bireysel göçler şeklinde gerçekleşmektedir.

Kitlesel (Mass) Göç: Teknolojik gelişmeler ve ulaşım imkânlarının artmasıyla birlikte insanların gruplar halinde çoğunlukla bir ülkeden başka bir ülkeye gerçekleştirdikleri göç hareketleridir. Kitlesel göçler, kolektif davranış gösteren göçlerdir. Daha önceden göç etmiş bireyler, diğer muhtemel göçmenlerin de göç etmelerine yönelik çekici faktörler oluşturmaktadır. Kitlesel göçler başlangıçta bireysel ve dağınık serbest göçler şeklinde gerçekleşmiştir. Öncü olarak giden göçmenler gittikleri ülkelere uyum sağlayarak kendi ailelerini ve akrabalarının da göç etmelerine yardımcı olmuştur. Bireysel ve serbest şekilde başlayan bu göçler zamanla büyük kitlelerin göç hareketine dönüşmüştür (Petersen,1958).

Petersen, modern göç sınıflandırmalarının daha önce çalışılmış göç kuramlarının dikkate alınmadan sadece elde edilmiş verilerle oluşturulmaya çalışıldığına dikkat çekerek geliştirmiş olduğu göç tipleriyle göçün kavramsal sınıflandırılmasını yapmayı amaçlamıştır. Ayrıca temel istatistiksel farkların iç ve dış göçlerde kavramsal öneme sahip olmadığını vurgulamıştır (Petersen, 1958).

1.3.2. Çağdaş göç kuramları

Küreselleşme ile birlikte uzun mesafeler arasında meydana gelen göç hareketleri daha karmaşık bir yapıya bürünmüştür. Göç hareketleri göçün oluşum nedenleri, göçün başladığı ve bittiği ülke, göçün devamlılığı, göçmenlerin göç sonrası uyumları, göçmenlerin işgücü olarak görülmesi gibi kavramlar çağdaş göç kuramları ile açıklanmaktadır. Çağdaş göç kuramları, küreselleşmenin ülkelerin ekonomik ve

toplumsal yapılarında oluşturduğu uluslararası değişimlere vurgu yapmaktadır. Çağdaş göç kuramları göçün küresel bir olgu olduğundan yola çıkarak günümüzde meydana gelen göç hareketlerinin daha çok uluslararası göçler ile gerçekleştiği üzerinde durmaktadır (Ela Özcan, 2016).

1.3.2.1. Neoklasik göç kuramları

Neoklasik kuram mikro ve makro olarak iki bakış açısı altından göçü değerlendiren ilk çağdaş göç kuramıdır. Neoklasik kuram göçün piyasada işgücüne yönelik talebin artması sonucu ücretlerde meydana gelen dalgalanmalardan dolayı oluştuğunu belirtmektedir. Bu kuram ilk olarak Lewis, Todaro ve Haris gibi sosyal bilimciler tarafından ekonomik kalkınma sürecinin göç sürecine olan etkisini araştırmak amacıyla kullanılmıştır (Ela Özcan, 2016).

Neoklasik ekonominin makro göç kuramına göre göçler, işgücü arzının ve işgücüne olan talebin coğrafi olarak farklı dağılım göstermesinden kaynaklanmaktadır. İşgücü arzının fazla olduğu ülkelerde işgücüne ödenen ücretler daha düşükken işgücü arzının az fakat iş fırsatlarının yoğun olduğu ülkelerde ise işgücü ücretleri daha yüksektir. İstihdam imkânlarının az olup işgücü sayısının fazla olduğu ülkelerdeki bireyler işgücü arzının az olmasından dolayı işgücüne ödenen ücretlerin yüksek olduğu ülkelere göç etmektedir. Oluşan bu nüfus hareketleri sonrasında işgücü arzının fazla olduğu ülkelerde işgücü sayısı azalarak işgücüne ödenen ücretlerde artış yaşanmaktadır fakat diğer yandan istihdam imkânlarının yoğun olduğu ve bu istihdam imkânlarına başka ülkelere gelen yoğun işgücü talebinden dolayı ücretlerde düşüş yaşanmaktadır. Bu şekilde işgücü arzının yoğun ve az olduğu ülkeler arasında bir denge meydana gelmektedir. Neoklasik ekonominin makro göç kuramında özetle ülkeler arasında meydana gelen göçün altında yatan temel sebepler ülkelerin işgücüne yönelik ücret politikalarının farklı olması ve iş fırsatlarının değişkenliği olarak gösterilmektedir (Güllüpınar, 2012).

İşgücünün yoğun olduğu ülkelere işgücünün az olduğu ülkelere göç hareketleri gibi sermayenin yoğun olduğu ülkelere sermayenin az olduğu ülkelere sermaye hareketleri olmaktadır. Sermayenin az olduğu ülkelere sermaye yatırım akışları gerçekleşerek yeni iş fırsatları oluşmaktadır. Sermaye yatırımları ile oluşan yeni iş fırsatlarına doğru beşerî sermaye akışı ve hareketlilikleri yoğunlaşmaktadır. Yüksek bilgi ve tecrübeye sahip

yetişmiş işgücü ise bu sermaye akışını takip edip beşerî sermayenin az olduğu ölkelere göç ederek bilgi ve tecrübeleri ölçüsünde yüksek maddi kazanca sahip olmak için çalışır. Ölkeler arasında meydana gelen göçün en önemli sebebi işgücü piyasasıdır. Ölkeler arasındaki göçlerin önlenmesi için devletlerin işgücü piyasasına yönelik düzenlemeler yapmaları gerekmektedir (Massey vd., 2014).

Neoklasik ekonominin mikro göç kuramına göre daha çok kar veya gelir elde etmek isteyen bireyler tarafından göç başlatılmaktadır. Bu kuramda göçü belirleyen en etkili faktör bireydir. Bireyler göç etmeden önce daha fazla gelir elde etmeyi amaçlamanın yanında göç sırasında ve sonrasındaki masraflar ile yeni bir dil öğrenme ve gidilen öлкеye uyum sağlamak için yapılacak olan masrafları karşılamayı da göz önünde bulundurmak zorundadırlar. Bundan dolayı da bireyler göç sırası ve sonrasındaki masraflarından daha fazlasını kazanabilecekleri ölkelere göç etmeyi tercih etmektedirler. Kaçak yollarla göç edecek olan göçmenler göç girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanması halinde göç etmeye çalıştıkları öлке tarafından kendilerine uygulanacak olan yaptırımları (hapis cezası, sınır dışı etme gibi) da göze almaktadır (Güllüpnar, 2012).

Neoklasik ekonominin mikro göç kuramında, göç edilen ölkedeki imkânlar göç edecek olan bireylere cazip geliyorsa, göçün maliyetleri ve göç sonrasında yaşanacak olan sorunlar göç edecek bireyler tarafından olumsuz olarak görölmemektedir. Göç alan ve göç veren ölkeler arasındaki kazanç farkları dengelenirse veya göç veren ölkede kazançlar göç alan öлкеye göre daha da yükseltilirse ölkeler arasındaki göç ortadan kalkabilir. Devlet, ölkeler arasındaki göçü engelleyebilmek için göç veren ölkelere yönelik daha yapıcı politikalar (istihdamı arttırmak, işgücü ücretlerini iyileştirmek) geliştirirken yoğun göç alan ölkelerde ise daha sert tedbirler (işsizliği arttırmak, vatandaşlık sınırlamaları) olarak göçü kontrol altına alabilmektedir (Massey vd., 2014).

1.3.2.2. Yeni ekonomi kuramı

Stark'ın geliştirmiş olduğu yeni ekonomi kuramında göç kararı sadece göç eden birey tarafından verilmemektedir. Göç kararında göç edecek kişinin aile üyelerinden oluşan gruplar da etkin karar vericilerdir. Göç, göçün gelir ve giderleri hesaplanarak birey ile aile üyelerinin ortaklaşa karar vermesi sonucunda gerçekteşmektedir. Aile üyelerinin birden fazlası göç etmeye karar verdiğinde ise ailenin gelirleri artacaktır. Göç eden

bireyler aile için bir avantaj oluşturarak maddi destek ve döviz akışı sağlamaktadır. Bu kurama göre daha yoksul olan aile bireylerinin göç etmeye meyilli olması gerekmektedir. Ancak yoksul olan aile bireylerinin göçe yönelik bilgilerinin az olması ve gelirlerini kaybetmekten korkmaları göç etmelerini engellerken geliri daha iyi olan diğer aile üyeleri göç etmektedir. Yeni ekonomi kuramına göre göç, aile üyelerinin gelir düzeyi üzerinden belirlenmektedir (Stark ve Bloom, 1985).

Yeni göç kuramına göre, aile üyelerinden göç eden sayısı ne kadar fazla olursa ailenin refah seviyesi o kadar artmaktadır. Aynı aile içerisinde göç edemeyen aile üyeleri de kendi ülkelerinde emek piyasasına dahil olarak ailede gelir çeşitliliği çoğalmaktadır. Göç etmeyen aile üyesi çalışmadığında veya ekonomi kötüye gittiğinde göç eden aile üyelerinden gelen dövizler ile aile geçimini sağlamaktadır. Bu göçmen dövizleri aileler için bir nevi sosyal sigorta veya işsizlik sigortası görevi görmektedir. Gelişmiş ülkelerde aile üyelerinin gelirleri sosyal ve ekonomik risklere karşı özel sigortalar veya devletin sağlamış olduğu sosyal koruma sistemleri ile güvence altına alınmaktadır. Göç veren ülkelerde ise sosyal sigorta ve koruma sistemleri yeterli düzeyde olmadığından dolayı yoksul ailelerin güvence altına alınması zorlaşmaktadır. Gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerdeki sosyal koruma sistemlerinin yeterli olmaması yoksul ailelerden bazı bireylerin diğer aile üyelerini sosyal ve ekonomik risklerden korumak ve aile gelirini arttırmak için göç etmeye teşvik etmektedir (Massey vd., 2014).

Göç veren ve göç alan ülkeler arasında işgücüne ödenen ücretler arasındaki farkın eşitlenmiş olması uluslararası göçü durdurmamaktadır. Göç veren ülkede sosyal sigorta ve sosyal koruma sistemleri yeterli düzeyde değilse uluslararası göç yoğun bir şekilde devam etmektedir. Uluslararası göç, sadece işgücü ücretlerindeki farklılıklardan dolayı değil sosyal koruma sistemlerinin altyapılarının zayıf olmasından da gerçekleşmektedir. Devlet politikalarıyla sağlanan gelir dağılımları aile üyelerinin görece yoksulluklarını iyileştirdiğinde aile üyelerinin uluslararası göç etme yoğunlukları azalmaktadır (Massey vd., 2014).

1.3.2.3. İkiye bölünmüş emek piyasası kuramı

İkiye bölünmüş emek piyasası kuramı, gelişmiş endüstri toplumlarının işgücüne olan yoğun talebinden dolayı uluslararası göçün gerçekleştiğini savunmaktadır. Uluslararası göçe gelişmiş endüstri toplumlarının sürekli ihtiyaç duyduğu işgücünün neden olduğunu belirten Piero, ikiye bölünmüş emek piyasası kuramını geliştirmiştir. Piero'ya göre uluslararası göç, itme çekme faktörleriyle açıklanmaktadır. Göç alan ülkelerin yabancı iş gücüne olan ihtiyacı (çekme faktörü), göç veren ülkelerdeki ucuz işgücü piyasası ve işsizliğe (itme faktörü) göre uluslararası göçün gerçekleşmesinde daha etkili faktördür. Gelişmiş endüstri toplumlarının işgücüne sürekli olan ihtiyaçları yapısal enflasyon, motivasyon sorunları, ekonomik düalizm ve emek arzının demografisi gibi dört ana unsurdan kaynaklanmaktadır (Massey vd., 2014).

Yapısal enflasyon; işyerinde bulunan en alt düzeydeki niteliksiz iş gücüne yönelik fiyat artışının diğer basamaklardaki işgücünün de fiyat artışını etkileyeceğini ve dengenin bozulacağını varsaymaktadır. Örneğin, bir fabrikada üretim bandında çalışan niteliksiz bir işçiye yapılan fiyat artışından sonra üretim bandı sorumlusu da niteliksiz işçi ile aynı ücret üzerinden çalışmayı reddederek ücretinde artış talep eder. Bu ücret artışı talepleri bir işyerindeki tüm işçilere yönelik orantılı bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu yüzden işverenler yerli işgücüne yönelik fiyat artışına gitmek yerine daha ucuza çalışacak göçmen işçileri göçe teşvik etmektedir. Motivasyon sorunları; bireyler çalıştıkları işleri sadece gelir kapısı olarak değil toplumsal statülerini koruyan bir araç olarak da görmektedir. Bir sektörde en alt basamakta çalışan niteliksiz işçiler ise işlerinde yükselme şanslarının olmadığını bildiklerinden dolayı çalıştıkları işi statü olarak değil gelir kapısı olarak kabullenmek durumundadır. Özellikle göçmenler göç ettikleri ülkelerde niteliksiz işgücü olarak en alt basamaktaki işleri yapmaya gönüllüdürler. Göç eden göçmenlerin gittikleri ülkelerde statü kazanmak gibi bir çabaları yoktur. Göçmen işçiler sadece daha fazla döviz kazanarak kendi ülkelerine göndermeyi amaçlamaktadırlar. Göçmen işçiler için yurtdışından kendi ülkelerine yüklü miktarda döviz göndermeleri kendileri için daha statülü bir durumdur. Ekonomik düalizm, sermaye ve işgücü gelişmiş endüstri toplumlarında işgücü piyasalarının ikiye ayrılmasına neden olan ekonominin önemli birer unsurudur. Sermaye, üretimde sürekli işlemek durumundadır ve ekonominin dışına itilemez. İşgücü ise belirli dönemlerde talep

olmadığında ekonominin dışına itilerek âtıl kalabilir. Sermaye yoğun birincil sektör olarak bilinen sektörlerde daha çok yetişmiş ve nitelikli işgücü çalışmaktadır. Bu işgücünün yatırım maliyetleri fazla olduğu için işgücü piyasalarının dışına itilmeleri zordur. Bu işgücünün işgücü piyasalarından atılmaları işverene büyük maliyetlere neden olmaktadır. Diğer yandan ikincil sektör olarak bilinen emek yoğun sektörlerde daha eğitimsiz ve niteliksiz işgücü istihdam edildiği için işler kötüleştiğinde işveren zarar edeceğinden dolayı ilk olarak ikincil sektörde çalışan işçiler işgücü piyasalarından atılır. İkincil sektör çalışanlarının işverene maliyeti daha az olduğu için gözden çıkarılmaları kolaydır. Birincil sektörlerdeki imkânların daha iyi olması yerel işçilerin birincil sektöre olan talebini arttırarak ikincil sektöre yönelik talebi azaltmaktadır. İkincil sektörde boş kalan işgücü ise göçmenler ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Emek arzının demografisi unsurunda ise işgücü piyasasında en çok devinim gösteren kesim kadınlar ve gençlerdir. Kadın ve gençler, işgücü piyasalarında daha esnek olduklarından dolayı çalıştıkları işleri bir sosyal statü olarak kabul etmemektedir. Bu durumda da iş, bu kesim için sadece bir ek gelir olmaktadır ve hayatlarının diğer alanlarında sosyal statülerinin önüne bu işler geçmemektedir. Kadın ve gençler, işi ek gelir olarak gördüklerinden dolayı sürekliliği daha az, düşük ücretli ve şartları iyi olmayan işleri kabul etmektedirler. Değişen şartlarla birlikte özellikle gelişmiş endüstriyel toplumlarda kadınlar ve gençlerin de daha kariyerli ve geliri yüksek işlere odaklanmasından dolayı işgücü piyasasına katılan kadın ve gençlerin sayısında düşüşler yaşanmaktadır. İkincil sektöre yönelik ülkeler içerisinde azalan işgücü taleplerinden dolayı ikincil sektör ihtiyaç duyulan işgücünü göçmenlerden sağlamaktadır (Massey vd., 2014).

İkiye bölünmüş emek piyasası kuramında, uluslararası işgücü göçü işverenlerin talebi üzerinden gerçekleşmektedir. Devletler, işverenler tarafından gelen bu işgücü talebini düzenleyerek işgücü göçünü kontrollü olarak gerçekleştirmektedir. Göç alan ülkelerde ikincil sektörlerde düşük ücretlerle çalışan işgücünün, ülkelerine göç eden işçilere karşı bir direnç gerçekleştirme iradeleri yoktur. İşveren ve devletler tarafından geliştirilen sistemler yerli işçileri baskı altına almaktadır. İşveren ve devlet tarafından geliştirilen sistemler, göçmen işçilerin arzının yoğun olmasından dolayı işgücü ücretlerinin azalmasına yönelik tedbirler almamaktadır. Devletler, işgücü piyasasına yönelik politikalar geliştirerek uluslararası işgücü göçünü engellemeyi amaçlamazlar. Göçmenler,

gelişmiş endüstriyel toplumlarda tüm sektörlerin işgücü açığını kapatmaktadır (Massey vd., 2014).

1.3.2.4. Dünya sistemi (merkez çevre) kuramı

Merkez Çevre Kuramı veya Bağımlılık Okulu olarak da isimlendirilen bu göç kuramı Immanuel Wallerstein, Samir Amin, Andre Gunder Frank gibi birçok düşünürün katkıları ile oluşturulmuştur. Kuram, dünyayı merkez ve çevre olarak açıklayarak dünya üzerinde ekonominin işleyebilmesi için bu merkez ve çevrenin birbirine bağımlı olması gerektiği üzerinde durmaktadır. Merkez ve çevre arasındaki etkileşim ile birlikte kapitalist sistemler ortaya çıkarak modern ekonominin temelleri oluşmuştur. Merkez ve çevre sistemi, sömürgecilik döneminde ortaya çıkan sömürge devletler (merkez) ve sömürülen-kolonyal devletler (çevre) arasındaki ekonomik, kültürel ve siyasi etkileşimler sonucunda ortaya çıkmıştır. Merkez ve çevre kuramı, modern ekonomik sistemlerde kapitalizm ve ulus devletler arasındaki etkileşim üzerinden açıklanmaktadır (Çağlayan, 2006).

Dünya sistemi kuramı, kapitalist ülkeler ile kapitalist olmayan ülkelerin ekonomik faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için birbirleriyle etkileşim halinde olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kurama göre, kapitalist merkez ülkelerin kapitalist olmayan çevre ülkelere yönelik ekonomik faaliyetlerini yoğunlaştırdığında çevre ülkelerde uluslararası göç hareketleri başlamaktadır. Merkez ve çevre ülkeler arasındaki bağımlılık ile birlikte merkez ülkeler ucuz işgücü ve hammadde temini, üretimi yapılan ürünlerin piyasaya sunulması gibi gereksinimlerini çevre ülkelerden karşılamaya yönelmektedir. Çevre ülkeler ise ekonomik gelişmişliklerini sağlayarak refah düzeylerini arttırmak amacıyla merkez ülkelerle ekonomik faaliyetlere yönelmektedir (Ela Özcan, 2016).

Dünya sistemi kuramına göre, 18.yüzyılın başlamasıyla birlikte Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerden kapitalist ekonomik sistem dünyanın çeşitli yerlerine dağılmıştır. Merkezden çevreye doğru devam eden ekonomik hareketler ile birlikte dünyanın büyük bir bölümü kapitalist ekonomik sistemlere eklenmiştir. Çevre ülkelerin sahip olduğu toprak, hammadde, iş gücü ve piyasalar merkez ülkeler tarafından kontrol altına alınmıştır. Çevre ülkelerdeki küçük üreticiler sahip olduğu mülklerini kaybederek fakirleşmiştir. Fakirlikten kurtulmak için ise bu küçük üreticiler göç etmek

zorunda kalmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde nüfusun büyük çoğunluğu tarımla uğraşmaktayken merkez ülkeler tarafından kontrol altına alınan tarımsal faaliyetler sonrasında tarım alanlarını kaybeden çiftçiler gelişmiş ülkelerin ucuz işgücünü karşılamak için göçmen işçi olmuşlardır. 20.yüzyıl ile birlikte ise çokuluslu şirketler ve yabancı yatırımcılar tarafından yeni sömürgeci rejimler ortaya çıkarak küreselleşmeyi hızlandırmıştır. Küreselleşme ile birlikte merkez ülkeler, çevre ülkelerdeki tarımsal faaliyetleri engelleyerek kendi sanayi yatırımlarına ucuz işgücü temin edebilmek için iç ve dış göçü özendirmiştir. Küreselleşme ile birlikte ABD ve Batı Avrupa'nın önemli büyük şehirleri özellikle yüksek donanımına sahip iş gücüne yoğun ihtiyaç duyarken yine bu şehirlerde ikincil sektörlerde yaşanan niteliksiz işgücü kaybı da niteliksiz göçmen işçiler ile karşılanmaya çalışmaktadır. Merkez ülkeler tarafından kısıtlayıcı politikalar geliştirilmediğinde çevre ülkelerden uluslararası göç yoğun bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Merkez ülkelerden işgücü talebi bir kez başladığı zaman göçün önüne geçmek imkânsızlaşır (Toksöz, 2006).

Dünya sistemi kuramı, uluslararası göçün merkez ve çevre ülkelerin farklı istihdam oranlarından ve ücret dağılımlarının aksine küresel ekonomik sistemler ve piyasalardan dolayı meydana geldiğini savunmaktadır. Uluslararası göç, tarihsel bağlamda sömürge devlet ve sömürülen devlet ilişkisine sahip devletler arasında gerçekleşmektedir. Sömürge ve sömürülen devletler arasında tarihsel süreç içerisinde oluşan kültürel, siyasal, dinsel ortak unsurlar modern dönemlerde küresel piyasaların oluşmasına imkân vermiştir. Yine bu ortak unsurlar sayesinde bu ülkeler arasındaki uluslararası göç hareketleri daha kolay gerçekleşmektedir (Massey vd., 2014).

1.3.2.5. Göç sistemleri kuramı

Göç sistemleri kuramı, ekonomik ve siyasi temeller üzerinden iki veya daha çok ülkenin birbirleri arasında gerçekleşen göçmen hareketliliğini uluslararası ilişkiler açısından açıklayan bir kuramdır. Bu ülkeler arasında göç, sistemli ve ilişkisel olarak gerçekleşmektedir. Göç hareketlilikleri, iki yakın ülke arasında veya daha uzak mesafeli ülkeler arasında olabilmektedir. ABD ve Meksika arasında gerçekleşen göç hareketleri yakın coğrafyalardaki göç ilişkilerini açıklarken Fransa ve Batı Afrika ülkeleri arasında

gerçekleşen göç hareketleri ise uzak coğrafyalarda oluşan göç ilişkilerini açıklayan iki önemli örnektir (Çağlayan, 2006).

Göç sistemlerinin oluşmasında göç alan ve göç veren iki ülke arasındaki mesafeden daha çok bu iki ülke arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkiler göçün gerçekleşmesinde belirleyici faktördür. Göç hareketlilikleri iki ülke arasındaki yakınlık ile artmadığı gibi uzaklık ile de azalmamaktadır. Göç sistemleri kuramına göre, göç alan ve göç veren iki ülke arasında göçün gerçekleşmesi için mikro ve makro ilişkilerin olması gerekmektedir. İki ülke arasında göç hareketleri başlamadan önce tarihsel, ekonomik, siyasi ve sosyal ilişkiler kurulmuş ise göç daha kolay gerçekleşmektedir. Göç hareketleri öncesinde kurulan bu ilişkiler daha çok sömürgecilik ilişkileri, ticaret ilişkileri, kültürel bağlar ve askerî baskılardır (Güllüpnar, 2012). Bu ilişkiler bağlamında ABD ve Meksika arasında gerçekleşen göçler daha çok kültürel bağlar ile açıklanmaktadır. Kore ve Vietnam'dan ABD'ye olan göçlerin ise kökeninde ABD'nin tarihî süreç içerisinde Kore ve Vietnam'a yönelik askerî yaptırımları yer almaktadır. Hindistan ve Pakistan'dan İngiltere'ye, Cezayir'den Fransa'ya, Surinam'dan ise Hollanda'ya doğru meydana gelen göç hareketlerinin temel sebebi İngiltere, Fransa ve Hollanda'nın kurmuş oldukları sömürgeci ilişkilerdir. 1960 ve 1970'lerde Almanya'nın Türkiye'den işgücü talep etmesi de iki ülke arasında tarihsel süreç içerisinde kurulmuş olan ilişkiler ile açıklanabilir (Castles ve Miller, 2008).

Göç hareketinin gerçekleşmesi için göç alan ve göç veren ülkeler arasında makro ve mikro yapıların olması gerekmektedir. Makro ve mikro yapıların arasındaki etkileşim göçün gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Makro yapılar daha kurumsal unsurlar olan göç edilen ülkelerdeki kanunları, ekonomi ve politikaları, diğer devletlerle ilişkiler iken mikro yapılar ise daha çok göç eden bireylerin sahip oldukları enformel ağlar ve sosyal sermayeleridir (Castles ve Miller, 2008).

Göç sistemleri kuramı, ülkeler arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkilere dayandığından dolayı göçün gerçekleşmesinde mesafe faktörü ikinci planda kalmaktadır. Göç alan ve göç veren ülkeler arasında yaşanabilecek ekonomik ve siyasi krizler veya bu şartların değişmesiyle göç sistemleri farklılaşmaktadır. Göç veren ülkeler birden fazla göç sistemine dahil olabilmektedir (Massey vd., 2014). Uluslararası göç, daha çok makro

faktörler tarafından belirlendiği için göç sistemleri kuramında göçmenler aktif karar verici durumunda değildir.

1.3.2.6. Göçmen ilişkiler ağı (network) kuramı

Göçmen ilişkiler ağı kuramı, göçmenlerin kendi ülkeleri ve göç ettikleri ülkelerin ortak kökenine sahip göçmenler veya göçmen olmayanlar ile kurdukları soydaşlık ve arkadaşlık bağlarına sahip kişisel ilişkilerden oluşan bağlantılar olarak açıklanmaktadır. Göçmenlerin geliştirdiği bu kişisel ilişkilere dayanan bağlantılar göç sonrası yaşanan zorlukların aşılmasına yardımcı olan sosyal sermayelerdir. Göçmen ilişkileri ağ kuramına göre göçmenlerin kurmuş oldukları bu bağlantılar zamanla güçlenerek göç hareketleri üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Uluslararası göçlerde göçmenler göç edilen ülkeye ilk defa gittiklerinden dolayı kişisel bağlantılara sahip değildir. Bu durumda göçmenlerin göç maliyetlerini arttırmaktadır. Aynı ülkelerden göç etmiş olan göçmenleri takip eden ardıl göçmenler ise kişisel bağlantılara ve ortak kökene sahip olma şansı yakaladıklarından dolayı göç maliyetlerini azaltabilmektedir. Kişisel ilişkiler sonucu oluşan bu bağlantılar göç maliyetlerini düşürdüğünden dolayı uluslararası göçler zincirleme göçler olarak dinamik bir şekilde devam etmektedir (Güllüpınar, 2012).

Yabancı bir ülkeye daha önceden göç etmiş olan aile bireyleri veya arkadaşlar, göç veren ülkede kalan ve göç etme konusunda kararsız olan diğer aile bireylerinin veya arkadaşlarının göç edilen ülke ile ilgili gerekli bilgileri almak için başvurdukları referans kaynaklarıdır. Bu referans kaynağı olan kişiler göç edilen ülkede kolay iş ve ev bulma konusunda yardımcı olabilecek sosyal sermaye olarak göç edenler tarafından kullanılmaktadır (Şenol Sert, 2012).

Birçok göç kuramcısı, göç hareketinin başlamasının ve devamlılığın göç edilecek ülke hakkında bilgiye sahip olma, göçün organize edilmesi, göç edilecek ülkedeki iş imkânları ve uyum politikaları gibi kültürel sermayenin ve bilginin etkili olduğunu savunmaktadır (Castles ve Miller, 2008). Enformel ağlar, aile bağları ve kişisel ilişkiler tarafından kurumsallaştırılmış bilgi kaynağı olarak başvuru ve sosyal gruplar içerisinde bireylere yardımcı olabilmek için kullanılan sosyal sermayelerdir (Bordieu ve Wacquant, 1992).

Göçmenler, enformel ağları göç ettikleri ülkelerde uyum sağlamak için kullanmaktadır. Enformel ve kişisel ağlar, alt kültür oluşturarak göçmenlerin bir yerleşim bölgesinde yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Belirli bir yerleşim bölgesinde yoğunlaşan göçmenler ibadethane, dernekler, marketler, kafeler, sağlık ve danışmanlık hizmetleri, diğer günlük hizmetler gibi kendi sosyal ve ekonomik kurumlarını oluşturmaktadır. Göçmenlerin birbirleriyle yoğun etkileşimleri göç edilen ülkeye uyumu zorlaştırmaktadır (Güllüpınar, 2012).

Göçmen ilişkiler ağı kuramına göre uluslararası göç ağ bağlantılarının göçmenler tarafından yoğun olarak kullanılmasıyla birlikte artarak devam etmektedir. Ağ bağlantıları göç motivasyonunu artırarak göç kararını kolaylaştırmaktadır. Göçmenler, ağ bağlantılarını kullanarak göç sürecini kolaylaştırmaktadır. Göçmenler arasındaki ağ bağlantıları geliştiğinde göçün önündeki engeller ve göç maliyetlerinin göç üzerindeki etkisi azalmaktadır. Göç ağları kurumsallaştıkça uluslararası göç, yapısal ve bireysel nedenlerden bağımsızlaşmaktadır. Göç ağlarının gelişmesiyle birlikte göç edenlerin sosyo-ekonomik durumlarındaki farklılık ortadan kalkarak göç veren ülkelerde göç edenler toplumun genelini temsil eder düzeye ulaşmaktadır. Göç hareketleri sürekli hale geldiğinde devletler göçü kontrol altına alamaz. Özellikle göç ağları devletlerin kontrolünden bağımsız bir şekilde gelişir ve tüm siyasi rejimlerde göç ağları ortaya çıkabilmektedir (Massey vd., 2014).

1.3.2.7. Kurumsal kuram

Kurumsal kuram, uluslararası göç hareketlerinin devinimli yapısına odaklanmaktadır. Kurumsal kuram, uluslararası göçün sadece bireysel nedenlerle gerçekleşmediğini açıklayarak uluslararası göçün meydana gelmesinde birçok faktörün etkili olduğunu kabul eder. Aile üyeleri, arkadaşlar, ekonomik durum, piyasalar, sosyal çevre, kişisel bağlar uluslararası göçün gerçekleşmesini etkileyen unsurlardır. Kurumsal kuram, uluslararası göçü etkileyen bu unsurların haricinde uluslararası göç sürecinde göçmenlere yardımcı olan gönüllü kuruluşların ve kurumlarında uluslararası göçü etkileyen önemli unsurlar olduğunu kabul eder (Şenol Sert, 2012).

Gönüllü kuruluşlar ve kurumlar, uluslararası göç ile sermaye zengini ülkelere yönelen göçmenler ve sermaye zengini ülkelerin verdiği kısıtlı sayıdaki göçmen vizesi

arasında meydana gelen dengesiz durumu ortadan kaldırmak ve göçmenlerin talebini karşılamak amacıyla sorumluluk almaktadır. Sermaye zengini ülkelerin göçmenlere yönelik vize engellemeleri ve oluşan dengesizliklerle göçmenler sermaye zengini ülkelerin dışında olabildiğince tutulmaktadır. Göçmenlere yönelik vize sınırlandırmaları sonrasında oluşan göç karaborsası özel kuruluşlar ve kişiler için yüksek kazançlar sağlamaktadır. Göçmenleri mağdur ederek sömüren yasadışı durumlara karşı göçmenlerin haklarını koruyarak sömürölmelerini önlemek için gönüllü kuruluşlar ve kurumlar ortaya çıkmıştır. Gönüllü yardım kuruluşları veya kişiler, göçmenlere yasadışı ücretler karşılığında kaçakçılık, göç edilecek ülkeye taşıma, iş bulmak, sahte belgeler temin etmek ve vize almak, göç edilecek ülkede o ülke vatandaşları ile formalite evlilikler yaptırmak, kalacak yer ve ihtiyaç duyulan farklı hizmetleri sunmaktadır. Gönüllü yardım kuruluşları ise göçmenlere yönelik danışmanlık, sosyal hizmet, barınma, resmî kurumlara yönlendirme gibi konularda yardımcı olmaktadır. Göçmenlere yönelik birçok hizmet sunan bu kuruluşlar göçmenlerin işgücü piyasasına dahil olmasında da yardımcı olmaktadır. Göçmenlerin bu kuruluş ve kişileri tanınmasıyla bir sosyal sermaye oluşarak daha sonra gelen göçmenlerin de bu kuruluş ve kişilere yönlendirilmesi sağlanmaktadır. Göçmenlere destek veren bu kuruluşlar uluslararası göçün sürekliliğini sağlamak için uluslararası göçe neden olan faktörleri kurumsallaştırmaktadır. Uluslararası göç hareketleri devletler tarafından kontrol edilemediğinde göç sonrasında göçmenlere yönelik verilecek olan kurumsal hizmetler zorlaşır. Göçmenlere yönelik hizmetler veren kuruluşlar ve kişiler, göç hareketlerini kâr olarak düşündükleri için devletlerin göç hareketlerini engellemelerine yönelik katı göç yasalarına karşı lobi oluşturarak uluslararası göç hareketlerinin karaborsa oluşturmasını amaçlar (Massey vd., 2014).

1.3.2.8. Kümülatif nedensellik kuramı

Göç ağlarının genişlemesi ve göçmenlere yardım eden kuruluşların sayılarının artmasının yanında uluslararası göç hareketlerinin devam etmesi için başka nedenlerde gerekmektedir. Uluslararası göçün gerçekleşmesinde ihtiyaç duyulan bu nedenler kümülatif nedensellik olarak açıklanmaktadır. Nedensellik, göç ihtimali ile göçe karar verme arasında etkili olan her bir nedenin toplamıdır. Göç hareketlerinde etkili olan bu nedenler gelirin dağılımı, arazinin dağılımı, tarımsal üretimin örgütlenmesi, göç

kültürü, beşerî sermayenin bölgesel dağılımı ve toplumsal etiketlemedir. Bu nedenler birbirleriyle etkileşim halindedir ve birikimli şekilde ilerleyerek göç hareketlilikleri ve göç kararlarına etki eder (Massey vd., 2014).

Gelirin dağılımı; göç eden ailelerin gelirlerinin artması ile göç edemeyen aileler arasında gelir eşitsizliği oluşur. Göç edemeyen aileler göç edenlere göre kendilerini görece olarak daha yoksun hisseder. Görece yoksunluk hisseden aileler de göç etmeye yönelirler ve alt gelir grubunda bulunan aileler arasında bu göç hareketleri döngüsel olarak devam eder. Arazinin dağılımı; kırsal bölgelerden göç eden göçmenlerin en prestijli yatırım aracı tarım arazisidir. Göçmenlerin satın aldığı bu tarım arazileri üretim amaçlı olmadığından dolayı boş kalmaktadır. Tarım üretimi yapılmayan tarım arazileri kırsal bölgelerde tarımsal işgücünün düşmesine yol açarak tarımsal işgücünü de dış göçe zorlamaktadır. Kırsal alandan gerçekleşen her dış göç daha çok tarım arazisinin satın alınarak âtıl kalmasına sebep olmaktadır. Bu şekilde gerçekleşen göç hareketi bir kısır döngü oluşturarak kırsal alanlarda tarımsal üretimi azaltmaktadır. Tarımsal üretimin örgütlenmesi; göçmen aileler yatırım aracı olarak beklettikleri tarım arazilerinde tarımsal üretimler yapmaya başladıklarında göçmen olmayan ailelere göre maddi imkânlara daha çok sahip olduklarından dolayı teknoloji ve tarımsal makineleri kullanma eğilimindedir. Tarımsal üretimde makine ve teknolojinin kullanılması tarım işgücünün âtıl kalmasına sebep olmaktadır. Kırsal bölgelerden gerçekleşen her göç tarımın makineleşmesine yol açarak tarım işgücünün göç hareketliliğini hızlandırmaktadır. Göç kültürü; yoğun göç veren bölgelerde hayat tarzı göç ile şekillenmektedir. Göç veren toplumlarla göç etmek bir prestij olarak görülerek yüceltilmektedir. Özellikle uluslararası göç gerçekleşen toplumlarda göç sürekli özendirilerek göç gençler arasında bir toplumsal sınıf atlama aracı olarak görülmektedir. Beşerî sermayenin bölgesel dağılımı; göçler göç ağlarının gelişimi ve maliyetlerin düşük olmasından önce daha eğitilmiş, nitelikli ve göç etmeye daha istekliler tarafından gerçekleştirilmekteydi. Göç ağlarının çeşitlenmesi ve göç maliyetlerinin daha da düşmesiyle göç edenlerin çeşitliliği artış göstermektedir. Sürekli göç edilen bölgelerde beşerî sermaye azalarak üretimde durmaktadır. Göç alan ülkelerde biriken beşerî sermaye üretimi daha da arttırmaktadır. Göç veren ülkelerde azalan beşerî sermaye bu ülkelerde durgunluğa yol açarak uluslararası göç

hareketlerini daha da hızlandırmaktadır. Toplumsal etiketleme; göç alan ülkelerde bazı sektörlerde işgücüne talep arttığından dolayı bu sektörlerdeki işgücü göçmen işçiler tarafından karşılanmaktadır. Göç alan ülkelerde göçmenlerin çalıştığı sektörlerdeki meslekler kültürel olarak göçmen işi olarak görülerek bu mesleklere yerli işçilerin talebi azalmaktadır. Göç ile birlikte göç alan ülkelerde işlerin toplumsal tanımı değişerek göçmenlerin çalıştığı işler yerli işçiler tarafından toplumsal etiketlemeye yol açmaktadır. Toplumsal etiketleme, işin özelliğinden değil belli iş kollarında göçmen işçilerin yoğunlaşmasından kaynaklanmaktadır (Massey vd., 2014).

1.3.2.9. Ulus aşırı göç kuramı

Ulus aşırı göç kuramı, göç eden bireylerin göç edilen ülkelerdeki arkadaşları, tanıdıkları ve aileleri ile birlikte kurmuş oldukları sosyal ağlar üzerinden gerçekleştirdikleri iletişim ve göç ile elde ettikleri kaynakların değiş tokuşu olarak tanımlanmaktadır. Ulus aşırı göç kuramına göre, göç eden bireyler kendi ülkeleri ve göç ettikleri ülkenin kültürel değerleri ile yeni bir hayat tarzı oluşturmaktadır. Ulus aşırı göç kuramı, göç eden bireylerin çok kültürlü bir yapı oluşturarak hem kendi ülkeleriyle iletişim halinde olması hem de göç ettikleri ülkelerde toplumsal ve ekonomik ilişkilerini devam ettirdiğine vurgu yapmaktadır (Özmete ve Arslan, 2018).

Küreselleşme ile birlikte göç hareketlerinin hızlandığı son otuz yıl içerisinde göç daha çok uluslararası şekil olarak gerçekleşmiştir. Uluslararası göçün hızlanması ile göçmenlerin göç ettikleri ülkelerin ve kendi ülkelerinin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi yapılarıyla etkileşim halinde olmaları ulus aşırı göç kuramının gelişmesine neden olmuştur. Ulus aşırı göç kuramı, göçmenlerin göç nedenlerinin neler olduğunu açıklamak yerine göç edilen ülkelerdeki sosyal, siyasi ve ekonomik yapılara uyum sağlamak için geliştirilen ilişki ağlarına vurgu yapmaktadır (Ela Özcan, 2016, s. 205).

Castles ve Miller ise ulus aşırı göç kuramını şu şekilde açıklamaktadır:

Küreselleşmenin belirtilerinden biri olan iletişim ve ulaşım teknolojilerinin hızla değişimi, göçmenlerin geldikleri yerlerle yakın ilişkilerini sürdürmesini gittikçe daha da kolaylaştırmaktadır. Bu gelişmeler aynı zamanda, insanların ekonomik, sosyal ya da kültürel bağlarının olduğu birtakım yerler arasında düzenli olarak göç etmelerinde olduğu gibi, tekrarlanan göç hareketlerini ve dolaşımının büyüklüğünü kolaylaştırmaktadır (Castells ve Miller, 2008, s. 40).

1.3.3. Göç kuramlarının düzeyi

Göç kuramları, göçe neden olan faktörlere göre farklı şekilde sınıflandırılmaktadır. Göç kuramları mikro, mezzo ve makro olmak üzere analiz edilmektedir. Mikro göç kuramları bireysel göç kararlarına odaklanmaktadır. Makro göç kuramları ise göç eğilimlerini makro düzeyde bir bütün olarak açıklamaktadır. Mezzo göç kuramları ise hane halkı ve toplulukların göç etme nedenleri ve bu göçün devamı gibi mikro ve makro göç kuramlarının da ilgilendiği konulara açıklık getirmektedir. Tablo 2’de göç kuramlarının düzeyleri arasındaki ayrım gösterilmektedir (Hagen-Zanker, 2008).

Tablo 2. Analiz Düzeyi ile Açıklanmış Göç Kuramları

Mikro Düzey	Mezzo Düzey	Makro Düzey
<i>Göçün Sebebi:</i>	<i>Göçün Sebebi/Göçün</i>	<i>Göçün Sebebi/Göçün</i>
-Bireysel değerler	<i>Sürmesi:</i>	<i>Sürmesi:</i>
-Arzular	-Topluluklar	-Makro düzeydeki fırsat yapıları
-Beklentiler	-Sosyal Ağlar	Örnek; ekonomik yapı (gelir ve istihdam fırsatları farklılıkları)
Örnek; hayat şartlarının gelişmesi, zenginleşme	Örnek; sosyal bağlar	
<i>Temel Kuramlar:</i>	<i>Temel Kuramlar:</i>	<i>Temel Kuramlar:</i>
- Lee’nin İtme-Çekme Kuramı	- Kurumsal kuram	- Neoklasik Makro Göç Kuramı
- Neoklasik Mikro Göç Kuramı	-Göçmen İlişkiler Ağı (Network) Kuramı	- Göç Sistemleri Kuramı
	- Kümülatif Nedensellik Kuramı	- İkiye Bölünmüş Emek Piyasası Kuramı
		- Dünya Sistemleri (Merkez-Çevre) Kuramı

Kaynak: Hagen-Zanker (2008, s. 5).

1.4. Uyum ve Kapsamı

Göçler, fiziksel mekân değişimine sebep olmanın yanında bireylerin toplumsal ve kişisel hayatlarını da köklü bir şekilde değiştirmektedir. Bireyler, göç ettikleri yerlerde uyum sağlayabilmek ve hayatta kalabilmek için toplumsal ve kişisel hayatlarını oluşturan yeni ilişkiler ağı geliştirmek zorundadır (Adıgüzel, 2016). Bireylerin yeni bir hayat kurmalarını gerekli kılan göç, göçe karar verme ile başlayan ve göç edilen yeni mekânla birlikte topluma uyum sağlama süreci ile sona eren bir olgudur (Akıncı vd., 2015).

Göç olgusu, göç eden bireylerin yeni mekâna ve ortama, sahip oldukları kimlik değerleri ve aidiyet duygularıyla beraber uyum sağlamalarını gerekli kılmaktadır. Göç eden bireylerin kimlik değerleri ve aidiyet duyguları ev sahibi toplumda sergilemeleri gereken toplumsal rollerle uyumalıdır. Göç eden birey ile göç edilen ülkenin toplumu arasındaki uyumun çokluğu, yeniden toplumsallaşma sürecinin sağlıklı ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesine zemin hazırlamaktadır (Adıgüzel, 2016).

Uyum, “bireyin üyesi olduğu, toplumun toplumsal değer yargılarına göre hareket etmesi, çevresindeki yeniliklere uygun davranışlarda bulunması” olarak tanımlanmaktadır (Kızılçelik ve Erjem, 1994). Berry (1997, 2006) uyumu, bireylerin veya grupların göç sonrası meydana gelen çevresel ve toplumsal değişikliklere göre göç ettikleri yerlerde yeniden hayat kurma çabası olarak tanımlarken, Sam (2006) ise uyumla ilgili olarak bireylerin göç sonrasındaki duygusal refah ve tatminine vurgu yapmaktadır.

Uyum, göç sonrasında göçmenlerin mücadele etmek sorunda kaldığı en önemli sorunlardandır. Uyum süreci, göçmenlerin göç ettikleri ülkenin toplumu ile kaynaşarak o toplumun bir unsuru haline gelmesidir. Bu durum “yeniden toplumsallaşma süreci” olarak da anılmaktadır (Adıgüzel, 2016). Göç alan her toplum, göçmenlerin uyum sürecini etkileyen kendine has kültürel, yapısal ve politik özelliklere sahiptir (Martikainen, 2005). Göç veren ülke ile göç alan ülke arasındaki kültürel değerlerin benzerlik ve farklılık göstermesi uyum sürecinde önemli rol oynamaktadır. Her iki ülke arasındaki kültürel değerler farklı ise göçmenler, göç

ettikleri ülkede uyum hususunda zorluk çekerek muhafazakâr davranmaktadır (Adıgüzel, 2016).

Uyum süreci hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplumun karşılıklı çaba göstermesi gereken bir olgudur. Uyumun başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için sürecin içerisinde birçok aktörün aktif olarak rol alması gerekmektedir. Uluslararası örgütler, ulus devletler, yerel yönetimler, göç alanında çalışan STK'lar, göçmenlerin kurmuş olduğu dernekler, göçmenlerin kanaat önderleri, göçmenlerin geldiği ülkenin yetkilileri, akademisyenler, medya mensupları, göçmenler ve ev sahibi ülkenin vatandaşları başarılı uyumun gerçekleşmesinde önemli aktörlerin başında gelmektedir (Karasu, 2017).

Uyum sorunu, yalnızca göçmenleri değil göç edilen ülkenin toplumunu da etkilediğinden dolayı çok boyutlu ve karışık bir süreçtir. Göçü oluşturan sebepler, göç etmeye yönelik istek, göçmenin eğitim durumu, göçmenin cinsiyeti ve medeni durumu, göç edilen ülkede göçmenlere yönelik siyasi tavırlar, göç edilen ülkenin ekonomik durumu ve istihdam politikaları vb. çok sayıda faktör göçmenlerin uyum sürecini etkilemektedir (Karasu, 2017). Uyum sorununun geniş ve dar anlamlarda birçok tanımı yapılmaktadır. Geniş anlamda tanımlanan uyum sorunu, göçmenlerin göç edilen ülkelereki mevcut yasal düzene yabancı olma, geçim kaynaklarına ulaşamama, sosyal ve kültürel farklılıklardan doğan ayrımcılık gibi durumları kapsamaktadır. Dar anlamda ise uyum sorunu daha çok göçmenlerin göç edilen ülkenin vatandaşlığına sahip olana kadar yerine getirmesi gereken sorumlulukları ifade etmektedir (Fielden, 2008). Göçmenlerin uyum sorunlarının çözülmesine yönelik yapılması gereken birçok önemli unsur bulunmaktadır. Bu unsurlar ise genel olarak göçmenlerin sığınma başvurusu ve ikamet izinleri hususunda kolaylık sağlanması, hizmetlere ve yasal haklara erişimde eşitlik, istihdam, barınma, eğitim, sağlık gibi temel haklara erişim hususunda arabuluculuk yapılması, göçmenler ve yerel halk arasındaki etkileşimin arttırılması, kentsel farklılıkların azaltılması, dil sorununun çözümüne yönelik uygulamalar yapılması şeklinde belirtilmektedir (Ager ve Strang, 2008, Schnell vd., 2015).

Uyum sorununun kalıcı olarak çözülmesi için birbiriyle ilişkili üç sürecin uygulanması gerekmektedir. Bu süreçlerden birincisi hukuki süreçtir. Hukuki süreç, göçmenlere veya mültecilere ev sahibi devletin vermiş olduğu yasal hakları içermektedir. İkinci süreç ise ekonomik süreçtir. Sürdürülebilir geçim kaynaklarına ulaşan göçmen ve mülteciler ekonomik bağımsızlıklarını kazanarak devlet yardımı ve insani yardımlara daha az bağımlı hale gelmektedir. Üçüncü süreç olarak adlandırılan sosyal süreç ise göçmen veya mültecilerin sistematik ayrımcılık, sindirme korkusu ve istismara maruz kalmadan yerel halk ile birlikte sorunsuz bir şekilde hayatlarına devam etmeleri olarak açıklanmaktadır (Crisp, 2004).

Göçmen ve mülteci grupların göç edilen ülkelere sosyal uyumlarının sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi için kapsamlı politikalar uygulanmalıdır. Sosyal uyum politikalarının sürdürülebilir ve başarılı olması için sosyokültürel, politik ve ekonomik alanların da uygulamaya dahil edilmesi gerekmektedir (Bayrak, 2018). Göçmen ve mülteci grupların yalnızca kimlikleri üzerine odaklanarak toplumsal ve ekonomik uyumlarına dikkat etmemek sosyal uyum sorunlarını daha da perçinlemektedir (Baştürk, 2009). Bernard (1999) ise etkili bir sosyal uyumun gerçekleşmesi için üç farklı alanda ve iki düzeyde sınıflandırma yapmaktadır:

Tablo 3. Sosyal Uyumun Kapsamı

Faaliyet Alanları	Resmî Düzey	Güçlendirici Düzey
Ekonomik	İçerme / Dışlanma	Eşitlik / Eşitsizlik
Politik	Meşruluk / Gayrimeşruluk	Katılım / Pasiflik
Sosyokültürel	Kabul Etme / Reddetme	Aidiyet / İzolasyon

Kaynak: Bernard (1999, s. 20).

1.4.1. Ekonomik uyum

Göç, gerçekleşme sebeplerine bakılmaksızın göçmenlerin hayatta kalabilmeleri için göç ettikleri yerlerde emeklerini istihdam piyasasına sunmak zorunda kalmaları ile sonuçlanmaktadır (Akalin, 2015). Göçmenlere sunulan ekonomik fırsatlar, göç alan ülkelerde göçmenlerin uyumunu kolaylaştıran önemli unsurların başında gelmektedir. Ekonomik fırsatlara ulaşamayan göçmenlerin, ev sahibi toplumdan kendini dışlayarak uyuma karşı direndikleri görülürken ekonomik fırsatları elde eden

göçmen topluluklarında ise ev sahibi toplum içerisinde artan dikey hareketlilikleri uyum sürecini kolaylaştırmaktadır. Ekonomik fırsatların sunumunda etnik ayrımcılık uygulayan ev sahibi toplumlarda göçmenlerin etnik gruplar etrafında toplanarak istihdam piyasasına girmeye çalışmaları uyum sürecinin önündeki en büyük engellerdendir (Tol, 2012).

Göçmenler, göç ettikleri ülkelerde hayatlarını devam ettirmek için istihdam piyasasına dahil olmak zorundadır. Göçmenlerin, çalışma izinleri olmaması istihdam piyasasında emeklerinin sömürülerek ucuz işgücü olarak görülmelerine sebep olmaktadır. Kayıt dışı çalıştırılma hem ev sahibi ülke vatandaşlarının hem de göçmenlerin ekonomik olarak zarar görmesine yol açmaktadır (Bayrak, 2018). Çalışma izni olmayan göçmenlerin ev sahibi ülke vatandaşlarıyla aynı işi yapmalarına rağmen daha az ücret almaları ve bu duruma rıza göstermeleri (Akdeniz, 2014) sosyal uyumu geciktirmektedir.

İstihdam, sosyal uyum sürecinin en önemli parçasıdır ve göçmenlerin ev sahibi topluma yaptıkları katkılar ve bu katkılarının sonucunda gözle görünür bir şekilde toplumsal hayata katılmalarına yardımcı olur (EC,2007). Sosyal uyumun sorunsuz bir şekilde gerçekleşebilmesi için ekonomik alan önem arz etmektedir. Göçmenlerin, sosyokültürel ve toplumsal uyumunun gerçekleşebilmesi maaşlı ve sabit gelirli bir işe sahip olmalarına bağlıdır. Bir işe sahip olarak mesleki donanımı arttırmak ekonomik uyumun gerçekleşmesini kolaylaştırmaktır. Göç edilen ülkede tekrardan hayat kurmak zorunda kalan göçmenlerin hem kendileri hem de aileleri için güvenli bir gelecek kurabilmeleri ve ev sahibi toplumun hayat maliyetlerini karşılayabilecek bir işe sahip olmalarını gerekli kılmaktadır (Karasu, 2017).

Ekonomik uyum, göçmenlerin istihdam piyasasına tam katılım sağlayarak ekonomik alanda sahip oldukları başarılar ve tatmin duyguları üzerinden değerlendirilmektedir. Kanada’da yaşayan Türklerle yapılan bir çalışmada, ekonomik başarıya sahip olmayan ve yaptığı işten tatmin duygusu yaşamayanların ekonomik uyumların yanında psikolojik uyumlarının da zorlaştığı görülmektedir. İşsizlik ve eksik istihdam, göçmenlerin yeni topluma uyum sağlamalarını engelleyen etmenlerdendir. Uzman olduğu bir iş alanında çalışan veya ekonomik bağımsızlığını sağlayacak bir

iş sahibi olan göçmenler, işsiz ve eksik istihdam edilmiş göçmenlere göre ev sahibi ülke ve toplumun normlarını benimseyerek uyum sürecini daha hızlı gerçekleştirmektedir (Aycan ve Berry 1996). Ekonomik uyumun başarılı bir şekilde uygulanması için dikkat edilmesi gereken göstergeler bulunmaktadır. Ekonomik uyumun sahip olduğu bu göstergeler; “göçmenler tarafından yapılan iş başvuruları, göçmenlerin iş görüşmelerine çağırılma sayıları, kendi işini kuran ve işleten göçmenlerin sayısı, göçmenler arasındaki işsizlik oranları, göçmenlerin meslekleri ve sektörleri bazındaki istihdamın dağılımı, ekonomik sonuçlar, gelir düzeyi veya ev sahibi olma oranı (Castles vd., 2002, s. 131)” şeklindedir.

Göçmenlerin sosyal uyumlarının ve toplumsal kabullerinin gerçekleşmesi, sahip oldukları deneyim ve yeteneklerini kullanarak çalışma hayatına dahil olmaları ve ev sahibi toplum tarafından takdir görmelerine bağlıdır. Göçmenlerin sosyal uyumunun gerçekleşmesinde emek piyasasına ve ekonomik imkânlarla erişimin kolay olması büyük rol oynamaktadır. Hazırlıklı bir şekilde gerçekleşen göç sürecinin ardından göçmenlerin ev sahibi ülkeye uyumu kolaylaşmakta iken zorunlu göçe maruz kalan göçmenlerinin uyumu ise göç edilen ülkenin sahip olduğu ekonomik imkânlarla göre şekillenmektedir. Ekonomik olarak gelişmemiş ve emek piyasasına erişimin zor olduğu ülkelerde, göçmenlerin işsizliğe neden olacağı algısı oluşmaktadır. Bu olumsuz algı ise göçmenlerin toplumsal kabulünü ve sosyal uyumunu zorlaştırmaktadır (Buz, 2018). Göçmenlere yönelik yapılan yerel, ulusal ve uluslararası çalışmalar göçmenlerin göç ettikleri ülkelerdeki uyum sorunlarına çözüm olamamaktadır. Göçmenler, ev sahibi topluma göre daha fazla işsizlik sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Emek piyasasına dahil olan göçmenler ise emek sömürsü, insan hakları ihlalleri ve kötü çalışma şartları ile mücadele etmek zorunda bırakılmaktadır (Türker ve Deniz, 2015).

1.4.2. Politik uyum

Göçmenlerin uyumu, ev sahibi ülkelerin uyguladığı göç politikalarının, ev sahibi toplumların göçmenlere yönelik algısının, uyumu kolaylaştıracak psikolojik destek hizmetlerinin (Sue, 1997) etkisiyle gerçekleşmektedir. Uyumun gerçekleşmesinde etkili olan bu unsurlar siyasi kararlar neticesinde şekillenmektedir. Sosyal uyum

durağan bir kavram olmadığından dolayı siyasal alanın müdahalesini gerekli kılmaktadır. Göçmenlerin sosyal uyumu bir nevi siyasi vizyondur (Unutulmaz, 2015).

Sosyal uyumun gerçekleşmesi için ev sahibi ülkelerin göçmenlere temel hak ve hizmetleri sunması gerekmektedir. Bu temel hak ve hizmetler, göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde kalıcı olmaları için önem arz etmektedir. Sosyal uyum hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplumun dahil edildiği bir süreç olduğundan dolayı sadece göçmenlere odaklanan uygulamalarla başarılı bir sosyal uyumun gerçekleşmesi beklenemez. Başarısız uyum sürecinden göçmenlerin sorumlu tutulması sosyal uyumun daha da uzamasına yol açar (Yılmaz, 2016).

Göçmenlerin, kamu ve özel kurumların hizmetlerine ve uygulamalarına ev sahibi ülkenin vatandaşlarıyla eşit bir şekilde ve ayrımcılığa uğramadan erişimleri sağlıklı bir uyumun gerçekleşmesinin temelini oluşturur. Göçmenlerin, ev sahibi ülkenin yerel düzeyde demokratik süreçlerine katılarak uyum politikalarının belirlenmesinde aktif rol almaları uyum süreçlerini kolaylaştırır (EC, 2007). Toplumsal kabulün ve uyumun gerçekleşmesi, ev sahibi ülke vatandaşlarına sağlanan temel hak ve hizmetlerin göçmenleri de kapsayıcı şekilde uygulanmasına bağlıdır. Barınma, eğitim, sağlık, istihdam gibi temel hakların yanında göçmenlerin uyumunu kolaylaştıracak ev sahibi ülke dilinin ve kültürel normların kazandırılmasına yönelik faaliyetler ile göçmenlerin ihtiyaç duyacağı sosyal güvenliğin de kapsamlı bir şekilde kamu tarafından sunulması gerekmektedir (Yanık, 2019).

Ev sahibi ülkelerin belirlemiş olduğu politikalar, göçmenlerin uyum sürecini doğrudan etkilemektedir. Her göçmen topluluğunun özel ihtiyaç ve talepleri olduğundan dolayı uyum politikaları, ev sahibi toplumun ihtiyaç ve taleplerinden ziyade göçmenlerin ihtiyaç ve talepleri dikkate alınarak oluşturulmalıdır (Koçak ve Gündüz, 2016). Hükümetlerin, göçmenlerin özel ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda uygulaması gereken göç politikaları bulunmaktadır. Politik alanda göçmenlerin uyumunun gerçekleşmesi için “ülkeye giriş, ikamet, vize politikası, vatandaşlık verme, yerel meclislerde oy hakkı (Daudov, 2013, s. 26)” gibi uygulamalar kolaylaştırılmalıdır.

Göçmenin, ev sahibi ülkenin siyasal düzenini benimsemesi ve o ülkenin vatandaşlığına geçerek toplumsal kabul görmesi “politik uyum” olarak ifade edilmektedir (Karasu, 2017). Göçmenlerin politik alanda uyum süreçlerinin tamamlanması için gerekli olan bazı politik uyum göstergeleri bulunmaktadır. Bu göstergeler; “yasal oturma izni, yasal çalışma izni, vatandaşlığa sahip olma, vatandaşlığa geçen göçmenlerin oranı, sağlık hizmetlerine erişim, sosyal güvenlik hizmetlerine erişim hakkı, mesleki sendika ve derneklere katılım, siyasal partilere üyelik, seçme ve seçilme hakkı (Castles vd., 2002, s. 132)” şeklinde sıralanmaktadır.

Göçmenlerin, göç ettikleri ülkelerde yaşadıkları uyum sorunlarının çözümünde ve toplumsal kabullerinin sağlanmasında, ev sahibi ülkenin göçmenlere yönelik uyguladığı göç politikaları ve stratejileri etkilidir. Göç politikaları ulusal-uluslararası mevzuat ve anlaşmalar tarafından belirlenmesine rağmen göç politikalarının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için ev sahibi ülke hükümetlerinin uyum kavramına hassasiyet göstermesini gerektirmektedir (Türker ve Deniz, 2015).

1.4.3. Sosyokültürel uyum

Göçmenler, göç ettiklerinde kendi kültürlerini, alışkanlıklarını ve hayat tarzlarını da beraberinde getirmektedir. Ev sahibi ülkenin kültürel ve toplumsal yapısı ile göçmenlerin kültür, alışkanlık ve hayat tarzları farklı olduğunda göçmenler sosyokültürel alanda uyum sorunu yaşamaktadır. Göçmenler, ev sahibi ülkelerin sosyokültürel alanda uyumu kolaylaştırıcı bazı yaptırımlarını yerine getirmek zorunda kalmaktadır. Göçmenlerden göç ettikleri ülkenin dilini öğrenmesi ve ev sahibi toplumun hayat tarzına uygun olarak hareket etmeleri istenerek “yeniden kültürlenme” talep edilmektedir. Yeniden kültürlenme talebini yerine getiremeyen göçmenler üzerinde ise ev sahibi ülke ve toplumların açık veya gizli baskıları olmaktadır (Akçiçek, 2015).

Göçmenler, farklı bir ülkeye geldiklerinde o ülkenin kültürünü ve dilini bilmediklerinden dolayı duygusal olarak boşluğa düşmektedir. Bu durum ise o ülkeye ve topluma karşı yabancılaşma olarak adlandırılmaktadır (Aksoy, 2012). Ev sahibi toplum tarafından “biz” ve “onlar” şeklinde söylemlerle daha da yabancılaştırılan göçmenlerin sürekli sorunlu olarak gösterilmesi (Strang ve Ager,

2010) ise sosyokültürel alanda uyumlarını zorlaştırmaktadır. Sosyokültürel alanda etkili bir uyumun gerçekleşmesi için ev sahibi toplum ile göçmenler arasında güvenli bir ortam oluşturulması gerekmektedir. Ev sahibi toplum tarafından sürekli yabancılaştırılan göçmenler sosyokültürel uyuma direnç göstererek ev sahibi toplumdan uzaklaşmaktadır. Bu durumda ise göç alan ülkelerde iki kutuplu toplumlar meydana gelmektedir. Ev sahibi toplum ile göçmenlerin yan yana yaşamalarına rağmen birbirlerine sosyokültürel alanda temas etmemelerinden dolayı ise paralel hayatlar oluşmaktadır (Unutulmaz, 2015).

Göçmenin ev sahibi toplumun kültürüne yakınlaşarak tanınması ve ardından o kültürü benimsemesi ile sosyokültürel uyum süreci gerçekleşmektedir (Karasu, 2017). Sosyokültürel uyumun hem ev sahibi toplum hem de göçmenler açısından birçok faydası bulunmaktadır. Ev sahibi toplumun çabalarıyla sosyokültürel uyumu başarılı bir şekilde gerçekleştiren göçmenler, göç ettikleri ülkelere ekonomik ve toplumsal olarak katkı sağlamaktadır (Fielden, 2008). Başarılı bir sosyokültürel uyum süreci ev sahibi toplum ve göçmenler arasındaki kültürel temas, komşuluk ilişkileri, iş arkadaşlığı ve ortaklığı, dostluk ilişkileri, toplumlar arası evlilik oranlarının artışı ile ilişkilidir (Schnell vd., 2015).

Sosyokültürel alanda uyumun başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için ev sahibi toplumlar ve göçmenler tarafından dikkat edilmesi gereken sosyokültürel uyum göstergeleri bulunmaktadır. Bu göstergeler; “ev sahibi toplumun kültürünün tanınması ve toplumsal değerlerin benimsenmesi, ev sahibi topluma güven ve yakınlık, göç edilen ülkeye aidiyet duygusu, ev sahibi toplumun dilini öğrenme ve dili kullanabilme becerisi, ev sahibi toplum ve göçmenlerin arasındaki mekânsal farklılaşmalar, etnik gruplar arasında gerçekleşen evliliklerin oranı, ev sahibi toplum ve göçmenlerin sosyal etkileşim ve iletişimleri, göçmenlerin suç işleme oranları, ırkçı saldırılara maruz kalma oranları, göçmenlerin akademik ve mesleki eğitime katılım istatistikleri, üniversite eğitime erişim ve tamamlama istatistikleri ile göçmenlerin kendi ülkelerinde sahip oldukları akademik ve mesleki dereceleri ev sahibi ülkelerde denk saydırabilme istatistikleri (Castles vd., 2002, s. 131-132)” olarak belirtilmektedir.

Eğitim, göçmenlerin ev sahibi toplum ile sosyal bağlar kurmasına yardımcı olarak sosyokültürel uyum süreçlerini hızlandırmaktadır (Libal ve Harding, 2011). Göçmenlerin eğitim sistemine dahil edilmeleri ev sahibi toplum ile iletişim kurma ve temas etme şanslarını arttırarak uzun vadede bir arada yaşama deneyimi sunmaktadır (Orhan ve Gündoğar, 2015). Eğitim ile birlikte ev sahibi toplumun dilini konuşabiliyor olmak da sosyokültürel uyuma etki etmektedir. Ev sahibi toplumun dilini konuşamayan göçmenlerin sosyal ilişkileri zayıf olduğunda sosyokültürel uyumlarının da gerçekleşmesi zorlaşmaktadır (Ataca ve Berry, 2002). Vatandaşlığa alma uygulamaları da sosyokültürel uyuma olumlu yönde etki etmektedir. Vatandaşlık alan göçmenlerin, ev sahibi topluma kendini ait hissederek vatandaşlığı aldığı ülkenin kültürünü ve dilini öğrenmesi ile birlikte sosyokültürel uyum süreci başarılı bir şekilde tamamlanmaktadır. Yeni göç eden göçmenlere yönelik gerçekleştirilen dil eğitimi, kültürel oryantasyon ve aile birleşimi uygulamaları da sosyokültürel uyum sürecinin sorunsuz gerçekleştirilmesi için önem arz etmektedir (Çağlar ve Onay, 2015). Ev sahibi ülkede ikamet süresinin uzaması da sosyokültürel uyum düzeyini etkileyen faktörlerdendir (Ward ve Kennedy, 1993). Göçmenlerin, ev sahibi ülkenin dilini ve kültürünü öğrenerek istihdam edilmelerine bağlı olarak ikamet sürelerinin artmasının sonucunda sosyokültürel uyum düzeyi de artış göstermektedir (Maydell-Stevens vd., 2007).

Ekonomik durum ve ev sahibi toplumun dini de sosyokültürel uyumu etkilemektedir. Ekonomik imkânları daha iyi olan göçmenlerin ev sahibi topluma sosyokültürel uyumu kolaylaştırırken imkânı olmayan göçmenlerin sosyokültürel uyum süreci daha da uzamaktadır. Ev sahibi toplum ile göçmenlerin inançları ve dinî değerleri benzerlik gösterdiğinde sosyokültürel uyum düzeyinde artış yaşanmaktadır. İnançlar ve dinî değerler farklılık gösterdiğinde ise sosyokültürel uyumun zorlaştığı görülmektedir (Güngör, 2014).

Uyum, çift taraflı bir süreç olduğundan dolayı göçmenler kadar ev sahibi ülkenin de sosyokültürel uyum çalışmalarında aktif rol alması gerekmektedir. Sosyokültürel uyum düzeyinin yükselmesi ev sahibi ülkelerin bütüncül ve birleştirici uygulamaları ve politikalarına bağlıdır. Etkili uyum politikalarının uygulanabilmesi, ev sahibi

toplumun göçmenlerle etkileşim halinde olarak ve göçmenleri ötekileştirmeden ihtiyaç ve taleplerini doğru analiz etmesinden geçmektedir.

1.5. Göç ve Uyum Sürecinde Sosyal Hizmet

Göçmenlerin, göç sonrasında uyum süreçlerinin sağlıklı tamamlanması ve uyum sorunlarının ortadan kaldırılması için sosyal hizmet mesleğinin etkin kullanılması gerekmektedir. International Federation of Social Workers (IFSW), sosyal hizmet kavramını göçmenlere yönelik değerlendirerek şu şekilde açıklamaktadır:

Sosyal hizmet mesleği, göçmenlerin sıkıntılarına yönelik çözümler üretme sorumluluğunu üstlenerek göçmenlerin kendi ihtiyaçlarını karşılamaları için katılımlarını destekler. Her insanın farklı ve biricik olduğunu kabul ederek, göçmenleri homojen bir grup olarak görmez. Çünkü, göçmen gruplarının yiyecek ihtiyaçları, görüşleri, alışkanlıkları, kültürleri ve hayat deneyimleri farklılık göstermektedir (<http://ifsw.org/policies/refugees/>, Erişim Tarihi: 23.05.2021).

Sosyal hizmet, göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde uyum sorunlarıyla baş etme ve yeni topluma uyum sağlama yeteneklerini geliştirerek güçlenmelerine odaklanmaktadır. Göçmenlerin kimseye bağımlı olmadan kendine yetebilen, uyum sorunlarına çözüm üretebilen ve hedef ülkede kendini güvende hissederek yeniden hayat kurma becerilerinin oluşturulması göçmenlere yönelik sosyal hizmetin ana amaçlarındandır (Güngör, 2015). Sosyal hizmetin uluslararası göçe yaklaşımı ise daha çok sosyokültürel özellikleri farklılık gösteren göçmenlerin psikolojik refah ve hayat kalitesinin arttırılmasına odaklanmak ve göçmenlerin psiko-sosyal destek hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırarak güçlenmelerine destek olmak şeklindedir (Özmete ve Arslan, 2018).

Göçmenler, ekonomik uyuma ihtiyaç duymaktadır. Göç sonrasında göçmenlerin kendi kendilerine yetebilmeleri için ekonomik uyumlarının tamamlanması gerekmektedir. Sosyal hizmet, göç sonrasında göçmenlerin uzun süre ekonomik olarak bağımlı hale gelmeden temel ihtiyaçlarını karşılama becerisinin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Göçmenlerin uyumlarını zorlaştıracak sorunların kalıcı bir şekilde çözüme kavuşturulması ve ekonomik bağımsızlığını kazanmış, kendi kendine yetebilen bireylere dönüşerek manevi tatminlerinin sağlanması gerekmektedir. Göçmenlerin uyumu için gerekli olan tüm bu uygulamalar sosyal

hizmetin etkili bir şekilde kullanımı ile mümkün olmaktadır (<https://www.ifsw.org/refugees>, Erişim Tarihi: 23.05.2021).

Göçmenlerle çalışan sosyal çalışmacıların göç ve uyum süreci konularında detaylı bilgilere sahip olması önem arz etmektedir. Sosyal çalışmacının bilmesi gerekenler; göç, sığınma ve insan kaçakçılığı konularının detayları, göçmenlerin çevresel şartları, göçmenlerin kültürleri ve göç ettikleri kültür arasındaki benzerlikler-farklılıklar, ulusal ve uluslararası göç mevzuatı, göçmenin kaynak ülkesi ile göç ettiği ülkede uygulanan politikalar, hükümet yetkililerin göçe ve göçmenlere yönelik tutumu, göç konusunda duyarlı kişilerle iletişim, göçmenlerle empati kurma becerisi, yabancı dil, bilişim teknolojilerine hakim olmak, göçmenlerin ülkeye yerleşim, barınma, temel ihtiyaç, sağlık ve eğitim sorunlarının çözümü konusunda planlar geliştirmektir (Tomanbay, 2013).

Göç alanında çalışan sosyal çalışmacıların birçok rolü bulunmaktadır. Bu roller,

- 1) Danışmanlık: Göçmenlerin ihtiyaç duyduğu tüm alanlarda ve konularda danışmanlık yapmak.
- 2) Savunuculuk: Göçmenlerin haklarının ihlal edilmesini engellemek için savunucu olmak.
- 3) Bilgi verme: Göçmenlere her konuda bilgi kaynağı olmak ve yönlendirmek.
- 4) Kaynaklarla buluşturma: Göçmenlerin uyum süreçlerini hızlandıracak mevcut kaynaklara ulaşmaları konusunda faaliyetler yapmak.
- 5) Güçlendirme: Göçmenlerin göç sonrası yaşadıkları zorlukları aşmaları ve kendilerine yetebilen bireyler olmaları için çalışmalar yapmak. Göçmenlerin güçlendirilme çalışmalarında sosyal çalışmacılar bilgi ve deneyimin yanında bazı güç kaynaklarına da ihtiyaç duymaktadır. Bunlar:
 - Göçmenlerin maddi yardımlar, iş, barınma, sağlık hizmetleri ve eğitim kaynaklarına nereden ve nasıl güvenli bir şekilde ulaşacakları konusunda araştırma yaparak bilgi sahibi olma.
 - Ülkede göçmenlere yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile yasal ve politik sistemler hakkında bilgi elde etme.

- Göçmenlerin sosyal sistemler ve örgütler karşısında zorluk çekmelerini önlemeye yönelik tutum, davranış ve kişisel becerileri geliştirme.
 - Göçmen gruplarında veya dışında göçmenlerin uyumunu kolaylaştıracak arkadaş veya tanıdık bulmalarını sağlayacak iletişim ağlarının oluşturulması konusunda sosyal destek sistemlerinden haberdar olmak.
- 6) Toplumla bütünleştirme: Göçmenlerle toplumu bütünleştirecek faaliyetlerde bulunarak gerektiğinde göçmenlere karşı olumsuz algının ve ön yargının oluşmaması için topluma bilgi vererek göçmenler lehine karşı propaganda yapmaktır (Buz, 2004).

Göç sonrasında her göçmen yeni ülke ve topluma uyum sağlamak için sosyal hizmet uygulamalarına ihtiyaç duymaktadır. Göç, çok boyutlu bir kavram olduğundan dolayı göç sonrasında göçmenlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek kapsamda ve ulusal politikaları içeren makro boyutlu sosyal hizmet uygulamaları tasarlanmalıdır (Kesgin,2022). Göçmenlerin uyumunu kolaylaştıracak başlıca sosyal hizmet uygulamaları şunlar;

- Göç sonrasında göçmenlerin ve ailelerinin kısa süreli beslenme, konaklama, sağlık hizmetleri gibi temel ihtiyaçlar ile çocukların eğitime erişimi hususunda eylemde bulunmak.
- Göçmenlerin göç yasalarına uygun bir şekilde yerleştirilmelerini sağlayarak yeni ortamlarına uyum sağlamalarına yönelik çalışmalarda bulunmak.
- Göçmenlerin karşılaştığı politik ve bürokratik sorunlarının çözülmesine yönelik resmî makamlarla çalışmalar yapmak.
- İnsan ticareti ve kaçakçılığının önlenmesine yönelik sivil toplum örgütleri ile iş birliği yaparak kamuoyu oluşturmak.
- İnsan kaçakçılığı mağduru olan göçmenlerin topluma uyumlarını kolaylaştırmak ve hayat standartlarını yükseltmek amacıyla istihdam edilebilirliklerini arttırmak.
- Göç mevzuatı ve resmî uygulamaların göçmenlerin lehine dönüştürülmesi için tavsiye politikalar geliştirmek ve resmî makamlara sunmak.

- Göçmenlerin ve ailelerinin uyum sorunlarını aşmaları için toplumsal kaynaştırma ve bütünleştirme faaliyetlerini yoğunlaştırmak.
- Resmî kurumlar, sivil toplum örgütleri ve özel sektör ile iş birliği yaparak göçmenlere yönelik uyum kursları düzenlemek.
- Resmî ve sivil inisiyatifin katkılarıyla göçmenlerin dil sorununun çözümüne yönelik dil kursları düzenlemek.
- Çalışma iznine sahip olan göçmenler ile işverenler arasında bağlantı kurarak göçmenlerin yeni iş fırsatlarına ulaşmalarını sağlamak.
- Göçmenlerin mesleki gelişimleri için eğitimler ve kurslar düzenleyerek potansiyellerini arttırmak.
- Göçmenlerin yeni ülke ve yeni topluma uyumları hususunda örgütleyici ve kolaylaştırıcı programlar geliştirmek (Tomanbay, 2013).

Göçmenlerle yürütülen sosyal hizmet uygulamalarında bireyin güçlendirilmesi en önemli amaçlardandır. Göçmenler göç sonrasında aile, grup ve toplumda oluşan sorunların çözümü ve yeni düzene uyum sağlama konusunda güçlendirmeye ihtiyaç duymaktadır (<http://multeci.net/2010/08/sosyal-hizmet>, Erişim Tarihi: 28.05.2021). Güçlendirme, bireylerin ekonomik ve sosyal olarak bağımsızlıklarını kazanarak kendi hayatları üzerinde kontrol sahibi olmayı ve ihtiyaç duydukları hizmetlerle kaynaklara ulaşmak için çevreleriyle güçlü etkileşimler kurmalarına vurgu yapar (Teater, 2014). Göçmenler, kendi kaynaklarına ulaşma ve bağımsız bireyler olma sürecinde sosyal hizmetin güçlendirme yaklaşımının odağındadır. Göçmenlerle çalışan sosyal çalışmacıların, göçmenlerin kaynak ülkeleri ve göç ettikleri ülkenin sistemleri arasındaki avantajlar ile dezavantajları göz önünde bulundurarak güçlendirme faaliyetleri yapmaları gerekmektedir. Her sistem diğer bir sistemle bağlantılı olduğundan dolayı sistemlerin birbirlerini etkileme kapasitesi bulunmaktadır. Sistemler arasındaki etkileşim yoğun olduğundan dolayı göçmenlerle çalışan sosyal çalışmacılar olayları, olguları, kuramları bir bütün halinde değerlendirmelidir. Göçmenlerin ise yeni sistemlere daha kolay uyum sağlayabilmesi bütüncül sosyal hizmet uygulamalarını gerekli kılmaktadır (Yolcuoğlu, 2014).

BÖLÜM 2: AHISKA, AHISKA TÜRKLERİ VE TÜRKİYE’DE UYGULANAN POLİTİKALAR

Ahıska Türkleri yıllardır vatansız bir halk olarak sürgüne maruz kalmıştır. Sürgüne uğramalarının yanında birçok haksızlık ve ayrımcılık ile karşılaşan Ahıska Türklerinin hak arama mücadeleleri sürmektedir. Bu bölümde Ahıska bölgesinin coğrafi konumu, Ahıska bölgesinin ve Ahıska Türklerinin tarihî süreçleri, göç dönemleri, yaşadıkları ülkeler ve nüfus dağılımları, Türkiye’ye göçlerinin şartları ve sebepleri, Türkiye’de kendilerine yönelik uygulanan mevzuat ile sahip oldukları haklar incelenmiştir.

2.1. Ahıska’nın Konumu

Gürcistan sınırları içerisinde bulunan Ahıska bölgesi Türkiye ve Ermenistan sınırlarının birleştiği noktanın kuzeyinde, Batum şehrinin doğusunda, Tiflis şehrinin ise güneyinde yer almaktadır. Gürcistan’ın güneybatısına konumlanmış olan Ahıska bölgesi, Ahıska Türklerinin yoğun olarak yaşadığı bir bölgedir. Ahıska bölgesi “Mesketya” şeklinde de isimlendirilmektedir. Ahıska bölgesi mesafe bakımından Türkiye’ye çok yakındır. Ardahan’ın ilçeleri Posof ve Çıldır, Ahıska bölgesine komşu durumundadır. Ahıska, Türkgözü sınır kapısına 15 km mesafede bulunmaktadır. Ardahan-Ahıska arasında 60 km, Kars-Ahıska arasında 115 km, Ahıska-Tiflis arasında 159 km mesafe vardır (Zeyrek, 2001).

Meskhetya veya Samsthe-Cavaleti olarak da adlandırılan Ahıska, 6.413 km²’lik bir yüzölçümü ile Gürcistan’ın güney kesiminde coğrafi bir bölge olarak konumlanmıştır. Ahıska-Akhalsikhe, Adigön-Adigeni, Ahilkelek-Akhalkalaki, Aspindza, Borcom-Borjomi ve Ninotsminda-Bogdanovka olarak bilinen 6 ilçeden oluşan Ahıska’da 250 köy yerleşimi de bulunmaktadır (Özözen Kahraman ve İbrahimov, 2013).

Posof ve Adigan çayları ile birleşerek Hazar Denizine dökülen Kür Nehri Ahıska’nın en önemli ve verimli akarsuyudur. Ahıska bölgesinin yer şekilleri geniş düzlüklerden oluşmasının yanında dağlık alanlarda mevcuttur. Sulu tarım yapılan topraklara sahip olan Ahıska’da, Türkiye’nin Doğu Anadolu Bölgesi’nde yaygın bir şekilde görünen

yaylacılık faaliyetlerine de rastlanmaktadır. Ahıska bölgesinin tarım faaliyetleri arasında hayvancılığın da önemli bir yeri vardır. Linyit madeni de çıkarılan Ahıska bölgesinde nüfus yoğunluğu oldukça azdır (Zeyrek, 2006).

Harita 1. Ahıska Bölgesinin Coğrafi Konumu

Kaynak: http://www.ahıska.org.tr/?page_id=1842, 02.11.2020.

2.2. Ahıska'nın Tarihi

Ahıska ismi, Gürcü, Türk, Ermeni ve Rus kaynaklarına göre tarih boyunca Ak-Sıka, Akesga, Akhalsikhe, Ahal-tsihe, Ak-kale, Akal kelek, Akal kalak gibi farklı şekillerde kullanılmıştır. Ahıska, küçük bir bölgede yer aldığından dolayı coğrafi olarak bu bölgenin ismi Meskheti Bölgesi olarak adlandırılmaktadır (Kalkan, 1998). Meskheti olarak adlandırılan bu bölgede Mesk kavminin yaşadığı ve bu kavmin Nuh peygamberin oğlu Yafes'in oğlu ve Oğuz'un babası Mesek'in soyundan olan Masagetlerin devamı olduğu şeklinde rivayetlere Yahudi ve İran kaynaklarında rastlanmaktadır. (Togan, 1981). Günümüzde Gürcistan'ın güneyi olarak bilinen ve Kartvel ismiyle anılan bölgede yaşamış Mesk kavmi, Hristiyan Turani olup (Gogarlı) İskit ırkından geldikleri kabul edilen (Kırzioğlu, 1992) ve yaşadıkları bölgeye Mesketya adını vererek Sümerler, Asurlar, Hititler gibi günümüze ulaşamayan eski bir kavim olarak anılmaktadır (Zeyrek, 2001). Eski bir Oğuz yerleşim yeri olan Ahıska, 481 yılında Akesga olarak isimlendirilmiştir. Ahıska bölgesinin Ak-Sıka,

Ak-Kale şeklinde de isim aldığına Dede Korkut Hikayelerinde rastlanmaktadır (Taşdemir, 2005).

Bir Türk yurdu olan Ahıska bölgesinde Türklerin izlerine milattan önceki dönemlerde dahi rastlanmaktadır. İslamiyet öncesi Türk toplulukları olarak anılan Savurlar, Sakalar, Masagetler, İlk Kıpçaklar ve Hunların Ahıska bölgesinde hayat sürdürdükleri bilinmektedir. Ahıska bölgesine Türklerin yoğun olarak yerleşim kurması 11.yüzyıl ile birlikte başlamıştır (Avşar ve Tunçalp, 1995). Ahıska bölgesinin tarihinin eski olduğu Büyük İskender'in seferi sırasında Kafkasya'ya uğraması ve bölgede ciddi Türk nüfusu ile karşılaşmasının birçok kaynakta yazılı olması ile kanıtlanmıştır. Büyük İskender'in karşılaştığı Türk nüfusu, Ahıska bölgesi içerisinde bulunan Kür Irmağı çevresinde yaşamış olan Bun Türkleridir. Rus ve Gürcü kaynakları da Bun Türklerinin bu bölgede yaşamış olduğunu ve ardından Hazarlar, Hunlar, Kıpçaklar gibi Türk topluluklarının da Ahıska bölgesinde yerleşmiş olduğunu ifade etmektedir (Zeyrek, 2001).

Ahıska bölgesine yerleşen Hristiyan Kıpçaklar, Gürcüler ile aynı dine inandıklarından dolayı iyi ilişkiler geliştirerek bölgede söz sahibi oldular. Güçlenen Kıpçaklar daha sonraları bağımsızlıklarını kazanmak için mücadele verdiler. Kıpçakların vermiş olduğu bağımsızlık mücadelesine İlhanlı hükümdarı Abaka Han da destek vermiştir. Bağımsızlık mücadelesini kazanan Kıpçaklar Atabek Hükümeti kurarak Osmanlı Devleti ile ilişkilerini geliştirmiştir (Zeyrek, 2006). Atabeklerin Osmanlı devleti ile iyi ilişkiler kurarak Ahıska bölgesinde Osmanlı devletinin yanında yer alması Gürcü kaynaklarında eleştirilmiştir. Osmanlı devletine biat eden Atabek hükümetinin son hükümdarı Minüçihir, Müslümanlığı kabul ederek Mustafa Paşa ismini aldı. Osmanlı devletine biat eden Atabeklerin ardından Ahıska bölgesi Çıldır eyaletine dahil edildi. Osmanlı idaresine geçen bölgeye Tokat, Konya ve Yozgat'tan Türk nüfusu iskân edilerek bölgenin Türkleşmesi sağlanmıştır. Safeviler ile gerçekleşen yoğun savaşlar sonucunda Çıldır'ın tahrip olması ile Ahıska eyaleti kuruldu.1828 yılında Ruslar tarafından işgal edilene kadar Ahıska eyaletinde 50.000 civarında Türk nüfusu yaşamaktaydı (Avşar ve Tunçalp, 1995).

Ahıska, 19. yüzyılda Rusların eline geçene kadar doğal güzelliklere sahip Osmanlı'ya ait bir şehirdi. Ahıska, Osmanlı Devleti için Kafkaslara açılan bir kapı olarak görülen ve stratejik bir bölge olmasına rağmen 1828 Osmanlı-Rus Savaşı'nın ardından Ruslara bırakılmıştır. Edirne Antlaşması ile 1829 yılında Ahıska, Ruslara savaş tazminatı olarak verilmiştir. Edirne Antlaşmasının ardından Ahıska'da Osmanlı Devleti'nin 300 yıllık hakimiyeti son bulmuştur. Bu süreç ile birlikte Ahıska Türklerinin bir kısmı Anadolu'ya göç etmek zorunda kalmıştır. Ruslar, 1853 yılında Kırım Harbi olarak bilinen savaşı başlatarak Osmanlı Devleti'ne saldırmıştır. Bu durumdan istifade eden Osmanlı Devleti Ahıska bölgesini tekrar hakimiyeti altına almak istemiş fakat başarılı olamamıştır. Kırım Savaşı'nın ardından 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı çıkmıştır. Bu savaş sonucu Rusya, Osmanlı Devleti'ne ait olan Batum, Kars, Ardahan şehirlerini kendi hakimiyetine alarak Osmanlı Devleti'nin zor duruma düşmesine neden olmuştur. Batum, Kars ve Ardahan'ın Rusların eline geçmesinin ardından Ahıska Türklerinin Anadolu'ya olan göçleri hızlanmıştır. Ahıska Türklerinden boşalan yerleşim yerlerine Çarlık Rusyası tarafından Rus, Ermeni, Yahudi ve Gürcüler yerleştirilerek bu bölgelerde kalan Ahıska Türkleri üzerinde baskı oluşturulmuştur. Çarlık Rusyası, bu dönemlerde Ahıska Türklerinin temel hak ve özgürlüklerinin yerine getirilmesi konusunda sert politikalar uygulamıştır (Yıldız, 2006).

1944 yılında sürgüne gönderilen Ahıska bölgesinde yaşayan Türk halkın Gürcü asıllı olduğu fakat bölgenin 16. yüzyıl itibarıyla Osmanlı hakimiyetine girmesinin ardından İslamlaşan bölge nüfusunun Türkleştiği bazı kaynaklarda iddia edilmektedir. Kaynaklarda iddia edilenin aksine bölgede yaşayan Acaraların da İslamlaşmasına rağmen Türkleşmedikleri bilinmektedir. Bölgede yaşayan Ahıska Türklerinin Gürcüce soyadlarına sahip olmalarının Gürcü milliyetine sahip oldukları iddiasına rağmen milliyetin belirlenmesinde soyadı tek başına yeterli değildir. Ahıska bölgesinde yaşayan karışık nüfus olmasından dolayı Gürcülerin Rusça soyadları taşıdığı da görülmektedir (Avşar ve Tunçalp, 1995).

Gürcü kültürünün Türk kültürü ile hiçbir ortak yönü bulunmamaktadır. Aynı bölgeyi paylaşmış olmalarından dolayı her iki kültürün de birbirinden etkilenme ihtimali olmasının yanında Gürcü kültürünün Kafkas kültürlerinden büyük bir farklılıkla

ayrıldığı görülmektedir. Gürcü dilinden geçen kelime sayısı, Ahıska Türkçesini etkileyemeyecek seviyededir. Bölgede yaşayan bazı Türk boylarının Gürcülerle etkileşimde bulunduklarından dolayı zamanla Gürcüleşmiş olma ihtimalleri bulunmasının yanında Ahıska Türklerinin gerek sosyal hayatları gerekse dil pratikleri ve hayat tarzlarında Türk kültürünün baskın etkisi vardır. Ahıska Türklerinin Gürcü kültüründen etkilenme ihtimallerine rağmen aradan geçen asırlar sonrasında dahi Gürcü kültürü ile benzerlikleri olmadığı ortaya çıkmıştır. Dil asimilasyonu konusunda Gürcü kültürünün 16.,17.,18.,19. ve 20.yy boyunca Ahıska Türkleri üzerinde başarılı olduğu söylenememektedir (Kalkan, 1998). Ahıska Türklerinin Anadolu Türkçesine yakın bir dil kullanmaları ve farklı bir boyun adını almadan kendilerine “Türk” demeleri ırki olarak Türk olduklarının en güçlü kanıtıdır. Gürcistan’da 1926 yılında yapılan nüfus sayımında Ahıska Türkleri, 137.921 nüfusa sahip olup Türk olarak kaydedilmişlerdir. Gürcistan’ın nüfus yapısında, Ahıska Türklerinin nüfusu %5.2 oranındaydı (Yalçinkaya, 2006).

Gürcistan’ın güneyinde bulunan Samtshe-Cavaheti olarak bilinen yerleşim yerinde yaşamış Anadolu Türkçesi konuşan Müslüman Sünni olan ve 1944 yılında SSBC yönetiminin sürgününe maruz kalan topluluğa Ahıska Türkleri adlandırılması yapılmaktadır. Sürgün edildiklerinden dolayı Rusça, Özbekçe, Kırgızca, Kazakça dillerinden etkilenmiş olan Ahıska Türkleri, Doğu Anadolu Türkçesine benzer bir lehçe olan Ahıska Türk lehçesi bir dil kullanmaktadır (Aydingün vd., 2006). Ahıska Türkleri, etnik kökenleri, konuştukları Türkçe, gelenek ve görenekleri, tarihleri ve hayat biçimlerinin yanında farklı sorunlarından dolayı da dikkatleri üzerlerine çekmiştir. Pek çok farklı bölgede yerleşim kurmuş olmalarının yanında Ahıska Türklerinin değişik isimlerle anılmaları yıllarca süren kimlik mücadelelerine neden olmuştur. Ahıska Türkleri kendilerini dışlanmış olarak kabul ederek dışlanmışlık sorunlarına çözüm aramıştır (Yüzbey, 2008).

2.3. Ahıska Türklerinin Göç Dönemleri

Ahıska Türkleri, tarihleri boyunca Ahıska bölgesinin siyasi gelişmelerine bağlı olarak birçok göç ve sürgün dönemi yaşamıştır. Osmanlı Devleti Dönemi, 1944 Sürgün Dönemi, Fergana Olayları Dönemi, Krasnodar Olayları Dönemi ve Anavatan

Gürcistan'a Dönüş Dönemi Ahıska Türklerinin göç tarihlerinde yerini almıştır. Göç dönemleri başlığı altında siyasi gelişmelerin etkisiyle meydana gelen Ahıska Türklerinin göç dönemleri tarihsel sıralama dikkate alınarak incelenmiştir.

2.3.1. Osmanlı Devleti dönemi

1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşının bitimiyle Ahıska bölgesi Rusların kontrolüne geçmiştir. Ahıska bölgesinin Rusya topraklarına dahil olmasının ardından kitlesel göçler meydana gelmiştir. 1829 yılında Ahıska Türklerinin ilk kitlesel göçü başlamıştır. Bu kitlesel göçün yönü Ahıska Türklerinin anayurdu olan Anadolu'ya gerçekleşmiştir (Rafatov'dan aktaran Özözen Kahraman ve İbrahimov, 2013). Osmanlı-Rus Savaşının ardından 1829 yılında imzalanan Edirne Antlaşmasının gereği olarak Ahıska bölgesi Rusya'ya savaş tazminatı olarak verilmiştir. Ahıska bölgesinin Ruslara geçmesinin ardından bölgede yaşayan Türk halkının huzuru kaçmış, baskılar ve katliamlar 1944 yılındaki büyük sürgüne kadar devam etmiştir (Demiray, 2012). Osmanlı-Rus savaşının ardından Ahıska Türklerinin yıllarca sürecek olan göçleri başlamıştır. Osmanlı-Rus Savaşı bölgedeki gerginliği bitirmemiş 19. yüzyıl süresince bölgede savaş ve siyasi krizler devam etmiştir (Özözen Kahraman ve İbrahimov, 2013).

Rusların artan din ve kimlik değiştirme baskılarına maruz kalan Ahıska Türkleri Osmanlı devletine sığınma talebinde bulunmuştur. 1886 yılında Ahıska bölgesinde yaşayan 5.000'den fazla Ahıska Türkünün Osmanlı Devleti'ne sığınma talep ettiği o dönemin kayıtlarında yer almaktadır. Osmanlı Devleti de sığınma taleplerine kayıtsız kalmayarak sığınmacıların taleplerinin karşılanmasına yönelik Rusya Devleti ile anlaşma yoluna gitmiştir (Günay, 2012).

Ahıska bölgesinde, yıllarca süren kargaşalar 1917 yılında Rusya'da gerçekleşen Bolşevik İhtilali ile daha da hızlanmıştır. Bolşevik İhtilalinin ardından Rusya'nın hakimiyeti altında bulunan birçok millet bağımsızlık mücadelesine girerek kendi geleceklerini belirleme yoluna gitmiştir. Bu dönemde yaşanan siyasi krizlerin etkisiyle Ahıska Türkleri 1918 yılında Osmanlı Devleti'ne bağlanma kararı almıştır. Ahıska Türklerinin bu isteği üzerine Osmanlı Devleti de Osmanlı-Rus savaşının ardından kaybettiği Ahıska bölgesini tekrar hakimiyeti altına alma girişimlerinde

bulunmuştur. Osmanlı Devleti'nin bu girişimlerin ardından Batum Antlaşması ile Gümrü, Osmanlı hakimiyetine girmiştir. Ahıska bölgesinin de Osmanlı hakimiyetine girmesine rağmen 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi ile Ahıska Bölgesinde Osmanlı hakimiyeti son bulmuştur. 16 Mart 1921 tarihinde ise Moskova Antlaşması ile Ahıska bölgesinin hakimiyeti Gürcistan'a geçmiştir (Demirtaş, 2019).

Gürcistan hakimiyetine giren Ahıska bölgesinde yaşayan Türklere, Gürcistan Devleti Gürcü soyadlarının kullanılmasına ve kabul edilmesine yönelik yoğun baskı ve zulümler yapmıştır (Yunusov'dan aktaran Ağaoğlu, 2001). Gürcistan Devleti'nin zorbalıklarına maruz kalan Ahıska Türklerinin soyadları zorla Gürcüceye çevrilmiştir. Paşaoğlu yerine Paşaladze, Alioğlu yerine Alidze, Dadaşoğlu yerine Dadaşidze, Zeyneloğlu yerine Zenişvili gibi Gürcü soyadlarının kullanımı zorunlu kılınarak Ahıska Türklerinin, Türklük bilinçlerinin yok edilmesi amaçlanmıştır (Zeybek, 2001).

1918-1921 yılları arasında Gürcistan Demokratik Cumhuriyetine bağlı olan Ahıska bölgesi, 1921 yılında Lenin yönetimindeki Sovyetler Birliğine bağlanmıştır. Ahıska Türkleri hem Gürcülerin hem de Rusların zulüm ve baskılarına maruz kalmıştır. Ahıska bölgesi, jeopolitik ve stratejik açıdan önemli bir bölge olduğundan dolayı bölgede yaşayan Müslüman Türklerin topraklarına el konularak hakları yok sayılmıştır. Baskılardan bunalan Ahıska Türklerinin bir kısmı Türkiye'ye kaçmıştır. Türkiye'ye kaçmak zorunda bırakılan Ahıska Türklerinin bazıları aileleriyle Türkiye'ye gelirken bazıları ise ailelerini yanlarında getirememiştir. Bu durum Ahıska Türklerinin aile bağlarını kopararak aile bağlarının parçalanmasına sebep olmuştur (Demirtaş, 2019).

2.3.2. 1944 sürgün dönemi

Sovyetler Birliği'nin Sovyet halkı inşa ederek tek millet oluşturma ideali Rus olmayan halkların isimlerinin bilinçli bir şekilde değiştirilerek Ruslaştırılmasına dönüşmüştür. Baskılar ile kültürel değişimi gerçekleştiren Sovyetler birliği yöneticileri yapay bir Sovyet halkı inşa etmiştir. Sovyet halkları birçok zulüm ve asimilasyona maruz kalmıştır (Hasanoğlu, 2015a). Rus olmayan milletlerin Ruslaştırılmasına yönelik etnik mühendislik çalışmaları şiddet, zulüm ve baskı

yoluyla gerçekleştirilmiştir. Baskı ile gerçekleştirilen etnik mühendislik, Sovyetler Birliğinde yaşayan pek çok halkın tarihinde unutulmayacak travmalara neden olmuştur. Çarlık Rusyasında birçok baskı ve zorlamaya maruz kalan Ahıska Türklerinin kaderi, Sovyet Gürcistan'ı döneminde de değişmemiştir. 15 Kasım 1944 tarihinde sürgün edilene kadar Ahıska Türkleri, Rusların ve Gürcülerin etnik ayrımcılık ve zulümleriyle karşı karşıya kalmıştır (Hasanoğlu, 2015b). Sovyetler Birliğinde, Sovyet halkı inşa etme sürecinin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından Rus olmayan halklara yönelik güven azalmıştır. II. Dünya Savaşı sırasında SSCB'de yaşayan Rus olmayan unsurlar ihanet ile suçlanarak yaşadıkları topraklardan topluca sürgüne tabi tutulmuşlardır. 1941 yılında Volga başta olmak üzere Rusya'nın büyük şehirlerinde yaşayan Almanlar, Sibirya ve Orta Asya'ya sürgün edilmiştir. II. Dünya Savaşı'nın ardından Kuzey Kafkasya halkları ve Kırım Tatarlarına da toplu sürgünler uygulanmıştır (Hosking, 2011).

Bu milletlerle aynı kaderi paylaşan Ahıska Türkleri de 1944 yılının 15-18 Kasım tarihleri arasında sürgün edilecekleri vagonlara toplanmaya başladılar. Ahıska, Adigön, Aspinza, Ahılkelek ve Bogdanovka ilçeleri ve bunlara bağlı yaklaşık 220 köyden 91.095 kişi tahliye edilerek Orta Asya'ya sürgün edildi. Bunlardan 11.500 aile Özbekistan'a, 6.300 aile Kazakistan'a, 2.200 aile ise Kırgızistan'a yerleştirildi. Özbekistan'a yerleştirilenler ülkenin 7 vilayetindeki 43 ilçeye dağıtıldı. Bunlardan ağırlıklı olarak; Taşkent'e 13.131 kişi, Semerkant'a 14.946 kişi, Fergana'ya 8.613 kişi ve Andican'a 6.881 kişi yerleştirildi. Kırgızistan'da ise ağırlıklı olarak Oş'a 4.995 kişi, Talas'a 2.017 kişi ve Frunze'ye (Bişkek) yaklaşık 1.819 kişi yerleştirildi (Bugay'dan aktaran Hasanoğlu, 2017, s. 194).

Türkiye sınırının tehdit oluşturduğu gerekçesiyle 1938-1940 yıllarında Ahıska bölgesine Rus askerleri yerleştirilmiştir. Ahıskalılar, 1940 yılına kadar askere alınmamışlardır. 40 bine yakın Ahıskalı 1940 yılı itibariyle askere alınarak Alman Cephesine gönderilmiştir. Geride kalan yaşlı, kadın ve çocuklar ise Borcama demiryolu yapımında zorla çalıştırılmıştır. Demiryolu yapımı 1944 yılında bitmiş ve ardından binlerce Ahıskalının çalıştırıldığı bu demiryolu Ahıskalılara mezar olmuştur (Yıldız, 20016). 1944 yılında biten demiryolunun ardından Ahıska bölgesine yerleştirilen Rus askerleri tarafından 14 Kasım 1944 tarihinde gece yarısı evlerinden zorla çıkarılan Ahıska Türkleri, askerî kamyonlara toplanarak demiryoluna getirilmiştir. Rus askerlerinin gözetiminde yük trenlerine zorla bindirilen Ahıska Türkleri, daha önceden planlanmış sürgüne kurban edilmiştir. Ahıska bölgesinde tek bir Ahıska Türkü bırakılmamış ve bölge halkı Sibirya, Kazakistan, Özbekistan,

Kırgızistan gibi Sovyetler Birliğinin değişik bölgelerine sürgün edilmiştir. Soykırım amacıyla Sovyetler Birliğinin planlı bir şekilde gerçekleştirdiği bu sürgün Ahıska Türklerinin yanında Sovyetler Birliğinde yaşayan birçok Müslüman topluma da uygulanmıştır. Sırasıyla bölgede yaşayan Kürtler, Karaçaylar, Kalmıklar, Çeçenler, İnguşlar, Balkarlar, Kırım Tatarları ve son olarak Ahıska Türkleri sürgün edilmiştir (Ağaoğlu, 2011).

Sürgün sırasında birçok Ahıska Türkü soğuktan, açlıktan ve hastalıklardan dolayı hayatını kaybetmiştir. Zorlu şartlara dayanamayan yaşlılar ve çocuklar arasından en çok kayıplar verilmiştir. Sürgünde 17.000 Ahıska Türkü çocuğun öldüğü bilinmektedir. Sürgünden sonra dahi Ahıska Türkleri sürekli kontrol altında tutulmuştur. 14 Kasım 1944 tarihi Ahıska Türklerinin yıllar sürecek olan sürgün dönemlerinin başladığı tarihidir (Aslan, 1995).

2.3.3. Fergana olayları dönemi

Ahıska Türkleri, Sovyetler Birliğinin dağılma sürecine girmesinin ardından büyük zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Ahıska Türklerinin vatansız olması ve bir millet olarak tanınmamasından dolayı Ahıska Türklerine yönelik baskılar tekrardan artmıştır. Sovyetler Birliğinin dağılma süreci ile birlikte siyasi yöneticiler, Rusya'nın başarısızlıklarını örtmek ve Özbekistan'da Rusya'ya karşı oluşan düşmanlığı ortadan kaldırmak, Özbekistan'da Sovyetler Birliği yönetiminin yapmış olduğu usulsüzlükleri unutturmak için Özbekistan'da yaşayan Ahıska Türklerini hedef göstermiştir. Ahıska Türklerinin Özbekistan'ın bağımsızlığını engellediğini, Özbeklerden daha zengin ve rahat bir hayat sürdüklerini iddia ederek Özbek halkının Ahıska Türklerine karşı tavrı almasını amaçlamıştır (Mert'ten aktaran Ağaoğlu, 2011).

Ahıska Türklerine karşı Özbek halkını kızdıran Sovyetler Birliği emellerine ulaşarak ikisi de Türk olan Özbek ve Ahıska halklarını birbirine düşman yapmıştır. 1989 yılının haziran ayında Fergana'da büyük olaylar başlamıştır. Özbekistan'ın Fergana şehri 3.150.000 kişilik nüfusu sahipken bu nüfus içerisinde Ahıska Türklerinin sayısı sadece 15.000'i bulmaktaydı. Özbeklerin yoğun olarak yaşadığı Fergana şehrindeki 15.000 nüfusa sahip Ahıska Türkleri, Özbekistan için hiçbir zaman tehdit

oluşturmamıştır. Bu gerçeğe rağmen Sovyetler Birliğinin kışkırtmasıyla Özbekler binlerce Ahıska Türküne saldırmıştır. Binlerce Ahıska Türkünün öldüğü ve yaralandığı Fergana Olaylarında Ahıska Türklerine ait evler yağmalanarak ateşe verilmiştir. Bir hafta süren kanlı Fergana Olayları, ordu birliklerinin müdahalesiyle bastırılmıştır. Sovyet Birliği yönetimi Özbekistan'daki emellerine Ahıska Türklerini hedef göstererek ulaşmıştır. Olayların ardından Fergana'dan 13.000 Ahıska Türkü tahliye edilmiştir (Avşar ve Tunçalp, 1995).

1944 yılında sürgünle geldikleri Özbekistan'dan yaşanan Fergana Olayları nedeniyle mecburen göç etmek durumunda bırakılan Ahıska Türkleri ikinci bir sürgün daha yaşamıştır. Fergana şehrindeki olaylardan Özbekistan'ın diğer bölgelerinde yaşayan Ahıska Türkleri de etkilenmiştir. Fergana Olayları nedeniyle 74.000 Ahıska Türkü Özbekistan'dan zorunlu olarak göç etmiştir. Ahıska Türklerinin 40.000'i Azerbaycan'a, 17.500'ü Kazakistan'a, 16.000'i de Rusya'ya zorunlu göç ederek Özbekistan'ı terk etmiştir (Aydınğün ve Aydınğün, 2014).

Ahıska Türklerinin, Fergana Olaylarından sonra Özbekistan'dan tahliye edilerek Sovyetler Birliği içerisindeki Azerbaycan, Ukrayna ve Rusya'ya yerleştirilmeleri ve ikinci bir sürgün yaşamaları Ahıska Türklerini birbirlerinden daha da uzaklaştırmıştır. 1944 yılında sürgün edildikleri vatanları Ahıska'ya dönme umutları yaşanan ikinci sürgünle daha da azalmıştır (Demirtaş, 2019).

2.3.4. Krasnodar olayları dönemi

Fergana Olaylarının ardından 20 binden fazla Ahıska Türkü Özbekistan'dan ayrılarak Rusya Federasyonu'nun değişik bölgelerine göç etmek zorunda kalmıştır. Fergana şehrinden tahliye edilen Ahıska Türklerinden ayrı olarak Özbekistan'ın Taşkent, Sırderya ve Semerkant gibi şehirlerinde yaşayan 4 binden fazla Ahıska Türkü de kendi imkânları dahilinde Rusya Federasyonu'nun Krasnodar, Stavrapol ve Kabardino-Balkar bölgelerine göç etmiştir. Yaşanan yoğun göçlerin ardından bölge halkının göçmenlere karşı hoşgörüsüz tavırları çoğalmıştır. Yerli halkın göçmenlere karşı olumsuz tutumlarının etnik bir çatışmaya dönüşmesinin engellenmesi için yerel otoriteler ve yöneticiler güvenlik tedbirlerinin alınmasını kararlaştırmıştır. Dönemin Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı

Gorshkov'un bizzat imzasının bulunduğu resmî yazıda, göçün acilen önlenmesi ve Ahıska Türklerinin Özbekistan'a tekrardan geri dönmelerinin desteklenmesine yönelik taleplere yer verilmiştir (Hasanoğlu, 2014).

Krasnodar bölgesine Ahıska Türklerinin yoğun göçlerinin sürmesi, yerli halkın Türk karşıtlığını daha da arttı. 1994 yılında Varenikovskaya köyünde yaşayan Türklere karşı pogrom* yapılarak Türklerin bölgeden atılması amaçlandı. Pogroma maruz kalan Ahıska Türklerinden bazıları Krasnodar'u terk etmek zorunda kaldı. Kötü muameleler gören 20 Ahıska Türkü aile ise Krasnodar'dan Türkiye'ye göç etti. 1994-1996 yılları arasında çok sayıda Ahıska Türkü Çeçenistan'da meydana gelen savaştan dolayı zorunlu olarak Stavropol sınır bölgesine göç ederek yerleşti. 1995 yılının mart ayında Ahıska Türklerine yönelik baskılar daha da şiddetlendi. Bölgede yaşayan Kazaklar ile yerel polisin iş birliğinde Ahıska Türklerine karşı baskınlar yapıldı. Baskınların ardından 250 Ahıska Türkü aile, Krasnodar'u terk etti (Kuznetsov, 2007).

Sovyetler Birliği döneminde pasaport sistemi etnisite merkezli uygulanan bir sistemdi. Pasaport sistemi, özel hayat ve kamusal hayat olmak üzere iki farklı şekilde uygulanıyordu (Osipov'dan aktaran Aydınğün ve Aydınğün, 2014). Sovyetler Birliğinde uygulanan pasaport sistemi iki farklı kişisel belge olacak şekilde düzenlenmekteydi. Bu belgelerden ilki kimlik kartı olarak kullanılan Sovyet pasaportuydu. İkinci belge ise kişinin ikamet ettiği yeri gösteren propiska (oturma izin belgesi) idi. Pasaport ve propiska, tüm Sovyetler Birliği vatandaşlarının sahip olması gereken resmî belgelerdi. Pasaport ve propiskası olmayanlar tüm resmî haklardan mahrum kalıyordu. Krasnodar bölgesi yetkilileri, Ahıska Türklerine propiska belgeleri düzenlememiş ve bölgesel göçü kontrol altına almak bahanesiyle federal yasaları ihlal etmiştir. Propiska belgeleri olmayan Ahıska Türkleri mülk edinme, çalışma, resmî nikâh, yüksek öğretim, doğum belgesi, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetlerine erişim, emeklilik maaşı gibi haklardan mahrum bırakılmıştır (Swerdlow, 2006).

* Pogrom; dinsel, etnik veya siyasi nedenlerle bir gruba karşı yapılan şiddet hareketleridir. Bu şiddet hareketleri genellikle evleri, işyerlerini veya ibadet yerlerini tahrip etmek, insanları dövmek, yaralamak, tecavüz etmek veya öldürmekten oluşur.

Fergana olaylarının ardından Özbekistan'dan ayrılarak Rusya'nın değişik bölgelerine yerleşen Ahıska Türkleri, Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla birlikte Rus vatandaşlığına alınmıştır. Krasnodar bölgesine yerleşen Ahıska Türklerinin ise Rus vatandaşlığı almalarına izin verilmemiştir. Krasnodar bölgesine yerleşen 10.000 Ahıska Türkü, yerel yöneticiler ve Kazakların ayrımcılık ve baskılarına maruz kalmıştır. Krasnodar bölgesini terk etmeye zorlanan Ahıska Türkleri vatandaşlık alamadıkları gibi kaçak göçmen muamelesi de görmüştür. Seçme ve seçilme gibi siyasi hakları da engellenmiştir (Taşdemir, 2005).

1991 yılında çıkarılan Rusya Federasyonu Vatandaşlığı Kanunu ile Sovyetler Birliği vatandaşı olup vatandaşlık kanununun çıkarıldığı tarihte Rusya topraklarında yaşayan kişilerin şartsız olarak Rusya vatandaşı olmalarını öngören kanunda Ahıska Türkleri kanuni olarak Rusya vatandaşlığı almaya hak kazanırken kanunun uygulanmasında Rusya vatandaşlığından yararlandırılamayarak vatansız kalmışlardır. Krasnodar yetkililerinin, Ahıska Türklerinin Krasnodar bölgesine yasadışı yerleşip yaşadıklarını gerekçe göstererek vatandaşlık vermeyi reddetmesinden dolayı Ahıska Türklerinin hayat şartları daha da zorlaşmıştır. 2002 yılında Krasnodar Valisi Alexander Tkachev'in Ahıska Türklerinin soy adlarının "-oğlu, -shvili" gibi Rusça olmayan yan eklere sahip olmasından dolayı Krasnodar'da yaşamalarının mümkün olmadığını belirten ve Ahıska Türklerini hedefe alan açıklamasının ardından Ahıska Türklerine karşı şiddet ve ayrımcılık daha da artmıştır. Artan ayrımcılık ve şiddet olayları ile insan hakları ihlalleri de yaşanmıştır. Krasnodar'da yetkililerin ve medyanın Ahıska Türklerine karşı geliştirdiği ayrımcı söylemlerden dolayı bölge de yabancı düşmanlığı da artmıştır (Durmaz, 2015).

Krasnodar'da resmî makamlarca gerçekleştirilen sistematik ayrımcılığa karşı dikkat çekmek için bir grup Ahıska Türkü bir haftadan daha uzun süren açlık grevi başlatmıştır (<https://www.rferl.org/a/1100133.html>, Erişim Tarihi: 21.11.2020). Ahıska Türklerinin başlatmış olduğu açlık grevi karşılık bulmuş, 8 Temmuz 1922 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından Ahıska Türklerinin sorunlarının çözümü ve ayrımcılığın önlenmesine yönelik altı maddelik çözüm önerisi sunulmuştur (<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-XrefViewHTML.asp?FileID=9796&lang=EN>, Erişim Tarihi: 21.11.2020).

Avrupa Konseyinin girişimlerinin ardından Ahıska Türklerine yönelik yapılan ayrımcılık ve baskılara karşı Birleşmiş Milletler Yüksek Mülteciler Komiserliği de kayıtsız kalmamıştır. Uluslararası Göç Örgütünün devreye girmesinin ardından Ahıska Türklerine, insani endişelerden dolayı Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Göç Programı kapsamında Priority 2- P2 statüsü verilerek süresiz bir şekilde ABD'ye yerleşmelerine ve ABD vatandaşlığı alma imkânı sağlanmıştır (Swerdlow, 2006).

Amerika Birleşik Devletleri'ne göç etmek isteyen Ahıska Türklerinin başvuruları 2004 yılında başlamıştır. ABD hükümeti, göçmen olarak kabul edilecek Ahıska Türkleri için bazı şartlar koymuştur:

- 1) Türk etnisitesine sahip olduklarını kanıtlamaları,
- 2) Krasnodar bölgesinde 1 Ocak 2004 öncesinden beri yaşıyor olmak,
- 3) Krasnodar bölgesine Özbekistan'dan zorunlu göç etmiş olmak,
- 4) Rusya Federasyonu'nda uyum sorunları yaşamak ve Krasnodar bölgesinde ayrımcılıklara maruz kalmak.

Göçmen olarak kabul edilecek Ahıska Türklerine belirli şartlar getirilerek ABD hükümeti tarafından kontrollü göç gerçekleştirilmiştir. ABD'nin belirlediği şartları taşıyan 21 bin Ahıska Türkü bulunmaktadır. Başvuruların başladığı dönemde 20 bin Ahıska Türkü mülteci olarak ABD'ye gitmek için başvurusunu yapmıştır. Gerekli incelemelerin, güvenlik araştırmalarının ve sağlık kontrollerinin ardından 15 bin Ahıska Türkü mülteci statüsü alarak ABD'ye yerleştirilmiştir. 1944 yılında Ahıska'dan sürgün edilerek Özbekistan'a yerleştirilen, 1989 yılında Özbekistan'ın Fergana şehrinde yaşanan olayların ardından zorunlu göçle Rusya'nın Krasnodar bölgesine yerleşen ve birçok ayrımcılığa maruz kalan Ahıska Türkleri, 2005 yılından itibaren ABD tarafından mülteci statüsünde kabul edilerek ABD'nin çeşitli eyaletlerine yerleştirilmiştir. (Durmaz, 2015).

Mülteci olarak kabul edilen Ahıska Türklerine, Mülteci Programı kapsamında ABD'de iş bulma, İngilizce eğitimi, eğitim sistemi hakkında bilgilendirme, sağlık hizmetlerine erişim gibi ABD'de uyumlarını kolaylaştıracak sosyal hizmet

uygulamaları sunulmaktadır. Ahıska Türklerine sunulan sosyal hizmet uygulamaları beş yıl olarak belirlenmiş olup uyumlarının tamamlanmasının ardından kendi imkânlarıyla hayatlarını sürdürmeleri beklenmektedir. Mülteci programı kapsamında ABD'ye kabul edilen Ahıska Türkleri, ABD'ye geldikten bir yıl sonra sürekli oturum izni alma hakkı kazanırken, dört yıl sonra da ABD vatandaşlığı almaya hak kazanmaktadır. Ayrıca 2005 yılından beri ABD'ye 20.000 Ahıska Türkü mülteci olarak kabul edilmiştir. Ahıska Türkleri ABD'de 33 eyalette hayatlarını sürdürmektedir. Ohio eyaletinin Dayton şehrinde ve Washington eyaletinin Seattle şehrinde Ahıska Türkleri yoğun olarak yaşamaktadır. New York, Massachusetts, Chicago, Arizona, Idaho, Oregon, Kentucky eyaletlerine de 100'den fazla Ahıska Türkü aile yerleştirilmiştir (Davrishova, 2015).

Amerika'ya göç, Ahıska Türklerinin çoğunluğu tarafından üçüncü bir sürgün olarak adlandırılmaktadır. Amerika'ya göç eden Ahıska Türkleri için ise bu göç, Krasnodar'da kendilerine hiçbir hakkın verilmemesinin neden olduğu çaresizlikten gerçekleşmiştir (Aydingün ve Aydingün, 2014). Krasnodar'da yaşadıkları ayrımcılık ve hak mahrumiyetlerinden kurtulmak için ABD'ye göç eden Ahıska Türkleri kıtalararası göç ederek yeni bir göç deneyimi daha yaşamıştır. Ahıska Türkleri ABD ile birlikte Gürcistan, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkiye ve KKTC olmak üzere on farklı ülkede yaşamaktadır (Üren, 2015).

2.3.5. Anavatan Gürcistan'a dönüş dönemi

Ahıska Türkleri, 1944 yılında sürüldükleri topraklara tekrardan yerleşmek için mücadele içerisindeydi. Bu mücadele, Sovyetler Birliği döneminde beri süren ve hala nihayetlenmemiş uluslararası düzeyde çözüm bekleyen bir siyasi sorundur. 1956 yılında Ahıska Türklerinin önündeki hukuki ve siyasi birçok engelin kaldırılmasına rağmen anavatanları Ahıska'ya yerleşme talepleri sürekli engellenmiştir. Kırk kişilik Ahıskalı bir grup tüm zorlukları ve engellemeleri aşarak 1950'li yılların sonlarında Ahıska'ya göç etmeyi başarmıştır. Takip eden süreçte Ahıska'ya göçler devam etmiştir. Gürcistan hükümeti Ahıska'ya yönelen Ahıska Türklerinin göçünü önlemek

için göç eden Ahıska Türklerini bölgeden çıkararak geldikleri yerlere göndermiştir (Hasanoğlu, 2016).

1980’li yıllarda Gürcistan’daki bağımsızlık mücadelesi ve Sovyetler Birliğine karşı tavır alınması, Gürcistan’da milliyetçi akımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sovyetler Birliğine karşı bağımsızlık fikri tüm Kafkas bölgesini etkisi altına alırken Gürcistan’daki milliyetçilik söylemleri farklı etnik unsurları yok saymıştır (Çelikpala, 2012). Ahıska’ya girişleri engellenen 800 Ahıska Türkü, Gürcistan’ın kuzey sınırlarında toplanarak Ahıska’ya kadar barış yürüyüşü yapacaklarını kamuoyuna duyurmuştur. Gürcülerle yapılan görüşmelerin ardından barış yürüyüşü yapan Ahıska Türkleri şiddet olaylarının çıkmasından endişe ettikleri içi gösterilerini sonlandırmıştır. Ekim 1990’da Gürcistan Cumhurbaşkanı seçilen Zviad Gamsahurdiya, Ahıska Türklerini yabancı olarak tanımlayarak, Ahıska’ya dönüşlerinin iç savaşa ve katliamlara neden olabileceğini açıklamıştır (Jones, 1993).

Gamsahurdiya’nın iktidarının ardından Gürcistan’da yükselen milliyetçilik hareketleri yavaşlamıştır. Milliyetçilik söylemlerinin azalmaya başladığı dönemde, Ahıska Türklerinin en büyük sorunu göçmen statüsünde olmalarıydı. 1993 yılında yürürlüğe giren Vatandaşlık Kanunu ile Gürcistan’da beş yıl yaşamış olan Ahıska Türkleri, Gürcü vatandaşı olmuştur. 1993 yılında vatandaşlık kanunu ile 295 Ahıska Türkü, Gürcü vatandaşı olmuşken, 1993 yılından sonra 1997 yılına kadar Ahıska Türklerine vatandaşlık hakkı tanınmamıştır. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği ve AB, Ahıska Türklerinin göçmen statülerinin kaldırılarak Gürcistan vatandaşlığına alınması için vatandaşlık kanununa Ahıska Türkleri için özel bir madde eklettirerek 1998-1999 yılları arasında 36 Ahıska Türkü’nün Gürcistan vatandaşlığına geçmesini sağlamıştır (Buntürk, 2007).

Gürcistan devleti, 1996 yılında Ahıska Türklerini aklamak ve etnik kıyımın önüne geçerek yok sayılmış haklarının geri verilmesi ve Ahıska’ya dönmelerinin önünü açarak vatandaşlık almalarını amaçlayan “Gürcistan’dan Sürülen ve Vatana Dönen Meskhlerin Hukuki ve Sosyal Sorunlarını Çözmeye Yönelik Devlet Programı” çıkarmıştır. Program kapsamında 1997-2000 yılları arasında ilk olarak 5.000 kişiye belirli aralıklarla Gürcistan’a dönüş izni verilmesi planlanmıştır. Gürcistan’da

yaşanan iç siyasi karışıklıklar, Gürcistan'ın bağımsızlık sürecinde yaşanan sorunlar nedeniyle planlanan devlet programı uygulamaya konmamıştır. Uygulanamayan devlet programından dolayı da Ahıska Türklerinin Ahıska'ya dönüşleri gerçekleşmemiştir (Uravelli, 2014).

Ahıska Türklerinin Ahıska'ya dönmelerinin önünün açılması şartıyla Gürcistan, 1999 yılında Avrupa Konseyine katılmıştır. Gürcistan, Ahıska Türklerinin Ahıska'ya dönüşüyle ilgili yasaların iki yılda tamamlanmasını, üç yılın sonunda da Ahıska Türklerinin Ahıska'ya geri dönüşlerinin önünün açılmasını ve on iki yılın sonunda da tüm Ahıska Türklerinin Ahıska'ya dönüşlerinin tamamlanmasına yönelik tüm şartların yerine getireceğini duyurmuştur. Gürcistan'ın on iki yıl içerisinde tüm şartları yerine getirmesi beklenirken Şevarnadze, yönetiminde şartların hiçbirine getirilmemiştir (Modebadze, 2009). Gürcistan, Avrupa Konseyinin şartlarını kabul etmesine rağmen Ahıska Türklerinin Ahıska'ya dönüşleriyle ilgili yasa tasarısını Avrupa Konseyine danışmadan Gürcü parlamentosunda onaylamıştır. Parlamentoda yasa tasarısının onaylanması sırasında oluşan uzun tartışmalar, Gürcü kamuoyunun ilgisini Ahıska Türklerinin sorunları üzerine çekmiştir. 11 Temmuz 2007'de Gürcistan parlamentosu Eski Sovyetler Birliği Tarafından 20. yüzyılın 40'lı yıllarında Gürcistan'dan Zorla Göç Ettirilen Kişilerin Geri Dönüşü Hakkında Kanun çıkarılarak Ahıska Türklerinin vatana dönüşlerinin önündeki engel kaldırılmıştır. Ahıska Türklerinin geri dönüşlerini kapsayan yasa başvuruları 2008 yılında başlamış ve 1 Ocak 2010 tarihinde son başvurular alınmıştır. Başvuruların değerlendirilmesinin ardından 5.841 ailenin (8.900 kişi) Gürcistan'a geri dönüş başvuruları kabul edilmiştir. Geri dönüş için başvuran ailelerin 5.389'unu Azerbaycan'da, 173'ünü Kırgızistan'da, 144'ünü Türkiye'de, 64'ünü Rusya'da, 25'ini Özbekistan'da, 16'sını Kazakistan'da, 9'unu Ukrayna'da yaşayan Ahıska Türkleri oluşturmaktadır. Vatansız olan 21 Ahıska Türkü de başvurusu kabul edilenler arasında yer almıştır (Trier vd., 2011). Ahıska Türklerinin dönüş başvurularının kabul edilmesine rağmen Gürcistan 2015 yılının ilk aylarında sadece 500 Ahıska Türkü'nün Ahıska'ya geri dönüşlerine izin vermiştir (Zeybek, 2015).

2.4. Ahıska Türklerinin Yaşadıkları Ülkeler ve Nüfus Dağılımları

Nüfuslarının, 350.000 ve 400.000 arasında olduğu tahmin edilen Ahıska Türkleri günümüzde Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya Federasyonu, Türkiye, Ukrayna, Özbekistan ve ABD’de gibi dokuz farklı şehirde yaşamaktadır (Aydınün vd., 2006). DATÜB ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde de Ahıska Türklerinin yaşadığını belirterek Ahıska Türklerinin yaşadığı ülke sayısını on olarak güncellemiştir (Üren, 2015). Ahıska Türklerinin ülkelerdeki nüfus dağılımları ise şu şekildedir; Azerbaycan 65.000 kişi, Gürcistan 1.500 kişi, Kazakistan 170.000 kişi, Kırgızistan 41.000 kişi, Rusya Federasyonu 96.000 kişi, Türkiye 70.000 kişi, Ukrayna 9.000, Özbekistan 32.000 kişi, ABD 16.000 kişi ve KKTC’de 180 kişi olmak üzere toplam Ahıskalı nüfusu 520.680 kişi olarak belirtilmektedir (<https://www.youtube.com/watch?v=FCh2m8cJAW4>, Erişim Tarihi:26.11.2020). Ahıska Türklerinin dağınık coğrafyalarda yaşamaları herhangi bir nüfus sayımına imkân vermediğinden dolayı yukarıda belirtilen sayıların tamamı tahmini nüfus olarak verilmiştir.

Ahıska’nın kesin olarak Rusya’nın sınırları içerisine dahil olduğu 1921 yılında Ahıska Türkleri yoğun olarak Artvin ve Ardahan illerinde yaşıyordu. 1944 Büyük Sürgünü sırasında kendi imkânlarıyla Türkiye’ye geçebilenler ise Artvin, Ardahan ve Ağrı başta olmak üzere Bursa, İzmir, Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerde yaşamaktadır. Sovyetler birliğinin dağılmasıyla birlikte Türkiye’ye 50 binden fazla Ahıska Türkü de göç etmiştir. Göç eden Ahıska Türkleri Iğdır, İstanbul gibi illerin yanında Bursa ilinde yoğun olarak yaşamaktadır. Ahıska Türkleri, Bursa’nın merkezi (Yeşilyayla, Teleferik, Kurtbasan, Zümrütevler mahalleleri) ile İnegöl, Gürsu ilçelerine yerleşmiştir (Seferov ve Akış, 2008).

2.5. Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Göçü: Sebepler ve Şartlar

Göç, karmaşık bir olgu olduğundan dolayı göçün gerçekleşmesinde çok sayıda sebep etkili olmaktadır. Göçün oluşmasında ise iki sebebin daha ağır bastığı görülmektedir. Bu sebeplerden ilki göçün başlangıç noktası olan yerleşim yeri veya göçmenin doğup büyüdüğü yaşadığı memleketi, ikincisi ise göç ettikten sonra ulaşılan yerleşim yeridir. Göçün başladığı yer ile göç edilen yer, itici ve çekici sebeplere sahiptir. İtici

sebepleri, bireylerin göç etmesinde etkili olan memleketlerinde veya göçün başladığı yerleşim yerinde bulunan sebepler oluşturmaktadır. Göç edilen yerleşim yerine ait sebepler ise daha çok çekici sebepler olarak açıklanmaktadır. Özellikle uluslararası göç hareketliliklerinde göç veren ülkedeki değişiklikler ile göç edilen ülkede yaşanan değişiklikler, itici ve çekici sebeplerin daha iyi anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır (Saydam, 2010).

Ahıska Türklerinin gerçekleştirmiş olduğu göçlerin tamamı itici sebeplerden kaynaklanmaktadır (Hasanoğlu, 2017). Sovyetler Birliğinin dağılmasının ardından, devlet yapılanması ve özerkliği bulunmayan, herhangi bir vatan toprağına sahip olmayan Ahıska Türkleri, bulundukları ülkelerde dışlanarak zorla göç ettirilmiştir. 1989 yılında, Özbekistan'ın Fergana şehrinde yaşanan olaylar, Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç etmesine yol açan itici sebeplerin başında gelmektedir. Özbekistan'da yaşanan olayların ardından Ahıska Türkleri, dönemin Sovyet hükümetinin girişimleri ile Rusya'ya zorunlu bir şekilde gönderilmiştir. Özbekistan'da bulunan diğer Ahıska Türkü nüfus ise kendi istekleri ve imkânları ile Sovyetler Birliği içerisinde bulunan cumhuriyetlere göç etmiştir. Azerbaycan ise bu dönemde Ahıska Türklerinin en çok göç ettiği cumhuriyetlerin başında gelmektedir. Ahıska Türkleri, Azerbaycan'ı kendilerine kültürel ve tarihî açıdan daha yakın gördüklerinden dolayı tercih etmişlerdir. Türkiye'ye göç ise Özbekistan'ın Fergana bölgesinde yaşanan olayların ardından Rusya ve Azerbaycan'a göç eden Ahıska Türklerinin büyük bir kısmı tarafından gerçekleştirilmiştir. Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç etmek istemelerinin diğer sebepleri ise Türkiye'nin vatan olarak görülmesi, vatanda yaşama isteğı, kültürel yakınlık, Türkiye'de yaşayan akrabalar ve gelecek kaygısıdır. Ahıska Türkleri, Sovyetler Birliği zamanında yaşadığı birçok zorluğa, ayrımcılığa ve baskılara rağmen Türklük bilinçlerini ve kültürlerini korumayı başarmıştır. Sovyetler Birliğinin sona ermesinin ardından sahip oldukları kültürel yakınlık ve kimliklerinden dolayı Türkiye çekici faktör olarak Ahıska Türklerinin göç kararlarında etkili olmuştur (Aydingün ve Aydingün, 2014).

Göçün gerçekleşme sebepleri farklı olduğundan dolayı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye olan göçleri iki farklı dönemde gerçekleşmiştir. İlk göç hareketi, Osmanlı Devleti döneminde başlayıp 1944 Büyük Sürgün dönemine kadar devam eden göçleri

oluşturmaktadır. 1828 yılında Osmanlı Devleti'nin toprağı olan Ahıska bölgesinin Rus İmparatorluğu idaresine geçmesinin ardından Erzurum, Kars ve Ardahan gibi şehirlere göç ederek yerleşen Ahıska Türkleri zaman içerisinde bölge halkına uyum sağlamıştır. Osmanlı Devleti döneminde bu şehirlere göç eden ve kendilerini Kafkas Müslümanları olarak isimlendiren Ahıska Türkleri ile Türkiye'ye son dönemde yerleşen Ahıska Türkleri ve Ahıska bölgesi ile herhangi bir ilişkisi bulunmamaktadır. 1944 yılı öncesinde Ahıska bölgesinden çeşitli ülkelere veya şehirlere göç eden ve sürgüne tabi tutulmayan grupların Ahıska Türkü olarak tanımlanması tartışmalara yol açmaktadır. Ahıska Türklerinin mücadeleleri 1944 yılında yaşadıkları sürgün ve maruz kaldıkları ayrımcılıklar sonrasında başlamıştır. Ahıska Türkleri adlandırması ise daha çok Ahıska bölgesine dönüş mücadelesi veren vatansız kalmış bir halk için kullanılmaktadır. 1944 yılında sürgüne maruz bırakılan ve zorunlu olarak yerleştirilen bölgeleri terk etmeleri yasaklandığından dolayı Ahıska Türklerinin 1956 yılına kadar Türkiye veya başka bir ülkeye göç hareketleri olmamıştır. 1956 yılında göç etme hakkını elde etmesine rağmen Ahıska Türkleri, 1956-1990 yılları arasında Türkiye'ye göç edememiştir. 1937 yılında Türkiye ve Sovyetler Birliği arasında Kars, Ardahan ve Boğazlardan kaynaklanan anlaşmazlıktan dolayı Rusya'nın Türkiye'ye olan sınırları kapalı tutması Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç etmelerinin önündeki en büyük engeli oluşturmuştur (Durmaz, 2015).

Türkiye'ye göç eden Ahıska Türklerinin göç ettikleri ülkeler ve göç rotaları farklılık göstermektedir. Türkiye'ye gerçekleşen ilk göçlerin büyük çoğunluğu Özbekistan'dan serbest göçmen olarak gelen Ahıska Türkleri tarafından gerçekleşmiştir. Bu gruplar arasında 1960'lı ve 1970'li yıllarda, Özbekistan'dan Azerbaycan'a göç edenler bulunmakla birlikte göç edenlerin büyük çoğunluğunu Özbekistan'da yaşayan ve Fergana olaylarının ardından tahliye edilerek kendi imkânları ile göç edenler oluşturmaktadır. Fergana olayları sonrasında Rusya Federasyonu'na yerleştirilen Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç ederken kullandıkları en yaygın yol Fergana-Rusya Federasyonu-Azerbaycan-Türkiye şeklindedir. Fergana'dan Rusya Federasyonu'na yerleştirilen ve sonrasında Azerbaycan'a göç eden bu grubun Türkiye'ye göç hareketlilikleri 1992 yılının başında başlamıştır. 1992 yılında göç eden bu grubun büyük bir kısmı Bursa ve

çevresine yerleşmiştir. Ahıska Türklerinin takip ettiği ikinci göç yolu ise Özbekistan-Rusya Federasyonu-Türkiye'dir. Özbekistan'ın Fergana bölgesinin dışında bulunan şehirlerde yaşayan Ahıska Türkleri ise Özbekistan'dan ayrılarak Rusya'ya bağlı Kabardin-Balkar ve Çeçenistan Özerk Cumhuriyetine ulaşarak sonrasında ise Türkiye'ye doğru göç hareketi oluşturmuşlardır. Üçüncü göç yolu ise Özbekistan'a dağılmış şekilde yaşayan Ahıska Türklerinin Azerbaycan'a ardından da Türkiye'ye göç etmeleri ile ortaya çıkmıştır. Dördüncü göç yolu ise Özbekistan-Kırgızistan/Kazakistan-Türkiye hattıdır. Fergana olaylarından sonra Kırgızistan ve Kazakistan'a zorunlu olarak yerleşen Ahıska Türkleri, bu ülkeler üzerinden Türkiye'ye göç hareketlerini gerçekleştirmiştir. Özbekistan-Gürcistan-Azerbaycan-Türkiye hattı ise beşinci göç yolunu oluşturmaktadır. Özbekistan'dan Gürcistan'a giden Ahıska Türkleri, Gürcistan'da uzun süreli yerleşemeyerek Azerbaycan'a göç etmişlerdir. Ardından da Azerbaycan üzerinden Türkiye'ye ulaşarak göç hareketlerini tamamlamışlardır. Türkiye'ye gerçekleşen Ahıska Türklerinin göç hareketlerinin büyük çoğunluğu sürgün sonrasında Özbekistan'da yaşamak zorunda bırakılan Ahıska Türkleri tarafından gerçekleştirilmiş olmasının yanında Kazakistan ve Kırgızistan'dan da doğrudan Türkiye'ye göç eden Ahıska Türkünün sayısı fazladır (Aydınğün ve Aydınğün, 2007).

1992 yılında "Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun" çıkarılarak Türkiye Cumhuriyeti dışında yaşayan Ahıska Türkleri için büyük bir adım atılmıştır. Çıkarılan bu kanun kapsamında Ahıska Türkleri, serbest ve iskânlı göç hakkına kavuşmuştur. Kanun kapsamında ise iskânlı göç ile sadece yüz elli Ahıska Türkü aile Iğdır'a yerleştirilmiştir. Kanun ile ilk olarak 500 Ahıska Türkü ailenin Iğdır'a iskânlı göçünün gerçekleştirilmesine yönelik karar alınmıştır. 1992 yılında 150 ailenin, 1993 yılında ise 350 ailenin Iğdır'a iskânlı göç ile yerleştirilmesi planlanmıştır. Planlamalar dahilinde 1993 yılında Azerbaycan'dan 30 aile, Kazakistan'dan 70 aile, Rusya Federasyonu'ndan 20 aile, Kırgızistan'dan 20 aile ve Özbekistan'dan 10 aile olmak üzere toplam 150 Ahıska Türkü aile Iğdır'da inşa edilen geçici iskân konutlarına yerleştirilerek bu ailelerin iskânlı göçleri sağlanmıştır (Aydınğün, 2007).

Iğdır'a iskânlı göç ile yerleştirilen Ahıska Türklerine vatandaşlık verilerek mesleklerine ve sahip oldukları niteliklerine bakılarak kamuda istihdam edilmeleri sağlanmıştır. Planlamalar dahilinde 150 aile Iğdır'a iskân edilirken 350 ailenin Türkiye'ye iskân edilmeleri gerçekleştirilememiştir. Iğdır'a yerleştirilen 150 aileden sonra Ahıska Türklerinin iskânlı göç programı bir daha uygulamaya konulamamıştır. 1992 yılından sonra Türkiye'ye göç eden Ahıska Türkleri serbest göç kapsamında değerlendirilmiştir. Kendi imkânları dahilinde serbest göçle gelen Ahıska Türkleri, oturma izni almak şartıyla Türkiye'de ikamet edebilmektedir. Herhangi bir kanuna tabi olmayan Ahıska Türkleri serbest göçle Türkiye'ye göç etmeleri dolayısıyla oturma izni ve çalışma izni alma konusunda sıkıntılar yaşamaktadır. Oluşan sıkıntıların aşılması için 1992 yılından günümüze kadar çıkarılan kararnameler ile Ahıska Türklerinin oturma ve çalışma izinleri belirli dönemlerde farklı uygulamalar geliştirilerek çözülmüştür. Türkiye, Ahıska Türklerinin geldikleri ülkelere vize politikası uygulamıyorsa Ahıska Türkleri ya vizesiz şekilde ya da turist vizesi ile ülkeye gelerek yerleşmektedir. Turistlerin Türkiye'de yasal kalış süresi 90 gün olduğundan Ahıska Türkleri bu süreyi aştıkları andan itibaren Türkiye'de ikamet edebilmek için oturma iznine başvurmak zorundadır. Ahıska Türklerine göç imkânı sağlayan yasanın varlığının yanında yasadan doğan hukuki boşlukların olması itibariyle oturma izni süresini geçiren ve oturma izni bulunmayan Ahıska Türkleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilgili makamları tarafından görmezden gelinerek sınır dışı etme uygulamasına tabi tutulmamaktadır (Durmaz, 2015).

2.6. Ahıska Türklerine Yönelik Mevzuat Uygulamaları

Ahıska Türkleri, “3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun” ve “3835 Sayılı Ahıska Türklerinin Kabulü ve İskânına Dair Kanun'a istinaden Bakanlar Kurulu 2015/7668 sayılı Kararı” kapsamında Türkiye'ye göç ile geldiklerinde onların iskânlı göçmen statüsünde değerlendirilerek iskân edilmeleri daha kolay bir şekilde gerçekleşmektedir. Belirtilen bu kanunlar kapsamında Türkiye'ye kendi imkânları ile göç eden Ahıska Türkleri ise Türk hukukunda “serbest göçmen” olarak kabul edilmektedir (Ganiyeva, 2017).

3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun ve 3835 Sayılı Ahıska Türklerinin Kabulü ve İskânına Dair Kanun'a istinaden Bakanlar Kurulu 2015/7668 sayılı Kararı maddeleriyle açıklanarak Ahıska Türklerinin hangi durumlarda iskânlı göçmen ve serbest göçmen statüsüne sahip oldukları üzerinde durulmuştur. Ayrıca Ahıska Türklerinin tabii olduğu diğer kanun hükümleri ise 5543 sayılı İskân Kanunu, 5901 sayılı Vatandaşlık Kanunu ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda bulunan maddelerdir. Ahıska Türklerine yönelik uygulanan mevzuat bölümünde bu hükümlerin Ahıska Türklerine getirdiği avantaj ve dezavantajlarına da değinilmiştir.

2.6.1. Ahıska Türklerinin Türkiye'ye kabulü ve iskânına dair kanun

2 Temmuz 1992 tarihinde yürürlüğe giren 3835 sayılı "Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun" ile birlikte Ahıska Türklerinin göç süreçleri yasalaşmıştır. Resmî Gazete'de 11 Temmuz 1992 tarihinde 21281 karar sayısı ile yayınlanan 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun 8 maddeden oluşmaktadır. Kanunun maddeleri ise şu şekilde belirtilmiştir:

MADDE 1. — Eski Sovyetler Birliğini oluşturan cumhuriyetlerde dağınık halde yaşayan ve "Ahıska" Türkleri olarak adlandırılan soydaşlarımızdan Türkiye'ye gelmek isteyenler en zor durumda bulunanlardan başlamak üzere, Bakanlar Kurulunca belirlenecek yıllık sayıyı aşmamak kaydıyla, serbest veya iskânlı göçmen olarak kabul olunabilirler. Bunların kabulleri ve iskânları, bu Kanun ile 2510 sayılı İskân Kanunu hükümlerine göre yapılır. Gayrimenkul verilerek yapılacak iskânda vali ve kaymakamlar temlikle yetkilidir. Temlik cetvelinde, ailenin bütün fertleri eşit hisselerde belirtilir ve tapuya da temlikteki gibi tescil edilir.

MADDE 2. — 3 üncü maddede belirtilen görevleri yapmak üzere, Başbakanın görevlendireceği bir Devlet Bakanının koordinatörlüğünde; İçişleri, Dışişleri, Maliye ve Gümrük, Millî Eğitim, Bayındırlık ve İskân, Sağlık, Ulaştırma, Tarım ve Köy İşleri, Orman Bakanlıkları, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanlığı ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu yetkililerinden oluşan bir üst komisyon kurulur. Üst komisyona bağlı olarak, Devlet Bakanlığınca belirlenen illerde valinin veya görevlendireceği kişinin başkanlığında ve konunun özelliği dikkate alınarak, birinci fıkrada yazılı bakanlıkların ve kuruluşların o ildeki şube ve kurum başkanlarının iştirak edeceği alt komisyonlar kurulur. İllerde kurulacak alt komisyonlar, üst komisyonun vereceği görevleri yapar.

MADDE 3. — Üst komisyonun görevleri şunlardır; a) Türkiye'ye göçmen olarak gelecek Ahıska Türklerinin kabul şartlarını, geçici ve kati iskân yerlerini belirlemek, b) Yerleştirme ve İskân programlarını hazırlamak, c) Göçmenleri üretici duruma getirmek için gerekli tedbirleri almak, d) Ahıska Türklerinden Türkiye'ye gelmek isteyenleri tespit ve bulundukları yerler ile Türkiye'ye hareket edecekleri bölgelerden

toplanmalarını temin etmek, hareket sırasında i    , ibate ve sağlık konularında yapılacak i    mleri planlamak, bulundukları yer ülke yetkilileri ile koordinasyonu sağlayacak   n heyet oluşturmak, e)   n heyetin yapacağı giderler ile göçmenlerin bulundukları yerlerden nakil, barındırma ve iskân masrafları için sağlanan ödeneğin miktarını belirlemek, f) Başbakanlık ve Bakanlar Kurulunca verilecek diğer görevleri yapmak. Üst komisyonun kararları görevli Devlet Bakanının onayı ile kesinleşir.

MADDE 4. — Göçmenlerin kendilerine ait zati ve ev eşyalarının tamamı ile mülkiyetinin kendilerine ait olduğu belgelenen her türlü eşya ve damızlık hayvan, bir defada Türkiye'ye getirilmek şartıyla her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

MADDE 5. — Göçmenlerin nakil ve iskân masrafları ile diğer giderleri için gerekli   denekler öncelikle sağlanır. Bu ihtiyaçları karşılamak için, ilgili bakanlık ve kuruluş b  t    lerinde mevcut veya yeniden a  ılacak tertiplere Maliye ve Gümrük Bakanlığı b  t    sinin ilgili tertiplerinden aktarma veya Kızılay'a ödeme yapmaya ve bunlarla ilgili diğer işlemleri yürütmeye, üst komisyonun alacağı kararlar doğrultusunda Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir.

MADDE 6. — Gerek Türkiye'de iskân edilecek ve gerekse Türkiye dışında, eski Sovyetler hudutları dahilinde halen bulundukları yeni devletlerde kalacak "Ahıska" Türklerinden Bakanlar Kurulunca tespit edilecekler   ifte vatandaşlık statüsü sağlanır.

MADDE 7. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc075/kanuntbmmc075/kanuntbmmc07503835.pdf, Erişim Tarihi: 11.01.2021).

3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve Isk  nına Dair Kanun, Ahıska Türklerine isk  nlu g     kolaylığı sağlamasının yanında kanun dahilinde kendi imkânlarıyla g     edecek olan Ahıska Türklerinin serbest göçmen olarak tanınmalarının da önünü açmıştır. Çıkarılan bu kanun kapsamında ilk olarak 1993 yılında Ahıska Türklerinden 150 aile isk  nlu göçmen olarak Türkiye'ye kabul edilerek Iğdır'a iskân edilmiştir. Isk  nlu g     ile Iğdır'a yerleştirilen Ahıska Türklerinin ardından 22 yıl boyunca isk  nlu g     uygulanmamıştır. 1993 yılından günümüze kadar olan süre zarfında göç edenler, 3835 sayılı kanun kapsamında serbest göçmen statüsünde değerlendirilerek kendi imkânlarıyla Türkiye'ye yerleşmişlerdir (Ganiyeva, 2017). Serbest g     ile gelen Ahıska Türkleri, kanun kapsamında serbest göçmen statüsünde olmalarına rağmen isk  nlu göçmenlerin sahip oldukları birçok haktan mahrum kalarak mağduriyet yaşamaktadır.

2.6.2. Ahıska Türklerinin kabulü ve iskânına dair Bakanlar Kurulu kararı

Rusya ve Ukrayna arasında yaşanan siyasi krizlerin ardından 2014 yılında Rusya, Kırım'ı işgal etmiştir. İşgal ile başlayan çatışmalar sonucunda bölgede yaşayan Ahıska Türklerinin hayatları tehlikeye girmiştir. Kırsal alanlarda hayatlarını sürdüren 3 bine yakın Ahıska Türkü ailenin konutları ve tarım arazileri çatışmalardan dolayı tahrip olmuştur. Bölgede çatışmaların savaşa dönmesinin ardından Ukrayna Ahıska Türkleri Vatan Cemiyeti'nin girişimleri ile birlikte çatışma bölgelerinde yaşayanlara öncelik verilerek 677 Ahıska Türkü ailenin iskânlı göçmen statüsünde Türkiye'ye getirilmesine karar verilmiştir. 3835 Sayılı Ahıska Türklerinin Kabulü ve İskânına Dair Kanun'un birinci maddesi referans alınarak 7668 sayılı karar ile 17 Mayıs 2015 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanmıştır (Akpınar, 2016). Resmî Gazete'de yayınlanan karar şu şekilde ifade edilmektedir:

Ukrayna'da özellikle çatışmaların olduğu ve halen riskli bölgelerde bulunan Ahıska Türkü soydaşlarımızdan Türkiye'ye gelmek isteyenlerden, en zor durumda olanlardan başlamak üzere, 2015 yılında 677 ailenin iskânlı göçmen olarak Türkiye'ye kabul edilmesi; Dışişleri Bakanlığının 20/4/2015 tarihli ve 7766471 sayılı yazısı üzerine, 2/7/1992 tarihli ve 3835 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 27/4/2015 tarihinde kararlaştırılmıştır (https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05//20150517-1.htm,Erişim Tarihi: 11.04.2021).

Resmî Gazete'de yayınlanan karar ile birlikte 25 Aralık 2015 tarihinde ilk iskânlı göçmen grubu Erzincan'ın Üzümlü ilçesine getirilmiştir. Üzümlü ilçesine yerleştirilen Ahıska Türkü göçmenlerin tüm resmî işlemleri Erzincan İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmiştir. Göçmenlerin kendi rıza ve istekleriyle Türkiye Türkçesinde kullanılan isim ve soy isimler almalarına imkân sağlanarak geçici kimlik kartları da çıkarılmıştır. Üzümlü'ye iskânlı göç kapsamında 2017 yılına kadar Ahıska Türklerinin yerleştirilme işlemleri tamamlanmıştır. Ahıska Türklerinin göç ve iskân planlamaları Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin inisiyatifinde yürütülmektedir. TOKİ'nin sahip olduğu konut stokları ise göçmenlerin iskân edilecekleri il ve ilçelerin seçilmesinde belirleyici faktör olmaktadır (Akpınar, 2016).

2.6.3. Ahıska Türklerinin kabulü ve iskânına dair Cumhurbaşkanı kararı

3835 Sayılı Ahıska Türklerinin Kabulü ve İskânına Dair Kanun'un birinci maddesi referans alınarak 5676 sayılı karar ile 4 Haziran 2022 tarihinde Resmî Gazete'de Cumhurbaşkanı Kararı yayımlanmıştır. Resmî Gazete'de yayınlanan Cumhurbaşkanı Kararı şu şekilde ifade edilmektedir:

Ukrayna başta olmak üzere eski Sovyetler Birliğini oluşturan cumhuriyetlerde bulunan Ahıska Türkü soydaşlarımızdan Türkiye'ye gelmek isteyenlerden, en zor durumda olanlardan başlamak üzere, 2022 yılında 1000 ailenin iskânlı göçmen olarak Türkiye'ye kabul edilmesine, 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanunun 1inci maddesi gereğince karar verilmiştir

(<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/06/20220604-8.pdf>, Erişim Tarihi: 30.06.2022).

2.6.4. Ahıska Türklerinin tabii olduğu diğer kanun hükümleri

3835 sayılı kanunun ilk maddesine göre Ahıska Türklerinin “serbest göçmen” statüsünde Türkiye'ye göç edebileceği belirtilmiştir. Kanun maddesine göre Türkiye'ye göç etmek isteyenlerinden en kötü ve zor şartlarda olanlara öncelik verilerek Bakanlar Kurulunun yıllık süre içinde belirlemiş olduğu sayının dışına çıkılmamak şartıyla iskânlı ve serbest göçmenler kabul edilmektedir. Kanunda belirtilen hükme rağmen Ahıska Türkleri, kendi imkânları ile Türkiye'ye göç ettiklerinden dolayı “göçmen” statüsü kazanamamaktadır. Serbest göçmen olarak kabul edilmek için yerine getirilmesi gereken şartlar olmasının yanında Bakanlar Kurulu'nun vereceği kadar belirleyicidir. 5543 sayılı iskân kanunu da serbest göçmen statüsünün kazanılmasında etkili rol oynamaktadır. Kanunun 5. ve 6. maddelerinde kendi imkânları ile tek başına göç edenlerin yetkili makamların inisiyatifinde serbest göçmen şeklinde kabul edileceği belirtilmektedir (Ganiyeva, 2017).

3835 sayılı yasanın yanında 1934 yılında 2510 sayılı İskân Kanunu olarak yürürlüğe giren yasa da Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç etmelerini kolaylaştırmıştır. 2510 sayılı İskân Kanunu, 2006 yılında 5543 sayılı İskân Kanununun 48.maddesinin uygulanmasıyla yürürlükten kaldırılmıştır. 2510 sayılı kanun yürürlükten kaldırılana kadar Ahıska Türkleri “millî mülteciler” statüsünde değerlendirilmiştir. Türk kültürünü benimsemiş veya etnik olarak Türk kökenli olanlar “millî mülteci” olarak kabul edilerek Türkiye'ye göç etme, yerleşme, vatandaşlık kazanma gibi haklara da sahip olmuştur (Kirişçi ve Sönmez'den aktaran Aydıngün ve Aydıngün, 2014).

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu da Ahıska Türklerinin tabii olduğu diğer bir kanundur. Ahıska Türklerinin, göç sonrası vatandaşlık alabilmeleri için Türkiye’de oturma izniyle kesintisiz beş yıl ikamet etmesi, Türkiye’de yaşamak isteğini davranışları ile göstermesi, genel sağlığı tehdit eden tehlikeli bir hastalığı olmaması, ahlaklı olması, Türkçe konuşma seviyesinin Türkiye’de yaşamaya uygun olması, ailesinin geçimini sağlayacak geliri ve mesleğinin olması (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5901.pdf>, Erişim Tarihi:14.01.2021) şartlarını yerine getirmeleri gerekmektedir. 5901 sayılı kanun, Bakanlar Kurulu kararı ile istisnai olarak vatandaşlık hakkı kazanma imkânını da sahiptir. Bu kanuna istinaden 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanuna 2009 yılında çıkarılan Bakanlar Kurulu kararı ile geçici madde eklenerek Ahıska Türklerinin istisnai yoldan vatandaşlık almalarının önü açılmıştır. Bakanlar Kurulu kararı, 2009 yılından önce Türkiye’ye göç eden ve vatandaşlık şartlarını sağlayan Ahıska Türklerine uygulanmıştır (Durmaz, 2015).

14 Nisan 2014 tarihli 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Türkiye’de oturma izni alacak yabancılara yönelik düzenlemeler yapılmıştır. 6458 sayılı kanun Ahıska Türklerine de uygulandığı için yeni düzenlemeler sonrasında olumlu ve olumsuz bazı durumlar ortaya çıkmıştır. 6458 sayılı kanun öncesinde Ahıska Türklerine, özel olarak “Ahıska İkameti” adında bir oturma izni verilirken kanun sonrasında bu oturma izni çeşidi kaldırılmıştır. Kanun ile birlikte Ahıska İkameti yerine Ahıska Türkleri sürgün belgelerini ibraz ederek ve herhangi bir ücret ödmeden “İnsani İkamet” belgesi edinebilecektir. Türkiye’de herhangi bir gelir ve mesleği olmayan yabancılara resmî makamlarca verilen oturma izni “İnsani İkamet” olarak adlandırılmaktadır. 2015 yılından itibaren ikamet izni başvurularının Türkiye’nin yurtdışında bulunan konsoloslukları tarafından da kabul edilmesi 6458 sayılı yasanın olumlu özelliklerinden birini oluşturmaktadır (Aydınğün ve Aydınğün, 2014). Ahıska Türklerinin ayrıcalıklı olduğu bazı haklar 6458 sayılı kanun ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. 6458 sayılı kanunun Ahıska Türkleri açısından olumsuz yönü ise oturma izni, çalışma izni ve vatandaşlık başvurularında Türkiye’de bulunan diğer yabancı göçmenlerle aynı prosedürlerin uygulanmasıdır (Durmaz, 2015).

2.7. Ahıska Türklerinin Sahip Oldukları Haklar

1982 Anayasası, herkesin kişiliğinden doğan temel hak ve hürriyetlere sahip olduğunu ve bu temel hak ve hürriyetlerin dokunulmazlığı, vazgeçilmezliği ve devredilemez olması (madde 12) anayasal güvence altına alınarak korunduğunu ifade etmektedir. Türkiye’de vatandaş ve yabancı ayırımına gidilmeden herkesin temel hak ve hürriyetlerden faydalanmasına imkân verilmektedir. Vatandaş ve yabancı ayırımı olmamasına rağmen Anayasamızda düzenlenen bazı maddelerde yabancıların bazı temel hak ve hürriyetlerden yararlanamayacağı belirtilmektedir. Anayasa’da yabancılara yönelik yapılan bazı düzenleme ve sınırlamalarda temel hak ve hürriyetlerin özünün bozulmaması ilkesine de dikkat edilmektedir. Kamu güvenliği, kamu sağlığı ve kamu düzeninin korunması için vatandaşlara getirilebilecek sınırlamalar (madde 13) yabancıları da kapsamaktadır (https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, Erişim Tarihi:15.01.2021). Yabancıların sahip olduğu temel hak ve hürriyetler anayasanın 16.maddesiyle güvence altına alınmış olup yine bu maddeye istinaden yabancıların hak ve hürriyetlerden sınırlandırılmaları milletlerarası hukuk kurallarına bağlı olarak belirlenmektedir (Ağca, 2017).

Şimdi Ahıska Türklerinin Türk kökenli olmalarına rağmen Türk Hukukunda yabancı statüsünde değerlendirilmelerinden dolayı yaşadıkları sınırlamalar üzerinde durulacak olup sahip oldukları ülkeye girme ve yerleşme hakkı, kişi dokunulmazlığı, basın özgürlüğü, dernek kurma ve üye olma özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, mülkiyet ve miras hakları, çalışma hakkı, sosyal güvenlik hakları, siyasal haklar gibi temel hak ve hürriyetlere de yer verilecektir.

2.7.1. Türkiye’ye girme ve yerleşme hakkı

Uluslararası hukuka göre devletlerin yabancıları ülkelerine kabul etme zorunluluğu olmasına rağmen yabancıları kabul etmemelerini sağlayacak herhangi bir düzenleme yoktur. Herhangi bir düzenleme olmamasına rağmen uluslararası hukuk, yabancıların ülkeye kabulünün milletler arası sorumluluk olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Yabancıların ülkeye kabulü konusunda yaşanacak keyfilikleri önlemek için Devletler Hukuku Enstitüsü devletlerin ülkeye giriş-çıkış şartları ve

sınırlamalarını düzenlemeleri için kanun çalışmaları yapmalarını gerekli görmüştür (Altuğ, 1971).

Türkiye’de Türk vatandaşlarının ve yabancıların ülkeye girişlerinde hem 5682 Sayılı Pasaport Kanunu hem de 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uygulanmaktadır. “Türk vatandaşları ve yabancılar, ancak Bakanlar Kurulunca tayin olunan yerlerden Türkiye’ye girip, Türkiye’den çıkabilirler” (5682 Sayılı Pasaport Kanunu m.1). Türkiye’ye giriş ve çıkış yapacak olan vatandaşlar ve yabancıların sınır kapılarında geçerli olan pasaportlarını veya pasaport yerine geçen belgeleri görevli kişilere göstermeleri gerekmektedir (6458 sayılı YUKK m.5, m.6).

Bakanlar Kurulu kararnamesi ile Türkiye’ye giriş yapmalarına imkân sağlanan Ahıska Türklerinin dahi vatandaşı oldukları ülkenin pasaportunu yetkilendirilen sınır kapısında ibraz etmeleri halinde Türkiye’ye girişleri gerçekleşmektedir. Geçerli bir pasaporta sahip olmayan Ahıska Türklerine, Türkiye’den bir seferlik giriş ve çıkış sağlayan üç aylık süreyle geçerli olan yabancılara verilen B tipi pasaport ile memleketlerine gitmelerine imkân verilmektedir. B tipi pasaportların yetkili makamları yurt içinde İçişleri Bakanlığı, yurtdışında ise İçişleri Bakanlığı’nın taleplerine göre Türk konsolosluklarıdır (Ağca, 2017).

Ahıska Türklerinden iskânlı göçmen statüsünde Türkiye’ye gelenler Bakanlığın belirlemiş olduğu yerlerde ikamet etmek zorundadırlar. İskân edilecekleri yerde ikamet etmeyi kabul etmeyen Ahıska Türklerinin iskân hakları mahalli iskân komisyonun kararıyla iptal edilerek kendilerine ikinci kez iskânlı göçmen statüsü verilmez (5543 Sayılı İskân Kanunu m.14).

2.7.2. Kişi dokunulmazlığı hakkı

Anayasanın 19. maddesinde herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği olduğu ifade edilmektedir. Yabancıların ise bazı hallerde kişi hürriyeti ve güvenliği sınırlandırılmaktadır. Türkiye’ye yasa dışı yollarla giriş yapan veya yapmak isteyen yabancıların, sınır dışı edilmek amacıyla kişi hürriyetleri engellenmektedir. Kişi hürriyetlerinin engellenmesi sınır dışı edilme haliyle sınırlandırılmıştır

(https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, Erişim Tarihi:21.01.2021).

Türkiye’de bulunan yabancıların sınır dışı edilme işlemleri ve idari süreçleri YUKK ile düzenlenmiştir. YUKK’da, Türkiye’de bulunan yabancıların kaynak ülkelere, gitmek istedikleri transit ülkeye veya başka bir üçüncü ülkeye sınır dışı edilebilecekleri (madde 52) belirtilmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü veya re’sen olarak valilikler sınır dışı etme kararı veren resmî makamlardır. Sınır dışı etme kararı, sınır dışı edilecek kişiye veya yasal olarak belirlenen temsilcisine, avukatına bildirilir (madde 53). Sınır dışı edilecek kişilere Türkiye’yi terk etmeleri için en az 15 en çok 30 gün süre verilir. Kaçma riski olanlar, kamu düzeni ve güvenliğini bozanlar, sınır giriş ve çıkışlarını yasal olmayan yollarla yapanlar, sahte belge kullanarak ikamet izni almaya çalışanlar ile usulsüz şekilde ikamet izni aldıkları tespit edilenler süre verilmeden derhal sınır dışı edilirler. Sınır dışı edilme süresi olanlara harç muafiyeti uygulanarak “Çıkış İzin Belgesi” verilir (madde 56) (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>, Erişim Tarihi:21.01.2021).

Ahıska Türkleri de Türkiye’de bulunan herkes gibi kişi dokunulmazlığı hakkına sahiptir. Ancak yabancıların, kişi dokunulmazlığı sınır dışı etme süreçlerinde sınırlandırıldığından dolayı Ahıska Türkleri de bu sınırlandırmalar kapsamına girmektedir. Ahıska Türkleri de yabancı statüsünde bulunmaları nedeniyle yasal olmayan yollarla Türkiye’ye giriş yapmaları veya kamu düzeni ile güvenliğini tehdit edecek herhangi bir duruma sahip olmaları halinde YUKK’da belirtilen kurallar çerçevesinde sınır dışı edilmektedir.

2.7.3. Basın özgürlüğü

Basın özgürlüğü, anayasal bir hak olarak 1982 Anayasasında yer almaktadır. Anayasanın 28.maddesine göre basın özgürlüğü ve haber alma hürriyetini koruma sorumluluğu devlete aittir (https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, Erişim Tarihi: 18.01.2021). Basın özgürlüğü hem vatandaş hem de yabancıların sahip olduğu bir haktır. Bu hakkın kullanımında herhangi bir ayırım uygulanmamaktadır. Türkiye’ de bulunan yabancılara bazı durumlarda anayasanın 16.maddesinin doğrultusunda sınırlandırmalar getirilebilmektedir (Ağca, 2017).

Türkiye’de bulunan yabancıların basın özgürlüğü, Basın Kanunu’nun 25.maddesinde belirtilen şartlara göre sınırlandırılabilir. 25.madde, 5816 sayılı Atatürk

Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun, İnkılap Kanunları, Türk Ceza Kanunu, Terörle Mücadele Kanunu'na uygun olmayan ve suç oluşturabilecek basın dili fark etmeksizin her türlü yayın ve gazetenin Türkiye'de sokulmasını, yayınlanmasını, dağıtılmasını ve satışını yasaklamaktadır (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5187.pdf>, Erişim Tarihi: 18.01.2021). Türkiye'de bulunan yabancılara, Matbaalar Kanunu'nun 1.maddesine göre matbaa kurmalarına ve yayıncılık faaliyetlerinde bulunmalarına yetki verilmektedir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5681.pdf>, Erişim Tarihi: 18.01.2021). Ahıska Türkü göçmenler de Türkiye'de Anayasa'nın, Basın Kanunu'nun ve Matbaalar Kanunu'nun belirlediği yasal çerçevelerde basın özgürlüğüne sahiptir. Türkiye'de yaşayan Ahıska Türkleri de kanunlar kapsamında basın ve yayıncılık faaliyetlerini sürdürmektedir.

2.7.4. Dernek kurma ve üye olma özgürlüğü

Anayasanın 33. Maddesi, herkesin izin alma şartı olmadan dernek kurabileceğini ve derneklere üye olup üyelikten çıkma hakkının olduğuna yer vermiştir. Yine 33.maddeye göre millî güvenlik, kamu düzeni, kamu sağlığının ve kamu ahlakının, diğer bireylerin haklarının korunması gibi durumlardan dolayı dernek kurma faaliyetleri kanunla sınırlandırılmaktadır. Aynı maddede dernek kurma hakkından yararlanırken uyulması gereken şekil, usul ve şartlara da yer verilmektedir

(https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, Erişim Tarihi: 18.01.2021).

5253 sayılı Dernekler Kanunu dernek kurma ve üyelik faaliyetlerini düzenleyen kapsamlı bir kanundur. Kanunun 3.maddesi, gerçek veya tüzel kişilerden fiil ehliyetine sahip olan herkesin izin almadan dernek kurma hakkının olduğunu belirtmektedir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf>, Erişim Tarihi: 18.01.2021).

Türk Medeni Kanunun 93. maddesine göre ise Türkiye'de bulunan yabancıların ise dernek kurma ve derneklere üye olmaları için yerleşme hakkına sahip olmaları gerekmektedir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, Erişim Tarihi 18.01.2021). Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında

Kanunu'nun 9.maddesinde yer aldığı şekliyle yabancıların fiil ehliyetlerinin değerlendirilmesi vatandaşı oldukları devletin hukuku üzerinden belirlenmektedir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5718.pdf>, Erişim Tarihi: 18.01.2021).

Ahıska Türkleri de göç ettikleri ülkenin hukuku üzerinden fiili ehliyeteye sahipse ve Türkiye'de yerleşik statüde bulunuyorsa dernek kurma ve derneklere üye olma hakkına sahiptir (Ağca, 2017).

2.7.5. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı

1982 Anayasasının 34.maddesi, herkesin herhangi bir izne ihtiyaç duymadan silahsız ve saldırısız olmak şartıyla toplantı yapma ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının olduğunu ancak millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel sağlığın bozulma ihtimali olan ve suç oluşturabilmesi muhtemel durumlarda başkalarının hak ve özgürlüklerinin zarar görmemesi için toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin sınırlandırılabilceğini vurgulamaktadır. Ayrıca 34.madde toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde uyulması gereken usulleri ve şartları da düzenlemiştir (https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, Erişim Tarihi: 19.01.2021).

Anayasasının 34.maddesinde toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkından herkesin yararlanacağı konusu belirtilmiş olmasına rağmen kamunun üstün yararı göz önünde bulundurularak yabancıların bu haklarını kullanmalarına yönelik bazı sınırlamalar getirilmiştir (Ağca, 2017). Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu'nun 3.maddesinde Türkiye'de bulunan yabancıların toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarından yararlanmak için İçişleri Bakanlığından izin almaları gerekmektedir. Yabancıların, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapacakları yer il ise valiliklere ilçe ise kaymakamlıklara etkinlikten en az kırk sekiz saat öncesinden toplantıda kullanılacak bayrak, flama, araç-gereç, levha, afiş gibi materyaller ile toplantının içeriğinin bildirilmesi gerekmektedir

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2911.pdf>, Erişim Tarihi: 19.01.2021).

Türkiye'de bulunan Ahıska Türkleri de Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu'nda belirtilen yasal çerçevelerde izin almak şartıyla her türlü toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

2.7.6. Mülkiyet ve miras hakları

Türkiye’de bulunan yabancıların taşınmaz mal edinmesi 2644 sayılı Tapu Kanunu’nun 35.maddesi ile düzenlenmiştir. Türk soylu yabancılar da diğer yabancılar gibi Tapu Kanunu’nun 35.maddesine göre taşınmaz mal edinebilmektedir. Türkiye’de yabancıların taşınmaz mal edinebilmesi için belirlenen şartlar ise 35.maddede şu şekilde yer almaktadır;

Kanuni sınırlamalara uyulmak kaydıyla, uluslararası ikili ilişkiler yönünden ve ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen ülkelerin vatandaşı olan yabancı uyruklu gerçek kişiler Türkiye’de taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinebilirler. Yabancı uyruklu gerçek kişilerin edindikleri taşınmazlar ile bağımsız ve sürekli nitelikteki sınırlı ayni hakların toplam alanı, özel mülkiyete konu ilçe yüz ölçümünün yüzde onunu ve kişi başına ülke genelinde otuz hektarı geçemez. Cumhurbaşkanı kişi başına ülke genelinde edinilebilecek miktarı iki katına kadar artırmaya yetkilidir.

Yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketleri ancak özel kanun hükümleri çerçevesinde taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinebilirler. Bu ticaret şirketleri dışındakiler taşınmaz edinemez ve lehlerine sınırlı ayni hak tesis edilemez. Bu ticaret şirketleri ile yabancı uyruklu gerçek kişiler lehine taşınmaz rehni tesisinde bu maddede yer alan sınırlamalar uygulanmaz.

Cumhurbaşkanı, ülke menfaatlerinin gerektiği hallerde yabancı uyruklu gerçek kişiler ile yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerinin taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinimlerini; ülke, kişi, coğrafi bölge, süre, sayı, oran, tür, nitelik, yüz ölçüm ve miktar olarak belirleyebilir, sınırlandırabilir, kısmen veya tamamen durdurabilir veya yasaklayabilir.

Yabancı uyruklu gerçek kişiler ve yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketleri, satın aldıkları yapısız taşınmazda geliştireceği projeyi iki yıl içinde ilgili Bakanlığın onayına sunmak zorundadır. İlgili Bakanlıkça başlama ve bitirilme süresi belirlenerek onaylanan proje tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilmek üzere taşınmazın bulunduğu tapu müdürlüğüne gönderilir. Onaylanan projenin süresi içinde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği ilgili Bakanlıkça takip edilir.

Askerî yasak bölgeler, askerî güvenlik bölgeleri ile stratejik bölgelere ait harita ve koordinat değerleri bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde ve bu yerlere ait değişiklik kararlarına ait harita ve koordinat değerleri değişikliklerin yapıldığı tarihten itibaren bir ay içinde Millî Savunma Bakanlığınca, özel güvenlik bölgeleri ve değişiklik kararlarına ait harita ve koordinat değerleri ise İçişleri Bakanlığınca aynı sürede Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne bağlı olduğu Bakanlığa verilir. Bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yıl sonra bu fıkra uyarınca gönderilen belge ve bilgilere göre tapu işlemleri yürütülür (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2644.pdf>, Erişim Tarihi:24.01.2021).

Yabancıların Türkiye’de taşınmaz mal edinmelerinin bir diğeri ise miras yolu ile taşınmaz malın kendilerine geçmesidir. Yabancıların miras ile taşınmaz mal edinmelerinin şartları da 2644 sayılı Tapu Kanunu’nun 35.maddesinde düzenlenmiştir. Yabancıların satın alma veya miras yolu ile Türkiye’de taşınmaz mal edinebilmeleri için kanunun 35.maddesinde belirlenen şartları yerine getirmesi

gerekmektedir. Bu maddede, taşınmazın el değıştirmesinin miras veya ölüm ile gerçekleşmesi arasındaki fark ayrımına gidilmemiştir (Çelikel ve Gelgel, 2016). 35. maddenin son fıkrasında ise;

Bu madde hükümlerine aykırı olarak edinilen, edinim amacına aykırı kullanıldığı ilgili Bakanlık ve idarelerce tespit edilen, süresi içinde ilgili Bakanlığa başvurulmayan veya süresi içinde projeleri gerçekleştirilmeyenler ile bu maddenin birinci fıkrası kapsamındaki sınırlamalar dışında miras yoluyla edinilen taşınmazlar ve sınırlı aynı haklar, Maliye Bakanlığınca verilecek bir yılı geçmeyen süre içinde maliki tarafından tasfiye edilmediği takdirde tasfiye edilerek bedele çevrilir ve bedeli hak sahibine ödenir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2644.pdf>, Erişim Tarihi:24.01.2021).

ifadesine yer verilerek Türkiye’de yabancıların miras yolu ile taşınmaz mal edinmeleri konusunda gerekli şartlar açıklanmıştır.

Ahıska Türkleri, iskânlı göçmen olarak Türkiye’ye geldikleri için 3835 sayılı kanun kapsamında iskân edilecekleri için kendilerine taşınmaz mal verilmiştir. Tapu Kanunu’nun 35.maddesinde yabancıların taşınmaz mal edinmeleri konusunda getirilen sınırlamalar iskânlı göçmen statüsündeki Ahıska Türklerini kapsamamaktadır. 3835 sayılı kanun dışında Türkiye’ye gelen ve henüz Türk vatandaşlığı kazanmamış Ahıska Türklerinin ise Tapu Kanunu’nun 35.maddesinde belirtilen şartlar doğrultusunda taşınmaz mal sahibi olmalarına imkân sağlanmaktadır (Ağca, 2017).

2.7.7. Çalışma hakkı

Ahıska Türkleri, Türk soylu yabancılar olarak Türkiye’ye kabul edildiklerinden dolayı çalışma izinleri, “2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş ve İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun” ile belirlenmiştir. Ahıska Türklerinin çalışma izinleri bu kanuna tabii olduğu için yabancılara sınırlama ve yasaklama getirilen birçok meslek ve iş kolunda çalışmalarına imkân sağlanmaktadır (Ağca, 2017).

2527 sayılı kanun Türkiye’de yaşayan Türk soylu yabancı statüsünde bulunan kişilerin Türk Silahlı Kuvvetleri ve Güvenlik Teşkilatı’nın dışında ihtiyaç duyulan her meslek ve sanatı icra edilmeleri ve kamu, özel kuruluş veya işyerlerinde çalışabilmelerine imkân vermektedir (madde 1).Türk Soylu yabancıların meslek ve sanatlarını icra edebilmeleri ve çalıştırılabilmeleri için özel kanunlarda belirtilen şartları sağlamaları halinde İçişleri ve Dışişleri Bakanlığı başta olmak üzere konuyla

ilgili diğerk bakanlık ve kuruluşların da görüşlerine başvurularak çalışma izinleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilmektedir (madde 3)

(<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2527.pdf>,Erişim Tarihi:23.01.2021).

Türkiye’de bulunan Türk Soylu yabancıların çalışma izni alabilmeleri için gerekli olan şartlar 2527 sayılı Kanunun Yönetmeliği’nde belirlenmiştir. Yönetmeliğin 3.maddesinde Türk vatandaşlarının çalışabildiği meslek ve iş kollarında Türk soylu yabancıların da çalışma izni alabilmeleri için İçişleri Bakanlığı’ndan alınmış ikamet iznine sahip olmak, bazı meslek ve sanat dallarında özel kanunlarla belirlenen niteliklere sahip olduğunu Türk makamlarından alınmış belge ile ispatlamak, diplomalara Millî Eğitim Bakanlığı tarafından verilen denklik belgesine sahip olmak, çalışılacak meslek veya iş kolunda güvenlik sorunu oluşturacak bir durum bulunmamak ve bu durumun Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmiş esaslara aykırılık oluşturmaması, nüfus kayıtlarını belgelendirmek, mesleki kuruluşlara kayıtlı olma gibi zorunluluklar halinde kayıt ve üyelikleri belgelendirmek, yurt dışından alınmış kalfalık, ustalık veya bu gibi mesleki durumu gösteren belgelerin Çıraklık Kurulunun görüşleri dahilinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından denklik belgesi onaylanmış olmak şartları aranmaktadır. Yönetmeliğe göre, çalışma izni alan Türk soylu yabancılar çalışma izinlerinde belirlenen süreler arasında, Türk vatandaşlarının yapabileceği doktörlük, hemşirelik, avukatlık, mühendislik gibi meslek ve iş kollarında serbest olarak çalışabilirler. Bu meslekleri kamu, özel kurum ve kuruluşlar ile işyerlerinde yapabilmeleri veya memur olabilmeleri için Türk vatandaşı olma şartı aranmaz. Fakat Türk soylu yabancıların Türk Silahlı Kuvvetleri ve Güvenlik Teşkilatında çalışmalarına izin verilmez (madde 11). Türk vatandaşlarına uygulanan işyeri, muayenehane, yazıhane ve büro açma hükümleri serbest bir şekilde mesleklerini yapmalarına izin verilen Türk soylu yabancılar içinde geçerlidir (madde 14) (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.85488.pdf>, Erişim Tarihi: 23.01.2021).

Türk soylu yabancı olan Ahıska Türkleri 2527 sayılı kanunda belirtilen ve sadece Türk vatandaşlarının yapabileceği mesleklerde çalışma izinlerinin olması halinde kamuda da görevlendirilmektedir. Kamuya giriş sınavı olan KPSS’ye girme hakkı

bulunan Ahıska Türklerinin sınavdan başarılı olmaları halinde kamuya atamaları da çalışma izinlerine göre yapılmaktadır (Ganiyeva, 2017).

2.7.8. Sosyal güvenlik hakları

Çalışma izni alan yabancıların ve yabancı istihdamı sağlayan işverenlerin, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda belirtilen yükümlülükleri sağlamaları gerekmektedir. 5510 sayılı Kanunun 60.maddesinde genel sağlık sigortası “... ikametgâhı Türkiye’de olan kişilerden; ... d) mütakabiliyet esası da dikkate alınmak şartıyla, oturma izni almış yabancı ülke vatandaşlarından yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olmayan kişiler genel sağlık sigortalısı sayılır” şeklinde belirtilmiştir. Yabancıların genel sağlık sigortasından yararlanabilmeleri ve kendilerinden sağlık sigortası primi alınması için Türkiye’de oturma izniyle bir yılı dolduracak şekilde yaşamaları gerekmektedir (madde 52). Kanunun 61/c. maddesinde ise “... Türkiye’deki yerleşim süresinin bir yılı geçtiği tarihten sonra talepte bulunmaları hâlinde talep tarihini takip eden günden itibaren genel sağlık sigortalısı sayılır” ifadesi ile yabancıların genel sağlık sigortalılık süreçlerinin başlangıcı ve işlemleri belirlenmiştir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>, Erişim Tarihi: 23.01.2021).

Çalışma iznine sahip Ahıska Türkleri, Türkiye’de istihdam edilmeleri halinde 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında sosyal güvence ve haklardan yararlanmaktadır. 3835 sayılı kanun ile Türkiye’ye göçmen olarak kabul edilen ve istihdamları sağlanmayan Ahıska Türklerine ise 3835 sayılı kanunda belirtilen hükümler kapsamında asgari geçimlerini sağlayacak gelir verilmiş olup her türlü sosyal giderleri ve sağlık hizmetleri de devlet tarafından karşılanmıştır (Ağca, 2017).

2.7.9. Siyasal haklar

Siyasal haklar, kişilerin sahip olduğu vatandaşlık statüsünden kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı da Türkiye’de siyasal hakların önemli bir kısmının kullanılması konusunda anayasada vatandaş ve yabancı ayrımı yapılmıştır. Vatandaşlar, devletin yönetimi ve egemenliği konusunda hak sahibi olduğundan dolayı siyasal hakların

kullanımında yabancı ayrımı yapılması gereken bir durumdur. Oy kullanma, seçilme, parti kurma, partiye üye olma hakkı ile vatan hizmeti hakkı Türk vatandaşlarının sahip olduğu haklardandır. Dilekçe hakkı ve bilgi edinme gibi haklar ise Türk vatandaşlarının yanında Türkiye’de yasal olarak bulunan yabancıların da sahip olduğu haklardandır. Türk vatandaşı ve yabancılar arasında vergi ödevi hakkında da ayrım yapılmamaktadır. Türk vatandaşları gibi yabancılar da vergi ödemekle yükümlüdür. Türk soylu yabancılara siyasal hakların kullanımı konusunda hiçbir özel düzenleme yapılmamıştır. Türkiye’de bulunan yabancılar ile Türk soylu yabancılar siyasal hakların kullanımı konusunda aynı statüde değerlendirilerek hakları kısıtlanmıştır. Ahıska Türkleri de Türk soylu yabancılar statüsünde bulunduklarından dolayı siyasal hakların büyük çoğunluğundan yararlanamamaktadır. Yabancılar tanınan siyasal haklar vergi ödevi ve dilekçe hakkı ile sınırlandırıldığı için Ahıska Türkleri de sadece belirtilen bu siyasal haklardan yararlanabilmektedir (Ağca, 2017).

BÖLÜM 3: ALAN ARAŞTIRMASININ YÖNTEMİ, BULGULAR VE YORUMLAR

Alan araştırmasının incelendiği bu bölümde araştırma yöntemine, araştırmanın modeline, araştırmanın örnekleme, veri toplama tekniklerine, veri toplama sürecine, verilerin analizine ve analizlerden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel ve nicel araştırmaların her ikisinin de araştırma sürecinde birlikte uygulanması karma araştırma yöntemini oluşturmaktadır (Krysik ve Finn, 2015).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de yaşayan Ahıska Türkü serbest göçmenler oluşturmaktadır. Ahıska Türklerinin İstanbul, Bursa ve Antalya gibi büyükşehirlerle dağılmış olmasından dolayı Bursa ili Gürsu ilçesinde ikamet eden 500 kişilik Ahıska Türkü serbest göçmen araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Gürsu ilçesinin araştırma örnekleme seçilmesinin nedeni ise Gürsu’da ikamet eden yoğun Ahıska Türkü serbest göçmenin bulunmasıdır.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırma, karma desenli bir araştırma olup hem nicel araştırma teknikleri hem de nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutu Ahıska Türkü serbest göçmenlere uygulanmak üzere hazırlanmış olan 58 sorudan oluşturulmuş Göçmen Ahıska Türklerine Yönelik Yapılandırılmış Soru Formunu içermektedir. Soru formu, Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç sonrasında yaşadıkları uyum sorunlarına odaklanmış olup demografik bilgiler, ekonomik uyum, politik uyum ve sosyokültürel uyum süreçlerine yönelik bilgiler elde etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın nitel boyutu ise Gürsu ilçesinde bulunan resmî kurumlar, muhtarlar ve sivil toplum kuruluşlarından veri elde etmek amacıyla 6 sorudan oluşturulmuş Yarı Yapılandırılmış Soru Formunu içermektedir. Soru formu, kurum yetkililerinden Gürsu ilçesinde yaşayan Ahıska Türkü serbest göçmenlerin taleplerine, uyum

sorunlarına, kurumlar tarafından sunulan hizmetlere, hizmetlerin uyum sürecine etkisine, kurumların verdikleri hizmetlerde yaşanan sorunlara, uyum konusunda yapılması gerekenlere odaklanan sorulardan oluşmaktadır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma süreci öncesinde üniversite etik kurulundan 27.07.2021 tarihinde araştırma için gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın nicel verileri 01.08.2021-31.12.2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma sürecinde 5 ay boyunca 500 Ahıska Türkü göçmene gönüllülük esasına göre anket uygulanmıştır.

Araştırmanın nitel veri toplama süreci ise üniversite etik kurulunun 27.07.2021 tarihli onayının ardından başlamıştır. Gürsu Kaymakamlığı ve Gürsu Belediyesinden araştırma için gerekli izinlerin alınmasıyla resmî kurumlarla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler 09.08.2012 tarihinde başlamış olup 05.01.2022 tarihinde sonlandırılmıştır. 6 aylık süre zarfında 13 kurum yetkilisi ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Kurumlarla yürütülen görüşmeler gönüllülük esası dikkate alınarak gerçekleştirilmiş olup araştırma ile ilgili tüm detaylar kendileriyle paylaşılmıştır. Yapılan yüz yüze görüşmelerde kurum yetkililerin büyük bir çoğunluğunun ses kaydı alınmamasını talep etmesi üzerine araştırmacı tarafından not tutularak gerekli bilgiler elde edilmiştir.

Tablo 4. Görüşme Yapılan Kurum Yetkilileri

Kod	Görüşülen Kurum
	Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği
Y1	Başkanı
Y2	Gürsu Belediyesi Sosyal İşler Müdürü
Y3	DATÜB Gürsu İlçe Temsilciliği Yetkilisi
Y4	Gürsu Ensar Camii İmam Hatibi
Y5	Gürsu Fetih Camii İmam Hatibi
Y6	Gürsu İlçe Nüfus Müdürü
Y7	Gürsu İstiklâl Mahallesi Muhtarı
Y8	Gürsu Kurtuluş Mahallesi Muhtarı
Y9	Gürsu Sosyal Güvenlik Kurumu Müdürü
Y10	Gürsu SYDV Müdürü
Y11	Gürsu Zafer Mahallesi Muhtarı
Y12	Gürsu Halk Eğitim Merkezi Yetkilisi
Y13	Gürsu İlçe Sağlık Müdürlüğü Kurum Hekimi

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel kısmına ait veriler SPSS 26.0 (Statistical Package for Social Sciences) programında işlenmiştir. Araştırmanın nicel kısmında sınıflama (nominal) ölçek kullanılmıştır. Sınıflama ölçeği ile yapılan araştırmadan elde edilen veriler sıklık ve yüzde sayıları üzerinden özetlenmektedir. Sınıflama ölçeğinden elde edilen veriler non-parametrik testler kullanılarak sınımlanmaktadır (Cevahir,2020). Araştırmanın nicel kısmını oluşturan demografik bilgiler, ekonomik uyum, politik uyum ve sosyokültürel uyuma ait değişkenler frekans dağılımlarını gösteren tablolar kullanılarak sayı ve yüzde şeklinde verilmiştir. Araştırmada kullanılan sınıflama ölçeğinden dolayı non-parametrik testlerden olan ki kare analizi uygulanmıştır. Sınıflama ölçeği kullanılan araştırmalarda değişkenler arasındaki ilişkileri test etmek için ki kare testi (Tonta,1999) uygulanmaktadır. Araştırmanın hipotezlerini oluşturan ülkede kalış süresinin uyum düzeyine etkisi, 3835 Sayılı Kanun'un sınırlılığının sosyal hizmetlere erişim düzeyinin etkisi ve Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı toplum özelliğinin uyum sürecine etkisi değişkenleri çapraz tablolar (crosstab) kullanılarak ki kare testi ile sınımlanmıştır.

Araştırmanın nitel kısmında Gürsu ilçesinde bulunan resmî kurum ve Ahıska Türklerine yönelik faaliyet yapan sivil toplum kuruluşlarının yetkilileriyle gerçekleştirilen görüşmelerde not alınarak bilgiler elde edilmiştir. Not alma tekniği olarak cümle yöntemi kullanılmıştır. “Cümle yönteminde amaç olabildiğinde görüşmecinin söylediği her şeyi yazarak en iyi kopyayı oluşturmaktır (<https://www.abprojeyonetimi.com/etkili-ogrenme-icin-7-basit-not-alma-yontemi/>, Erişim Tarihi: 19.03.2022).”

Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemi yapılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi, metinlerin içerisinde bulunan verilerin belirli kurallar çerçevesinde kodlama sistemi kullanılarak çözümlenmesi tekniğidir (Neuman,2006). İçerik analizi ile çözümlenen verilerden kodlama yapılarak temalar elde edilmiştir. Bu temalar Ahıska Türkü serbest göçmenlerin uyum süreci, uyum sorunu, sunulan hizmetler ve hizmetlerin sunumunda yaşanan sorunlar olarak belirlenmiştir.

3.6. Bulgular ve Yorumlar

“Ahıska Türklerinin Göç Sonrası Uyumlarının Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi: Bursa- Gürsu İlçesi Örneği” isimli tez çalışması nicel analizlerden elde edilen bulgular ve nitel analizlerden elde edilen bulgular olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda Ahıska Türkü göçmenlerden nicel araştırma sonrasında elde edilen bulgular araştırma ölçeğinin özelliklerine göre analiz edilerek incelenmiştir. İkinci kısımda ise Gürsu ilçesinde bulunan resmî kurum ve Ahıska Türklerine yönelik faaliyetler yapan sivil toplum kuruluşlarının yetkilileriyle gerçekleştirilen nitel araştırmanın sonucundan elde edilen bulgular kullanılmıştır.

3.6.1. Ahıska Türkü göçmenlerinden elde edilen bulgular

Ahıska Türkü serbest göçmenlerden elde edilen bulgular nicel analiz yöntemi ile bu bölümde demografik bilgiler, ekonomik uyum sürecine yönelik bilgiler, politik uyum sürecine yönelik bilgiler, sosyokültürel uyum sürecine yönelik bilgiler, ülkede kalış süresinin uyum düzeyine etkisi, 3835 Sayılı Kanun’un sınırlılığının sosyal hizmetlere erişim düzeyinin etkisi, kapalı toplum özelliğinin uyum sürecine etkisi başlıkları altında incelenmiştir.

3.6.1.1. Demografik bilgiler

Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Katılımcı Sayısı	%
Erkek	257	51,4
Kadın	243	48,6
Toplam	500	100

Ankete katılanların %51,4’ü (257 kişi) erkek, %48,6’sı (243 kişi) ise kadındır. Erkek ve kadın katılımcıların oranına bakıldığında her iki cinsiyetin de ortalamasının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Erkek katılımcılarının oranının kadınlara nazaran biraz daha yüksek olmasının sebebi erkeklerin anket uygulamasına katılmaya daha istekli olmalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Yaş Dağılımı

Yaş	Katılımcı Sayısı	%
18-29	150	30,0
30-39	156	31,2
40-49	73	14,6
50-59	83	16,6
60-64	25	5,0
65 +	13	2,6
Toplam	500	100

500 anket katılımcısı arasında yaş dağılımı incelendiğinde, %31,2 (156 kişi) ile en fazla orana sahip kişilerin 30-39 yaş aralığındaki kişiler olduğu görülmektedir. Bunu %30 (150 kişi) oranı ile 18-29 yaş aralığındaki kişilerin oranı takip etmektedir. 40-49 yaş aralığındaki kişilerin oranı ise %14,6 (73 kişi) iken 50-59 yaş aralığındaki kişiler ise %16,6 (83 kişidir). 60-64 yaş aralığı ile 65 ve üzeri yaş oranının daha düşük olmasının sebebi ankete katılanların iş hayatında ve sosyal hayatta görünürlüklerinin daha az olmasındandır.

Tablo 7. Katılımcıların Doğum Yeri

Doğum Yeri	Katılımcı Sayısı	%
Gürcistan	11	2,2
Özbekistan	185	37,0
Kazakistan	32	6,4
Kırgızistan	32	6,4
Azerbaycan	139	27,8
Rusya	72	14,4
Ukrayna	10	2,0
Türkiye	19	3,8
Toplam	500	100

Katılımcılara doğdukları ülkeler sorulduğunda en fazla cevap 185 kişi (%37) ile Özbekistan doğumlulara aittir. Özbekistan'ı 139 kişi (%27,8) Azerbaycan doğumlular takip etmektedir. Katılımcıların doğum yerleri sırasıyla 72 kişi (%14,4) Rusya, 32 kişi (%6,4) Kazakistan ve Kırgızistan, 19 kişi (%3,8) Türkiye, 11 kişi (%2,2) Gürcistan, 10 kişi (%2) Ukrayna şeklindedir. Özbekistan doğumluların yüksek olmasının ana sebebi ise 1944 yılında yaşanan sürgün ile Ahıska Türklerinin neredeyse tamamına yakınının Özbekistan'a sürülmesidir. Yine Ahıska Türklerinin doğdukları ülkelerin çeşitlilik göstermesinde tarihsel dönemlerinde yaşanan sürgün olayları ve siyasi krizlerde etkili olmuştur. Özellikle Özbekistan'ın Fergana şehrinde yaşanan siyasi krizler Ahıska Türklerinin diğer Sovyetler Birliği ülkelerine zorunlu bir şekilde göç etmelerine neden olmuştur.

Tablo 8. Katılımcıların Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Katılımcı Sayısı	%
Okur Yazar	13	2,6
İlkokul	39	7,8
Ortaokul	90	18,0
Lise	169	33,8
Yüksekokul	73	14,6
Lisans	85	17,0
Yüksek Lisans	23	4,6
Doktora	8	1,6
Toplam	500	100

Katılımcıların %33,8'i (169 kişi) lise mezunu olduğunu belirtmiştir. Ortaokul mezunu olanlar ise %18 (90 kişidir). Lisans mezunu olanlar %17 (85 kişi) iken yüksekokul mezunlarının oranı %14,6 (73 kişi)'dir. Katılımcıların %7,8'i (39 kişi) ilkokul mezunudur. Yüksek lisans mezunu olduğunu belirten katılımcılar ise %4,6'dır (23 kişi). Katılımcıların %2,6'sı (13 kişi) ise okur yazar olduğunu ifade etmiştir. Doktora mezunu olan katılımcılar ise %1,6 (8 kişi) oranına sahiptir. Katılımcıların eğitim durumlarının büyük bölümünün lise, yüksekokul ve üniversitesi olarak belirtmesinde kaynak ülkelerinin eski Sovyetler Birliğinin bir parçası olmasındandır. Ayrıca katılımcıların kalifiye ve eğitilmiş olmaları da Sovyetler Birliği döneminin eğitim sistemi ve politikalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 9. Katılımcıların Medeni Durumu

Medeni Durumu	Katılımcı Sayısı	%
Evli	352	70,4
Bekâr	113	22,6
Boşanmış	19	3,8
Dul	16	3,2
Toplam	500	100

Medeni durum tablosunda 352 kişi (%70,4) ile evli olduğunu ifade etmiştir. Bekârlar ise 113 kişidir (%22,6). Boşanmış kişi sayısı 19 (%3,8) iken dul olduğunu söyleyenler ise 16 kişi (%3,2) olarak belirtilmiştir. Ankete katılan 500 katılımcıdan yarısından fazlasının evli olduğu görülmektedir. Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğunun evli olması aile birliği ve aileye büyük önem verdiklerini de göstermektedir.

Tablo 10. Katılımcıların Çocuk Sayısı

Cocuk Sayısı	Katılımcı Sayısı	%
Çocuğum yok	144	28,8
1	80	16,0
2	145	29,0
3	94	18,8
4	29	5,8
5	6	1,2
6+	2	0,4
Toplam	500	100

“Kaç çocuğunuz var?” sorusu yöneltilen katılımcıların 145’i (%29) iki cevabını verirken 144 kişi (%28,8) ise çocuğum yok cevabını vermiştir. Üç çocuğu olduğu cevabını verenler ise 94 kişidir (%18,8). Bir çocuk sahibi olanlar ise 80 kişi (%16) olarak belirlenmiştir. Dört çocuğu olanlar ise 29 kişiden (%5,8) oluşmaktadır. Beş çocuk sahibi olanlar 6 kişi (%1,2) ile düşük bir oran oluşturmaktadır. Altı ve üzeri çocuğu olanlar ise 2 kişidir (%0,4). Çocuk sahibi olmayan bireylerin oranının yüksek olması ankete katılan bekâr katılımcıların fazla olması ile açıklanmaktadır. Genel olarak katılımcıların çocuk sayısının oranının az olmasında ankete katılan katılımcıların yaş ortalamasının genç olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 11. Katılımcıların Hanede Kiminle Yaşadığı

Hanede Yaşayanlar	Katılımcı Sayısı	%
Anne-Baba-Bekâr Çocuklar	278	55,6
Anne-Baba-Bekâr Çocuklar-Evli Erkek Çocuklar	52	10,4
Anne-Baba-Bekâr Çocuklar-Evli Erkek Çocuklar-Büyük Anne-Büyük Baba	26	5,2
Anne-Baba-Bekâr Çocuklar- Büyük Anne-Büyük Baba	51	10,2
Diğer	93	18,6
Toplam	500	100,0

Katılımcılara sorulan “Hanenizde kiminle yaşıyorsunuz” sorusuna en fazla cevabı 278 kişi (%55,6) ile Anne-Baba-Bekâr Çocuklarla yaşadığını söyleyenler vermiştir.

93 kişi (%18,6) kişi ise diğer cevabını vermiştir. Anne-Baba-Bekâr Çocuklar-Evli Erkek Çocuklar yanıtını verenler ise 52 kişidir (%10,4). Anne-Baba-Bekâr Çocuklar-Büyük Anne-Büyük Baba ile yaşadığını söyleyenler 51 kişidir (%10,2). 26 kişide (%5,2) Anne-Baba-Bekâr Çocuklar-Evli Erkek Çocuklar-Büyük Anne-Büyük Baba cevabını vermiştir. Diğer şeklinde cevap verenlerin büyük bir kısmını da çocuğu olmayan çiftler oluşturmaktadır. Çocuğu olmayan çiftlerin yanında eşinden boşanan ve kendi ailesi ile yaşayanların da diğer şeklinde cevap verdiği bilinmektedir. Katılımcıların çoğunun çekirdek aileye sahip oldukları görölse de geniş aileler şeklinde yaşayanların oranı da hayli fazladır. Ahıska Türklerinin büyük bir kısmının çekirdek aile şeklinde yaşamalarında eşlerden her ikisinin de iş hayatına dahil olması ve ailelerinden ekonomik olarak bağımsızlık kazanmış olmalarının da etkisinin büyük olduğu düşünölmektedir.

3.6.1.2. Ekonomik uyum süreçleri

Tablo 12. Katılımcıların Çalışma Durumu

Aktif Çalışma	Katılımcı Sayısı	%
Evet	320	64,0
Hayır	180	36,0
Toplam	500	100,0

Katılımcılardan 320 kişi (%64) “*Aktif olarak çalışıyor musunuz?*” sorusuna evet cevabını verirken 180 kişi (%36) hayır cevabını vermiştir. Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğunun aktif olarak çalıştıklarını ifade etmesi ekonomik olarak kendi kendilerine yetebilecek durumda olduklarını göstermektedir. Ekonomik anlamda kimseye bağımlı olmayan Ahıska Türklerinin aktif çalışma hayatında yer almaları ekonomik uyum süreçlerini kolaylaştırmada önemli bir rol oynamaktadır.

Tablo 13. Katılımcıların Aile Gelir Durumu

Ailenin Aylık Geliri	Katılımcı Sayısı	%
0-2.825	52	10,4
2.826-3.000	67	13,4
3.001-4.000	81	16,2
4.001-5.000	86	17,2
5.001-6.000	86	17,2
6.000+	128	25,6
Toplam	500	100,0

Katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumlarını gösteren tabloya göre, 6.000 TL ve üzeri gelire sahip olan kişi sayısı 128 (%25,6)’dır. 4.001-5.000 TL ve 5.001-6.000

TL arasında aile gelirine sahip olanlar ise 86 kişiden (%17,2) oluşmaktadır. 81 kişinin ise (%16,2) aylık geliri 3.001- 4.000 TL arasındadır. 2.826-3.000 TL arasında gelir düzeyine sahip olan kişi sayısı da 67 (%13,4)'dir. 0-2.825 TL gelire sahip olanlar ise 52 kişi (%10,4)'dir. Ahıska Türkü katılımcıların ailelerinin gelir durumu genel olarak 2021 yılında baz alınan asgari ücretin (2.825 TL) üzerindedir. Ahıska Türklerinin büyük bir kısmının asgari ücretin üzerinde gelire sahip olmaları ekonomik anlamda iyi durumda olduklarını göstermektedir. Başarılı bir ekonomik uyumun sağlanmasında en önemli göstergelerden olan gelir düzeyi ve aktif çalışma hayatında yer almak göz önünde bulundurulduğunda Ahıska Türklerinin gerek aktif çalışma hayatına katılım oranlarının gerekse de gelir düzeyi oranlarının yüksek olması ekonomik uyum konusunda büyük bir sorun yaşamadıklarını göstermektedir.

Tablo 14. Katılımcıların Türkiye'deki Mesleği

Meslek	Katılımcı Sayısı	%
Çiftçi	12	2,4
İnşaat İşçisi-Ustası	38	7,6
Fabrika İşçisi	94	18,8
Doktor	12	2,4
Hemşire	15	3,0
Akademisyen	2	0,4
Öğretmen	25	5,0
Mühendis	9	1,8
Ev Hanımı	54	10,8
Devlet Memuru	9	1,8
Esnaf	24	4,8
İş Adamı	6	1,2
Öğrenci	37	7,4
Emekli	19	3,8
İşsiz	38	7,6
Diğer	106	21,2
Toplam	500	100

Ankete katılan katılımcıların %18,8 (94 kişi)'i fabrika işçisi, %7,6 (38 kişi)'sı inşaat işçisi-ustası, %2,4 (12 kişi)'ü ise çiftçidir. Esnaf olduğunu belirtenler ise %4,8 (24 kişi)'dir. Öğretmen olarak çalışanların oranı ise %5 (25 kişi)'dir. Öğretmenlik mesleğini sırasıyla %3 (15 kişi) ile hemşirelik, %2,4 (12 kişi) ile doktorluk izlemektedir. Mühendis olanlar %1,8 (9 kişi) ve devlet memuru olanlar %1,8 (9 kişi)'dir. Ev hanımı olduğunu belirtenler ise %10,8 (54 kişidir). Öğrencilerin oranı da %7,4 (37 kişi)'dir. Meslek durumuna emekli olarak cevap verenlerin oranı %3,8 (19 kişi)'dir. Akademisyen oranı ise %0,4 (2 kişi)'dür. İş adamı olduğunu söyleyenler ise

%1,2 (6 kişi)'dir. Şu anda işsiz olduklarını ifade edenler ise %7,6 (38 kişi)'lık bir kesimdir. Ankete katılan katılımcılardan meslek olarak diğer şeklinde cevap verenlerin oranı ise %21,2 (106)'dır. Diğer cevabını veren katılımcıların büyük çoğunluğunun hizmet sektöründe (yaşlı veya hasta bakımı, çocuk bakımı, serbest meslek, serbest muhasebeci vb.) çalıştığı tahmin edilmektedir. Yine diğer cevabının yüksek çıkmasının bir diğer nedeni de Ahıska Türklerinin günlük işlerde ve kayıt dışı çalışmaya daha istekli olmalarıdır. Mavi yaka olarak tabir edilen mesleklerde (fabrika işçisi, inşaat işçisi-ustası) çalışanların oranının yüksek olmasının sebebi ise Ahıska Türklerinin mesleki beceri bakımından daha kalifiye olmalarından kaynaklanmaktadır. Ayrıca Ahıska Türklerinin mavi yakalı işlerde çalışma oranlarının yüksek olması ise ikiye bölünmüş emek piyasası kuramının yapısal enflasyon ilkesi ile açıklanmaktadır. Göçmenler, göç ettikleri ülkelerde daha çok mavi yakalıların çalıştığı niteliksiz işlerde çalışarak işi sadece bir gelir kapısı olarak görerek en alt kademedeki işleri yapmaya gönüllüdürler. Bu göçmenlerin çalıştıkları işlerde bir statü kazanma derdi yoktur (Massey vd., 2014). Ahıska Türkleri de mavi yakalı işlerde çalışmaya gelir elde etmek için daha gönüllüdürler. Yine Ahıska Türklerinin meslek durumlarını gösteren tabloya bakıldığında işsiz olanların oranının düşük olması da yine ikiye bölünmüş emek piyasası kuramını doğrulamakta olup Ahıska Türklerinin ekonomik uyum sağlama konusunda daha istekli olduklarını göstermektedir.

Tablo 15. Katılımcıların Kaynak Ülkelerindeki Mesleği

Meslek	Katılımcı Sayısı	%
Çiftçi	57	11,4
İnşaat İşçisi-Ustası	25	5,0
Fabrika İşçisi	30	6,0
Doktor	9	1,8
Hemşire	11	2,2
Akademisyen	1	0,2
Öğretmen	16	3,2
Mühendis	12	2,4
Ev Hanımı	41	8,2
Devlet Memuru	1	0,2
Esnaf	6	1,2
İş Adamı	3	0,6
Öğrenci	163	32,6
Emekli	3	0,6
İşsiz	40	8,0
Diğer	75	15,0
Toplam	493	98,6

Katılımcıların göç etmeden önceki meslekleri sorulduğunda 163 kişi (%32,6) öğrenci olduğunu belirtmiştir. Çiftçi olduğunu söyleyenler ise 57 kişidir (%11,4). Fabrika işçisi olanlar 30 kişi (%6) iken inşaat işçisi-ustası olanlar ise 25 kişidir (%5). 16 kişi (%3,2) ise öğretmendir. Mesleği mühendis olanlar 12 kişidir (%2,4). Hemşire olduğunu söyleyenler 11 kişi (%2,2) iken doktorların sayısı da 9 kişidir (%1,8). 1 kişi (%0,2) akademisyen, 1 kişi (%0,2) devlet memurudur. Esnaf olanların sayısı 6 kişi (%1,2) iken iş adamı sayısı 3 kişiden (%0,6) oluşmaktadır. Emekli olduğunu söyleyenler ise 3 kişi (%0,6)' dir. 41 kişi (%8,2) ise ev hanımı olduğunu ifade etmiştir. 40 kişinin (%8) ise işsiz olduğu görülmektedir. Göç etmeden önceki mesleğini diğer olarak belirtenler ise 75 kişidir (%15). Göç etmeden önceki meslekleri sorulan katılımcıların meslek durumlarından çiftçilik mesleğinin yüksek çıkmasının en önemli sebebi Ahıska Türklerinin geldikleri ülkelerde daha çok kırsal bölgelerde yaşamalarından kaynaklanmaktadır. En yüksek meslek grubunun öğrencilerden meydana gelmesinin sebebi ise katılımcıların yaş ortalamasının genç olmasıdır.

Tablo 16. Katılımcıların Hanesinde Çalışan Sayısı

Çalışan Sayısı	Katılımcı Sayısı	%
1	129	25,8
2	158	31,6
3	109	21,8
4	52	10,4
5	25	5,0
6+	27	5,4
Toplam	500	100

Katılımcıların hanede çalışan sayısına bakıldığında hanede 2 kişi çalışanların oranı %31,6 (158 kişi), 1 kişi çalışanların oranı %25,8 (129 kişi), 3 kişi çalışanların oranı ise %21,8 (109 kişi)'dir. Bu sırayı %10,4 (52 kişi) ile 4 kişi çalışanlar, %5,4 (27 kişi) ile 6 ve üzeri kişi çalışanlar izlemektedir. 5 kişi çalışanların oranı ise %5 (25 kişidir). Ahıska Türklerinin ailede çalışma durumları incelendiğinde büyük çoğunluğunun istihdama katıldığı ve haneye ekonomik olarak katkı sunduğu görülmektedir. Hanede çalışan sayısının ikinin üzerinde olduğunu belirtenlerin oranının fazla olmasında da birçok Ahıska Türkü ailenin bir arada yaşayarak göç sonrasında karşılaşılabilecekleri ekonomik sıkıntılara önlem almalarına yönelik eğilimleri etkili olmaktadır. Ayrıca

Demirtaş (2019)’ın Antalya ilinde yaşayan Ahıska Türkleri ile yapmış olduğu çalışmasında da hanede çalışan sayısının fazla olduğu ve Ahıska Türklerinin kalabalık aileler şeklinde yaşayarak hayat maliyetlerini düşürmeye istekli oldukları sonucu da ekonomik sıkıntılara karşı önlem almaya yönelik bulguları desteklemektedir.

Tablo 17. Katılımcıların Kaynak Ülkelerindeki Mal/Mülk Sahipliği

Mal/mülk Sahipliği	Katılımcı Sayısı	%
Evet	130	26,0
Hayır	367	73,4
Toplam	497	99,4

Katılımcılara sorulan “*Kaynak ülkenizde sizin veya ailenizin sahip olduğu mal/mülkünüz var mı?*” şeklinde sorulan ve her türlü gayrimenkul ile otomobil gibi taşınır malı kapsayan soruya evet cevabı verenlerin sayısı 130 kişi (%26) iken hayır cevabını verenler ise 367 kişiden (%73,4) oluşmaktadır. Güllüpınar (2012)’a göre göçmenler göç maliyetlerini karşılamak için göç öncesinde daha fazla gelir elde etmek isterler. Hayır cevabının yüksek olması da Ahıska Türkü katılımcıların Türkiye’ye göç etmeden önce kaynak ülkelerindeki mal veya mülklerini satarak göç maliyetlerini karşılamak için gelir elde ettiklerini göstermektedir.

Tablo 18. Katılımcıların Türkiye’de Sahip Olduğu Mülkler

Sahip Olunan Mülkler	Katılımcı Sayısı	%
Otomobil	91	16,2
İkamet ettiğim ev	196	34,9
Kiraya verdiğim ev ve/veya dükkân	10	1,8
Tarla-Arsa-Arazi	11	2,0
Kendime ait iş yeri	11	2,0
Hepsi	9	1,6
Hiçbiri	234	41,6
Toplam	563	100

Katılımcıların Türkiye’de sahip oldukları mülklere bakıldığında en çok 196 kişinin (%34,9) ikamet ettiği eve sahip olduğu görülmektedir. Otomobil sahibi olanların sayısı ise 91 kişidir (%16,2). Tarla-arsa-arazi sahibi olanlar ile iş yeri sahibi olanlar ise toplam 22 kişidir (%4). 10 kişi de (%1,8) kira getiren ev ve/veya dükkâna sahip olduğunu ifade etmiştir. Sayılan tüm mülklere sahip olanlar 9 kişiden (%1,6) oluşurken 234 kişi ise (%41,6) hiçbir mülke sahip değildir. Toplam katılımcı

sayısının örneklem hacmini (500 kişi) geçmesinin nedeni katılımcıların birden fazla seçeneği işaretlemesinden kaynaklanmaktadır. En çok ikamet edilen ev cevabının verilmesi Ahıska Türklerinin ev sahibi olmayı önceliklediklerini göstermektedir. Başarılı bir ekonomik uyumun gerçekleşmesine yardım eden en önemli göstergelerinden biri olan ev sahibi olma oranının (Castles vd., 2002) Ahıska Türklerinde de yüksek seyretmesi Ahıska Türklerinin ekonomik uyum süreçlerini kolaylaştırmaktadır.

Tablo 19. Katılımcıların Mülklerini Edinmek İçin Birikim Sağlama Durumu

Birikimi Sağlama Durumu	Katılımcı Sayısı	%
Türkiye’de çalışarak	197	43,7
Ailemin yardımı ile	47	10,4
Geldiğim ülkedeki mal/mülklerini satarak	54	12,0
Finans kurumlarından kredi çekerek	41	9,1
Diğer	112	24,8
Toplam	451	100

Katılımcılara yöneltilen “Türkiye’de sahip olduğunuz kayıtlı mülkleri edinmek için birikimi nasıl sağladınız” sorusuna Türkiye’de çalışarak cevabını verenlerin sayısı 197 kişidir (%43,7). 54 kişi (%12) de geldiği ülkedeki mal/mülklerini sattığını belirtmiştir. Ailesinin yardımı ile birikim yapanlar 47 kişiden (%10,4) oluşurken 41 kişi de (%9,1) finans kurumlarından kredi çekerek cevabını vermiştir. 112 kişi (%24,8) ise diğer olarak belirtmiştir. İşsizlerin ve öğrencilerin kapsam dışında kaldığı düşünüldüğünden soruya yanıt veren katılımcı sayısı 451 kişidir. Göçmen Ahıska Türklerinin daha yüksek oranda Türkiye’de çalışarak birikim yaptıklarını belirtmesi çalışma hayatında aktif olarak rol aldıklarını göstermektedir. Çalışma hayatında aktif rol alarak birikim yapmaları da ekonomik uyumlarına katkı sağlamaktadır. Ailesinin yardımı ile mülk edindikleri söyleyenlerin oranın yüksek olması da ekonomik uyum sürecinde ailenin yardım işlevinin de ekonomik uyum sürecinde kolaylaştırıcı bir etki yaptığını göstermektedir. Kaynak ülkelerinde sahip oldukları mal/mülklerini satarak Türkiye’de birikim sağlamaları da Ahıska

Türklerinin daha rahat ekonomik uyum sürecine dahil olmalarını sağlamaktadır.

3.6.1.3. Politik uyum süreçleri

Tablo 20. Katılımcıların Göçmenlik Statüsü

Göçmenlik Statüsü	Katılımcı Sayısı	%
İskanlı Göçmen	33	6,6
Serbest Göçmen	467	93,4
Toplam	500	100

“Türkiye’ye hangi statüde göç ettiniz?” sorusuna katılımcılardan 467 kişi (%93,4) serbest göçmen olarak Türkiye’ye göç ettiğini belirtmiştir. İskanlı göçmen olduğunu ifade edenlerin sayısı ise 33 kişidir (%6,6). Türkiye’ye göç eden Ahıska Türkü göçmenlerin neredeyse tamamına yakını kendi imkânları dahilinde ve 3835 sayılı “Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun” kapsamı dışında göç ettiklerinden dolayı serbest göçmen statüsündedir.

Tablo 21. Katılımcıların Göç Ettiği Ülkeler

Göç Edilen Ülke	Katılımcı Sayısı	%
Gürcistan	14	2,8
Rusya	125	25,0
Ukrayna	17	3,4
Özbekistan	51	10,2
Kazakistan	31	6,2
Kırgızistan	33	6,6
Azerbaycan	228	45,6
Diğer	1	0,2
Toplam	500	100

Katılımcıların göç ettikleri ülkeleri gösteren tablo incelendiğinde en çok göç edilen ülke 228 kişi (%45,6) ile Azerbaycan’dır. Azerbaycan’ı sırasıyla 125 kişi (%25) ile Rusya izlemektedir. Özbekistan’dan göç edenlerin sayısı ise 51 kişidir (%10,2). 33 kişi (%6,6) Kırgızistan’dan göç ettiğini belirtirken Kazakistan’dan göç edenler de 31 kişidir (%6,2). Ukrayna cevabı veren kişi sayısı 17 (%3,4)’dir. 14 kişi (%2,8) ise Gürcistan’dan Türkiye’ye göç etmiştir. Türkiye’ye göç edilen ülkelerin çeşitlilik göstermesinde yaşanan sürgünlerin ve Sovyetler Birliği’nin dağılma sürecinde meydana gelen siyasi karışıklıkların etkisi büyüktür. 1944 yılında yaşanan sürgün ile birlikte Ahıska Türklerinin neredeyse tamamı Gürcistan’dan Özbekistan’a sürülmüştür. Sovyetler Birliği’nin dağılma sürecinde ise Özbekistan’da yaşanan

Fergana olaylarından dolayı Ahıska Türkleri başta Azerbaycan olmak üzere Kazakistan, Kırgızistan, Rusya ve Ukrayna'ya zorunlu göç etmek durumunda kalmıştır. Bazı Ahıska Türkleri de bu siyasi krizlerle birlikte Ahıska bölgesinin bulunduğu Gürcistan'a geri dönüş için önemli mücadeleler vermiştir. Azerbaycan'dan Türkiye'ye Ahıska Türklerinin büyük oranda göç etmesinin nedenleri arasında coğrafi yakınlık ve Azerbaycan- Türkiye arasındaki iki devlet tek millet anlayışının hâkim olması gösterilebilir.

Tablo 22. Katılımcıların Türkiye'ye Geldiği Tarih

Göç Edilen Yıl	Katılımcı Sayısı	%
1992-1999	178	35,6
2000-2007	122	24,4
2008-2015	120	24,0
2016 ve sonrası	80	16,0
Toplam	500	100

Ankete katılan katılımcılardan 178 kişi (%35,6) 1992-1999 yılları arasında, 122 kişi (%24,4) 2000-2007 yılları arasında, 120 kişi (%24) 2008-2015 yılları arasında, 80 kişi (%16) ise 2016 ve sonrasında Türkiye'ye göç ettiğini belirtmiştir. 1992 yılında başlayan Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göçü günümüzde ciddi bir şekilde hala devam etmektedir. Ukrayna-Rus savaşından etkilenen Ahıska Türklerinin de büyük oranda Türkiye'ye göç etmesi beklenmektedir.

Tablo 23. Katılımcıların Vatandaşlık Durumu

Sahip Olunan Vatandaşlık	Katılımcı Sayısı	%
Çifte vatandaş	235	47,0
T.C. vatandaşlığı	237	47,4
Geldiği ülke vatandaşlığı	28	5,6
Toplam	500	100

Katılımcıların sahip oldukları vatandaşlık statüsü incelendiğinde 237 kişinin (%47,4) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğu, 235 kişinin de (%47) çifte vatandaş olduğu görülmektedir. 28 kişi (%5,6) ise göç ettiği ülkenin vatandaşlığına sahiptir. Ahıska Türklerinin çifte vatandaşlık statüsünün yüksek oranda seyretmesinde hem Türkiye'deki imkânlardan hem de geldikleri ülkenin imkânlarından yararlanmak istedikleri düşünülmektedir. Göç edilen ülkenin vatandaşlığına sahip olma, vatandaşlığa geçen göçmenlerin oranı (Castles vd., 2002) gibi göstergeler politik uyum sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesinde önemli rol oynamaktadır.

Vatandaşlık durumunu gösteren tabloya bakıldığında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olan göçmen Ahıska Türklerinin oranının yüksek olması politik uyum süreçlerinin gerçekleşmesine katkı sağlamıştır.

Tablo 24. Katılımcıların Oturum İzni Alma Süresi

Oturum İzni Alma Süresi	Katılımcı Sayısı	%
0-3 Ay	92	18,4
4-6 Ay	66	13,2
7-11 Ay	70	14,0
1 Yıl ve üstü	267	53,4
Toplam	495	99

Katılımcılardan 92 kişi (%18,4) 0-3 ay arasında, 66 kişi (%13,2) 4-6 ay arasında, 70 kişi (%14) 7-11 ay arasında, 267 kişi (%53,4) ise 1 yıl ve üstü sürede oturum izni almıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun oturum izni alma süreci 1 yıl ve üstü bir zamanda gerçekleşmiştir. Oturum izni alma süresinin uzamasının nedeninin Ahıska Türklerinin gerekli resmî işlemleri yerine getirememelerinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca yasal oturum izninin göçmenlerin hedef ülkedeki politik uyum sürecine katkısının önemli olduğu göz önüne alındığında Ahıska Türklerinin 1 yıl ve üzeri bir sürede oturum iznine sahip olmaları politik uyum süreçlerinin yavaşlamasına ve mağdur olmalarına yol açmaktadır.

Tablo 25. Katılımcıların Çalışma İznine Sahip Olma Durumu

Çalışma İzni Sahipliği	Katılımcı Sayısı	%
Evet	441	88,2
Hayır	59	11,8
Toplam	500	100

“Çalışma izniniz var mı?” sorusuna 441 kişi (%88,2) evet cevabını verirken 59 kişi (%11,8) ise hayır cevabını vermiştir. Çalışma iznine sahip olmak göçmenler için aktif iş hayatına katılımın ilk adımı olup ekonomik uyum sürecinde de kolaylaştırıcı rol oynamaktadır (Karataş ve Duyan,2021). Katılımcıların büyük bir kısmının çalışma iznine sahip olmaları çalışma hayatında aktif olarak rol aldıklarını ve Türkiye’de ekonomik uyum sağlama konusunda başarılı bir süreç geçirdiklerini göstermektedir.

Tablo 26. Katılımcıların Çalışma İzni Başvurusunda Aldığı Destek

Kimden Destek Aldığı	Katılımcı Sayısı	%
Akrabalar	141	26,8
Arkadaşlar	25	4,7
Ahıska Göçmenleri Vakıf ve Dernekleri	86	16,3
Muhtarlar	7	1,3
Devlet kurumları	177	33,6
Danışmanlık Kurumları	13	2,5
Diğer	78	14,8
Toplam	527	100

Çalışma izni başvuru sürecinde 141 kişi (%26,8) akrabalarından, 25 kişi (%4,7) arkadaşlarından, 86 kişi (%16,3) Ahıska Göçmenleri Vakıf ve Derneklerinden, 7 kişi (%1,3) muhtarlardan, 177 kişi (%33,6) devlet kurumlarından, 13 kişi (%2,5) danışmanlık kurumlarından destek aldığını belirtmiştir. 78 kişi (%14,8) ise diğer olarak ifade etmiştir. Katılımcılarının en fazla devlet kurumlarından destek almasının en önemli faktörü çalışma izni sürecinin resmî işlemlerden kaynaklanmasıdır. Ayrıca katılımcılar kendi akrabalarının çalışma izni başvuru deneyimlerini de önemsemektedir. Çalışma izni başvurusu sürecinde Ahıska Göçmenleri vakıf ve derneklerinin de tercih edilmesinde resmî işlemlerde vakıf ve derneklerin bilgilendirici ve yönlendirici işlevinin olmasının da etkisi vardır. Toplam katılımcı sayısının örneklem hacmini (500 kişi) geçmesinin nedeni ise katılımcıların birden fazla seçeneği işaretlemesinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 27. Katılımcıların Vatandaşlık Almada Yaşadıkları Sorunlar

Yaşanan Sorunlar	Katılımcı Sayısı	%
Nasıl başvuru yapacağını bilemiyor	34	6,6
Resmî evrakın tercüme edilmesi konusunda problem yaşıyor	52	10,1
Vatandaşlık için belirlenen şartları yerine getiremiyor	19	3,7
Devlet kurumlarındaki yetkililer yardımcı olmuyor	49	9,6
Hiçbir zorluk yaşamama	295	57,5
Diğer	64	12,5
Toplam	513	100

Katılımcılara vatandaş alma konusunda yaşadıkları sorunların neler olduğu sorulduğunda 34 kişi (%6,6) nasıl başvuru yapacağını bilemediğini, 52 kişi (%10,1) resmî evraklarının tercüme edilmesinde problem yaşadığını, 19 kişi (%3,7) vatandaşlık için belirlenen şartları yerine getiremediğini, 49 kişi (%9,6) ise devlet kurumlarındaki yetkililerin yardımcı olmadığını söylemiştir. Katılımcılardan 295 kişi (%57,5) gibi büyük bir çoğunluk hiçbir zorluk yaşamadığını belirtmiştir. Diğer şeklinde cevap verenler ise 64 kişidir (%12,5). Toplam katılımcı sayısının örneklem hacmini (500 kişi) geçmesinin nedeni ise katılımcıların birden fazla seçeneği işaretlemesinden kaynaklanmaktadır. Ankete katılan Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğunun hiçbir zorluk yaşamamasının nedeni olarak daha önceden göç eden Ahıska Türklerinden yardım almaları gösterilebilir. Vatandaşlık başvurusu ile ilgili resmî işlemler konusunda devlet kurumundaki çalışan yetkililerin bilgilendirme eksikliği ve yönlendiricilik yapmamalarının yanında despot tutumları da Ahıska Türklerinin vatandaşlık alma konusunda önemli sorunlardan biridir. Ahıska Türkü göçmenlerin, vatandaşlık başvurusu için gerekli olan resmî işlemleri nasıl yapacağını bilmediklerini belirtmeleri doğru bilgi kaynaklarına erişim konusunda sıkıntı yaşadıklarını göstermektedir. Bunun yanında resmî belgelerin tercüme işlemlerinin

de maliyetli olması Ahıska Türklerinin vatandaşlık alma sürecinde yaşadıkları en önemli sorunların başında gelmektedir. Ayrıca Ahıska Türklerinin Ahıska Türkü olduğunu ispat etmeleri için gerekli olan sürgün belgesine ulaşma konusunda yaşadıkları sorunlarda vatandaşlık için belirtilen şartları yerine getirememelerine neden olmaktadır. Mursül (2018)'ün Antalya, İzmir ve Bursa illerinde yaşayan Ahıska Türkleri ile yapmış olduğu çalışmada da vatandaşlık başvuru sürecinin maddi külfetinin olması, vatandaşlık şartlarının zorluğu, bürokratik engeller vatandaşlık alma konusunda yaşanan sorunlar olarak belirtilmiştir. Yapılan bu çalışmada Ahıska Türklerinin vatandaşlık alma konusunda benzer sorunlarla karşılaştıklarını göstermektedir.

Tablo 28. Katılımcıların Yasal Haklarını Bilme Durumu

Yasal Hak Bilme	Katılımcı Sayısı	%
Evet	365	73,0
Hayır	135	27,0
Toplam	500	100

Anket uygulanan 500 katılımcıdan 365'i (%73) Türkiye'deki yasal haklarını bildiklerini ifade etmiştir. 135 kişi ise (%27) yasal haklarını bilmediğini belirtmiştir. Göçmenlerin hedef ülkede sahip oldukları yasal haklarını bilmeleri politik uyum süreçlerine yardımcı olmaktadır. Ahıska Türkü göçmenlerin büyük çoğunluğunun da yasal haklarını bilmeleri Türkiye'de politik uyum süreçlerinin de başarılı bir şekilde devam ettiğini göstermektedir. Yasal haklarını bilenlerin T.C. vatandaşı olduğu söylenebilirken yasal haklarının bilmeyenlerin ise T.C. vatandaşlık işlemlerinin sürdüğü tahmin edilmektedir.

Tablo 29. Katılımcıların Sahip Olduğu Sosyal Güvence Durumu

Sahip Olunan Sosyal Güvence	Katılımcı Sayısı	%
SGK	325	65,0
Bağ-kur	25	5,0
Emekli Sandığı	21	4,2
Özel Sigorta	11	2,2
Sosyal Güvencem Yok	118	23,6
Toplam	500	100

“Türkiye’de hangi sosyal güvenceye sahipsiniz” sorusuna Ahıska Türkü göçmen katılımcılardan 325 kişi (%65) SGK, 25 kişi (%5) Bağ-kur, 21 kişi (%4,2) Emekli

Sandığı, 11 kişi (%2,2) Özel Sigorta, 118 kişi (%23,6) ise Sosyal Güvencem Yok yanıtını vermiştir. İşsiz veya yeni göç ettiğinden dolayı resmî işlemlerini tamamlayamayanların ve çalışma izni olmayanların sosyal güvencesi olmadığı düşünülmektedir. Çalışma izni olan Ahıska Türkleri, Türkiye’de aktif olarak çalışma hayatına dahil olduklarında 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile sosyal güvence hakkından yararlanmaktadır. Sosyal güvence hakkı da birçok temel hak gibi göçmenlerin hedef ülkeye politik uyumunu kolaylaştırmada önemli bir işleve sahiptir (Yanık, 2019). Ahıska Türkü göçmenlerin bazılarının da sosyal güvence sistemine dahil olmak yerine sigortaya yatırılan parayı nakit olarak talep ettikleri de bilinmektedir. Bu durumda sosyal güvence sistemine dahil olmayan Ahıska Türklerinin kayıt dışı çalışmasına yol açarak politik uyumlarını engellemektedir. Katılımcılarının büyük çoğunluğunun sosyal güvencesinin olması aktif çalışma hayatında yer aldıklarını kanıtlar nitelikte olup sosyal güvence hakkının politik uyum sürecinde önemini de göstermektedir.

Tablo 30. Katılımcıların Türkiye’ye Sosyal Haklarını Aktarabilme Durumu

Sosyal Hakların Aktarımı	Katılımcı Sayısı	%
Evet	55	11,0
Hayır	439	87,8
Toplam	494	98,8

Göçmen Ahıska Türklerinin sosyal haklarını Türkiye’ye aktarabilme durumu incelendiğinde 55 kişinin (%11) evet cevabı verdiği, 439 kişinin ise (%87,8) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun yasal haklarını Türkiye’ye aktaramadığı görülmektedir. Bu durumun sebebi ise Türkiye ile kaynak ülkeleri arasında ikili sosyal güvenlik anlaşması olmamasıdır (Demir, 2016). Ahıska Türklerinin göç ettikleri ülkelerin çeşitlilik göstermesi ve bu ülkelerdeki sosyal güvenlik sistemlerindeki uygulama farklılıkları da sosyal hakların aktarılmasının önündeki engellerden biridir.

Tablo 31. Katılımcıların Ailesi veya Tanıdıklarının Sınır Dışı Edilme Durumu

Sınır Dışı Edilme	Katılımcı Sayısı	%
Evet	38	7,6
Hayır	462	92,4
Toplam	500	100

“Ailenizden veya tanıdıklarınızdan sınır dışı edilen var mı?” sorusuna katılımcılardan 38 kişi (%7,6) evet cevabını verirken 462 kişi (%92,4) ise hayır cevabını vermiştir. Bu durum Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğunun ülkede kalmak için gerekli olan işlemleri yerine getirme çabası içinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca sınır dışı edilme oranının düşük olması da Ahıska Türklerinin Türkiye’yi anavatanları olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 32. Katılımcıların Dernek veya Vakıf Üyelik Durumu

Dernek veya Vakıf Üyeligi	Katılımcı Sayısı	%
Hayır	407	79,6
Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği	49	9,6
Dünya Ahıska Türkleri Birliği Gürsu Temsilciliği	21	4,1
Siyasi Parti	15	2,9
Meslek Dernekleri veya Birlikleri	9	1,8
Diğer	10	2,0
Toplam	511	100

Göçmen Ahıska Türklerine yöneltilen “Herhangi bir dernek veya vakıf üyeliğiniz var mı? Varsa hangileri?” sorusuna 407 kişi (%79,6) dernek veya vakıf üyeliği olmadığını söylemiştir. 49 kişi (%9,6) Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği üyesi olduğunu belirtirken yine 21 kişi de (%4,1) Dünya Ahıska Türkleri Birliği Gürsu Temsilciliği üyeliğinin bulunduğunu ifade etmiştir. Siyasi parti üyeliği bulunan kişi sayısı 15 (%2,9)’tir. Meslek Dernekleri veya birliklerine üye olduğunun cevabını verenler 9 kişi (%1,8) iken diğer cevabı verenlerde 10 kişiden (%2)

oluşmaktadır. Toplam katılımcı sayısının örneklem hacmini (500 kişi) geçmesinin nedeni ise katılımcıların birden fazla seçeneği işaretlemesinden kaynaklanmaktadır. Ahıska Türklerinin dernek veya vakıf üyelik durumları sivil topluma katılımlarının zayıf olduğunu göstermektedir. Mursül (2018) Ahıska Türkleri ile yapmış olduğu çalışmada da dernek veya STK'ya üye olmayan Ahıska Türklerinin oranının %73 civarında olduğunu belirtmiştir. Sivil topluma katılımlarının zayıf olması kapalı toplum olma özelliklerinden de kaynaklanmaktadır. Ayrıca vatandaşlık başvuruları devam eden Ahıska Türklerinin de dernek-vakıf gibi yapılanmalara katılmaya istekli olmadıkları düşünülmektedir. Göçmenlerin politik uyum sürecinde etkin rol oynayan mesleki sendikalara, derneklere ve STK'lara katılım, siyasi partilere üye olma (Castles vd., 2002) gibi durumlar göz önünde bulundurulduğunda Ahıska Türklerinin sivil topluma katılım oranlarının düşük olması politik uyum süreçlerinin gerilemesine neden olmaktadır.

Tablo 33. Katılımcıların Sağlık Hizmetlerine Erişim Durumu

Sağlık Hizmetlerine Erişim	Katılımcı Sayısı	%
Evet	69	13,8
Hayır	431	86,2
Toplam	500	100

Katılımcıların sağlık hizmetlerine erişimini gösteren tabloda sağlık hizmetlerine erişim konusunda sıkıntı yaşadıklarını söyleyenlerin oranı %13,8 (69 kişi) iken %86,2'sinin (431 kişi) sağlık hizmetlerine erişim konusunda sıkıntı yaşamadıkları görülmektedir. Ahıska Türkü göçmenler oturum iznine, çalışma iznine ve geçici kimlik kartına sahip olduklarında sağlık hizmetlerine erişim konusunda herhangi bir sorunla karşılaşmamaktadır. 3835 sayılı kanunun dışında kalan Ahıska Türkleri serbest göçmen oldukları için yabancı statüsünde değerlendirilmektedir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu gereği Türkiye'de bulunan yabancıların oturum izni, çalışma izni ve geçici kimlik kartına sahip olana kadar ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı yoktur. Yeni göç eden ve resmî işlemleri henüz tamamlanmayan Ahıska Türkleri de yabancı statüsünde değerlendirildiğinden dolayı tedavi masraflarını kendilerinin karşılanması beklenmektedir. Kanseri hastası olan ve kronik rahatsızlıkları bulunan yabancı

statüsündeki Ahıska Türkü serbest göçmenlerin tedavi masraflarının yüksek maliyetlere ulaşması sağlık hizmetlerine erişim konusunda mağduriyet yaşamalarına neden olmaktadır.

Tablo 34. Katılımcıların Ailesinde Engelli Bireye Sahip Olma Durumu

Engelli Bireyin Varlığı	Katılımcı Sayısı	%
Evde bakım	29	5,8
Kurum bakımı	5	1
Yok	466	93,2
Toplam	500	100

“Ailenizde engelli birey var mı? Varsa bakımı nasıl karşılanıyor” sorusuna katılımcılardan 29 kişi (%5,8) evde bakım cevabını verirken, 5 kişi (%1) ise kurum bakımı cevabını vermiştir. Ailesinde engelli birey olmadığını söyleyenler ise 466 kişidir (%93,2). Ailesinde engelli birey olanların evde bakımlarını kendi imkânları dahilinde gerçekleştirdikleri tahmin edilmektedir.

Tablo 35. Katılımcıların Yardım Aldığı Kurum veya Kişiler

Nereden Yardım Aldığı	Katılımcı Sayısı	%
Aile-akrabalar	310	60,4
Ahıska Türkü komşular	13	2,5
Ahıska Türkleri Dernek ve Vakıfları	12	2,3
Gürsu Halkı	4	0,8
Devlet kurumları (Muhtarlık, Belediye, Kaymakamlık vb.	92	17,9
Diğer	12	2,3
Hiçbir yerden	70	13,6
Toplam	513	100

Katılımcılara maddi manevi sıkıntı yaşadıklarında nereden yardım aldıkları sorulduğunda 310 kişi (%60,4) aile-akrabalar cevabını vermiştir. 13 kişi (%2,5) ise Ahıska Türkü olan komşularından yardım almayı tercih ettiklerini söylemiştir. Ahıska Türklerine ait dernek ve vakıflardan destek alanlar 12 kişidir (%2,3). 4 kişi

(%0,8) kişi de Gürsu halkından yardım almayı tercih ettiklerini belirmiştir. 92 kişi (%17,9) ise maddi manevi sıkıntılarının czmnde devlet kurumlarından yardım almayı tercih etmektedir. Cevap olarak ise diğer diyenlerin sayısı da 12 kişidir (%2,3). 70 kişinin (%13,6) de hiçbir yerden yardım almayı tercih etmediği görülmektedir. Toplam katılımcı sayısının örneklem hacmini (500 kişi) geçmesinin nedeni ise katılımcıların birden fazla seğeneği işaretlemesinden kaynaklanmaktadır. Aile-akraba, Ahıska Türkü komşu ve Ahıska Türkleri vakıf-derneklerin maddi manevi sıkıntı yaşandığında tercih edilmesinin sebebi Ahıska Türkleri tarafından enformel ağların yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir. Göçmenlerin doğru bilgiye ulaşması ve sorun czme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayan aile, akraba ve tanıdıkların oluşturduğu sosyal sermayeler olan enformel ağlar (Bourdieu ve Wacquant, 1992) göç sonrasında uyum sürecini de büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır. Ağaoğlu (2011)'nın İstanbul Yenibosna'da ikamet eden Ahıska Türklerinin gç şartları ve sorunlarını araştırdığı çalışmasında gç sonrasında enformel ağları kullandığını söyleyenlerin oranının %87 olması Ahıska Türkleri arasında enformel ağların önemini gösterirken bu oranın yüksek çıkması da Ahıska Türkü göçmenlerin kapalı toplum özelliklerini de öne çıkarmaktadır. Gürsu halkından yardım almayı tercih edenlerinin oranının çok az seviyede seyretmesi de enformel ağların yoğun kullanımından kaynaklanmaktadır. Enformel ağlar yoğun şekilde kullanıldığında hem politik hem de sosyokültürel uyum sürecinin yavaşlamasına neden olabilmektedir. Devlet kurumlarından yardım almayı tercih edenlerin oranının yüksek olması da Ahıska Türklerinin kaynaklara ulaşma konusunda bilgilerinin olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Tablo 36. Katılımcıların Sosyal Destek Aldığı Kurum veya Kişiler

Nereden Destek Aldığı	Katılımcı Sayısı	%
Gürsu Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	25	5,1
Gürsu Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğü	23	4,7
Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği	8	1,6
Dünya Ahıska Türkleri Birliği Gürsu Temsilciliği	8	1,6
Ahıska Türkü tanıdıklar	14	2,9
Akrabalar	45	9,2
Gürsu halkı	2	0,4
Hiçbir destek almama	365	74,5
Toplam	490	100

“Gürsu’ya göç ettiğinizde hangi kurumlardan sosyal destek aldınız?” sorusuna katılımcılardan 25 kişi (%5,1) Gürsu Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’ndan, 23 kişi (%4,7) Gürsu Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğü’nden, 8 kişi (%1,6) Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği’nden, 8 kişi (%1,6) Dünya Ahıska Türkleri Birliği Gürsu Temsilciliği’nden, 14 kişi (%2,9) Ahıska Türkü tanıdıklarından, 45 kişi (%9,2) akrabalarından, 2 kişi ise (%0,4) Gürsu halkından şeklinde cevap vermiştir. Hiçbir destek almadım diyen kişi sayısı ise 365 (%74,5) ’tir. Sosyal destek, bireylerin

karşılaştıkları sorunların çözümünde ve hayat standartlarını devam ettirebilmelerinde sosyal çevrelerinin vermiş olduğu her türlü duygusal destek, araçsal ve maddi yardımlar ile bilgi desteğini kapsamaktadır (Abay Alyüz, 2020). Gürsu'ya göç ettiklerinde Ahıska Türklerinin kapalı toplum özelliği taşımaları Gürsu'ya göç ettiklerinde akrabalarını birincil sosyal destek kaynağı olarak görmelerini sağlamaktadır. Ayrıca Ahıska Türklerinin %9,8'inin de Gürsu Kaymakamlığı SYDV ve Gürsu Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğünü tercih etmelerinin sebebi daha çok araçsal-maddi yardımlar boyutuyla sosyal destek aldıklarını göstermektedir. Bilgi desteğini ise daha çok resmî işlemlerini sürdürmek için ihtiyaç duyduklarından dolayı kendi vakıf-derneklerinin yanında akrabaları, Ahıska Türkü tanıdıkları üzerinden aldıkları görülmektedir. STK'ların, SYDV ve Sosyal İşler Müdürlüğünün duygusal destek boyutunda çalışmaları olmadığından dolayı bu eksikliği Ahıska Türklerinin daha çok akrabaları ve Ahıska Türkü tanıdıkları üzerinden giderdikleri görülmektedir. Gürsu halkından sosyal destek alma tercihinin düşük olması da Ahıska Türklerinin kapalı toplum olma özelliklerini devam ettirmektedir. Ahıska Türklerinin büyük oranda göç sonrasında hiçbir sosyal destek alamadıklarını söylemeleri Gürsu ilçesindeki sosyal destek mekanizmalarının yetersiz olduğunu göstermektedir. Kaynaklarla buluşturma, danışmanlık yapma ve bilgi verme gibi yeni göçmenler için büyük önem taşıyan sosyal hizmet faaliyetlerinin eksikliği de %74,5 gibi ciddi bir oranın ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Tablo 37. Katılımcıların Sosyal Çalışmacı ile Görüşme Durumu

Sosyal Çalışmacı ile Görüşme	Katılımcı Sayısı	%
Evet	46	9,2
Hayır	454	90,8
Toplam	500	100

Göçmen Ahıska Türklerinin sosyal çalışmacı ile görüşme durumları sorulduğunda 46 kişi (%9,2) şu ana kadar bir sosyal çalışmacı ile görüştüğünü, 454 kişi (%90,8) ise şu ana kadar hiçbir sosyal çalışmacı ile görüşmediğini belirtmiştir. Ahıska Türkü göçmenlerin neredeyse tamamına yakınının sosyal çalışmacı ile görüşmediği görülmektedir. Sosyal çalışmacı ile görüşmeme Ahıska Türkü göçmenlerin göç sonrasındaki tüm resmî süreçleri kendi imkânları ile tamamlamak zorunda

kalmalarına yol açmaktadır. Ayrıca sosyal hizmetlere ve toplumsal kaynaklara erişimin uyumu kolaylaştırdığı (Kesgin, 2022) göz önünde bulundurulduğunda Ahıska Türklerinin büyük bir çoğunluğunun sosyal çalışmacı ile görüşmemeleri uyum süreçlerini de uzatmaktadır.

Tablo 38. Katılımcıların Sosyal Hizmet Konusunda Fikir Sahibi Olma Durumu

Fikir Sahibi Olma	Katılımcı Sayısı	%
Evet	351	70,2
Hayır	149	29,8
Toplam	500	100

Katılımcılardan 351 kişi (%70,2) sosyal hizmet konusunda bir fikri olduğunu, 149 kişi de (%29,8) sosyal hizmet konusunda bir fikri olmadığını belirtmiştir. Ahıska Türkü göçmenlerin herhangi bir sosyal çalışmacı ile görüşmemesine rağmen büyük oranda bir kesimin sosyal hizmet konusunda bilgisi olduğu görülmektedir. Buna rağmen azımsanmayacak oranda kişinin de sosyal hizmet konusunda bir fikrinin olmaması Ahıska Türklerinin ekonomik, politik ve sosyo-kültürel uyum süreçlerinin olumsuz etkilenmesine sebep olabilir.

3.6.1.4. Sosyokültürel uyum süreçleri

Tablo 39. Katılımcıların Konuştuğu Diller

Göç Edilen Ülke	Katılımcı Sayısı	%
Gürcüce	21	1,7
Rusça	320	26,4
Ukraynaca	22	1,8
Özbek Türkçesi	134	11,1
Azerbaycan Türkçesi	221	18,2
Kazak Türkçesi	32	2,6
Kırgız Türkçesi	34	2,8
Türkiye Türkçesi	388	32
Diğer	39	3,2
Toplam	1211	100

“Hangi dilleri konuşabiliyorsunuz?” sorusu yöneltilen katılımcılardan 21 kişi (%1,7) Gürcüce, 320 kişi (%26,4) Rusça, 22 kişi (%1,8) Ukraynaca, 134 kişi (%11,1) Özbek Türkçesi, 221 kişi (%18,2) Azerbaycan Türkçesi, 32 kişi (%2,6) Kazak Türkçesi, 34 kişi (%2,8) Kırgız Türkçesi, 388 kişi (%32) ise Türkiye Türkçesini konuşabildiklerini belirtmiştir. 39 kişi (%3,2) de diğer cevabını vermiştir. Toplam

katılımcı sayısının örneklem hacmini (500 kişi) geçmesinin nedeni ise Ahıska Türklerinin göç ettikleri ülkelerin farklılık göstermesinden dolayı konuşabildikleri diller için birden fazla cevap vermiş olmalıdır. Rusçanın en fazla konuşulan dil olmasının en büyük nedeni ise Ahıska Türkü göçmenlerin uzun yıllar Sovyetler Birliği döneminde yaşamaları, eğitim görmeleri söylenebilir. Ayrıca Rusça, birçok Ahıska Türkü göçmen için anadil özelliği de taşımaktadır. Azerbaycan Türkçesi konuşanların oranının yüksek olması ise katılımcıların büyük kesiminin Azerbaycan'dan Türkiye'ye göç etmelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 40. Katılımcıların Türkçe 'de Hangi Temel Beceride Zorluk Yaşadığı

Zorluk Yaşanan Temel Beceri	Katılımcı Sayısı	%
Konuşma	33	6,3
Dinleme/Anlama	20	3,8
Okuma	25	4,8
Yazma	74	14,1
Hiçbir zorluk yaşamama	371	70,9
Toplam	523	100

Türkiye Türkçesi'nde Ahıska Türkü katılımcılardan 33 kişi (%6,3) konuşma, 20 kişi (%3,8) dinleme/anlama, 25 kişi (%4,8) okuma, 74 kişi (%14,1) yazma temel becerilerinde zorluk çektiğini belirtmiştir. Hiçbir zorluk yaşamadım diyen kişi sayısı ise 371 (%70,9)'dir. Bazı katılımcıların birden fazla temel beceride zorluk çektiğini belirtmesinden dolayı toplam katılımcı sayısı örneklem hacmini (500 kişi) geçmiştir. Ahıska Türkü göçmenlerin daha çok yazma becerisi konusunda sıkıntı çekmesinin temel nedeni kaynak ülkelerinde kullanılan Kiril alfabesidir. Özellikle Rusya'dan göç eden Ahıska Türklerinin Latin alfabesine alışkın olmadıklarından dolayı okuma ve yazma becerileri konusunda zorlandıkları görülmektedir. Orhan ve Coşkun (2016)'un zorunlu göç ile Ukrayna'dan göç ederek Erzincan'a yerleşen Ahıska Türkleri ile yapmış oldukları araştırmada Ahıska Türklerinin çoğunun Latin alfabesini bilmediklerini ve Kiril alfabesi kullandıkları görülmüştür. Büyük çoğunluğun zorluk çekmediğini belirtmesinde en önemli etken kullanılan ortak dilin

Türkçe olmasıdır.

Tablo 41. Katılımcıların Türkiye Türkçesini Geliştirmede Destek Alma Durumu

Nereden Destek Aldığı	Katılımcı Sayısı	%
Daha önceden göç eden Ahıska Türkü akrabalarından	56	11,0
Eğitim görülen okuldan	75	14,7
Ahıska Türkleri vakıf ve derneklerinden	7	1,4
Gürsu halkından	14	2,7
Millî Eğitim Müdürlüğü kurslarından	13	2,5
Gürsu Belediyesi kurslarından	7	1,4
Diğer	23	4,5
Herhangi bir destek almama	316	61,8
Toplam	511	100

Katılımcılara yöneltilen Türkiye Türkçesi'nin temel becerilerini geliştirme konusunda nereden destek aldıkları sorusuna 56 kişinin (%11) daha önceden göç eden Ahıska Türkü akrabalarından, 75 kişinin (%14,7) eğitim gördüğü okuldan, 7 kişinin (%1,4) Ahıska Türkleri vakıf ve derneklerinden, 14 kişinin (%2,7) Gürsu halkından, 13 kişinin (%2,5) Millî Eğitim Müdürlüğü kurslarından, 7 kişinin (%1,4) Gürsu Belediyesi kurslarından şeklinde cevap verdiği görülmektedir. 23 kişi ise (%4,5) Türkiye Türkçesini geliştirme konusunda destek alınan kurum veya kişi olarak diğer cevabını vermiştir. Katılımcılardan 316 kişi ise (%61,8) herhangi bir destek almadığını belirtmiştir. Toplam katılımcı sayısının örneklem hacmini (500 kişi) geçmesinin nedeni ise katılımcıların birden fazla kurum veya kişiden dil becerisini geliştirme konusunda destek aldığını belirtmesidir. Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğunun herhangi bir destek almadığını belirtmesi Türkçe'nin temel becerileri konusunda sıkıntı yaşamadığını göstermektedir. Ayrıca temel becerileri

geliştirme konusunda eğitim gördüğü okuldan destek aldıklarını söylemelerin nedeni de göçmen Ahıska Türklerinin birçoğunun öğrencilik dönemlerinde göç etmesinden kaynaklanmaktadır. Daha önceden göç eden Ahıska Türkü akrabalarından Türkçe'nin temel becerilerinin geliştirilmesi konusunda destek alması da Ahıska Türklerinin kapalı toplum özelliğinin bir yansımasıdır.

Tablo 42. Katılımcıların Çocuklarının Eğitim Sürecinde Yaşadığı Zorluklar

Yaşanan Zorluklar	Katılımcı Sayısı	%
Türkçeyi okuma ve yazma konusunda zorluk çekiyor	21	4,2
Eğitim sisteminin farklı olmasından dolayı zorluk çekiyor	35	7
Arkadaşlarıyla sosyal ilişki kurma konusunda zorluk çekiyor	7	1,4
Öğretmenleri ve sınıf arkadaşları tarafından ayrımcılığa maruz kalıyor	3	0,6
Diğer	39	7,8
Herhangi bir zorluk çekmiyor	325	65
Toplam	430	86

Çocuğu olan katılımcılardan “Çocuklarınızın eğitim sürecinde ne gibi zorluklarla karşılaştığını düşünüyorsunuz?” sorusuna 21 kişi (%4,2) Türkçeyi okuma ve yazma konusunda zorluk çekiyor, 35 kişi (%7) eğitim sisteminin farklı olmasından dolayı zorluk çekiyor, 7 kişi (%1,4) arkadaşlarıyla sosyal ilişki kurma konusunda zorluk çekiyor, 3 kişi (%0,6) öğretmenleri ve sınıf arkadaşları tarafından ayrımcılığa maruz kalıyor, 39 kişi ise (%7,8) diğer cevabını vermiştir. 325 kişi (%65) ise çocuklarının eğitim sürecinde herhangi bir zorluk çekmediğini belirtmiştir. Okul çağındaki çocuklarıyla göç eden Ahıska Türklerinin çocuklarının Türkiye’deki eğitim sistemine uyum sağlamakta zorluk çektikleri de verilen cevaplardan anlaşılmaktadır.

Çocuklarının daha çok eğitim sürecinde Türkiye’deki eğitim sistemin farklılığı ve dil konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Eğitim sisteminin farklı olması, yeni bir sosyal çevre ve dil bariyerleri göç sonrasında okul çağındaki çocukların eğitim hayatını etkilemektedir. Eğitimin ve dili kullanabilme becerisinin uyum sürecinde etkili olduğu (Libal ve Harding, 2011 ve Castles vd., 2002) dikkate alındığında Türkiye, göçmenlerin çocuklarının eğitime dahil olma konusuna büyük önem vermektedir.

Tablo 43. Katılımcıların Çalıştığı Yerde Yaşadığı Sorunlar

Yaşanan Sorunlar	Katılımcı Sayısı	%
İşveren ve çalışanlar tarafından ayrımcılığa maruz kalma	10	2
Kültür ve dil farklılıklarından kaynaklanan sorunlar yaşama	9	1,8
Çalışma şartlarının kötü olmasından dolayı mesleki tatminsizlik yaşama	22	4,4
Çalıştığı için karşılığı olarak aldığı maaşın hak ettiğinden daha az olduğunu düşünme	67	13,4
Herhangi bir sorun yaşamama	370	74
Toplam	478	95,6

Çalışma hayatında aktif olan Ahıska Türkü göçmenlere çalıştıkları iş yerinde hangi sorunlarla karşıladığı sorulmuştur. 10 kişi (%2) işveren ve çalışanlar tarafından ayrımcılığa maruz kalma, 9 kişi (%1,8) kültür ve dil farklılıklarından kaynaklanan sorunlar yaşama, 22 kişi (%4,4) çalışma şartlarının kötü olmasından dolayı mesleki tatminsizlik yaşama, 67 kişi (%13,4) çalıştığı için karşılığı olarak aldığı maaşın hak ettiğinden daha az olduğunu düşünme şeklinde cevap vermiştir. Çalıştığı iş yerinde herhangi bir sorun yaşamayanlar ise 370 kişidir (%74). Kötü çalışma şartları, emek sömürüsü göçmenlerin çalışma hayatında karşılaştığı en büyük sorunların başında gelmektedir (Türker ve Deniz, 2015). Ahıska Türklerinin bir kısmının da çalışma

hayatında emek sömürüsü ve kötü çalışma şartlarına maruz kaldığı görülmektedir. Eksik istihdam da uyumun başarılı bir şekilde gerçekleşmesini engellemektedir (Aycan ve Berry, 1996). Ahıska Türklerinin büyük bir kısmının da çalışma hayatında eksik istihdam edildikleri düşünülmektedir. Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğunun çalışma hayatında sorun yaşamamaları kalifiye eleman olmaları ile açıklanabilir. Ayrıca göç sonrasında Ahıska Türklerinin ekonomik bağımsızlıklarını kazanmak için çalışma motivasyonlarının yüksek olması da işyerinde sorun yaşamalarını engellemektedir. Verilen cevaplara bakıldığında Ahıska Türkü göçmenlerin büyük bir kısmının hem ekonomik hem de sosyokültürel uyum süreçleri başarılı bir şekilde gerçekleşmektedir.

Tablo 44. Katılımcıların Kaynak Ülkelerinden Göç Etme Sebebi

Göç Etme Sebebi	Katılımcı Sayısı	%
Savaş ve siyasi krizler	69	13,1
Yaşadığı ülkedeki etnik ayrımcılıklar	89	16,9
İş imkânlarının az olması	59	11,2
Gelecek kaygısı	103	19,5
Sosyal hayatın kısıtlı olması	15	2,8
Akrabaların göç etmesi	192	36,4
Toplam	527	100

Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç etme sebeplerini gösteren tabloya göre 69 kişi (%13,1) savaş ve siyasi krizlerden dolayı, 89 kişi (%16,9) yaşadığı ülkedeki etnik ayrımcılıklardan dolayı, 59 kişi (%11,2) iş imkânlarının az olmasından dolayı, 103 kişi (%19,5) gelecek kaygısından dolayı, 15 kişi de (%2,8) sosyal hayatın kısıtlı olmasından dolayı göç ettiklerini belirtmiştir. 192 kişinin (%36,4) ise akrabalarının göç etmesinden dolayı göç ettiklerini belirtmesi göçmen ilişkiler ağı(network) kuramı ile açıklanmaktadır. Göçmen ilişkiler ağı (network) kuramı, göçmenlerin daha önceden göç eden akrabalarının göç kararlarında etkili olduğunu ve bu akrabalarını takip ettiklerini ifade etmektedir. Bu kuram ayrıca Ahıska Türklerinin zincirleme göç ettiklerini göstermektedir. Zincirleme göçün yanında yaşanan politik

gelişmelerden dolayı da zorunlu göç ettikleri anlaşılmaktadır. Göç etmelerinde bir diğer önemli etken de kaynak ülkelerindeki iş imkânlarının az olması ve gelecek kaygısıdır. İş imkânlarının az olması, gelecek kaygısı gibi etkenler Ahıska Türklerinin göç etmesi için itici bir güç oluşturmuştur. Ahıska Türklerinin göç etme nedenlerinde ekonomik kaygıların da ön planda olduğu görülmektedir. Ekonomik şartlar, siyasi sorunlar ve savaş gibi etkenler göçün en önemli nedenleri arasındadır (Castels ve Miller, 2008). Ahıska Türklerinin göç ettikleri kaynak ülkelerin durumları göz önünde bulundurulduğunda savaş ve siyasi krizlerinde Ahıska Türklerinin göç etmesinde etkisi yadsınamaz. Ahıska Türklerinin kaynak ülkelerinden göç etme sebeplerinin birden fazla olmasından dolayı toplam katılımcı sayısı örneklem hacmini (500 kişi) de aşmaktadır.

Tablo 45. Katılımcıların Gürsu'ya Göç Etme Sebebi

Gürsu'ya Göç Sebebi	Katılımcı Sayısı	%
Akrabalar Gürsu'da yaşadığı için	325	62,5
Gürsu'da iş imkânları fazla olduğu için	27	5,2
Ev kiralari daha ucuz olduğu için	29	5,6
Ahıska göçmenleri olduğu için	80	15,4
Diğer	59	11,3
Toplam	520	100

Katılımcılara Gürsu'ya göç etme nedenleri sorulduğunda 325 kişi (%62,5) akrabaları Gürsu'da yaşadığı için, 27 kişi (%5,2) Gürsu'da iş imkânları fazla olduğu için, 29 kişi (%5,6) ev kiralalarının daha ucuz olmasından dolayı, 80 kişi ise (%15,4) Ahıska göçmenleri olduğu için göç ettiğini söylemiştir. 59 kişide (%11,3) göç etme nedenini diğer olarak cevaplamıştır. Demirtaş (2019)'ın da Antalya'da ikamet eden Ahıska Türkleri ile yapmış olduğu alan araştırması da Ahıska Türklerinin %72'sinin Antalya'ya göç sebeplerinin akrabalarının ve Ahıska Türkü göçmenlerin sayısının fazla olmasından kaynaklandığı göstermektedir. Ahıska Türkü göçmenlerin Gürsu'ya göç etme sebeplerine bakıldığında akraba ve Ahıska Türkü göçmenlerin çoğunluğu

oluşturması zincirleme göç tercihlerini göstermektedir. Zincirleme göçün yanında akrabalarının ve Ahıska Türkü göçmenlerinin Gürsu’da sayıca fazla olması kendileri için de bir güvence oluşturmaktadır. Gürsu’ya göç etme sebepleri arasında ev kiralarının diğer bölgelere göre daha uygun olması ve Gürsu’nun sanayi bölgelerine yakın olması da Stouffer (1940)’in Kesişen Fırsatlar Kuramının işlerliğini göstermektedir. Ahıska Türkü göçmen katılımcıların Gürsu’ya göç etme sebeplerinde birden fazla etken olduğundan dolayı katılımcı sayısı örneklem hacmini (500 kişi) aşmaktadır.

Tablo 46. Katılımcıların Gürsu’ya Göç Ettiklerinde Yaşadıkları Sorunlar

Yaşanan Sorunlar	Katılımcı Sayısı	%
Oturacak ev bulamama	44	8,6
İş bulamama	56	10,9
Dil sorunu yaşama	15	2,9
Ayrımcılık sorunu yaşama	10	2
Diğer	31	6,1
Hiçbir sorun yaşamama	356	69,5
Toplam	512	100

Gürsu’ya göç ettiklerinde hangi sorunlarla karşılaştıkları sorulan Ahıska Türkü göçmenlerden 44 kişi (%8,6) oturacak ev bulamadığını, 56 kişi (%10,9) iş bulamadığını, 15 kişi (%2,9) dil sorunu yaşadığını, 10 kişi (%2) ayrımcılık sorunu yaşadığını ifade etmiştir. 31 kişi ise (%6,1) karşılaşılan sorunlara diğer şekilde cevap vermiştir. 356 kişi (%69,5) hiçbir sorun yaşamadığını belirtmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun Gürsu’ya göç ettikten sonra sorun yaşamamalarında Ahıska Türkü göçmen nüfusun Gürsu’da yoğun olarak ikamet etmesi gösterilebilir. Ahıska Türklerinin zincirleme göç hareketi göstermeleri kapalı toplum olmalarını sağlayarak büyük çoğunluğun Gürsu’ya göç sonrasında büyük sorunlarla karşılaşmalarını engelleyerek uyum süreçlerinde kolaylaştırıcılık sağlamıştır. Gürsu’ya yönelik gerek şehir içi gerekse de şehir dışı göçlerin artmasından dolayı ilçedeki konut stokunda azalma olmuştur. Özellikle Ahıska

Türklerinin de Gürsu'ya olan yoğun göçleri konut sorununa neden olmuştur. Konut stokundaki azalmalar göç sonrasında Ahıska Türklerinin karşılaştığı en önemli sorunlardan biridir. Ahıska Türklerinin göç sonrasında iş bulma sıkıntısı yaşama oranlarının da yüksek seyretmesinde çalışma izni prosedürlerinin de etkili olduğu düşünülmektedir. Katılımcılar birden fazla sorunla karşılaştığını belirttiğinden dolayı katılımcı sayısı örneklem hacmini (500 kişi) geçmiştir.

Tablo 47. Katılımcıların Kaynak Ülkelerinde Yaşadıkları Yerleşim Yeri

Yerleşim Yeri	Katılımcı Sayısı	%
Köy	194	38,8
Kasaba	102	20,4
İlçe merkezi	99	19,8
İl Merkezi	103	20,6
Toplam	498	99,6

Göçmen Ahıska Türklerinin kaynak ülkelerinde yaşadıkları yerleşimlerini gösteren tabloda 194 kişinin (%38,8) köyde, 102 kişinin (%20,4) kasabada, 99 kişinin (%19,8) ilçe merkezinde, 103 kişinin de (%20,6) il merkezinde yaşadığı görülmektedir. Ravenstein (1885)'e göre kırsal alanlarda yaşayanlar şehirlerde yaşayanlara göre göç etmeye daha çok meyillidir. Ahıska Türkü göçmenlerin de kaynak ülkelerinde yaşadıkları yerin köy ve kasabalar olması göç motivasyonlarını arttırmaktadır. Ayrıca Ahıska Türklerinin köy ve kasaba gibi kırsal bölgelerden gelmeleri de kırsalın itici gücü ve göçün ekonomik temelli de olduğunu göstermektedir. Gürsu'ya göç eden Ahıska Türklerinin büyük bölümünün kırsal bölgelerde yaşamış olmalarının da şehir hayatına yönelik ekonomik ve sosyokültürel alanda uyumlarını zorlaştırdığı düşünülmektedir.

Tablo 48. Katılımcıların Kaynak Ülkelerinde Akrabalarının Olma Durumu

Akrabaların Varlığı	Katılımcı Sayısı	%
Evet	398	79,6
Hayır	99	19,8
Toplam	497	99,4

Kaynak ülkelerinde akrabalarının olup olmadığı sorulduğunda katılımcıların %79,6'sı (398 kişi) evet cevabını verirken, %19,8'i de (99 kişi) hayır cevabını vermiştir. Ahıska Türklerinin tamamına yakınının kaynak ülkelerinde akrabalarının olması kaynak ülkeleri ile bağlarını sürdürdüklerini göstermektedir.

Tablo 49. Katılımcıların Kaynak Ülkedeki Akrabaları

Hangi Akrabaların Olduğu	Katılımcı Sayısı	%
Anne-Baba	51	9,5
Çocuklar	9	1,7
Hala-Dayı-Amca-Yenge	292	54,5
Kuzen	72	13,4
Büyükbaba-Büyükanne	17	3,2
Kimsesi yok	95	17,7
Toplam	536	100

“Kaynak ülkenizde hangi akrabalarınız var?” sorusuna Ahıska Türkü göçmenlerden 51 kişi (%9,5) anne-baba, 9 kişi (%1,7) çocuklar, 292 kişi (%54,5) hala-dayı-amca-yenge, 72 kişi (%13,4) kuzen, 17 kişi (%3,2) büyükbaba-büyükanne, 95 kişi ise (%17,7) kimsesi yok cevabını vermiştir. Katılımcılar kaynak ülkelerinde hangi akrabalarının olduğuna birden fazla cevap verdiği için dolaylı katılım sayısı örneklem hacmini (500 kişi) geçmiştir. Kaynak ülkede birinci dereceden akrabaların varlığı Ahıska Türkü göçmenlerin sosyokültürel uyum süreçlerinin uzamasına yol açabilir. Kaynak ülkede birinci dereceden akrabaların olması Ahıska Türklerinin göç hareketlerinin münferiden gerçekleştiğinin de bir göstergesidir.

Tablo 50. Katılımcıların Akrabalarıyla Görüşme Sıklığı

Görüşme Sıklığı	Katılımcı Sayısı	%
Her gün	52	10,4
Haftada bir	103	20,6
Ayda bir	73	14,6
Yılda bir	129	25,8
Hiç görüşmeme	137	27,4
Toplam	494	98,8

Katılımcılardan kaynak ülkelerindeki akrabalarıyla görüşme sıklığı sorusuna 52 kişi (%10,4) her gün, 103 kişi (%20,6) haftada bir, 73 kişi (%14,6) ayda bir, 129 kişi (%25,8) yılda bir, 137 kişi ise (%27,4) hiç görüşmüyorum cevabını vermiştir. İletişim teknolojilerinin imkânları sayesinde katılımcıların kaynak ülkelerindeki akrabaları ile yüz yüze iletişim yerine sanal olarak daha sık görüştükleri de tahmin edilmektedir. Ahıska Türkü göçmenlerin büyük çoğunluğunun akrabaları ile iletişimlerini devam ettirmesi de aile bağlarının güçlü olduğunu göstermektedir.

Tablo 51. Katılımcıların Kaynak Ülkelerine Dönme İsteği

Kaynak Ülkeye Dönme	Katılımcı Sayısı	%
Evet	34	6,8
Hayır	466	93,2
Toplam	500	100

Ahıska Türklerinin kaynak ülkelerine dönme isteklerine bakıldığında 34 kişi (%6,8) dönmek istediğini, 466 kişi ise (%93,2) dönmek istemediğini belirtmektedir. Demirtaş (2019)'ın yapmış olduğu çalışmada da Antalya'da yaşayan Ahıska Türklerinin %66'sının kaynak ülkelerine dönmek istemediği görülmüştür. Ahıska Türkü göçmenlerin neredeyse tamamına yakınının kaynak ülkesine dönmek istememesi Türkiye'yi vatan olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. Yüksek oranda kaynak ülkeye dönme isteğinin olmaması Ahıska Türklerinin sosyokültürel uyum süreçlerini de hızlandırmaktadır.

Tablo 52. Katılımcıların Gürsu'da Oturduğu Mahalle

Hangi Mahallede Oturduğu	Katılımcı Sayısı	%
Sadece akrabaların yoğun yaşadığı bir mahallede	64	12,8
Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede	100	20
Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede	64	12,8
Hem Ahıska Türkleri hem de yerli halkın yoğun yaşadığı bir mahallede	272	54,4
Toplam	500	100

“Gürsu’da hangi mahallede oturuyorsunuz?” sorusuna Ahıska Türkü göçmenlerden 64 kişi (%12,8) sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, 100 kişi (%20) Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, 64 kişi (%12,8) Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, 272 kişi de (%54,4) hem Ahıska Türkleri hem de yerli halkın yoğun yaşadığı bir mahallede cevabını vermiştir. Verilen cevaplara bakıldığında Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğunun akrabalarının ve Ahıska

Türklerinin yoğun olarak bulunduğu mahallelerde yaşamayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Gürsu'da Ahıska Türklerinin belirli mahalle ve sokaklarda kümeleştiği görülmektedir. Bu kümeleşmenin nedeni ise zincirleme göç ile birlikte kendilerine ait mahalleler oluşturmalarıdır. Belirli bölgelerde yoğunlaşmaları kapalı toplum özelliklerini devam ettirmelerini sağlamaktadır. Sosyokültürel uyum sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi de ev sahibi toplum ile göçmenlerin mekânsal farklılaşmaların ve her iki toplum arasındaki sosyal iletişimin oranına bağlıdır (Castles vd., 2002). Ahıska Türklerinin oturdukları mahallere bakıldığında %22,8'lik kesimin mekânsal olarak farklılaştığı ve yerel halk ile sosyal iletişimlerinin daha az olduğu görülmektedir. Kapalı toplum olmalarından dolayı bu kesimin meydana getirdikleri alt kültürleri de sosyokültürel uyumlarını geciktirmektedir. Hem Ahıska Türklerinin hem de yerli halkın yoğun yaşadığı bir mahallede yaşayan %54,4'lük büyük bir kesimin olması da sosyokültürel uyum süreçleri açısından umut vericidir.

Tablo 53. Katılımcıların Gürsu'da İrtibatta Olduğu Kişiler

İrtibat Kurulan Kişiler	Katılımcı Sayısı	%
Komşular	349	48,7
İş Arkadaşları	131	18,3
Okul arkadaşları	53	7,4
Esnaf	113	15,8
Cami cemaati	48	6,7
Hiç kimse	23	3,2
Toplam	717	100

Ahıska Türkü göçmenlere yöneltilen Gürsu halkından kimlerle irtibatta olduğu sorusuna 349 kişi (%48,7) komşularla, 131 kişi (%18,3) iş arkadaşlarıyla, 53 kişi (%7,4) okul arkadaşlarıyla, 113 kişi (%15,8) esnaf, 48 kişi (%6,7) cami cemaatiyle şeklinde cevap vermiştir. 23 kişi ise (%3,2) hiç kimse ile irtibatta olmadığını belirtmiştir. Göçmenler ve yerel halk arasındaki arkadaşlık ilişkileri özellikle göçmenlere yönelik olumsuz algıların ve önyargıların kırılmasında etkin rol oynamaktadır (Chen ve Graham, 2015). Ahıska Türklerinin kapalı toplum özelliği taşımalarına rağmen Gürsu halkı ile büyük oranda irtibat kurmaları göç sonrası sosyokültürel uyum süreçlerini hızlandırırken yerel halk tarafından kendilerine karşı

olan önyargıların da azalmasına yardımcı olmaktadır. Özellikle komşular, iş arkadaşları ve okul arkadaşları ile irtibatın yoğun olması Ahıska Türklerinin yavaş yavaş kendi toplumlarının dışına da çıkmaya başladıklarını göstermektedir. Göçmen Ahıska Türklerinin Gürsu halkından birçok kişi ile irtibat kurduklarını söylemelerinden dolayı örneklem hacmi (500 kişi) aşılmıştır.

Tablo 54. Katılımcıların Gürsu Halkı ile İlişki Sıklığı

İlişki Sıklığı	Katılımcı Sayısı	%
Günde birden fazla	131	26,2
Günde bir	129	25,8
Birkaç günde bir	98	19,6
Haftada bir	61	12,2
Birkaç haftada bir	49	9,8
Hiçbir zaman	32	6,4
Toplam	500	100

Gürsu halkı ile ilişki sıklığı incelendiğinde katılımcı Ahıska Türklerinden 131 kişinin (%26,2) günde birden fazla, 129 kişinin (%25,8) günde bir, 98 kişinin (%19,6) birkaç günde bir, 61 kişinin (%12,2) haftada bir, 49 kişinin (%9,8) birkaç haftada bir, 32 kişinin (%6,4) hiçbir zaman şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Alışveriş yapma, işe veya okula gidip gelme, camiye gitme gibi günlük rutinler göz önüne alındığında Ahıska Türklerinin Gürsu halkı ile günde en az bir kez de olsa irtibatta olduğu anlaşılmaktadır. Ne kadar kapalı toplum olarak yaşadıkları düşünülse de Ahıska Türklerinin Gürsu halkı ile irtibatta olma sıklığı yüksektir. Toplumlar dinamik bir yapıya sahip olduklarından dolayı uzun süre kapalı toplum özelliği taşıyamazlar. Zaman içinde Gürsu halkı ile olan irtibatları arttıkça Ahıska Türkleri de daha dışa dönük olacaklardır. Gürsu halkı ile ilişki sıklığı oranları Ahıska Türklerinin sosyokültürel uyum süreçlerini hızlandırmaktadır.

Tablo 55. Katılımcıların Gürsu Halkının Ahıska Türklerine Karşı Tutumuna Yönelik Düşüncesi

Gürsu Halkının Tutumu	Katılımcı Sayısı	%
Olumlu	362	72,4
Olumsuz	26	5,2
Fikrim yok	112	22,4
Toplam	500	100

Gürsu halkının Ahıska Türklerine karşı tutumuna katılımcıların 362'si (%72,4) olumlu, 26'sı (%5,2) olumsuz, 112'si (%22,4) fikrim yok olarak cevap vermiştir. Sürmeli (2010)'nin Iğdır'a iskân edilen Ahıska Türkleri ile yapmış olduğu çalışmada da yerli halkın ve yerel yöneticilerin Ahıska Türklerine karşı %50'nin üzerinde olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Gürsu halkının da olumlu tutum sergilemesinin oranının yüksek olması Gürsu halkının Ahıska Türklerini benimsediklerini göstermektedir. Gürsu halkının olumlu tutumu sosyokültürel uyum sürecinin de iki taraflı olarak başarılı bir şekilde devam ettiğini göstermektedir.

Tablo 56. Katılımcıların Gürsu Halkı ile Problem Yaşama Durumu

Problem Yaşanma Durumu	Katılımcı Sayısı	%
Evet	36	7,2
Hayır	464	92,8
Toplam	500	100

“Gürsu halkı ile herhangi bir problem yaşadınız mı?” sorusuna katılımcılardan 36 kişi (%7,2) evet cevabını verirken, 464 kişi ise (%92,8) hayır cevabını vermiştir. Ahıska Türklerinin Gürsu halkı ile problem yaşamamasının nedeni olarak aynı dil, din ve etnik kökene sahip olmaları gösterilebilir. Ahıska Türklerinin daha çok kendi topluluklarıyla irtibatta olması Gürsu halkı ile problem yaşamalarını da engellemektedir. Ayrıca Ahıska Türklerinin kalifiye olması, çalışma azimleri ve ekonomik durumlarının nispeten iyi olması da problem yaşanmamasında önemli bir etkidir.

Tablo 57. Katılımcıların Gürsu Halkının Hayat Tarzına Yönelik Tutumu

Hayat Tarzı Tutumu	Katılımcı Sayısı	%
Evet	102	20,4
Hayır	398	79,6
Toplam	500	100

Ahıska Türklerinin 102'si (%20,4) Gürsu halkının hayat tarzının kendilerine yabancı geldiğini ifade etmiştir. 398'i (%79,6) ise Gürsu halkının hayat tarzının kendilerine yabancı gelmediğini belirtmiştir. Büyük çoğunluğun Gürsu halkının hayat tarzını kendilerine yabancı bulmamasında ortak dil, din, kültür ve etnik kökenin etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca Gürsu halkının büyük çoğunluğunun Artvin ve Erzurum bölgesinden göç edenlerden oluşmasından dolayı Ahıska bölgesi ile kültürel benzerlik gösterdiği söylenebilir. Ahıska Türklerinin Gürsu halkının hayat tarzını yabancı görmemesinde bu kültürel benzerliğin de etkisi büyüktür.

Tablo 58. Katılımcıların Gürsu Halkı ile Evlenmeye Yönelik Tutumu

Gürsu Halkı ile Evlenme Tutumu	Katılımcı Sayısı	%
Evet	338	67,6
Hayır	162	32,4
Toplam	500	100

Ahıska Türklerinin ailesinden birinin Gürsu halkı ile evlenmesine yönelik tutumunun sorulduğu soruya 338 kişi (%67,6) Gürsu halkı ile evlenmeye olumlu baktığını, 162 kişi ise (%32,4) Gürsu halkı ile evlenmeye olumlu bakmadığını belirtmiştir. Ağaoğlu (2011)'nin çalışmasında da Ahıska Türklerinin %54,9'unun yerli halk ile evliliğe olumlu baktıkları görülmüştür. Ahıska Türklerinin büyük kısmının ailesinden birinin Gürsu halkı ile evlenmesine olumlu bakması sosyokültürel uyuma açık olduklarını göstermektedir.

Tablo 59. Katılımcıların Ailesinde Gürsu Halkı ile Evlenme Durumu

Evlenme Durumu	Katılımcı Sayısı	%
Evet	146	29,2
Hayır	354	70,8
Toplam	500	100

“Ailenizden Gürsu halkı ile evlenen var mı?” sorusuna 146 kişi (%29,2) evet cevabını verirken 354 kişi (%70,8) kişi ise hayır cevabını vermiştir. Ahıska Türklerinin Gürsu halkı ile evlenme oranının düşük olması kapalı toplum özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Ahıska Türklerinin evlilik pratiklerine verdikleri cevaplar, büyük çoğunluğun kendi topluluklarının dışından biriyle evlenmeye kapalı olduklarını kanıtlamaktadır. Dış evliliklere kapalı olmalarının nedenleri arasında sürgün ve göç dönemlerinde yaşanan olumsuzluklardan dolayı bir arada yaşaması isteği olduğu da söylenebilir. Pratikte dış evlilik yapmamalarına rağmen Ahıska Türklerinin yıllar içerisinde ekonomik, politik ve sosyokültürel olarak uyumlarının artması ile Gürsu halkı ile olan evlenme oranları da artış gösterecektir. Başarılı bir sosyokültürel uyum süreci yerel halk ile göçmenler arasındaki evlilik oranlarının artışı ile ilişkilidir (Schnell vd., 2015).

Tablo 60. Katılımcıların Kültür, Örf ve Adetlerini Yaşama Durumu

Kültürü Devam Ettirebilme	Katılımcı Sayısı	%
Evet	457	91,4
Hayır	43	8,6
Toplam	500	100

Ahıska Türklerinin Gürsu’da kültür, örf ve adetlerini devam ettirebilme durumlarına bakıldığında 457 kişi (%91,4) kültür, örf ve adetlerini devam ettirebildiğini, 43 kişi ise (%8,6) kültür, örf ve adetlerini devam ettiremediğini belirtmiştir. Ahıska Türklerinin kültür, örf ve adetlerini devam ettirebilmesinin en büyük nedeni kapalı toplum olarak yaşamalarıdır. Ayrıca Gürsu ilçesi, Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgesinden göç edenlerinin sayısının fazla olmasından dolayı homojen bir nüfus dağılımına sahip olmadığı için Ahıska Türklerinin de kültür, örf ve adetlerini yaşamalarına engel olacak bir durum söz konusu değildir.

Tablo 61. Katılımcıların Dinî Konularda Destek Alma Durumu

Nereden Destek Aldığı	Katılımcı Sayısı	%
Hayır	293	55,5
Aile ve akrabalar	94	17,8
İmam	29	5,5
Müftülük	5	0,9
Gürsu halkı	5	0,9
Dinî kaynaklar	91	17,2
Diğer	11	2,1
Toplam	528	100

Ahıska Türkü katılımcılara dinî bilgiler konusunda eksik olup olmadıkları eksiklikleri varsa dinî konularda nereden destek aldıkları sorulmuştur. 293 kişi (%55,5) dinî bilgilerde eksiğinin olmadığını, 94 kişi (%17,8) aile ve akrabalarından, 29 kişi (%5,5) imamdan, 5 kişi (%0,9) müftülükten, 5 kişi (%0,9) Gürsu halkından, 91 kişi (%17,2) dinî kaynaklardan destek aldığını belirtmiştir. 11 kişi ise (%2,1) diğer cevabını vermiştir. Mursül (2018)'in çalışmasında da Ahıska Türklerinin %75'inin dinî kurumlardan destek almadığı görülmüştür. Dinî bilgiler konusunda eksiği olan katılımcıların büyük bir kısmının aile ve akrabalarından destek alması yine kapalı toplum olma özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Özellikle dinî bilgiler konusunda resmî kurumlara talepte bulunamamaları Ahıska Türkü göçmenlerin doğru bilgi kaynaklarına erişim konusunda desteklenmediğini de göstermektedir. İmamlardan destek alınması ise daha çok yüzeysel hizmetlerle sınırlı kalmaktadır. Türki Cumhuriyetlerinden göç edenlerin dinî bilgiler konusunda eksiklik yaşamadığı görülürken özellikle Rusya ve Ukrayna gibi Hristiyanlığın yoğun yaşandığı ülkelerden göç edenlerin dinî bilgiler konusunda daha zayıf oldukları da görülmektedir.

3.6.1.5. Ülkede kalış süresinin uyum düzeyine etkisi

Bu başlık altında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ülkede kalış süresinin uyum düzeyine etkisine ilişkin hipotezler incelenmiştir. Belirlenen hipotezler kapsamında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ülkede kalış süresi göç ettikleri yıllar üzerinden değerlendirilmiştir. Bağımsız değişken olarak göç edilen yıllar belirlenmiştir. Bağımlı değişkenler ise Ahıska Türkü serbest göçmenlerin vatandaşlık statüsü, yasal hakları bilme, kaynak ülkeye dönme isteği, oturulan mahalle, Gürsu halkının hayat tarzının yabancı gelme durumu, Gürsu halkından biriyle aile fertlerinin evlenmesine yönelik tutum, Gürsu halkından biriyle evlenme durumu, sağlık hizmetlerine erişim durumları şeklindedir.

Tablo 62. Göç Edilen Yıl ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki

Göç Edilen Yıl	Sahip Olunan Vatandaşlık	Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı			Toplam
		Çifte Vatandaşlık	Geldiği Ülke Vatandaşlığı		
1992-1999	Katılımcı Sayısı	65	112	1	178
	%	27,7	47,3	3,6	35,6
2000-2007	Katılımcı Sayısı	57	61	4	122
	%	24,3	25,7	14,3	24,4
2008-2015	Katılımcı Sayısı	70	47	3	120
	%	29,8	19,8	10,7	24
2016 ve sonrası	Katılımcı Sayısı	43	17	20	80
	%	18,3	7,2	71,4	16
Toplam	Katılımcı Sayısı	235	237	28	500
	%	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 6 serbestlik derecesine göre $X^2 = 95,76$ ve $P = ,000$

Katılımcıların göç ettikleri yıllara göre sahip oldukları vatandaşlık dağılımını gösteren tabloda 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %27,7'si, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %24,3'ü, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %29,8'i, 2016 ve sonrasında göç edenlerin %18,3'ünün çifte vatandaşlığa sahip

olduğu görülmektedir. Göç edilen yıllara göre Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanlar %47,3 ile 1992-1999 yılları arasında, %25,7 ile 2000-2007 yılları arasında, %19,8 ile 2008-2015 yılları arasında, %7,2 ile 2016 yılı ve sonraki yıllarda göç edenlerdir. Geldiği ülke vatandaşlığına sahip olanlar ise %3,6 ile 1992-1999 yılları arasında, %14,3 ile 2000-2007 yılları arasında, %10,7 ile 2008-2015 yılları arasında, %71,4 ile 2016 yılı ve sonraki yıllarda göç edenlerdir. 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma oranı diğer yıllarda göç edenlere göre daha yüksektir. Ayrıca 2016 yılı ve sonraki yıllarda göç edenlerin en yüksek oranda geldikleri ülke vatandaşlığına sahip olduklarının görülmesinin yanında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olma oranları ise en düşük seviyede seyretmektedir. Ahıska Türklerinin yıllara göre vatandaşlığa sahip olma durumu ile Türkiye’de kalma süresi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Özçetin (2013)’in Bursa ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler üzerine yapmış olduğu yüksek lisans tezinde de öğrencilerin kaldığı süre uzadıkça Türkiye’deki ekonomik, politik ve sosyokültürel yapıya uyum sağladıkları görülmüştür. Ahıska Türklerinin de Türkiye’de kalma süreleri arttıkça T.C. vatandaşlığına geçme oranının artması da politik uyum süreçlerini büyük ölçüde tamamladıklarını göstermektedir. Bir ülkenin vatandaşlığına sahip olunduğunda o ülkenin vatandaşları ile aynı haklara sahip olmak uyumun gerçekleşmesi açısından önem arz etmektedir. Yakın tarihte göç eden Ahıska Türklerinin ise vatandaşlık işlemlerinin devam ettiği görülmekte olup politik uyum süreçleri de sürmektedir.

Tablo 63. Göç Edilen Yıl ile Sağlık Hizmetlerine Erişim Sorunu Arasındaki İlişki

Göç Edilen Yıl		Sağlık Hizmetlerine Erişim Sorunu		
		Evet	Hayır	Toplam
1992-1999	Katılımcı Sayısı	16	162	178
	%	23,2	37,6	35,6
2000-2007	Katılımcı Sayısı	14	108	122
	%	20,3	25,1	24,4

Tablo 63. (Devam) Göç Edilen Yıl ile Sağlık Hizmetlerine Erişim Sorunu Arasındaki İlişki

2008-2015	Katılımcı Sayısı	16	104	120
	%	23,2	24,1	24
2016 ve sonrası	Katılımcı Sayısı	23	57	80
	%	33,3	13,2	16
Toplam	Katılımcı Sayısı	69	431	500
	%	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 3 serbestlik derecesine göre $X^2=19,07$ ve $P = ,000$

Katılımcıların göç ettikleri yıllara göre sağlık hizmetlerine erişim dağılımını gösteren tabloda sağlık hizmetlerine erişim konusunda sıkıntı yaşayanların %23,2'sinin 1992-1999 yılları arasında, %20,3'ünün 2000-2007 yılları arasında, %23,2'sinin 2008-2015 yılları arasında, %33,3'ünün de 2016 ve sonrasında göç ettikleri görülmektedir. Sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntı yaşamayanlar ise %37,6 ile 1992-1999 yılları arasında, %25,1 ile 2000-2007 yılları arasında, %24,1 ile 2008-2015 yılları arasında, %13,2 ile 2016 ve sonrası yıllarda göç edenlerden oluşmaktadır. 2016 ve sonrası yıllarda göç edenlerin sağlık hizmetlerine erişim konusunda diğer yıllarda göç edenlere göre daha fazla sorun yaşadıklarını belirtmesinin sebebi olarak ise oturma izni ve geçici kimlik kartı gibi resmî işlemlerde gerekli olan belgelere sahip olmamaları düşünülebilir. Oturma iznine veya vatandaşlığa sahip olmadıkları için bu kesimin ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanamamaları da sağlık hizmetlerine erişim sorunu yaşamalarında en büyük etkidir. Göç edilen yıl ile sağlık hizmetlerine erişim durumu arasında anlamlı bir ilişki olup Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ülkede kalış süreleri arttıkça sağlık hizmetlerine erişimlerinin de kolaylaştığı görülmektedir. Buz (2002)'un Ankara, Konya, Karaman, Isparta ve Burdur illerinde yaşayan ve üçüncü ülkeye gönderilmeyi bekleyen 506 sığınmacı ile yapmış olduğu yüksek lisans tezinde ülkede kalış süresi arttıkça sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişim konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Bu çalışmanın aksine Ahıska Türklerinin sığınmacı olmadığı ve Türkiye'de kalıcı oldukları göz önünde bulundurulduğunda ülkede kalış süresinin artması Ahıska Türkleri üzerinde pozitif

bir etki yapmaktadır. Ayrıca vatandaşlık alan Ahıska Türklerinin uyum sağladıkları düşünülürse sağlık hizmetlerine erişim konusunda büyük problemler yaşamadıkları tahmin edilmektedir.

Tablo 64. Göç Edilen Yıl ile Yasal Hakları Bilme Arasındaki İlişki

Göç Edilen Yıl		Yasal Hakları Bilme		
		Evet	Hayır	Toplam
1992-1999	Katılımcı Sayısı	135	43	178
	%	37	31,9	35,6
2000-2007	Katılımcı Sayısı	93	29	122
	%	25,5	21,5	24,4
2008-2015	Katılımcı Sayısı	94	26	120
	%	25,8	19,3	24
2016 ve sonrası	Katılımcı Sayısı	43	37	80
	%	11,8	27,4	16
Toplam	Katılımcı Sayısı	365	135	500
	%	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 3 serbestlik derecesine göre $X^2 = 18,14$ ve $P = ,000$

Katılımcıların göç ettikleri yıllara göre yasal haklarını bilme durumları incelendiğinde 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %37'si, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %25,5'i, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %25,8'i, 2016 ve sonrasında göç edenlerin %11,8'i yasal haklarını bildiklerini belirtmiştir. Yasal haklarını bilmediklerini söyleyenlerin oranı ise 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %31,9'u, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %21,5'i, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %19,3'ü, 2016 ve sonrasında göç edenlerin %27,4'ü şeklindedir. Ülkede kalış süresi arttıkça yasal hakları bilme durumu da artmaktadır. Ülkede kalış süresi ile yasal hakları bilme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu da görülmektedir. 2016 ve sonrasında göç edenlerin resmî süreçlerinin ve uyum süreçlerinin devam etmesinden dolayı yasal haklarını bilme konusunda zamana ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. 1992 ve sonraki yıllarda göç edenlerin vatandaşlık işlemlerinin tamamlanmış olduğu göz önüne alınırsa bu gruptaki

Ahıska Türklerinin her Türk vatandaşı gibi sahip olduğu yasal haklarını bildiği gözlemlenmiştir.

Tablo 65. Göç Edilen Yıl ile Kaynak Ülkeye Dönme İsteği Arasındaki İlişki

Göç Edilen Yıl		Kaynak Ülkeye Dönme İsteği		
		Evet	Hayır	Toplam
1992-1999	Katılımcı Sayısı	3	175	178
	%	8,8	37,6	35,6
2000-2007	Katılımcı Sayısı	8	114	122
	%	23,5	24,5	24,4
2008-2015	Katılımcı Sayısı	12	108	120
	%	35,3	23,2	24
2016 ve sonrası	Katılımcı Sayısı	11	69	80
	%	32,4	14,8	16
Toplam	Katılımcı Sayısı	34	466	500
	%	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 3 serbestlik derecesine göre $X^2 = 15,39$ ve $P = ,002$

Katılımcıların göç ettikleri yıllara göre kaynak ülkelerine dönme isteği durumlarına bakıldığında 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %8,8'i, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %23,5'i, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %35,3'ü, 2016 ve sonrasında göç edenlerin %32,4'ü kaynak ülkelerine dönmek istediklerini belirtmiştir. Kaynak ülkelerine dönmek istemediklerini söyleyenler ise 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %37,6'sı, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %24,5'i, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %23,2'si, 2016 ve sonrasında göç edenlerin %14,8'idir. Göç edilen yıl ile kaynak ülkeye dönme isteği arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ülkede geçirilen yıl sayısı arttıkça kaynak ülkeye dönme isteği azalmaktadır. Erdoğan (2019) 'ın 26 ilde yaşayan Suriyeli sığınmacılar ile yaptığı alan araştırmasında Türkiye'de yaşama süresi arttıkça sığınmacıların %56,1'inin Suriye'ye geri dönmeyi planladıkları görülmüştür. Göçmenlerin hedef ülkede geçirdikleri zaman arttıkça hayat şartları da hedef ülkeye göre uyum sağlamaktadır. Yeni bir düzen kuran ve bu düzene uyum

sağlayan göçmenlerin kaynak ülkelerine göç etme motivasyonu da her geçen gün azalmaktadır. Ahıska Türklerinin de göç şartları ve kaynak ülkelerindeki durumları göz önüne alındığında Türkiye’de yaşadıkları yıl sayısının artması uyumlarını kolaylaştırmaktadır.

Tablo 66. Göç Edilen Yıl ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Göç Edilen Yıl		Oturulan Mahalle		Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede	Ahıska Türkleri ve Gürsu halkın yoğun yaşadığı bir mahallede	Toplam
		Sadece akrabaların yoğun yaşadığı bir mahallede	Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede			
1992-1999	Katılımcı Sayısı	25	25	16	112	178
	%	39,1	25	25	41,2	35,6
2000-2007	Katılımcı Sayısı	15	21	24	62	122
	%	23,4	21	37,5	22,8	24,4
2008-2015	Katılımcı Sayısı	18	33	14	55	120
	%	28,1	33	21,9	20,2	24
2016 ve sonrası	Katılımcı Sayısı	6	21	10	43	80
	%	9,4	21	15,6	15,8	16
Toplam	Katılımcı Sayısı	64	100	64	272	500
	%	100	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 9 serbestlik derecesine göre $X^2 = 21,95$ ve $P = ,009$

Katılımcıların göç ettikleri yıllara göre oturdukları mahallelerin dağılımı incelendiğinde sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %39,1’i 1992-1999 yılları arasında, %23,4’ü 2000-2007 yılları arasında, %28,1’i 2008-2015 yılları arasında, %9,4’ü 2016 ve sonrasında göç edenlerdir. Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar ise 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %25’inden, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %21’inden, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %33’ünden, 2016 ve sonrasında göç edenlerin %21’den oluşmaktadır. Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar ise 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %25’i, 2000-2007 yılları

arasında göç edenlerin %37,5'i, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %21,9'u, 2016 ve sonrasında göç edenlerin de %15,6 şeklindedir. Hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun olduğu karışık bir mahallede yaşayanların %41,2'si 1992-1999 yılları arasında, %22,8'i 2000-2007 yılları arasında, %20,2'si 2008-2015 yılları arasında, %15,8'i de 2016 ve sonrasında göç edenlerden oluşmaktadır. Ahıska Türkü göçmenlerin büyük çoğunluğu göç edilen yılları değişkenlik göstermesine rağmen hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı mahallelerde oturduklarını ifade etmiştir. Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturduğunu söyleyen Ahıska Türkü göçmenlerin sayısı görece daha azdır. Göç edilen yıl ile oturulan mahalle arasında anlamlı bir ilişki olmasına rağmen ülkede kalış süresinin uzun olması veya kısa olmasının oturulan mahalle üzerinde büyük bir etkisi yoktur. Ahıska Türkü göçmenlerin hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun bir şekilde yaşadığı karışık mahallelerde yaşamasında Gürsu'da son yıllardaki konut stokundaki artıştan kaynaklandığının da göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir. Ahıska Türkü göçmenlerin bu duruma rağmen kapalı toplum özelliklerini de devam ettirdiği görülmektedir.

Tablo 67. Göç Edilen Yıl ile Gürsu Halkının Hayat Tarzı-Kültürünün Yabancı Gelme Durumu Arasındaki İlişki

Göç Edilen Yıl	Gürsu Halkının Hayat Tarzı-Kültürünün Yabancı Gelme Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam
1992-1999	Katılımcı Sayısı	24	154	178
	%	23,5	38,7	35,6
2000-2007	Katılımcı Sayısı	21	101	122
	%	20,6	25,4	24,4
2008-2015	Katılımcı Sayısı	31	89	120
	%	30,4	22,4	24
2016 ve sonrası	Katılımcı Sayısı	26	54	80
	%	25,5	13,6	16
Toplam	Katılımcı Sayısı	102	398	500
	%	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 3 serbestlik derecesine göre $X^2 = 15,40$ ve $P = ,002$

Katılımcıların göç ettikleri yıllara göre Gürsu halkının hayat tarzı veya kültürünün yabancı gelme durumunu gösteren tabloda 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %23,5'i, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %20,6'sı, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %30,4'ü, 2016 ve sonrasında göç edenlerin %25,5'i Gürsu halkının hayat tarzının-kültürünün kendilerine yabancı geldiğini belirtmiştir. Katılımcılardan 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %38,7'si, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %25,4'ü, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %22,4'ü, 2016 ve sonrasında göç edenlerin ise %13,6'sı ise Gürsu halkının hayat tarzının-kültürünün kendilerine yabancı gelmediğini söylemiştir. Göçmenlerin ev sahibi ülkede ikamet etme süreleri uzadığında sosyokültürel uyum düzeyleri de olumlu yönde etkilenmektedir (Ward ve Kennedy, 1993). Göçmenlerin ikamet sürelerinin artması ile birlikte ev sahibi toplumun kültürüne ve hayat tarzına karşı yabancılaşma çekmediği görülmektedir (Maydell-Stevens vd.,2007). Göç edilen yıl ile Gürsu halkının hayat tarzı-kültürünün benimsenmesi arasında anlamlı bir ilişki olup

göçmen Ahıska Türklerinin ülkede kalış süresi arttıkça Gürsu halkının hayat tarzı ve kültürünü yadırgamadıkları görülmektedir.

Tablo 68. Göç Edilen Yıl ile Gürsu Halkından Biriyle Evlenmeye Yönelik Tutum Arasındaki İlişki

Göç Edilen Yıl	Gürsu Halkından Biriyle Evlenmeye Yönelik Tutum			
		Evet	Hayır	Toplam
1992-1999	Katılımcı Sayısı	121	57	178
	%	35,8	35,2	35,6
2000-2007	Katılımcı Sayısı	87	35	122
	%	25,7	21,6	24,4
2008-2015	Katılımcı Sayısı	83	37	120
	%	24,6	22,8	24
2016 ve sonrası	Katılımcı Sayısı	47	33	80
	%	13,9	20,4	16
Toplam	Katılımcı Sayısı	338	162	500
	%	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 3 serbestlik derecesine göre $X^2 = 3,77$ ve $P = ,287$

Katılımcıların göç ettikleri yıllara göre Gürsu halkından biriyle evlenmeye yönelik tutumlarına bakıldığında 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %35,8'i, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %25,7'si, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %24,6'sı, 2016 ve sonrasında göç edenlerin %13,9'u ailelerinden birinin Gürsu halkı ile evlenmesine olumlu baktıklarını belirtmiştir. Gürsu halkı ile evliliğe olumsuz bakanlar ise 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %35,2'si, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %21,6'sı, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %22,8'i, 2016 ve sonrasında göç edenlerin %20,4'üdür. Göç edilen yıl ile Gürsu halkından biriyle evlenmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki olmamasına rağmen ülkede kalış süresi arttıkça göçmen Ahıska Türklerinin aile fertlerinden birinin Gürsu halkı ile evlenmesine yönelik olumlu tutum geliştirdikleri

görülmektedir. Ülkede kalış süresi daha kısa olan göçmen Ahıska Türklerinin Gürsu halkı ile evliliğe olumlu bakma oranı ise daha düşüktür.

Tablo 69. Göç Edilen Yıl ile Gürsu Halkından Biriyle Evlilik Durumu Arasındaki İlişki

Göç Edilen Yıl		Ailede Gürsu Halkından Biriyle Evlilik Durumu		
		Evet	Hayır	Toplam
1992-1999	Katılımcı Sayısı	49	129	178
	%	33,6	36,4	35,6
2000-2007	Katılımcı Sayısı	50	72	122
	%	34,2	20,3	24,4
2008-2015	Katılımcı Sayısı	25	95	120
	%	17,1	26,8	24
2016 ve sonrası	Katılımcı Sayısı	22	58	80
	%	15,1	16,4	16
Toplam	Katılımcı Sayısı	146	354	500
	%	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 3 serbestlik derecesine göre $X^2=12,61$ ve $P = ,005$

Katılımcıların göç ettikleri yıllara göre aile fertlerinden birinin Gürsu halkı ile evlenme durumunu gösteren tabloda, 1992-1999 yılları arasında göç edenlerin %33,6'sının, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %34,2'sinin, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %17,1'inin, 2016 ve sonrasında göç edenlerin %15,1'inin aile fertlerinden birinin Gürsu halkı ile evlenenlerden oluştuğu görülmektedir. Gürsu halkı ile evlilik durumu olmadığını belirtenler ise 1992-1999 yılları arası göç edenlerin %36,4'ü, 2000-2007 yılları arasında göç edenlerin %20,3'u, 2008-2015 yılları arasında göç edenlerin %26,8'i, 2016 ve sonrasında göç edenlerin ise %16,4'ü şeklindedir. Göç edilen yıl ile göçmen Ahıska Türklerinin Gürsu halkıyla evlilik durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Göç edilen yıl ve evlilik durumu arasında anlamlı bir ilişki görülmesine rağmen göçmen Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğunun ailesinde Gürsu halkı ile evlenenlerin olmaması ülkede kalış süresinin evlilikte etkili olmadığını göstermektedir. Ahıska Türklerinin ülkede kalış sürelerinin

uzamasına rağmen Gürsu halkı ile evlilik oranlarının az olması dış evliliklere kapalı olmalarından kaynaklanmaktadır. Ahıska Türklerinin ikamet sürelerinin daha da uzaması Gürsu halkı ile irtibatlarını arttıracaktır. Bu irtibat sıklığı ile kapalı toplum özellikleri de yavaş yavaş ortadan kalkacaktır. İrtibat sıklığına bağlı olarak Ahıska Türkleri ve Gürsu halkı arasındaki evlilik oranlarında da artış yaşanacağı tahmin edilmektedir.

3.6.1.6. 3835 sayılı kanunun sınırlılığının sosyal hizmetlere erişim düzeyine etkisi

Bu başlık altında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin 3835 sayılı kanunun sınırlılığının sosyal hizmetlere erişim düzeylerine etkisine ilişkin hipotez incelenmiştir. 3835 sayılı kanunun sınırlılığından dolayı Ahıska Türkü serbest göçmenler Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı almakta zorlanmalarından dolayı ve serbest göçmen statüsünde oldukları için bağımsız değişken olarak sahip oldukları vatandaşlık statüsü belirlenmiştir. Bağımlı değişkenler ise yasal hakları bilme, sosyal çalışmacı ile görüşme, maddi manevi yardım alınan kurum veya kişiler, sosyal destek alınan kurum veya kişiler, Gürsu'ya göç sonrasında yaşanan zorluklar ve sağlık hizmetlerine erişim durumlarıdır. Ahıska Türklerinin 3835 sayılı kanunun sınırlılığından dolayı serbest göçmen statüsünde değerlendirilmelerinin T.C. vatandaşlığına sahip olma düzeyine etkisi de ayrıca incelenmiştir.

Tablo 70. Göçmenlik Statüsü ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki

Sahip Olunan Göçmen Statüsü		Sahip Olunan Vatandaşlık			
		Çifte Vatandaşlık	T.C. Vatandaşlığı	Geldiği Ülke Vatandaşlığı	Toplam
İskanlı Göçmen	Katılımcı Sayısı	20	13	0	33
	%	8,5	5,5	0	100
Serbest Göçmen	Katılımcı Sayısı	215	224	28	467
	%	91,5	94,5	100	100
Toplam	Katılımcı Sayısı	235	237	28	500
	%	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 2 serbestlik derecesine göre $X^2 = 3,84$ ve $P = ,146$

Katılımcıların iskânlı ve serbest göçmen statüsüne göre sahip oldukları vatandaşlıklarının dağılımının incelendiğinde tabloda iskânlı göçmenlerden çifte vatandaş olanların oranı %8,5, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanların oranı %5,5, geldiği ülke vatandaşlığına sahip olan katılımcı ise yoktur. Serbest göçmenlerde durum ise şu şekildedir; %91,5 çifte vatandaşlık, %94,5 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı, %100 ise gelenin ülkenin vatandaşlığı. İskânlı göçmenler ile serbest göçmenlerin vatandaşlık durumları karşılaştırıldığında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olma oranı birbirine yakındır. Sahip olunan göçmenlik statüsü ile vatandaşlık statüsü arasında anlamlı bir ilişki yoktur. “3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun” dahilinde olmamalarına rağmen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olma oranlarının yüksek olması Ahıska Türklerinin politik uyum süreçlerinin tamamlanması konusunda istekli olduklarını göstermektedir.

Tablo 71. Sahip Olunan Vatandaşlık ile Yasal Hakları Bilme Durumu Arasındaki İlişki

Sahip Olunan Vatandaşlık		Yasal Hakları Bilme		
		Evet	Hayır	Toplam
Çifte Vatandaşlık	Katılımcı Sayısı	173	62	235
	%	47,4	45,9	47
T.C. Vatandaşlığı	Katılımcı Sayısı	177	60	237
	%	48,5	44,4	47,4
Geldiği Ülke Vatandaşlığı	Katılımcı Sayısı	15	13	28
	%	4,1	9,6	5,6
Toplam	Katılımcı Sayısı	365	135	500
	%	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 2 serbestlik derecesine göre $X^2 = 5,74$ ve $P = ,056$

Katılımcıların sahip oldukları vatandaşlıklarına göre yasal haklarını bilme durumları incelendiğinde çifte vatandaşlık sahibi olanların %47,4’ünün, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanların %48,5’inin, geldiği ülke vatandaşlığına sahip olanların %4,1’i yasal haklarını bildiklerini belirtmiştir. Yasal haklarını bilmediklerini söyleyenlerin

%45,9'u çifte vatandaşlığı olanlardan, %44,4'ünün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı sahibi olanlardan ve %9,6'sının ise geldiği ülke vatandaşlığına sahip olanlardan meydana geldiği görülmektedir. Sahip olunan vatandaşlık ile yasal hakları bilme durumu arasında anlamlı bir ilişki olmamasına rağmen çifte vatandaşlık ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olan göçmen Ahıska Türklerinin yasal hakları bilme düzeyleri yüksektir. Bir ülkenin vatandaşlığına sahip olan göçmenler o ülkedeki vatandaşların yararlanmış olduğu tüm temel haklardan yararlanabilmektedir. Bu durumda göçmenlerin o ülkedeki ekonomik, politik ve sosyokültürel uyum süreçlerinin tamamlanmasına yardımcı olmaktadır.

Tablo 72. Sahip Olunan Vatandaşlık ile Sosyal Çalışmacıyla Görüşme Durumu Arasındaki İlişki

Sahip Olunan Vatandaşlık		Sosyal Çalışmacıyla Görüşme		
		Evet	Hayır	Toplam
Çifte Vatandaşlık	Katılımcı Sayısı	20	215	235
	%	43,5	47,4	47
T.C. vatandaşlığı	Katılımcı Sayısı	21	216	237
	%	45,7	47,6	47,4
Geldiği ülke vatandaşlığı	Katılımcı Sayısı	5	23	28
	%	10,9	5,1	5,6
Toplam	Katılımcı Sayısı	46	454	500
	%	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 2 serbestlik derecesine göre $X^2 = 2,67$ ve $P = ,262$

Katılımcıların sahip oldukları vatandaşlığa göre sosyal çalışmacı ile görüşme durumunu gösteren tabloda şu ana kadar herhangi bir sosyal çalışmacı ile görüştüklerini söyleyenlerden %43,5'i çifte vatandaş, %45,7'si Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, %10,9'u ise geldiği ülkenin vatandaşlığına sahip olduğunu belirtmiştir. Sosyal çalışmacı ile görüşmediğini belirtenlerin ise %47,4'ü çifte vatandaş, %47,6'sı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, %5,1'i de geldiği ülke vatandaşıdır. Sahip olunan vatandaşlık statüsü ile sosyal çalışmacıyla görüşme

durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olan göçmen Ahıska Türklerinin sosyal çalışmacı ile görüşme oranının yüksek olması Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olmalarına rağmen sosyal hizmete erişim konusunda sıkıntı yaşadıklarını göstermektedir. Çifte vatandaşlık ve geldiği ülke vatandaşlığına sahip olan Ahıska Türklerinin sosyal çalışmacı ile görüşme oranlarının da yüksek olması göçmen Ahıska Türklerine yönelik sosyal hizmet uygulamalarının eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Sosyal hizmet uygulamalarının özellikle göçmenlere ulaştırılması ve eşit fırsatlar sunulması göç edilen ülkede uyuma pozitif katkı yapmaktadır (Kesgin, 2022). Ahıska Türklerinin sosyal çalışmacı ile görüşme konusundaki oranları kapalı toplum olma özellikleriyle açıklanabilir. Ahıska Türkleri sorunlarını daha çok kendi içlerinde çözmeyi tercih etmektedir. Bu durumda Ahıska Türklerinin kaynaklara ulaşma konusunda sıkıntı yaşamasına yol açarak uyum süreçlerini uzatmaktadır.

Tablo 73. Maddi Manevi Yardım Alınan Kuruluşlar ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki

Maddi Manevi Yardım Alınan Kurum veya Kişiler	Sahip Olunan Vatandaşlık				
		Çifte Vatandaşlık	Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı	Geldiğim Ülke Vatandaşlığı	Toplam
Aile-akrabalar	Katılımcı	159	133	17	309
	Sayısı				
	%	66	55	58,6	60,4
Ahıska Türkü komşular	Katılımcı	6	7	0	13
	Sayısı				
	%	2,5	2,9	0	2,5
Ahıska Türkleri Dernek ve Vakıfları	Katılımcı	8	4	0	12
	Sayısı				
	%	3,3	1,7	0	2,3
Gürsu Halkı	Katılımcı	2	1	1	4
	Sayısı				
	%	0,8	0,4	3,4	0,8
Devlet Kurumları (Muhtarlık,Belediye, Kaymakamlık vb.)	Katılımcı	32	54	6	92
	Sayısı				
	%	13,3	22,3	20,7	18

Tablo 73. (Devam) Maddi Manevi Yardım Alınan Kuruluşlar ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki

Diğer	Katılımcı Sayısı	5	7	0	12
	%	2,1	2,9	0	2,3
Hiçbir yerden	Katılımcı Sayısı	29	36	5	70
	%	12	14,9	17,2	13,7
Toplam	Katılımcı Sayısı	233	236	28	497
	%	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 14 serbestlik derecesine göre $X^2 = 22,14$ ve $P = ,076$

Katılımcıların sahip oldukları vatandaşlık durumlarına göre yardım aldıkları kurum veya kişilerin incelendiği tabloda ailesi veya akrabalarından yardım alanların %66'sının çifte vatandaş olduğu, %55'inin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğu, %58,6'sının da geldiği ülkenin vatandaşlığına sahip olduğu görülmektedir. Ahıska Türkü komşularından yardım aldığını belirtenlerin %2,5'i çifte vatandaş iken %2,9'u da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahiptir. Ahıska Türkü dernek ve vakıflarından yardım alanları %3,3'ü çifte vatandaş iken %1,7'si de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır. Gürsu halkından yardım aldığını belirtenlerin %0,8'i çifte vatandaş olduğunu belirtirken %0,4'ü de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğunu, %3,4'de geldiği ülkenin vatandaşlığına sahip olduğunu ifade etmiştir. Devlet kurumlarından yardım alan çifte vatandaşların oranı %13,3, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının oranı %22,3, geldiği ülkenin vatandaşı olanların oranı ise %20,7'dir. Yardım alınan kurum veya kişi sorusuna diğer cevabını verenlerden %2,1'i çifte vatandaşlığa sahipken %2,9'u da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır. Hiçbir yerden yardım almadığını belirtenlerden çifte vatandaş olanların oranı %12, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanların oranı %14,9, geldiği ülke vatandaşlığına sahip olanların oranı da %17,2'dir. Yardım alınan kurum ve sahip olunan vatandaşlık arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Göçmen Ahıska Türklerinin maddi ve manevi yardım konusunda daha çok ailelerinden ve akrabalarından yardım aldığı görülmektedir. Aile ve akrabalarından sonra en fazla yardım alınan kurumları ise devlet kurumları oluşturmaktadır. Göçmen Ahıska Türklerinin büyük bir çoğunluğu da hiçbir yerden destek almamaktadır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına

sahip olan göçmen Ahıska Türklerinin devlet kurumlarından maddi ve manevi yardım alma oranları da yüksektir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olmanın göçmen Ahıska Türklerinin uyumlarını kolaylaştırmanın yanında hizmetlere ulaşım konusunda sıkıntı yaşamalarını da engellediği öngörülmektedir. Ahıska Türkleri dernek ve vakıflarından yardım alan sayısının az olması da dernek ve vakıfların etkinlik alanlarının kısıtlı olmasından kaynaklanmaktadır. Çifte vatandaşların, T.C. vatandaşlarının ve geline ülke vatandaşlarının Gürsu halkından yardım almayı tercih etmemesi sosyokültürel uyum sürecinin hala devam ettiğini göstermektedir.

Tablo 74. Sosyal Destek Alınan Kurum-Kişiler ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki

Sosyal Destek Alınan Kurum veya Kişiler	Sahip Olunan Vatandaşlık	Türkiye Cumhuriyeti			Toplam
		Çifte Vatandaşlık	Vatandaşlığı	Geldiği Ülke Vatandaşlığı	
Gürsu Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	Katılımcı Sayısı	10	13	2	25
	%	4,4	5,9	7,4	5,3
Gürsu Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğü	Katılımcı Sayısı	11	9	3	23
	%	4,9	4,1	11,1	4,9
Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği	Katılımcı Sayısı	4	2	2	8
	%	1,8	0,9	7,4	1,7
Dünya Ahıska Türkleri Birliği Gürsu Temsilciliği	Katılımcı Sayısı	5	2	1	8
	%	2,2	0,9	3,7	1,7

Tablo 74. (Devam) Sosyal Destek Alınan Kurum-Kişiler ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki

Ahıska Türkü tanıdıklar	Katılımcı Sayısı	4	7	3	14
	%	1,8	3,2	11,1	3
Akrabalar	Katılımcı Sayısı	21	18	6	45
	%	9,3	8,2	22,2	9,5
Gürsu halkı	Katılımcı Sayısı	0	1	1	2
	%	0	0,5	3,7	0,4
Hiçbir destek almama	Katılımcı Sayısı	176	175	14	365
	%	77,9	79,9	51,9	77,3
Toplam	Katılımcı Sayısı	226	219	27	472
	%	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 16 serbestlik derecesine göre $X^2=42,82$ ve $P = ,000$

Katılımcıların sahip oldukları vatandaşlıklarına göre sosyal destek aldıkları kurum veya kişilerin incelendiği tabloda Gürsu Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım aldığını belirtenlerin %4,4'ü çifte vatandaş, %5,9'u Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, %7,4'de geldiği ülke vatandaşlığına sahiptir. Gürsu Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğünden sosyal destek alanların ise %4,9'u çifte vatandaş, %4,1'i Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, %11,1'de geldiği ülke vatandaşıdır. Çifte vatandaş olanların %1,8'i, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanların %0,9'u, geldiği ülke vatandaşlığına sahip olanların %7,4'ü de Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği'nden sosyal destek aldığını belirtmiştir. Dünya Ahıska Türkleri Birliği Gürsu Temsilciliği'nden sosyal destek alanların %2,2'si çifte vatandaş, %0,9'u Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, geldiği ülke vatandaşı olanlar ise %3,7'dir. Ahıska Türkü tanıdıklarından sosyal destek alanların %1,8'i çifte vatandaş, %3,2'si Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, %11,1'i geldiği ülkenin vatandaşıdır. Çifte vatandaşların %9,3, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının %8,2'si, geldiği ülke vatandaşlarının da %22,2'si akrabalarından sosyal destek aldıklarını belirtmiştir.

Gürsu halkından sosyal destek alanların oranı ise şöyledir; %0,5'i Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, %3,7'si de geldiği ülke vatandaşıdır. Çifte vatandaş olanların %77,9'u, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanların %79,9'u, geldiği ülke vatandaşlığına sahip olanların ise %51,9'u hiçbir kurum veya kişiden sosyal destek almadıklarını belirtmiştir. Ayrıca sahip olunan vatandaşlık ile sosyal destek alınan kurum veya kişiler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Göçmen Ahıska Türklerinin daha çok sosyal destek aldıkları kurumlar Gürsu Kaymakamlığı SYDV, Gürsu Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğü'dür. Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği, Dünya Ahıska Türkleri Gürsu Temsilciliğinden ise sosyal destek alma oranı düşüktür. Dernek ve temsilciliğin faaliyet alanlarının ve bütçesinin sınırlı olmasından dolayı sosyal destek alma konusunda diğer kurumlara göre daha az tercih edilmektedir. Göçmen Ahıska Türklerinin sosyal destek aldıkları kişiler en çok Ahıska Türkü tanıdıkları ve akrabalarıdır. Ahıska Türkü tanıdıklardan ve akrabalarından sosyal destek alma oranı tüm resmî kurumlardan sosyal destek alma oranından fazladır. Özellikle çifte vatandaşlığı veya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı olmayan ve geldiği ülke vatandaşlığına sahip olan göçmen Ahıska Türklerinin akrabalarından ve Ahıska Türkü tanıdıklarından sosyal destek alma oranı daha yüksektir. Geldikleri ülkelerin vatandaşlığına sahip olmalarından dolayı kaynaklara ulaşma konusunda sıkıntı yaşamaları akraba ve tanıdıklarından sosyal destek alma oranlarını yükseltmektedir. Henüz çifte vatandaşlık ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı statüsü kazanamamış olan gelinen ülke vatandaşlarının diğer vatandaşlık statüsündeki Ahıska Türklerine göre sosyal destek alma oranlarının görece yüksek olmasında henüz ekonomik, politik ve sosyokültürel uyum süreçlerinin de devam etmesinin etkili olduğu söylenebilir. Özellikle göç süreci henüz tamamlanmış olan göçmenlerin yeni göç ettikleri ülkedeki hayat kalitesinin artırılması için sosyal destek hizmetlerine erişim konusundaki çalışmaların önemi büyüktür (Özmete ve Arslan, 2018). Kurumsal sosyal destek hizmetlerinin yanında yeni göç eden ve geldiği ülke vatandaşlığına sahip olan Ahıska Türkü göçmenlerin kendi toplumu içerisinde sosyal destek almasının da uyum süreçlerini kolaylaştırabileceği tahmin edilmektedir. Ahıska Türkü göçmenlerin ciddi oranda

hiçbir destek almadıklarını belirtmelerinin de doğru bilgi elde etme ve kaynaklara ulaşma konusunda yönlendirme eksikliğinin olduğu düşünülmektedir.

Tablo 75. Gürsu'ya Göç Sonrasında Yaşanan Zorluklar ile Sahip Olunan Vatandaşlık Arasındaki İlişki

Gürsu'ya Göç Sonrası Yaşanan Zorluklar	Sahip Olunan Vatandaşlık	Türkiye Cumhuriyeti			
		Çifte Vatandaşlık	Vatandaşlığı	Geldiği Ülke Vatandaşlığı	Toplam
Oturacak ev bulamama	Katılımcı Sayısı	24	15	5	44
	%	10,3	6,4	18,5	8,9
İş bulamama	Katılımcı Sayısı	28	14	14	56
	%	12	5,9	51,9	11,3
Dil sorunu yaşama	Katılımcı Sayısı	10	2	3	15
	%	4,3	0,8	11,1	3
Ayrımcılık sorunu yaşama	Katılımcı Sayısı	5	5	0	10
	%	2,1	2,1	0	2
Diğer	Katılımcı Sayısı	13	17	1	31
	%	5,6	7,2	3,7	6,2
Hiçbir sorun yaşamama	Katılımcı Sayısı	163	185	8	356
	%	69,7	78,4	29,6	71,6
Toplam	Katılımcı Sayısı	234	236	27	497
	%	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 12 serbestlik derecesine göre $X^2 = 98,57$ ve $P = ,000$

Katılımcıların sahip oldukları vatandaşlığa göre Gürsu'ya göç ettikten sonra yaşadıkları zorlukların incelendiği tabloda oturacak ev bulamadığını söyleyenlerin %10,3'ü çifte vatandaş, %6,4'ü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, %18,5'i geldiği ülke vatandaşlığına sahip olanlardır. İş bulamadığını belirtenlerin ise %12'si çifte

vatandaş, %5,9'u Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, %51,9'u da geldiği ülke vatandaşıdır. Çifte vatandaşların %4,3'ü, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanların %0,8'i, geldiği ülke vatandaşı olanların %11,1'i dil sorunu yaşadığını ifade etmiştir. Ayrımcılık sorunu yaşadığını söyleyenlerin oranı ise %2,1'er oranla çifte vatandaş ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olanlardır. Gelenen ülkenin vatandaşlığına sahip olanlar ise hiçbir ayrımcılık sorunu yaşamadıklarını belirtmiştir. Yaşanan zorluklara diğer cevabını verenlerin %5,6'sı çifte vatandaş, %7,2'si Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve %3,7'si de geldiği ülke vatandaşıdır. Hiçbir sorun yaşamayanlar ise %69,7 ile çifte vatandaşlar, %78,4 ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, %29,6 ile geldiği ülke vatandaşlarıdır. Göçmen Ahıska Türklerinin büyük bir oranı hiçbir sorun yaşamadığını belirtmesine rağmen gelenen ülke vatandaşlığına sahip olan göçmenlerin diğer vatandaşlık statülerine sahip olan Ahıska Türkü göçmenlere göre daha fazla ev bulma, iş bulma ve dil sorunu gibi zorluklarla karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Geldikleri ülkelerin vatandaşlığına sahip olan Ahıska Türkü göçmenlerin özellikle ekonomik ve sosyokültürel bağlamda uyum sorunu yaşadıkları görülmektedir. Çifte vatandaşlık ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına sahip olan Ahıska Türklerinin Gürsu'ya göç etmelerinin üzerinden uzun zaman geçmesine rağmen hala bazı sorunlarla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Bunun sebebi ise göç sonrası uyumun yıllarca devam etmesinden kaynaklanmaktadır. Fakat göç eden göçmenlerin resmî süreçlerinin tamamlanması ile gerek iş hayatına dahil olmaları gerekse sosyal hayata katılmaları bu devam eden uyum sürecini olumlu yönde değiştirebilmektedir. Sahip olunan vatandaşlık statüsü ile Gürsu'ya göç sonrası yaşanan zorluklar arasında da anlamlı bir ilişki vardır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı veya çifte vatandaşlığı olan Ahıska Türkü göçmenlerin göç sonrasında yaşadığı zorlukların oranı ise daha düşüktür.

Tablo 76. Sahip Olunan Vatandaşlık ile Sağlık Hizmetlerine Erişim Durumu Arasındaki İlişki

Sahip Olunan Vatandaşlık		Sağlık Hizmetlerine Erişim		
		Evet	Hayır	Toplam
Çifte Vatandaşlık	Katılımcı Sayısı	31	204	235
	%	44,9	47,3	47
T.C. Vatandaşlığı	Katılımcı Sayısı	25	212	237
	%	36,2	49,2	47,4
Geldiği Ülke Vatandaşlığı	Katılımcı Sayısı	13	15	28
	%	18,8	3,5	5,6
Toplam	Katılımcı Sayısı	69	431	500
	%	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 2 serbestlik derecesine göre $X^2 = 27,23$ ve $P = ,000$

Katılımcıların sahip oldukları vatandaşlıklarına göre sağlık hizmetlerine erişim durumunu gösteren tabloda sağlık hizmetlerine erişim konusunda sıkıntı yaşadıklarını söyleyenlerin %44,9'u çifte vatandaşlık, %36,2'si Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı ve %18,8'i de geldiği ülkenin vatandaşlığı statüsüne sahiptir. Sağlık hizmetlerine erişim konusunda sıkıntı yaşamadıklarını belirtenlerin %47,3'ü çifte vatandaş, %49,2'si Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, %3,5'i de geldiği ülkenin vatandaşlığına sahiptir. Sahip olunan vatandaşlık durumu ile sağlık hizmetlerine erişim durumu arasında anlamlı bir ilişki olup geldiği ülkenin vatandaşlığına sahip olan göçmen Ahıska Türklerinin diğer vatandaşlığa sahip olanlara göre daha fazla sağlık hizmetlerine erişim konusunda sorun yaşadıkları görülmektedir. Geldiği ülkenin vatandaşlığına sahip olan göçmen Ahıska Türklerinin Türkiye'de herhangi bir sosyal güvenlik kaydı olmadığından dolayı sağlık hizmetlerinden yararlanmalarında bir maliyet oluşmaktadır. Ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanamayan bu Ahıska Türklerinin özellikle politik uyum süreçleri de uzamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına ve çifte vatandaşlığa sahip olan Ahıska Türklerinin de sağlık hizmetlerine erişim konusunda sıkıntı yaşama

oranlarının yüksek çıkmasında bilgilendirme ve kaynaklara ulaştırma konusunda eksikliklerin hala devam ettiğini göstermektedir.

3.6.1.7. Kapalı toplum özelliğinin uyum sürecine etkisi

Bu başlık altında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı toplum özelliklerinin uyum sürecine etkisine ilişkin hipotezler incelenmiştir. Bağımsız değişken olarak Ahıska Türkü serbest göçmenlerin Gürsu'da oturdukları mahalleler belirlenmiştir. Bağımlı değişkenler ise çalışma izni başvuru sürecinde destek alınan kurum veya kişiler, yasal hakları bilme durumu, maddi manevi yardım alınan kurum veya kişiler, Türkiye Türkçesini geliştirmede destek alınan kurum veya kişiler, Gürsu'ya göç sonrasında yaşanan zorluklar, Gürsu halkının hayat tarzının-kültürünün yabancı gelme durumu, Gürsu'da kültür, örf ve adetlerini devam ettirebilme durumu, Gürsu halkından biriyle evlenmeye yönelik tutum şeklindedir.

Tablo 77. Çalışma İzni Başvurusunda Nereden Destek Alındığı ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Çalışma İzni Sürecinde Destek Alınan Kurum veya Kişiler		Oturulan Mahalle		Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türkleri ve Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Toplam
		Sadece Akrabaların Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türklerinin Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede			
Akrabalar	Katılımcı Sayısı	22	39	13	66	140
	%	28,2	36,4	20	23,9	26,6
Arkadaşlar	Katılımcı Sayısı	3	9	1	12	25
	%	3,8	8,4	1,5	4,3	4,8
Ahıska Göçmenleri Vakıf ve Dernekleri	Katılımcı Sayısı	15	14	11	46	86
	%	19,2	13,1	16,9	16,7	16,3

Tablo 77. (Devam) Çalışma İzni Başvurusunda Nereden Destek Alındığı ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Muhtarlar	Katılımcı Sayısı	2	0	3	2	7
	%	2,6	0	4,6	0,7	1,3
Devlet Kurumları	Katılımcı Sayısı	31	24	29	93	177
	%	39,7	22,4	44,6	33,7	33,7
Danışmanlık Kurumları	Katılımcı Sayısı	1	5	1	6	13
	%	1,3	4,7	1,5	2,2	2,5
Diğer	Katılımcı Sayısı	4	16	7	51	78
	%	5,1	15	10,8	18,5	14,8
Toplam	Katılımcı Sayısı	59	96	62	258	475
	%	100	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 21 serbestlik derecesine göre $X^2 = 53,03$ ve $P = ,000$

Katılımcıların oturdukları mahallere göre çalışma izni sürecinde hangi kurum veya kişilerden destek aldıkları incelendiğinde akrabalarından destek alanların %28,2'sinin sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %36,4'ünün Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %20'sinin de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %23,9'unun da Ahıska Türkleri ve Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturduğu görülmektedir. Arkadaşlarından destek aldıklarını söyleyenlerin %3,8 sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %8,4'ü Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %1,5'i Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %4,3'ü de hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı mahallelerde oturdukları görülmektedir. Ahıska Göçmenleri vakıf ve derneklerinden destek aldığını söyleyenlerin oranı ise %19,2 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı mahallede oturanlar, %13,1 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %16,9 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %16,7 ile hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar şeklindedir. Muhtarlardan destek alanların ise %2,6 ile sadece

akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %4,6 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %0,7 ile de hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı mahallede oturduğu görülmektedir. Devlet kurumlarından destek alanlar ise %39,7 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %22,4 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %44,6 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %33,7 ile de hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturduğu görülmektedir. Danışmanlık kurumlarından destek aldıklarını söyleyenlerin %1,3'ü sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %4,7'si Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %1,5'i Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %2,2'si ise hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturduğunu belirtenlerden oluşmaktadır. Kimden veya hangi kurumdan destek alındığı sorusuna diğer şeklinde cevap verenlerin %5,1'i sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %15'i Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %10,8'i Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede ve %18,5'i de hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturduklarını belirtmiştir. Çalışma izni başvurusunun resmi işlemler gerektirmesinden dolayı farklı mahallelerde oturan göçmen Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğu devlet kurumlarından destek almıştır. Ahıska Türkü göçmenlerin çalışma izni başvurusu sürecinde yoğun destek aldığı kişiler ise akrabalarıdır. Ahıska Türkü göçmenlerin vakıf ve dernekleri de bu süreçte yoğun olarak destek aldıkları yerlerin başında gelmektedir. Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların ise muhtarlardan hiç destek almadığı onun yerine daha çok akrabalarından destek aldığı görülmektedir. Bu durumun nedeni ise daha çok Ahıska Türklerinin kendi içlerinde yaşayan kapalı bir toplum olmalarından kaynaklanmaktadır. Çalışma izni sürecinde destek alınan kurum veya kişiler ile oturan mahalle arasında anlamlı bir ilişki olup Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı mahallelerde oturan göçmenlerin çalışma izni başvurusunda devlet kurumlarından sonra akrabalarına ve dernek veya vakıflarına danışma eğiliminde oldukları görülmektedir.

Tablo 78. Yasal Hakları Bilme Durumu ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Yasal Hakları Bilme		Oturulan Mahalle		Ahıska Türkleri ve Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede		Toplam
		Sadece Akrabaların Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türklerinin Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türkleri ve Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	
Evet	Katılımcı Sayısı	47	72	44	202	365
	%	73,4	72	68,8	74,3	73
Hayır	Katılımcı Sayısı	17	28	20	70	135
	%	26,6	28	31,3	25,7	27
Toplam	Katılımcı Sayısı	64	100	64	272	500
	%	100	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 3 serbestlik derecesine göre $X^2 = 0,86$ ve $P = ,083$

Katılımcıların oturdukları mahallelere göre yasal haklarını bilme durumunu gösteren tabloda sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %73,4'ü, Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %72'si, Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %68,8'i, hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların da %74,3'ü yasal haklarını bildiklerini belirtmiştir. Yasal haklarını bilmediklerini belirtenler ise %26,6 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %28 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %31,3 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %25,7 ile hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlardandır. Oturulan mahalle ile yasal hakları bilme durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Ahıska Türkü göçmenlerin büyük bir çoğunluğu yasal haklarını bilmektedir. Yasal hakları bilme vatandaşlık ile doğrudan bağlantılı olduğu için oturan mahallelerin göçmenlerin yasal haklarını bilmelerine yönelik etkisi düşüktür.

Tablo 79. Maddi Manevi Yardım Alınan Kurum-Kişiler ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Maddi Manevi Yardım Alınan Kurum veya Kişiler		Oturulan Mahalle				Toplam
		Sadece Akrabaların Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türklerinin Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türkleri Ve Yerli Halkın Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	
Aile-akrabalar	Katılımcı Sayısı	46	65	39	159	309
	%	66,7	64,4	60,9	57,2	60,4
Ahıska Türkü komşular	Katılımcı Sayısı	2	3	3	5	13
	%	2,9	3	4,7	1,8	2,5
Ahıska Türkleri Dernek ve Vakıfları	Katılımcı Sayısı	2	5	0	5	12
	%	2,9	5	0	1,8	2,3
Gürsu Halkı	Katılımcı Sayısı	0	1	2	1	4
	%	0	1	3,1	0,4	0,8
Devlet Kurumları (Muhtarlık, Belediye, Kaymakamlık vb.)	Katılımcı Sayısı	14	11	10	57	92
	%	20,3	10,9	15,6	20,5	18
Diğer	Katılımcı Sayısı	3	2	2	5	12
	%	4,3	2	3,1	1,8	2,3
Hiçbir yerden	Katılımcı Sayısı	2	14	8	46	70
	%	2,9	13,9	12,5	16,5	13,7
Toplam	Katılımcı Sayısı	64	100	64	269	497
	%	100	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 21 serbestlik derecesine göre $X^2 = 32,57$ ve $P = ,051$

Katılımcıların oturdukları mahallelere göre maddi manevi destek aldıkları kurum veya kişilerin dağılımına bakıldığında aile veya akrabalarından maddi manevi destek alanların %66,7'i sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %64,4'ü Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %60,9'ı Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %57,2'si hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturduklarını belirtmiştir. Ahıska Türkü komşularından maddi manevi destek aldıklarını söyleyenlerin oranı ise %2,9 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %3'ü Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %4,7'si Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %1,8'i hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar şeklindedir. Ahıska Türkleri dernek ve vakıflarından maddi manevi destek alanları ise %2,9 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %5 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar ve %1,8 ile hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar oluşturmaktadır. Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %1'i, Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %3,1'i, hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların ise %0,4'ü Gürsu halkından maddi manevi destek almayı tercih etmektedir. Muhtarlık, belediye, kaymakamlık gibi devlet kurumlarından maddi manevi destek alanlar ise sırasıyla şu şekildedir; %20,3 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %10,9 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %15,6 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar ve %20,5 ile hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar. Maddi manevi destek alınan kurum veya kişilere diğer şekilde cevap verenlerin %4,3'ü sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %2'si Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %3,1'i Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %1,8'i hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlardır. Hiçbir yerden maddi manevi destek almayanlar ise %2,9 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %13,9 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %12,5 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar ve %16,5 ile hem Ahıska

Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlardan oluşmaktadır. Oturulan mahalle ile maddi manevi destek alınan kurum veya kişiler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede yaşayan göçmen Ahıska Türklerinin maddi manevi destek alma konusunda Gürsu halkını tercih etmemeleri sosyokültürel uyum süreçlerinin devam ettiğini göstermektedir. Bunun yanında göçmen Ahıska Türklerinin oturdukları mahallelere göre maddi manevi destek aldıkları kurum veya kişiler arasında aile veya akrabaların oranının yüksek olması kapalı toplum özelliklerini hala devam ettirdiklerini göstermektedir. Gürsu halkının yoğun yaşadığı mahallelerde yaşayanların ise diğer mahallelerde yaşayanlara göre Gürsu halkından maddi manevi destek alma oranlarının yüksek olması Gürsu halkı ile etkileşimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Aile ve akrabalarından sonra devlet kurumlarından maddi manevi destek almayı tercih etmeleri de göçmen Ahıska Türklerinin politik uyum süreçlerini hızlandırmaktadır. Ahıska Türkleri dernek ve vakıflarının maddi manevi destek alınması konusunda tercih edilmemesinin sebebi ise dernek ve vakıfların etki alanlarının daha kısıtlı olmasıdır.

Tablo 80. Türkiye Türkçesini Geliştirmede Destek Alınan Kurum-Kişiler ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Türkiye Türkçesini Geliştirmede Destek Alınan Kurum veya Kişiler		Oturulan Mahalle		Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türkleri ve Gürsu halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Toplam
		Sadece Akrabaların Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türklerinin Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede			
Daha Önceden Göç Eden Ahıska Türkü Akrabalardan	Katılımcı Sayısı	9	23	6	17	55
	%	13,8	23	9	6,1	10,8
Eğitim görülen okuldan	Katılımcı Sayısı	9	8	5	53	75
	%	13,8	8	7,5	19,1	14,7

Tablo 80. (Devam) Türkiye Türkçesini Geliştirmede Destek Alınan Kurum-Kişiler ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Ahıska Türkleri Vakıf ve Derneklerinden	Katılımcı Sayısı	0	2	4	1	7
	%	0	2	6	0,4	1,4
Gürsu Halkı	Katılımcı Sayısı	2	3	2	7	14
	%	3,1	3	3	2,5	2,7
Millî Eğitim Müdürlüğü Kurslarında	Katılımcı Sayısı	3	1	3	6	13
	%	4,6	1	4,5	2,2	2,5
Gürsu Belediyesi Kurslarından	Katılımcı Sayısı	1	1	1	4	7
	%	1,5	1	1,5	1,4	1,4
Diğer	Katılımcı Sayısı	1	3	2	17	23
	%	1,5	3	3	6,1	4,5
Herhangi Bir Destek Almama	Katılımcı Sayısı	40	59	44	173	316
	%	61,5	59	65,7	62,2	62
Toplam	Katılımcı Sayısı	64	99	64	272	499
	%	100	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 24 serbestlik derecesine göre $X^2=55,88$ ve $P = ,000$

Katılımcıların oturdukları mahallelere göre Türkiye Türkçesini geliştirmede destek aldıkları kurum veya kişilerin dağılımını gösteren tabloda daha önceden göç eden Ahıska Türkü akrabalarından destek alanların %13,8'i sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %23'ü Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %9'u Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %6,1'i de hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturmaktadır. Sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %13,8'i, Ahıska

Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %8'i, Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %7,5'i, hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %19,1'i eğitim gördüğü okuldan Türkçesini geliştirme konusunda destek almıştır. Ahıska Türkleri vakıf ve derneklerinden destek alanların oranı ise %2 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %6 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar ve %0,4 ile hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede yaşayanlar şeklindedir. Gürsu halkından destek almayı tercih edenlerin %3,1 sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %3'ü Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %3'ü Gürsu halkının yoğun yaşadığı mahallede, %2,5'i de hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturmaktadır. Millî Eğitim Müdürlüğü kurslarından destek alanların %4,6'sı sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %1'i Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %4,5'i Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %2,2'si hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahalledendir. Sadece akrabalarının yoğun yaşadığı mahalle ve Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %3'ü, Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %1'i ve hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %1,4'ü Gürsu Belediyesi kurslarından Türkçelerini geliştirme konusunda destek almıştır. Türkiye Türkçesini geliştirme konusunda destek alınan yer olarak diğer diyenlerin %1,5'i sadece akrabalarının yoğun yaşadığı mahallede, %6'sı Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede ve Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %6,1'i de hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturmaktadır. Herhangi bir destek almayanların oranı ise %61,5 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %59 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %65,7 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar ve %62,2 ile hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar şeklindedir. Türkiye Türkçesini geliştirme konusunda oturdukları mahallelerde dikkate alındığında göçmen Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğu herhangi bir destek almamıştır. Türkçeyi geliştirme konusunda destek almamalarının

sebebi neredeyse tamamının Türkçeyi anadil olarak kullanabildiklerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca Türkiye Türkçesinde bazı konularda zorluk yaşadıklarında ise Türkiye'ye kendilerinden önce göç etmiş olan akrabalarından yardım aldıkları görülmektedir. Ahıska Türkü göçmenlerinin dil konusunda yaşadıkları zorlukları çözme konusunda destek aldıkları birincil kaynağın akrabalarının olması kapalı toplum özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Oturulan mahalleden bağımsız olarak eğitim görülen okuldan destek alarak Türkiye Türkçesini geliştirdiklerini söyleyenlerin oranının yüksek olması eğitim hizmetlerine erişim konusunda sıkıntı yaşamadıklarını göstermektedir. Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturan göçmen Ahıska Türklerinin Türkçeyi geliştirme konusunda diğer mahallelerde oturanlara göre akrabalarından destek alma oranı daha düşüktür. Bu durum ise mekânsal farklılaşmanın azalmasından dolayı akrabalarla görüşme sıklığının da azalmasına neden olmaktadır. Mekânsal farklılaşmanın azalması da Ahıska Türklerinin Gürsu halkı ile irtibatlarını arttırmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda mekânsal farklılaşmaların azalması sosyokültürel uyuma da olumlu katkı yapmaktadır. Gürsu halkının yoğun yaşadığı mahallede bulunan Ahıska Türklerinin dil konusunda daha çok vakıf ve dernekler, eğitim görülen okul, belediye ve Millî Eğitim Müdürlüğü kursları gibi kurumlardan destek alma eğiliminde olmaları kaynaklara ulaşma konusunda uyum sağladıklarını göstermekte olup oturulan mahalle ile Türkçeyi geliştirme konusunda destek alınan kurum-kişiler arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur.

Tablo 81. Gürsu'ya Göç Sonrasında Yaşanan Zorluklar ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Gürsu'ya Göç Sonrasında Yaşanan Zorluklar		Oturulan Mahalle				Toplam
		Sadece Akrabaların Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türklerinin Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türkleri ve Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	
Oturacak Ev Bulamama	Katılımcı Sayısı	7	11	6	20	44
	%	11,1	11	9,4	7,4	8,9
İş Bulamama	Katılımcı Sayısı	14	19	3	20	56
	%	22,2	19	4,7	7,4	11,3
Dil Sorunu Yaşama	Katılımcı Sayısı	2	6	0	7	15
	%	3,2	6	0	2,6	3
Ayrımcılık Sorunu Yaşama	Katılımcı Sayısı	2	4	0	4	10
	%	3,2	4	0	1,5	2
Diğer	Katılımcı Sayısı	4	6	0	21	31
	%	6,3	6	0	7,8	6,2
Hiçbir Sorun Yaşamama	Katılımcı Sayısı	38	59	56	203	356
	%	60,3	59	87,5	75,2	71,6
Toplam	Katılımcı Sayısı	63	100	64	270	497
	%	100	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 18 serbestlik derecesine göre $X^2=58,15$ ve $P = ,000$

Katılımcıların oturdukları mahalleler ile Gürsu'ya göç ettikten sonra yaşadıkları zorluklar karşılaştırıldığında oturacak ev bulma konusunda zorluk yaşayanların %11,1'i sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %11'i Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %9,4'ü Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %7,4'ü de hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlardan oluşmaktadır. İş bulamadığını belirtenlerin ise %22,2'si sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %19'u Ahıska Türklerini yoğun

yaşadığı mahallede, %4,7'sinin Gürsu halkının yoğun yaşadığı mahallede, %7,4'ünün de hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturduğu görülmektedir. Sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %3,2'si, Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %6'sı, hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %2,6'sı dil sorunu yaşadığını belirtmiştir. Ayrımcılık sorunu ile karşı karşıya kalanların ise %3,2'si sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %4'ü Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %1,5'i de hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlardan oluşmaktadır. Göç sonrası yaşanan zorluklara diğer şeklinde cevap verenlerin %6,3'ü sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %6'sı Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %7,8'i de hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlardır. Göç sonrasında hiçbir sorun yaşamayanların oranı ise; %60,3 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %59 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %87,5 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar ve %75,2 ile hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar şeklindedir. Oturulan mahalle ile Gürsu'ya göç sonrasında yaşanan zorluklar arasında anlamlı bir ilişki vardır. Gürsu halkının yoğun yaşadığı mahallede oturan göçmen Ahıska Türklerinin dil sorunu ve ayrımcılık sorunu ile karşılaşmadıkları görülmektedir. Ayrıca Gürsu halkı ile irtibat sıklığının artmasının Ahıska Türklerine karşı önyargının kırılmasına ve sosyokültürel uyumun kolaylaşmasına yardımcı olduğu söylenebilir. Ahıska Türkü göçmenlerin oturdukları mahallelerde dikkate alındığında büyük çoğunluğunun ev bulma ve iş bulma konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmekte olup bu durum hem sosyokültürel hem de ekonomik uyum sürecini uzatmaktadır. Ahıska Türkü göçmenlerin oturdukları mahallelere göre Gürsu'ya göç sonrasında yaşadıkları zorluklar kıyaslandığında büyük çoğunluğunun hiçbir sorun yaşamadığı görülmektedir. Hem akrabalarının hem Ahıska Türklerinin hem Gürsu halkının hem de Ahıska Türkleri ile Gürsu halkının bir arada yaşadığı mahallelerde oturan göçmenlerin zorluk yaşamamalarında

Gürsu’da yoğun bir Ahıska Türkü nüfusunun olmasının yanında Gürsu halkının da Ahıska Türklerini benimsemelerinin en büyük etken olduğu söylenebilir.

Tablo 82. Gürsu Halkının Hayat Tarzının-Kültürünün Yabancı Gelme Durumu ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Gürsu Halkının Hayat Tarzı-Kültürünün Yabancı Gelme Durumu		Oturulan Mahalle		Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türkleri ve Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Toplam
		Sadece Akrabaların Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türklerinin Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede			
Evet	Katılımcı Sayısı	8	29	8	57	102
	%	12,5	29	12,5	21	20,4
Hayır	Katılımcı Sayısı	56	71	56	215	398
	%	87,5	71	87,5	79	79,6
Toplam	Katılımcı Sayısı	64	100	64	272	500
	%	100	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 3 serbestlik derecesine göre $X^2 = 9,52$ ve $P = ,023$

Katılımcıların oturdukları mahallelere göre Gürsu halkının hayat tarzının-kültürünün yabancı gelme durumu incelendiğinde tabloda Gürsu halkının hayat tarzını-kültürünü yabancı bulanların %12,5’i sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede, %29’u Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %12,5’i Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %21’i hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturmaktadır. Gürsu halkının hayat tarzının-kültürünün kendilerine yabancı gelmediğini ifade edenler ise %87,5 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede ve Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede, %71’i Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede, %79’u da hem Ahıska Türklerin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlardan oluşmaktadır. Oturulan mahalle ve Gürsu halkının hayat tarzının-kültürünün yabancı gelme durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Orhan ve Coşkun (2016)’un Erzincan’ın Üzümlü ilçesine iskân ettirilen Ahıska Türklerine yönelik yapmış olduğu alan araştırmasında yerli halktan Ahıska Türkleri ile benzer kültürel özelliklere sahip olduklarını söyleyenlerin oranının %51.3 çıktığı görülmüştür. Yapılan bu araştırma da göz önüne

alındığında farklı mahallelerde oturmalarına rağmen Ahıska Türkü göçmenlerin de büyük çoğunluğunun Gürsu halkının hayat tarzı ve kültürü karşısında yabancılık çekmedikleri görülmüştür. Ahıska Türklerinin, yaşamış oldukları ülkelerin farklılık göstermesine rağmen Gürsu halkının hayat tarzı ve kültürünü yabancı bulmamalarının sebebi olarak aynı kültürel değerlerin ve ortak tarih bilincinin paylaşıyor olması gösterilebilir. Ahıska Türkü göçmenlerin Gürsu halkının hayat tarzını ve kültürüne karşı yabancılık hissetmemeleri de sosyokültürel uyumlarını kolaylaştırmaktadır.

Tablo 83. Gürsu'da Kültür, Örf ve Adetleri Devam Ettirebilme Durumu ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Gürsu'da Kültür,Örf ve Adetleri Devam Ettirebilme Durumu		Oturulan Mahalle		Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türklerinin Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türkleri ve Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Toplam
		Sadece Akrabaların Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede					
Evet	Katılımcı Sayısı	55		60	87	255	457
	%	85,9		93,8	87	93,8	91,4
Hayır	Katılımcı Sayısı	9		4	13	17	43
	%	14,1		6,3	13	6,3	8,6
Toplam	Katılımcı Sayısı	64		64	100	272	500
	%	100		100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 3 serbestlik derecesine göre $X^2 = 7,25$ ve $P = ,064$

Katılımcıların oturdukları mahallelere göre Gürsu'da kültür, örf ve adetlerini devam ettirebilme durumlarını gösteren tabloda sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %85,9'ı, Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %87'si, Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların ve hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %93,8'i kültür, örf ve adetlerini devam ettirebildiklerini ifade etmiştir. Gürsu'da kültür, örf ve adetlerini devam ettiremeyenler ise %14,1 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %13 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı

bir mahallede oturanlar, %6,3 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar ve hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar şeklindedir. Oturulan mahalle ile Gürsu'da kültür, örf ve adetleri devam ettirebilme durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Ahıska Türkü göçmenlerin büyük kısmının oturdukları tüm mahallelerde örf, adet ve kültürlerini devam ettirme konusunda sıkıntı yaşamadıkları görülmektedir. Kapalı toplum olarak yaşamaları da Ahıska Türkü göçmenlerin kültür, örf ve adetlerini devam ettirebilmelerinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca Gürsu halkının da Ahıska Türkü göçmenleri benimsemeleri kültür, örf ve adetlerini devam ettirebilmelerine yardımcı olmaktadır.

Tablo 84. Gürsu Halkından Biriyle Evlenmeye Yönelik Tutum ile Oturulan Mahalle Arasındaki İlişki

Gürsu Halkından Biriyle Evlenmeye Yönelik Tutum		Oturulan Mahalle	Ahıska Türklerinin Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Ahıska Türkleri ve Gürsu Halkının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede	Toplam
		Sadece Akrabalarının Yoğun Yaşadığı Bir Mahallede				
Evet	Katılımcı Sayısı	38	65	53	182	338
	%	59,4	65	82,8	66,9	67,6
Hayır	Katılımcı Sayısı	26	35	11	90	162
	%	40,6	35	17,2	33,1	32,4
Toplam	Katılımcı Sayısı	64	100	64	272	500
	%	100	100	100	100	100

Yüzde 5 anlamlılık ve 3 serbestlik derecesine göre $X^2 = 9,10$ ve $P = ,028$

Katılımcıların oturdukları mahallere göre aile fertlerinin Gürsu halkından biriyle evlilik yapmasına yönelik tutumları incelendiğinde sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %59,4'ü, Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %65'i, Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %82,8'i, hem Ahıska Türklerinin hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanların %66,9'u aile fertlerinden birinin Gürsu halkından biri ile evlenmesine olumlu bakmaktadır. Gürsu halkından biriyle evliliğe olumlu

bakmayanlar %40,6 ile sadece akrabalarının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %35 ile Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar, %17,2 ile Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlar ve %33,1 ile hem Ahıska Türkleri hem de Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede oturanlardan oluşmaktadır. Oturulan mahalle ile aile fertlerinin Gürsu halkından biriyle evlenmesine yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede yaşayanların Gürsu halkı ile evliliğe yüksek oranda olumlu baktığını göstermektedir. Bunun nedeni olarak ise Gürsu halkı ile Ahıska Türklerinin arasındaki etkileşimin yoğun olmasıdır. Gürsu halkının yoğun olduğu mahallede yaşayan Ahıska Türklerinin kısmi olarak kapalı toplum özelliğini yitirdiği söylenebilir. Bunun yanında tüm mahallelerdeki Ahıska Türklerinin aile fertlerinden birinin Gürsu halkıyla evlenmesine olumlu bakması sosyokültürel uyumun da büyük ölçüde başarılı bir şekilde gerçekleşmekte olduğunu göstermektedir. Ahıska Türklerinin Gürsu halkı ile evlenmeye yönelik tutumunun olumlu olmasına karşın evlilik yapma oranlarının ise düşük olduğu görülmektedir. Ahıska Türklerinin yerel halk ile evlilik pratiklerinin artması sosyokültürel uyum sürecinin tam anlamıyla başarılı bir şekilde tamamlanmasıyla mümkün olacaktır.

3.6.2. Kurum yetkililerinden elde edilen bulgular

Ahıska Türklerinin göç sonrasında yaşadıkları uyum süreci, uyum sorunları, kurumların Ahıska Türkü göçmenlere yönelik sunduğu hizmetler, hizmetlerin sunumunda yaşanan sorunlar resmî kurum temsilcileri ile yapılan nitel görüşmeler sonucunda ortaya çıkan bilgiler doğrultusunda belirlenmiştir. Ahıska Türklerinin göç sonrasında ekonomik, politik ve sosyo-kültürel uyumlarının sağlanması açısından resmî kurum yetkililerden elde edilen bulgular önem arz etmektedir. Elde edilen bulgular uyum süreci, uyum sorunları, sunulan hizmetler ve hizmetlerin sunumunda yaşanan problemler olmak üzere 4 ana kategori altında incelenmiştir.

3.6.2.1. Ahıska Türklerinin uyum sürecine dair bulgular

Resmî kurum yetkilileri ile yapılan görüşmeler neticesinde Ahıska Türklerinin uyum süreci ekonomik, politik ve sosyokültürel uyum başlıkları altında ayrı ayrı incelenmiştir.

Göçmen Ahıska Türklerinin göç sonrasında ekonomik uyum süreçlerinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için kendi kendine yeten bireyler olmaları gerekmektedir. Yapılan görüşmeler sonrasında resmî kurum yetkililerin vermiş oldukları bilgilerden Ahıska Türklerinin ekonomik uyum sürecine yardımcı olan çalışma izni, kalifiye olma, çalışma isteği ve mal mülk edinme gibi sahip oldukları özelliklere ve durumlarına aşağıda yer verilmiştir.

Çalışma iznine sahip olmak göçmen Ahıska Türklerinin emek piyasasına katılabilmesi için önem arz etmektedir. Çalışma izni ile ilgili süreci ise görüşme yapılan bir kurum yetkilisi şöyle özetlemiştir:

Y9: İşverenler Ahıska Türklerini işe aldıklarında çalışma izni başvurusu işveren tarafından yapılıyor kendileri çalışma izni başvurusunda bulunmuyor.

Kurum yetkilisinin vermiş olduğu bilgiler Ahıska Türklerinin emek piyasasına katılabilmesi için çalışma izninin gerekli olduğunu ve bu sürecin bizzat işverenler tarafından takip edildiğini göstermektedir.

Kalifiye olan Ahıska Türkü göçmenlerin göç sonrasında daha kolay iş bulduğu ve göç edilen ülkenin ekonomik sistemine hızlı bir şekilde uyum sağladığı görülmektedir. Ahıska Türklerinin kalifiye olma durumları ise yetkililerin gözünden

şu şekilde açıklanmıştır:

Y2: Ahıska Türkleri birbirlerini çok tuttukları için ve iş konusunda seçici olmadıkları ve her işi yaptıkları için çok kolay iş buluyorlar. Yaklaşık 6 aydır SGK'larını görmeye başladık. Gördüğüm kadarıyla çoğu Ahıska Türkü çalışıyor. İşsiz olan veya çalışmayan Ahıska Türkü sayısı çok az. Bizim birimimizde çalışan Ahıska Türkü doktorumuz tıp eğitimi aldığı için 6 yıl okumuş ve belediyenin en yüksek eğitimine, lisansına sahip personeli şu anda. Ama nerede bir ihtiyaç varsa bir eleman gibi yardımcı oluyor. Ben doktorum bu işi yaparım o işlere bakmam demiyor, her işte yardımcı oluyor. Ahıska Türklerinin, eğitimlerinin vermiş olduğu bir iş kültürleri var. Yüksek okul okuyan Ahıska Türkleri Rus eğitimi aldığı için eğitimleri çok daha kaliteli ve iyi. Rus eğitim sistemi kalifiye insan yetiştirmiş.

Y4: Ahıska Türkleri mahallemizde çok yoğun. Kendi iş sahalarını kurduklarından dolayı ekonomik anlamda oldukça rahatlar.

Y7: Eski Sovyet rejiminden geldiklerinden dolayı çoğu eğitimli ve meslek sahibi oldukları için özellikle ekonomik konuda Türkiye'deki istihdam sistemine kolay uyum sağlıyorlar.

Y8: Ahıska Türkleri, çalışkan olduklarından dolayı her yerde kolay iş bulabiliyorlar. Çoğunun mesleği olması uyumlarını kolaylaştırıyor ve iş konusunda sıkıntı yaşamıyorlar. Geldikleri ülkelerin komünist geçmişlerinden dolayı mesleki bilgileri çok güçlü ve birçok Ahıska Türkü nitelikli eleman. Sahip oldukları meslekleri de uyum süreçlerini daha da kolaylaştırıyor.

Y12: Genellikle Ahıska Türkleri psiko-motor özelliklerini kullanmada üst düzeyler. Özellikle el becerilerini kullanmada Türk vatandaşlarına göre çok daha öndeler. El becerilerini iyi kullandıklarından dolayı işsizlik sorunu yaşamıyorlar. İnşaat sektöründe oldukça aktifler. Geçen gün kombim bozuldu kombiyi tamir etmeye bir Ahıskalı geldi. Artık beraberiz içli dışlıyız. Zaten onlardan bizim de bir farkımız yok.

Ahıska Türkü göçmenlerin çoğunun göç etmiş oldukları ülkelerin siyasi geçmişlerinden dolayı kalifiye ve eğitimli olmaları iş bulmalarını kolaylaştırmıştır. Kalifiye olmaları kendi işlerini kurmalarına imkân vermesinin yanında birçok iş kolunda da istihdam edilebilmelerini sağlamaktadır.

Göç sonrasında göçmenlerin kendi kendilerine yeten bireyler olması için ekonomik özgürlüğünü kazanması gerekir. Ekonomik özgürlüğün sağlanması da göçmenlerin istihdama katılması ile gerçekleşmektedir. Ahıska Türkleri de göç sonrasında hayatlarını devam ettirebilmek için sahip oldukları nitelikler doğrultusunda emek piyasasına dahil olmaktadır. Kurum yetkilileri ise Ahıska Türklerinin çalışma azmi ve isteğini şu şekilde aktarmıştır:

Y4: Kalabalık ailelerde yaşadıkları için ailedeki herkes çalışıyor ve maaş evin hanımında toplanır herkes maaşlarını evin hanımına veriyor. Para kasası evin en büyük kadını oluyor.

Y5: Aile fertlerinin tamamı çalışıyor. Bakıma muhtaç yaşta çocuk varsa ninesi veya dedesi çocuklara bakıyor yaşlı genç fark etmeksizin herkes çalışıyor. Ahıskalılardan para isteme ver kazmayı eline diyoruz. Toprakla uğraşmayı seviyorlar. Yaşlı genç herkes toprakla haşır neşir oluyor. Komünizmi görmeyen gençlerde bile çalışma isteği

çok fazla.

Y11: İşsizlik konusunda zorluk çekmiyorlar. Göç sonrasında hayata tutunmak için ailece çalışıyorlar. İş beğenmeme durumu yok, her iş kolunda çalışıyorlar.

Y12: İstihdam olarak genellikle bayan kuaförleri Ahıska Türklerinden oluşuyor. 13-14 tane öğrencimiz var 8-9 tanesi Ahıska Türkü. Kasaplık dalında kasap çırağımız var, pastacılık dalına talepleri var. Erkek kuaförlük dalına da mesleki eğitim konusunda talepleri oluyor. Mesleki eğitim konusunda aktif ve istekliler.

Ahıska Türklerinin sahip oldukları niteliklerin yanında her alanda çalışmaya istekli oldukları da görülmektedir. Ayrıca kaynak ülkelerinde çalışmaya verilen önem de çalışma azmi ve isteklerinin nedenleri arasındadır. Yeni meslek dalı öğrenerek ekonomik sisteme uyum sağlamak istemeleri de uyum süreçlerinin hızlanması açısından önem arz etmektedir.

Ekonomik uyumun göstergelerinden biri de göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde mal/mülk edinme durumlarıdır. Kurumlarla yapılan görüşmeler sonucunda Ahıska Türkü göçmenlerin de mal mülk edindiği görülmektedir.

Y1: ABD'den dönen Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç etmesini faydalı görüyorum. Türkiye'ye döviz girdisi sağlıyorlar. Şu an ABD'nin çeşitli eyaletlerinde yaşayan toplam 17.000 Ahıska Türkü var. Birçoğu Türkiye'ye dönmek istiyor. Yine birçoğunun Gürsu ve Bursa çevresinde taşınmaz mülkleri var.

Y5: Dünyevi olarak baktığımızda ise evlerine çok değer veriyorlar. Evleri dış görünüş olarak iyi ve güzel görünüyor.

ABD'de yaşayan Ahıska Türklerinin de özellikle Gürsu'daki akrabaları vasıtasıyla Türkiye'de mal mülk edinmeye yönelik çabaları vardır. Yine Ahıska Türklerinin ev sahibi olmayı öncelemeleri Gürsu'da kalıcı kalmak istediklerini de doğrulamaktadır.

Göçmenlerin bir ülkede yasal olarak yaşamaları ve kalıcı olmaları politik uyumlarının başarılı bir şekilde gerçekleşmesi ile mümkündür. Ülkedeki politik sisteme uygun olarak resmî işlemlerin gerçekleştirilmesiyle tüm sosyal haklardan yararlanabilmek göçmenlere uyum konusunda büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Ahıska Türklerinin de Türkiye'deki sosyal haklardan sorunsuz ve eksiksiz bir şekilde yararlanabilmeleri politik uyum süreçlerinin tamamlanmasına bağlıdır. Kurumlarla yapılan görüşmeler sonucunda Ahıska Türklerinin politik uyum sürecinde sosyal güvence ve emeklilik haklarından yararlanabildikleri görülmektedir.

Ahıska Türklerinin ülkede yasal kalış işlemlerini sorunsuz bir şekilde tamamlamalarının ardından Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının sahip olduğu tüm sosyal haklardan eksiksiz bir şekilde faydalanma hakkı vardır. Bu haklar şu şekilde

açıklanabilir:

Y9: Ahıska Türkleri, sosyal güvenlik kapsamında oldukları zaman TC vatandaşlarına sunulan doğum yardımı, emeklilik, sağlık hizmetleri gibi hizmetlerden faydalanabiliyorlar. 99 ile başlayan kimlik numarasıyla her türlü hizmeti alabiliyorlar. Oturum izni aldıklarında otomatik olarak çalışma izni de almış oluyorlar.

Y10: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan Ahıska Türkleri diğer Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yararlandığı tüm hizmetlerden yararlanmaktadır.

Kurum görüşmelerinden politik uyumun gerçekleşmesinde Ahıska Türklerinin yasal olarak kayıtlarının olması gerektiğinin sonucu çıkmaktadır. Özellikle oturum izni almanın yanında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçen göçmen Ahıska Türklerinin her türlü sosyal güvence ve sosyal haklardan sorunsuz bir şekilde yararlanabileceği de anlaşılmaktadır. Yine çalışma iznine sahip olmak sosyal güvenlik sistemine dahil olarak kayıt dışı çalışmanın önünü kestiğinden dolayı göçmenlerin politik uyum sürecini de hızlandırmaktadır.

Emeklilik hakkı, bir ülkenin vatandaşlarını ilgilendirdiği kadar o ülkeye göç eden göçmenleri de büyük ölçüde ilgilendirmektedir. Çalışma iznine sahip bir şekilde sosyal güvence sistemine kayıtlı olarak çalışan göçmenlerin emeklilik hakları da korunmaktadır. Ahıska Türklerinin de kaynak ülkelerindeki çalıştıkları gün sayısı ile Türkiye’de çalıştıkları gün sayısının değerlendirilerek emekli olma hakları bulunmaktadır. Ahıska Türklerinin emeklilik hakkı elde edebilmesi için yapması gerekenler şu şekilde açıklanmaktadır:

Y9: Azerbaycan’dan gelen Ahıska Türkleri yurtdışındaki çalıştıkları günleri ve süreyi yurtdışı borçlandırma işlemi yaparak Türkiye’ye göç ettiklerinde prim ödemesi yaparak sosyal güvenlik hizmetlerinin birleştirilmesinden yararlanabiliyorlar. Geldikleri ülkedeki çalışma gün sayısı ve Türkiye’de çalıştıkları gün sayılarını birleştirerek emekli olabiliyorlar.

Emeklilik hakkına sahip olmak da özellikle Ahıska Türklerinin politik uyumlarının gerçekleşmesinde önemli rol oynamaktadır. Emeklilik, Ahıska Türklerinin hem ekonomik bağımsızlıklarının elde etme hem de sosyal haklardan yararlanabilmeleri için gerekli bir politik uyum argümanıdır.

Ahıska Türkü göçmenlerin ekonomik ve politik uyumu kadar sosyokültürel uyum süreçlerinin de sorunsuz bir şekilde tamamlanması gerekmektedir. Sosyokültürel uyum özellikle göç edilen ülkenin hayat tarzı, kültürü, o ülkenin yerel halkı ile etkileşim durumunun yanında göçmenlerin de sahip oldukları kültürel özellikleri ve hayat tarzını da kapsamaktadır. Yapılan görüşmeler Ahıska Türklerinin sosyokültürel

uyum sürecinde kapalı toplum olma, Türkiye'ye kendini ait hissetme ve ortak etnik köken özelliklerine sahip olduklarını göstermektedir.

Göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde kendilerinden önce göç etmiş olan akrabalarının veya kaynak ülkelerinden bir topluluğun olması o ülkeye uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Özellikle Ahıska Türklerinin de Gürsu'ya göç etme sürecinde akrabalarını veya kendi topluluklarını takip ettiği görülmektedir. Göç sonrasında belirli bölgelerde yoğunlaşarak kapalı bir toplum olan Ahıska Türklerinin bu özellikleri bazı durumlarda uyum konusunda kendilerine büyük destek sağlamaktadır:

Y1: Gürsu'da yaşayan Ahıska Türkleri birbirlerinin akrabaları ve arkadaşları oldukları için genelde kendi içlerinde sorunlarını halletmeye çalışıyorlar.

Y4: Camii cemaatimizin %80'i Ahıskalı olduğu için camimiz çok huzurlu. Diğer yandan Ahıska Türklerinin uyum konusunda hiçbir zorlukları yok. Kapalı toplum oldukları için ve kalabalık ailelere sahip olduklarından dolayı sorun yaşamıyorlar.

Y7: Kendi içlerinde yaşadıklarından dolayı uyum konusunda sorun yaşamıyorlar. Gelenek ve göreneklerini de rahatça sürdürebiliyorlar. Yerli halk tarafından da kabul görülüyorlar ve yerli halkı rahatsız edecek herhangi bir durum yaşamıyor.

Y8: Uyum konusunda zorluk yaşadıklarını düşünmüyorum. Genellikle akrabalarıyla dayanışma halinde olduklarından ve kendi içlerinde yaşayarak kapalı bir toplum özelliği gösterdiklerinden dolayı uyumları da kolaylaşıyor.

Ahıska Türklerinin kapalı toplum olmaları uyum konusunda yaşadıkları sorunları kendi aralarında çözüme kavuşturduğunu da göstermektedir. Diğer yandan Ahıska Türklerinin sahip olduğu kapalı toplum yapısı göç sonrasında sosyal destek işlevi de görmektedir.

Göçmenlerin kendilerini göç ettikleri ülkeye ait hissederek o ülkenin bir parçası olarak görmeleri sosyokültürel uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Ahıska Türkü göçmenlerin Türk kültürünü benimseyerek Türkiye'yi anavatan olarak görmeleri yapılan görüşmelerde de vurgulanmıştır.

Y1: Ahıska Türkleri için son durak Türkiye. Burası bizim vatanımız. Özellikle ABD'de yaşayan Ahıska Türklerinden de Gürsu'ya göç oluyor. Göç etmelerinin sebebi ise çocuklarını Türkiye'de yetiştirmek istemeleri. Türk kültürünü ve milliyetçi duyguları benimseyen çocuklar olmasını istiyor ve bu yüzden ABD'den göç ediyorlar. Geçenlerde vefat eden bir dedemiz vardı. Kendisi hiç Türkiye'de ve Gürsu'da bulunmamış. Rusya'dan direk ABD'ye göç etmiş. Gürsu'da yaşayan bir kız torunu var. Dedemiz ölünce Gürsu'ya gömülmesini vasiyet etmiş. Gürsu'da uzaktan akrabaları gömülü olduğu için kendisi de Gürsu'yu vatan olarak kabul ediyormuş. Vefat ettiğinde ABD'den cenazesi Gürsu'ya bin bir zorlukla getirildi. Gürsu Belediyesi de defin işlemleri konusunda büyük kolaylık sağladı.

Y4: Diğer yandan milliyetçilik duyguları çok fazla.

Ahıska Türklerinin kendilerini Türkiye'ye ait hissetmeleri uyum sorunu yaşamalarını engellenmektedir.

Göç edilen ülkenin dilini konuşmak, aynı dinî inanca sahip olmak ve aynı kültürel mirasa sahip olmanın yanında aynı etnik kökene sahip olmak da göçmenlerin uyum sorunu yaşamamalarına neden olan en önemli etkenlerin başında gelmektedir. Ahıska Türklerinin de ortak etnik kökene sahip olmalarından dolayı Türkiye'ye göç sonrasında kolay uyum sağladıkları şöyle ifade edilmiştir:

Y3: Ahıska Türkleri dil, din ve kültür olarak Türkiye Türkleri ile aynı kökenden geldiklerinden dolayı uyum konusunda herhangi bir zorluk çekmiyor.

Y5: Dinî ve millî programların çoğaltılması gerekiyor. Dinî yönlerinden çok milliyetçilik daha ağır basıyor.

Y11: Dil ve din olarak aynı olduğumuz için genel yaşamda uyum anlamında sorun yaşamıyorlar.

Y12: Uyum konusunda avantajımız aynı dil ailesini kullanmamız. Sonuçta akraba millet olduğumuz için akraba akrabayı daha kolay anlayabilir. Bundan dolayı da diğer gelen yabancı milletlere göre daha rahat uyum sağlayabilirler.

Ortak etnik kökene sahip olmak hem Ahıska Türkleri açısından hem de Gürsu halkı açısından karşılıklı uyumun gerçekleşmesi için büyük avantaj sağlamaktadır.

3.6.2.2. Ahıska Türklerinin uyum sorunlarına dair bulgular

Göç yaşayan her göçmen gibi Ahıska Türkleri de her ne kadar aynı ortak etnik kökenden geliyor ve aynı dili konuşuyor olmasına rağmen göç sonrası birçok uyum sorunu ile karşılaşmaktadır. Ahıska Türklerinin karşılaştığı uyum sorunları ekonomik, politik ve sosyokültürel alanda kendini göstermektedir. Bu bölümde ise yapılan kurum görüşmeleri sonucunda Ahıska Türklerinin yaşamış oldukları uyum sorunları ekonomik, politik ve sosyokültürel boyutları ile ele alınmıştır.

Ahıska Türklerinin kalifiye olması ve çalışma isteğinin olması ekonomik anlamda uyum sorunu yaşamayacakları anlamına gelmemektedir. Ahıska Türkleri göç ettiklerinde belirli bir zaman Türkiye'deki ekonomik sisteme ayak uydurmakta ve iş bulmakta zorluk çekebilmektedir. Özellikle kalıcı iş bulamama ve sosyal güvenlik sistemimin önemini bilmeme gibi ciddi sorunlar yaşayabilmektedir.

Ahıska Türklerinin göç sonrasında kendi kendilerine yeten ve ekonomik olarak

bağımsız bireyler olması için eğitim durumları, meslek özellikleri ve kalifiye oldukları sahalara göz önünde bulundurularak işe yerleştirme yapılması gerekmektedir. Birçok göçmenin göç ettikleri ülkelerde mesleki özelliklerine uygun olmayan geçici ve güvencesiz işlerde çalışmaları Ahıska Türkü göçmenlerin de yaşadığı göç sonrası sorunların başında gelmektedir. Görüşme yapılan kurum yetkilileri ise Ahıska Türkü göçmenlerin uyum sorunlarının azaltılması için kalıcı işe yerleştirmenin önemini şu şekilde vurgulamıştır:

Y8: İhtiyaç sahibi olan Ahıska Türklerinin de kalıcı gelir elde edecek işlere yönlendirilmesi gerekir.

Y10: Ülkemize gelen çoğu Ahıska Türkü'nün okuma ve meslek oranları yüksek olduğundan, gerekli alanlarda işe yönlendirme işlemlerinin hızlandırılması ve eğitim düzeyi yüksek Ahıska Türklerinin doğru yerlerde değerlendirilmesi uyum süresini azaltacaktır.

Göçmenler, göç ettikleri ülkede ekonomik bağımsızlıklarını kazanmak için bir an önce gelir getirecek bir iş bulma eğilimindedir. Bu yüzden de göçmenlerin büyük bir kısmı sosyal güvenlikten önce alacakları maaşı öncelemektedir. Bir kurum yetkilisi Ahıska Türkü göçmenlerin de öncelikli olarak maaşı önemsediklerini ifade etmiştir:

Y9: Genelde karşılaştığımız sorunlardan biri sosyal güvenlik kapsamında çalışan Ahıska Türklerinin sigorta primi istememeleri. Sigorta primi yerine primlerin maaşlarına yansıtılmasını istiyorlar.

Her ülkenin farklı bir politik yapısı ve sistemi olduğundan dolayı göç edilen ülkede göçmenler daha çok politik uyum sorunları yaşamaktadır. Ahıska Türkleri de farklı ülkelerden göç ettikleri için kaynak ülkelerindeki farklı politik sistemler ile Türkiye'deki mevcut politik uygulamalardan dolayı zorluk yaşamaktadır. Ahıska Türkleri Türkiye'de daha çok vatandaşlık alma sorunu, vatandaşlık işlemlerinin maliyeti, çifte vatandaşlık, kendilerini ikinci sınıf vatandaş olarak görme, sağlık hizmetlerine erişim gibi konularda sorunlarla karşılaşmaktadır.

Ahıska Türkleri, Türk kökenli olmalarına rağmen Türkiye'ye göç ettiklerinde yabancı uyruklu olarak değerlendirilmektedir. Bu yüzden de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlık hakkını kazanmak için belirtilen şartları yerine getirmek zorundadır. Bu şartların yanında Ahıska Türklerinin vatandaşlık alma süreçlerinde de büyük belirsizlikler yaşanmaktadır.

Y1: Göçle gelenlerin Ahıskalı olmasını kanıtlamaları gerekiyor. Örneğin 2 kardeş geliyor. Vatandaşlığa başvuru yapıyorlar annesi ve kardeşi 8 ayda vatandaşlık alabiliyorken diğer kardeşin vatandaşlık alması 2 seneden fazla sürebiliyor. Ayrıca Ahıska Türklerinin Ahıskalı olma durumu araştırılıyor. Zaten Ahıska Türklerinin hepsi birbirine akraba. Ahıska'da bulunan köyler ve arşivleri belli. Bir kardeş kısa sürede vatandaşlık alabiliyorken diğer kardeşe vatandaşlık verilmemesi haksızlık bence. Zaten iki kardeşte Ahıskalı. Bunun yanında Gürcü ve Ermenilerin de kendilerini Ahıskalı tanıtip Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı aldığı durumlarda oldu. Bu yüzden son zamanlarda detaylı araştırılıp Ahıska Türkü olduğunu ve sürgün yaşadığını kanıtlaması gerekiyor, Ahıska Türkü göçmenlerin. Oğlu Ahıska Türkü olduğunu kanıtlıyor vatandaşlık alıyor ama babasına hala vatandaşlık vermiyorlar.

Y2: En büyük problemleri vatandaşlık alma konusunda yaşıyorlar. Bizim belediye personelimiz var bir doktor hanım. Şu anda vatandaş olmadığı için kadroya da giremiyor. Dışarıdan ambulans hekimliği yapıyor. T.C. vatandaşı olmadıkları için çalışma iznini çok zor alıyorlar ve bu konuda sıkıntı yaşıyorlar. Yani kendi söylemleriyle Suriyelilere gösterilen ilgi alaka ve yakınlığın kendilerine gösterilmediğini düşünüyorlar.

Y3: Ahıska Türkleri, vatandaşlık alma sürecinde il göç idaresinin yaptığı mülakatta büyük zorluk yaşıyorlar. Mülakat sırasında yaşadıkları bölgenin şivesinden dolayı sorun yaşıyorlar. Bunun nedeni ise sürgün belgelerinde yazılı olan ülke ile Türkiye'ye gelmeden önce göç ettikleri Orta Asya ülkeleri arasındaki şive farklılıklarından dolayı yalan beyan verdikleri düşünülecek vatandaşlık başvuruları reddedilebiliyor.

Y10: Vatandaşlığa alım süresinin kısaltılması gerekmektedir. Diğer yabancı uyruklu vatandaşların süregelen sıkıntılarının çözümünde olduğu gibi Ahıska Türklerinin de sorunlarını çözmede tek bir yetkili birimin hayata geçirilmesi önem arz ediyor.

Vatandaşlık alamama sorunu yaşayan Ahıska Türkü göçmenlerden özellikle vatandaşlık başvurusu işlemleri için istenen resmî belgelerin maliyeti de hayli yüksektir.

Y1: Oturum izni ve vatandaşlık başvurularında evrakların tercüme edilmesi, apostil işlemleri ve noter onayları çok maliyetli oluyor. Bu işlemlerin bazıları da dolar üzerinden yapıldığı için bir kişinin evrak işlemleri 3-4 bin lira tutabiliyor. Oturma izni ve vatandaşlık başvurularında devlet birimleri ayrı olduğu için sürekli evrak masrafı çıkıyor. Bu işlemlerin hepsinin tek bir sistem üzerinde toplanması gerekiyor.

Ahıska Türklerinin bir kısmında hem Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı hem de kaynak ülkelerinin vatandaşlığı bulunmaktadır. Ahıska Türklerinin göç ettikleri ülkeler farklılık gösterdiğinden dolayı vatandaşı oldukları ülkeler de farklı olabilmektedir.

Y1: Hem ABD vatandaşı hem de Türk vatandaşlıkları var çifte vatandaş statüsündeler.

Çifte vatandaşlığa sahip Ahıska Türklerinin Türkiye'de politik uyum süreçlerinin daha zor olacağına dair endişeler de vardır:

Y5: Özellikle Rusya'dan göç eden Ahıska Türklerinden çifte vatandaşlığı olanların Rusya'ya karşı aidiyeti daha yüksek oluyor. Türkiye ve Rusya arasında gerginlik olduğunda Rusya'ya göç etmeyi düşünenler de oldu. Özellikle Türkiye'nin Rusya ile

yaşadığı uçak krizinde orada çalışmış olan yaşlılar Rusya'daki birikimlerini kaybetmemek için Rusya'ya dönmeyi tercih etmeyi düşündüler.

Ahıska Türkleri Türk kökenli olmalarına rağmen Türkiye'de yabancı uyruklu göçmenlerle aynı işlemlere tabi tutuldukları ve mültecilere tanınan haklardan hiçbirine sahip olmadıklarından dolayı kendilerini dışlanmış hissetmektedir.

Y9: Kendilerinin ikinci sınıf vatandaş olduklarını düşünüyorlar. Mülteci olmadıklarından dolayı genel sağlık sigortasından yararlanmada zorlanabiliyorlar. Mültecilere sunulan haklar gibi Ahıska Türklerinin de uyumunu kolaylaştıracak haklar oluşturulması ve yabancı olarak değerlendirilmemeleri gerekiyor.

Y11: Devletimizin Türk soydaşlarımıza resmî işlemler ve uyum konusunda daha kolaylık sağlaması gerekiyor. Mevzuatı da Türk soydaşlarımıza göre ayarlamalıdır. Diğer Türk olmayan yabancı göçmenlere sağlanan kolaylık Ahıska Türklerine sağlanmıyor. Bu durumda Ahıska Türklerinin uyum süreçlerini olumsuz etkiler diye düşünüyorum.

Y13: Ahıska Türkleri, Türk kökenli olduğu için kendilerine en azından sigorta girişleri yapıldıktan sonra veya vatandaşlık işlemleri sonuçlanana kadar Suriyelilere sağlanan ücretsiz sağlık hizmetlerinden faydalanmalarına yönelik gerekli düzenlemeler yapılmalı.

Ahıska Türkü göçmenlerde görülen ikinci sınıf vatandaş algısı Türkiye'de politik sisteme uyum sağlama sorunu yaşamalarına da neden olmaktadır.

Ahıska Türklerinin sorun yaşadığı bir diğer konu da ücretsiz sağlık hizmetlerine erişimdir. Türkiye'de herhangi bir sosyal sigorta kaydı olmayan göçmen Ahıska Türkleri sağlık hizmetlerinden yararlanırken bir ücret ödemek zorunda kalmaktadır. Ücretli sağlık hizmetlerinin de maliyetli olması sigorta kaydı olmayan Ahıska Türklerini mağdur etmektedir.

Y7: Ahıska Türklerinden oturum almayanların ve geçici kimlik kartı olmayanların sağlık hizmetlerine erişim konusunda sıkıntı yaşadıklarını duyuyoruz. Özellikle sigortaları olmadığında devlet hastanelerinde tedavi olduklarında tedavi masrafiyle karşılaşabiliyorlar. Bu konuda uyum süreçlerini uzatabiliyor. Biz muhtarlık olarak elimizdeki imkânlar ölçüsünde yardımcı olmaya çalışıyoruz. Yardımlarımız maddi yardımlar olduğundan dolayı bazı durumlarda yeterli olmayabiliyor.

Y9: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmadıklarından dolayı sağlık hizmetlerinden yararlanamıyorlar ve hastanelerden hizmet alamıyorlar. Aile fertlerinden biri SGK'lı olduğu zaman diğer aile fertleri de sağlık hizmetlerinden yararlanabiliyor.

Y13: Ahıska Türklerinden vatandaşlığı olmayanlar yabancı uyruklu görüldüğü için turistlerin sağlığı kapsamında sağlanan sağlık hizmetlerinden faydalanıyorlar. Bu sağlık hizmetleri de ücretli olduğu için Ahıska Türkleri mağduriyet yaşayabiliyor. Özellikle oturum iznine sahip olsalar dahi sigortası olmayan Ahıska Türkleri sağlık hizmetlerinden ücretsiz faydalanamıyor. Sigortası olmayan Ahıska Türkleri iki kat maliyetli şekilde sağlık hizmetlerinden ücreti mukabilinde faydalanabiliyorlar. Yine

ücretsiz sağlık hizmetlerinden faydalanması için ailesinin veya kendisinin sigortası yoksa sigorta yapılandırma yaparak 140 TL aylık ücret ödemesi gerekiyor. Bu durumlarda Ahıska Türklerinin Türkiye’de uyumlarını zorlaştırıyor.

Göçmenlerin kaynak ülkelerindeki mevcut resmî uygulamalar ile göç ettikleri ülkelerdeki resmî uygulamalar çoğu durumda uyuşmamaktadır. Ülkelerin sahip olduğu ekonomik, politik ve sosyokültürel sistemlerden dolayı farklı yapılanmalar ve uygulamaların olması göçmenlerin göç edilen ülkeye uyumlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Göçmen Ahıska Türklerinin de kaynak ülkeleri ve Türkiye’deki uygulamaların farklılığından dolayı bazı sorunlarla karşılaştıkları da görülmektedir. Ahıska Türklerinin göç ettikleri ülkeler çeşitlilik gösterdiğinden dolayı Türkiye’deki uygulamalarla birebir örtüşmesi mümkün değildir. Bu durumdan dolayı farklı ülkelerden göç eden her bir Ahıska Türkünün de yaşadığı sorunlar farklılık göstermektedir.

Y1: Ahıska Türkleri 9 ayı devlette yaşadıkları için her devletin farklı sistemi ve hayat tarzı oluyor. Buna rağmen kendilerine uyum konusunda elimizden geldiğince yardımcı olmaya çalışıyoruz.

Y10: Sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik değişkenlerden dolayı adaptasyon sorunu yaşıyoruz. Göç ettikleri şehrin hayat tarzıyla, geldikleri ülkenin hizmetleri ve ülkemizde verilen hizmetlerin karşılaştırılması gibi sorunlarla karşılaşıyoruz genelde.

Ahıska Türklerinin kaynak ülkelerinin çeşitlilik göstermesi ve bu ülkelerdeki sosyal güvence sistemi uygulamaların birbirinden farklılık göstermesinden dolayı Türkiye’de karşılığı olmamaktadır.

Y9: Ahıska Türklerinin çoğu Rusya, Azerbaycan, Kırgızistan’dan göç ediyor. Hepsinin geldiği ülkeler farklı olduğu için ve geldikleri ülkelerde genel sağlık sigortası primi ödeme sistemi olmadığı için Türkiye’de Genel Sağlık Sigortası uygulamalarında kendilerinden ücret talep edilmesi mağduriyet oluşturuyor. Ülkeler arasında uygulanan sosyal politika farklılıklarından dolayı Türkiye’ye geldiklerinde sıkıntı yaşıyorlar. Genel sağlık sigortası kapsamında başvuru tarihinden önce devam eden kronik rahatsızlığı var ise genel sağlık sigortasından yararlanamıyor. Sadece kronik rahatsızlıklar genel sağlık sigortasının kapsamı dışında kalıyor. Kronik rahatsızlığı olanlar kendi maddi imkânları ile tedavi masraflarını karşılamak sorunda kalıyor. Kronik rahatsızlığı olanlar genel sağlık hizmetlerinden faydalanamıyor.

Her ülkenin ekonomik, politik ve sosyokültürel yapısının yanında ihtiyaçlarının da farklı olması eğitim sistemindeki uygulamaların da farklılaşmasına yol açmaktadır. Ahıska Türkleri, kaynak ülkelerindeki mesleki eğitim ve eğitimin denkliği konusundaki farklı uygulamalardan dolayı Türkiye’ye göç ettiklerinde ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır.

Y12: Mesleki eğitimde yaşadığımız sıkıntı biraz adaptasyon sürecinde oluyor. Temelde ve altyapıda eksiklikleri olduğu için diğer Türk vatandaşlarına göre uyum sıkıntısı oluyor. Her ne kadar denklik verilse de geldikleri ülkedeki mesleki eğitim ve Türkiye’deki mesleki eğitimin denkliği birbirini tutmuyor. Sayısal eğitimde de Ahıska Türkleri farklı düşünüyor bizim öğrencilere göre. Buna rağmen eğitim denkliğini veriyoruz. Sonuçta diyoruz orda lise okumuş burada da lise eğitiminin denkliğini verebiliriz. Ama müfredat farklılığı olduğunu düşünüyorum. Mesela bir öğrencimiz var geldiği ülkede hemşirelik bölümünden kalfalık almış. Bizde onun hiçbir karşılığı yok. Kendisi kalfa olduğunu söylüyor. Bizde çıraklık, kalfalık, ustalık endüstriyel alanlarda geçerli oluyor. Kalfalık belgesi ile kurumumuza başvurdu ve kalfalık belgesini kullanmak istediğini söyledi. Bizde sağlık alanında kalfalık yok. Sağlık alanında bizim sağlık meslek liseleri var, üniversitelerin ön lisans bölümleri var. Ama geldiği ülkedeki farklı sistemden dolayı sağlık alanında kalfalık belgesi almış kendisi. Bu tür durumlarda denklik konusunda zorluklar yaşanıyor genelde.

Ahıska Türkleri Türk etnik kökeninden gelme, Türkçe konuşma, İslam dinine inanma, ortak kültürel mirasa sahip olma gibi benzer unsurlara rağmen Türkiye’ye göç ettikten sonra sosyokültürel uyum sürecinde zorluk yaşamaktadır. Türkçe okuma yazma, Türkçe anlama, kapalı toplum olma, dini algılama, madde bağımlılığı, ayrımcılık ve kültürel farklılıklar Ahıska Türklerinin karşılaştıkları en başlıca sorunlardır.

Ahıska Türklerinin Rusçanın etkili olduğu ülkelerde doğup büyümeleri ve bu dilde eğitim görmelerinin yanında alfabe farklılıklarından dolayı da Türkiye Türkçesini okuma-yazma konusunda zorluk çektikleri görülmektedir.

Y1: Özellikle Rusya ve Ukrayna’dan gelen Ahıska Türklerinin okuma ve yazma konusunda zorluk yaşadıkları görülüyor. Telefonlarındaki ara yüzü Rusça olarak kullanıyorlar. Kendilerine telefonlarını Türkçe olarak kullanmaları hususunda gerekli telkinleri yapıyorum. Fakat yavaş yavaş alışıyorlar, okuma yazma konusunda.

Y2: Geldikleri ülkelerde Kiril alfabesi kullandıklarından dolayı Türkçe yazmada sorun yaşıyorlar. Bize dilekçe getiriyorlar çoğu zaman dilekçe metnini değiştirmek zorunda kalıyoruz. Günümüz Türkçesinden farklı olarak eski Türkçe kelimeler kullanıyorlar biraz sıkıntı oluyor.

Y9: Rus kültürünün etkisinde kaldıklarından ve Rus eğitim sisteminde eğitim gördüklerinden dolayı Kiril alfabesini kullanmaları yaygın. Türk alfabesine geçişleri konusunda gerekli kurslar ve çalışmalar yapılmalıdır.

Ahıska Türkleri farklı ülkelerden göç ettikleri için Türkçeleri de o ülkelerin kültürel etkisi altında kalmıştır. Türkî Cumhuriyetlerinde kullanılan Türkçe ile Türkiye’de kullanılan Türkçe günlük konuşma dilinde farklılık göstermektedir. Türkçenin yapısal farklılıklarının yanında lehçe ve şiveler de göçmen Ahıska Türklerinin Türkiye Türkçesini anlama konusunda zorluk yaşamalarına neden olmaktadır.

Y1: Türkçe terimler ve deyimleri anlama konusunda da zorluk yaşıyorlar. Örneğin “kulağına su kaçırma” diyorum. “Kulağıma su mu kaçtı” diyorlar. Deyimlerin ne

anlama geldiğini bilmiyorlar.

Y4: Dil anlamında şive farklılıklarından dolayı sıkıntı yaşıyoruz.

Y5: En başta dil sorunu yaşıyoruz. Genelde anlatmak istediğiniz şeyi ne kadar iyi anlatsanız da dil zayıf olduğu için anlamıyorlar. Örneğin; Pazar günü taziye programı var diye duyuru yapıyoruz bunu 3 kez tekrarlamamı istiyorlar. Dildeki lehçe farklılığından dolayı basit bir cümleyi bile anlamakta zorlanabiliyorlar.

Ahıska Türkü göçmenlerin Gürsu'ya göç etmesindeki en büyük itici güç daha önceden göç eden Ahıska Türklerinin sayıca fazla olmasıdır. Her göçmen gibi Ahıska Türkleri de göç sonrasında kendi topluluğu ile etkileşim içinde bulunmaktadır. Ahıska Türklerinin kapalı toplum özelliği göstermesi yeni göç eden Ahıska Türkleri için bir güvence olmasının yanında yerli toplum ile iletişim kurmasını da engellemektedir.

Y2: Dışarı çok açık değiller. Çok birbirlerini tutan insanlar. Kendi kendilerine yetiyorlar. Gürsu'da belirli yerlerde yaşıyorlar diğer bölge ve mahallerde de takılmıyorlar. Hep Ahıska Türklerinin olduğu yerlere gidiyorlar daha çok. Bu da topluma uyum sağlamalarını zorlaştırıyor. Dernek topluma uyum konusunda ön ayak olmalı fakat derneğinde böyle bir çalışmasını görmedim.

Y4: Kapalı toplum olduklarından dolayı dış evliliklere karşılar.

Y9: İkili diyaloga girmekten kaçınıyorlar. Sosyal anlamda içerilmeleri gerekiyor. Toplum içine girmekten çekiniyorlar. Yerli halk ile irtibata geçebilecekleri faaliyetler oluşturulması gerekiyor. Kapalı toplum özelliği gösteriyorlar.

Ahıska Türklerinin yerli halk ile iletişimden kaçınması sosyokültürel uyum sürelerini uzatmaktadır.

Ahıska Türklerinin farklı ülkelerde yaşamış olmaları dinî inançlarını da etkilemiştir. Özellikle Rusya, Ukrayna ve Gürcistan gibi Müslüman olmayan ülkelere göç eden Ahıska Türkleri temel dinî bilgiler konusunda zayıftır. Müslüman olan Türki cumhuriyetlerinde ise farklı mezhepsel inançlar olduğu için bu bölgelerden gelenler de de dinî bilgiler konusunda farklılıklar mevcuttur. Ayrıca Ahıska Türklerinin kültürel kodları da dini algılamalarını şekillendirmiştir.

Y4: Dine olan açıkları hem hocaya hem de dine saygılı olmalarını sağlıyor. Hem de dinî bilgiler konusunda eksik oldukları için her türlü bilgiyi kabul ederek özellikle yeni bir dinî bilgi öğrendikleri için çok mutlu oluyorlar. Cahil veya kötü niyetli insanların ellerine düşerlerse dinî bilgileri zayıf olduğu için kolayca yanlış bilgileri benimseyebilirler. Hocalara karşı saygılı olduklarından dolayı hoca ne derse onu yapıyor büyük çoğunluğu. Dinî anlamda bilgisizliklerinden ötürü kötüyü de iyiyi de hemen kabul ediyorlar. Dinî bilgileri az da olsa dinî inançları çok sağlam. Ahıska Türklerinin bazıları dinin mezhep kısmında farklılık gösteriyor. Bazı Ahıska Türkleri

mezheplerden hiç haberdar değil. Bazıları da mezhepleri biliyor. Genelde Maliki ve Şafii mezhebine mensuplar fakat mezhepsel talepleri olmuyor. Dinî anlamda da mahremiyet bilincinin verilmesi gerekiyor. Kalabalık aile olarak yaşadıklarından dolayı evin içerisinde dinî anlamda sınırların olduğunu bilemiyorlar. Bu konuda dinî olarak mahremiyet eğitiminin verilmesi gerekiyor.

Y5: Bir diğer sorununuz ise dinin emirleri ve hususlarına akraba ve aile içerisinde uyulması gerektiğini söylediğimiz de bizim telkinlerimize karşı gelebiliyorlar. Kültürlerine bağlılıklarından dolayı bu durum dinin önüne geçiyor. Kültürlerini din gibi algılıyorlar. Uyarılarımıza rağmen dini, kültürlerinin önüne koyamıyorlar. Bir de Ahıska Türkleri çok farklı ülkelerde yaşadıklarından dolayı kültür çeşitliliği de oluyor. Özellikle mezhep farklılıkları olduğunu görüyoruz. Bazı Ahıska Türklerinin Vehabilik ve Şia baskısı altında kalmalarından dolayı Türkiye’de yaşanan dini algılama konusunda da zorluk yaşıyorlar. Özellikle Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan’dan gelen Ahıska Türklerinde Şia anlayışı daha baskın bir şekilde görünüyor. Ayrıca ilmiyal konusunda da zayıf oldukları alanlar var. Beş vakit namaz kılan ve kendini dinî bütün olarak tanımlayanlarda gelmiş oldukları ülkelerde o ülke rejimlerinin bilerek ve isteyerek dini yanlış anlatma ve yorumlamasından dolayı içki içilmesini gayet normal karşılıyor. Dinî olarak bir şey öne sürdüğünüzde iyi anlatmanız gerekiyor. Dinî konunun altını iyi doldurmak gerekiyor anlamaları için. Kültür çeşitliliği çok olduğundan dolayı farklı dinlerden gelen argümanlar ve anlayışları kültür olarak kabul etmişler. Geçmişte yaşadıkları acılarından dolayı oluşmuş bir kültürleri var. Daha önce bir yaşlı amcaya denk geldim. Kendisi o baskı döneminde sadece bir Fatiha biliyormuş ve başka dua, süre bilmediğini söyledi. Bildiği Fatiha’da kırık dökük yarım yamalak. Bir Fatiha ile Rusya’da Ahıska toplumuna hem dinî hem de manevi önderlik yapmış ve namaz kıldırılmış. O eksik bildikleri Fatiha bile onlar için çok değerliymiş. Çünkü birçoğu ne cami ne imam görmüş hayatları boyunca. Bu yüzden de dinî konuda kendilerini çok duygusal hissediyorlar. Din görevlisini bir anne, baba veya devlet olarak görüyorlar ve kabul ediyorlar. Geçen yıllarda yıllık izne çıktım ve geldiğimde cami cemaatinden yaşlı bir Ahıskalı amca bana sarıldı ve kısa sürede olmasına rağmen bizi yetim bıraktın dedi. Çok etkilenmiştim bu amcamızın sözlerinden.

Madde bağımlılığı her topluluğu etkilediği gibi Ahıska Türkü göçmenleri de etkilemektedir. Ahıska Türklerinin bazılarının da madde bağımlılığından dolayı problem yaşadığını görüşme yapılan kurum yetkilisi şu şekilde aktarmıştır:

Y11: Duyduğumuz kadarıyla Ahıska Türklerinin arasında da uyuşturucu kullanım oranları yüksek. Madde bağımlısı olanlarda var satanlarda var. Uyuşturucu kullanan erkek çalışmıyor eşi çalışıyor ve bu durumda ailenin dağılmasına da sebep oluyor.

Ahıska Türklerinin kaynak ülkelerinin farklılık göstermesinden dolayı kendi toplulukları arasında da ayrımcılık yaşadıklarını bir kurum yetkilisi şöyle belirtmiştir:

Y11: Birde farklı ülkelerden geldiklerinden dolayı kendi içlerinde de mikro milliyetçilik oluyor. Örneğin, Azerbaycan’dan gelenler Kırgızistan’dan gelen Ahıska Türklerini benimsemiyor.

Ahıska Türkü göçmenlerin yerli halk ile ortak kültürel ve tarihî bağları olmasına rağmen kaynak ülkelerinin farklılık göstermesi hayat tarzı ve kültürlerine etki etmiştir.

Y2: Türkçe bilmelerine rağmen bizim hayat tarzımıza ve sistemimize uyumları zor oluyor. Vakıf veya halk eğitim merkezi eliyle Türkiye’deki yaşamın, gelenek ve

göreneklerinin bazılarının Ahıska Türklerine anlatılması gerekiyor. Suriyelilere Türkçe dersleri verildiği gibi Ahıska Türklerine de Türkiye'deki örf ve adetlerden bazı bilgilerinin verilmesi gerekiyor. Eğitim seviyesi daha düşük olanların ise Türkiye'ye uyum sağlama konusunda desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Y9: Birçok kişi Rus bayraklı ve amblemlı kıyafetleri kullanıyor, Rus kültüründen kendilerini kurtaramıyorlar.

Ahıska Türklerinin özellikle cemiyet hayatına uyum sağlamakta zorlandığı bazı durumlarla da karşılaşmaktadır.

Y4: Kültürel farklılıklardan dolayı sunulan hizmetler yüzde yüz kapasiteli olmayabiliyor. Bir de Ahıska düğünlerinde evi kız tarafı düzüyor. Bu da bizim kültürümüze göre biraz farklı bir durum. Kalabalık aileler olarak yaşıyorlar. Ancak toplum içerisinde yüksek sesle kendi aralarında konuşuyorlar. Bu durumda yerli halk tarafından bazen yadırganıyor. Konuşma tarzları yerli halka kaba geliyor. Aslında bu durum kaba oldukları için değil kültürel farklılıklardan ve yetiştirme tarzlarından kaynaklanıyor. Ahıska Türkleri ve yerli halk arasında herhangi bir problem yaşanmış değil şimdiye kadar.

Y5: Komünizmden dolayı dayatmalı bir gelenek yapısına sahipler ve bunu yaşatmaya çalışıyorlar. Komşulukları çok iyi. Herhangi bir sorun yaşamıyoruz. Fakat cemiyet yaşantısına uyum sağlama konusunda zayıflar. Özellikle cemiyet kültüründe sakin ve sırayla konuşma şekli var. Ahıska Türklerinin sakin ve sırayla konuşma kültürü yok.

3.6.2.3. Ahıska Türklerine verilen hizmetlere dair bulgular

Bu bölümde göç sonrasında Ahıska Türklerinin uyum sağlayabilmesi için ihtiyaç duyduğu hizmetler yapılan kurum görüşmeleri sonucundan elde edilen bulgular doğrultusunda sekiz tema üzerinden değerlendirilmiştir. Ahıska Türklerinin talep ettiği hizmetler doğrultusunda kurumların barınma, iş bulma, sosyal yardımlar, kurumlara yönlendirme, din hizmetleri, mesleki eğitim ve sağlık hizmetleri konusunda çalışmalar yaptığı belirlenmiştir.

Göçmen Ahıska Türklerinin Gürsu'ya göç ettiklerinde barınma sorunu yaşadıkları ve maddi durumlarına göre konut arayışına girdiklerini kurum yetkilisi şu şekilde aktarmıştır:

Y1: Daha çok göç ile yeni gelenler kiralık veya satılık ev soruyor bize.

Kurum yetkilisi daha çok kişisel bağlantıları ile Ahıska Türklerinin barınma ihtiyacına cevap vermeye çalışmaktadır.

Ahıska Türklerine sunulan hizmetlerin en önemlisi ise iş bulma konusudur. Kurum yetkilileri göçmen Ahıska Türklerinin iş talepleri doğrultusunda yönlendirme yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Y1: İş bulmak için bize başvuruyorlar. Çalışma izni olanları çevremizdeki işverenlere yönlendiriyoruz.

Y7: Bazı Ahıska Türklerinin iş bulma konusunda talepleri oluyor. İşverenler işçi talebinde bulunuyor. Özellikle tekstil sektöründe yoğun olarak çalıştıklarından dolayı işverenlere yönlendirme yapıyoruz.

Bir kurum yetkilisi ise kendi ekonomik bağımsızlıkları kazanmaları için yardım başvurusu yapan Ahıska Türklerini iş bulmaya teşvik ettiklerini belirtmektedir.

Y2: İş bulma konusunda ise belediyemizin Kollektif Kariyer Merkezi var. İş arayan Ahıska Türklerini oraya yönlendiriyoruz, birim olarak. Eğer üç dört defa bize yardım amacıyla müracaat etmiş ve halen daha çalışmıyorsa dördüncüden sonra kendisine yardım etmiyoruz. Kollektif Kariyer Merkezine yönlendiriyoruz ve iş bulma konusunda oradan yardım alması gerektiğini söylüyoruz.

Ahıska Türklerinin gelenek ve göreneklerine bağlılıkları kültürlerini Gürsu'da da sürdürmek istemeleri ve bir arada yaşama pratiklerinden dolayı kurum yetkililerinden sosyal etkinliklere yönelik talepleri oluşmaktadır. Kurum yetkilileri de Ahıska Türklerinin istekleri doğrultusunda taziye, kültürel etkinlikler, cami buluşmaları gibi hizmetler sunmaktadır.

Ahıska Türklerinin kapalı toplum olmalarından dolayı acılarını birbirleriyle paylaşma konusunda hassas olduklarını ve taziye programlarına büyük önem verdiklerini görüşme yapılan kurum yetkilileri ifade etmektedir.

Y4: Ahıska Türkleri cenazelerden sonra bir hafta boyunca evlerinde Yasin okutuyorlar. Cenaze evinde bir hafta boyunca taziyeye gelen misafirlerine evlerinde yaptıkları yemekleri ikram ederler. Ölülerinin yıl dönümlerinde ise Kur'an okutup hayır amaçlı helva dağıtıyorlar.

Y5: Bir de taziye programları en hassas oldukları konu. Taziye programlarına bizim de katılıp ölen yakınlarına dua ve Kur'an-ı Kerim okumamızı talep ediyorlar. Taziye kültürlerine çok önem verdiklerinden dolayı, camimizin bahçesini taziye programlarına tahsis ediyoruz. Taziye programının sahiplerinin yemek pişirmesi ve dağıtması için uygun ortamı sağlıyoruz camii avlumuzda.

Bir kurum yetkilisi ise Gürsu'da Ahıska Türklerinin taziye programları konusunda daha çok teknik desteğe yönelik talepleri olduğunu ve kendilerinin bu konuda hizmetler sunduğunu belirtmektedir.

Y1: Taziye, mevlüt ve toplu organizasyonlar için bizlerden masa sandalye ve yer temini gibi talepleri oluyor. Masa, sandalye konularında sağolsun Zafer Mahallesi muhtarımız yardımcı oluyor. Yine organizasyonlarda yer temininde de belediye de büyük kolaylık sağlıyor bize.

Ahıska Türklerinin sürgün yıl dönümlerinde ve diğer bazı etkinliklerinde Gürsu'da bulunan resmî kurum yetkililer verdikleri hizmetleri şu şekilde ifade

etmektedir:

Y2: Bazı toplantı ve günlerinde kültür müdürlüğü yardımcı oluyor. Davetiye bastırılması, dağıtılması yer bulunması konusunda yardımcı oluyor. Biz de kültür ve sosyal işler ayrı olduğu için biz daha çok sosyal yardımlar veriyoruz.

Y11: Erzak yardımlarının yanında cemiyetlerinde masa sandalye gibi gereçleri karşılıyor.

Bir kurum yetkilisi ise daha çok Ahıska Türkü gençlere yönelik kültürel etkinlikleri kapsayan hizmetler yaptıklarını belirtmektedir.

Y5: Gençlik buluşmaları, şehir gezileri, sportif faaliyetlerimiz var. Salon futbolu turnuvası düzenliyoruz mahallemizdeki genç Ahıskalı kardeşlerimizle. Bir de en önemli faaliyetimiz cami buluşmalarımız.

Göçmenlerin ekonomik ve sosyokültürel uyumlarının sağlanması konusunda sosyal yardımlar büyük önem taşımaktadır. Gürsu'da bulunan Ahıska Türkü göçmenlere de ihtiyaçları kapsamında sosyal yardımlar kurumlar tarafından verilmektedir. Kurumların vermiş oldukları sosyal yardımlar ise daha çok ayni ve nakdi-maddi yardımlar şeklinde olmaktadır.

Kurum yetkilileri Ahıska Türklerine verilen ayni yardımların daha çok erzak yardımı şeklinde olduğunu belirtmektedir.

Y7: Bizden erzak yardımı talepleri oluyor.

Y8: Erzak yardımı talebinde bulunuyorlar. Biz de muhtarlık olarak daha çok ayni yardımlar yapıyoruz. Bu ayni yardımların da tamamı erzak yardımı şeklinde oluyor.

Erzak yardımlarının ise daha çok Ramazan ayı döneminde yapıldığı da kurum yetkilileri tarafından ifade edilmektedir.

Y1: Ramazan'da, erzak yardımı yapıyoruz. Arkadaşlarla derneğimizin bünyesinde oluşturduğumuz bütçe ile et yardımı yapıyoruz.

Y11: Ahıska Türkleri gıda, erzak yardımı talebinde bulunuyorlar. Ramazan ayında mahallemizde 400 kişiye yardımlarımızı ulaştırdık. Ahıska Türkü ve yerli halk ayrımı yapmadan ihtiyaç sahibi olan herkese yardım etmeye çalıştık.

Erzak yardımlarının yanında birçok ayni yardım hizmeti verildiği ve bu ayni yardımların da bireylerin ihtiyaçlarına göre belirlendiği kurum yetkililerinin ifadelerinde görülmektedir.

Y1: Engelli olan Ahıska Türklerine tekerlekli sandalye yardımlarımız da oluyor.

Y2: Şu an için gıda ve giyim yardımı talepleri var çoğunlukla bunlar için geliyorlar. Ama arada akülü ve aküsüz tekerlekli sandalye, hasta yatağı, bebek bezi, bebek maması

talepleri oluyor. Maddi yardım yapmıyoruz aynı yardımlar yapıyoruz.

Y10: Vakfımız bünyesinde bulunan tüm yardım türlerinden Ahıska Türkleri talepte bulunuyorlar. Aynı ve nakdi olmak üzere 76 farklı yardım vermekteyiz. 76 farklı yardım türleri ihtiyaçlarına göre veriliyor.

İhtiyaç sahibi olan Ahıska Türkü göçmenlere yönelik maddi ve nakdi yardımların daha çok hayırseverler ve kaymakamlık tarafından karşılandığını bu hizmetleri sunan kurum yetkilileri tarafından belirtmektedir.

Y7: Maddi yardıma ihtiyacı olanlarda oluyor. Maddi yardım almak istiyorlar. Maddi yardımları da kaymakamlık eliyle gerçekleştiriyoruz. Hayırseverlerin yardımlarının yanında zekât ve fitre gibi yardımları da ihtiyaç sahibi Ahıska Türklerine ulaştırmak konusunda da çalışmalarımız oluyor.

Y8: Nakdi yardım konusunda muhtarlığımızın çalışmaları yok. Nakdi yardımlar kişisel olarak yapılıyor. Nakdi yardım yapmak isteyen hayırseverleri ihtiyacı olan Ahıska Türklerine yönlendiriyoruz.

Y11: Hayırseverlerin zekât, fitre ve adak yardımlarını da dağıtıyoruz.

Bir yetkili ise sosyal güvence sistemine kayıtlı olmayan ihtiyaç sahibi Ahıska Türklerinden hastane masraflarının karşılanması için maddi yardımda bulunduğunu ifade etmektedir.

Y3: Kurumumuzdan daha çok erzak yardımı, evrak işlerinde yardım, hastane masraflarında maddi yardım talebinde bulunuyorlar. Yatalak ve engelli olanlar ile dul ve maddi anlamda geçinmekte zorlanan Ahıska Türklerine maddi yardım ve gıda yardımı gibi hizmetlerimiz oluyor.

Görüşme yapılan bir dernek yetkilisi ise maddi yardımların finansmanının kendi çabaları ile gerçekleştiğini ve maddi-nakdi yardım yapılacak kişilerin belirlenmesine yönelik çalışmalar yaptıklarını şu şekilde ifade etmektedir:

Y1: Durumu olmayanlara maddi yardım yapıyoruz. Bu maddi yardımlarda kendi iş adamı arkadaş gruplarımızın organizasyonunda oluyor. Evi kirada olanlara ve yaşlı olanlara yardım konusunda öncelik veriyoruz. Yine ev kendisinin olsa dahi evde tek çalışan ve geliri az olan kardeşlerimizi de öncelikli yardım edilecekler listesinde bulunduruyoruz. Çünkü geliri az olunca giderleri fazla oluyor ve giderleri karşılayamıyorlar. Tabi yardımları vermeden önce detaylı incelemeleri yapıyoruz. Yardım konularında muhtarlarımızla da temas halindeyiz sürekli olarak. Yine Zafer Mahallesi muhtarımız ile diyalogumuz çok güçlü. SGK'sı olmayanlara yardım konusunda ve ihtiyarlık maaşı alacakların takip edilmesinde muhtarımız yardımcı oluyor.

SYDV yetkilisi ise henüz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan Ahıska Türklerinin Sosyal Uyum Yardımı kapsamında maddi-nakdi yardımlar ile desteklendiğini belirtmektedir.

Y10: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan Ahıska Türkleri için “Sosyal Uyum Yardımı (SUY)” hizmeti verilmektedir. Sosyal uyum yardımından yararlanabilmek için

belirlenen demografik şartları sağlıyor olmak gerekiyor.

Maddi-nakdi yardımların yanında sosyal sigortası olmadığından dolayı tedavi masraflarıyla karşılaşan Ahıska Türkü göçmenlere yapılan yardımları dernek yetkilisi şu şekilde ifade etmektedir:

Y1: Demeğimiz üyelerinden Ahıska Türkü iş adamı arkadaşlarımız, kardeşlerimiz özellikle daha kimlik kartı çıkmamış hastaların tedavi masraflarını karşılıyor. Çalışma izni olmayan bazı Ahıska Türklerinde kanser hastalığı olanlar var. Kanser tedavisi maliyetli olduğu ve çalışmadıkları için tedavi masraflarını karşılamaya çalışıyoruz. Oturum izni alanların bazıları çalışma izni alamıyorlar bu durumda da SGK girişleri yapılmadığı için hastane masrafı çıkıyor. Bu masrafları karşılamaya çalışıyoruz.

Ahıska Türkü göçmenleri Türkiye'ye göç ettikten sonra resmî kurumların gerçekleştirdiği birçok işleme ihtiyaç duymaktadır. Ahıska Türklerinin talepleri doğrultusunda kurumlar da resmî belge temini, oturum izni, tedavi işlemleri ve defin işlemleri gibi konularda hizmetler sunmaktadır.

Ahıska Türklerinin göç sonrasında Türkiye'deki ekonomik ve politik sisteme uyumlarının sağlanması için ihtiyaç duydukları belgeler resmî kurumlar tarafından sağlanmaktadır. Kurum yetkilileri ise göç sonrasında Ahıska Türklerine yönelik verdikleri hizmetleri şu şekilde belirtmektedir:

Y6: Ahıska Türkleri nüfus kayıt örneği, ikametgâh başvurusu, tebdil (yabancı ehliyet değişimi), pasaport, kimlik değişimi, aile birleştirme gibi taleplerde bulunmaktalar. Tebdil (Yabancı ehliyet değişimi), aile birleştirme, vatandaşlık sonrası, hatalı veya eksik kayıtların düzeltilmesi, pasaport, kimlik, kişisel olayların düzelmesi gibi hizmetler kurumumuz tarafından Ahıska Türklerine sunulmaktadır.

Y9: Kurum olarak biz Ahıska Türklerinin SGK işleri konusunda daha çok işverenleri ile muhatap oluyoruz. Ahıska Türkleri sadece bize emeklilik, rapor parası, emzirme yardımı gibi konularda talepte bulunuyorlar. GSS başvurularında bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerini bildiriyorlar. Diğer yandan da işyeri açma ve teşviklerden yararlanma konusunda 18-29 yaş arası Ahıska Türkü gençlerde işyeri açınca devlet tüm SGK primlerini bir yıl boyunca karşılıyor.

Muhtarlar ise Ahıska Türklerine yönelik resmî işlemler konusunda daha çok ikametgâh konusunda yardımcı olduklarını ifade etmektedir.

Y8: Bizden ikametgâh belgesi almak için geliyorlar. Vatandaşlığa sahip olan Ahıska Türkleri diğer vatandaşlar gibi ikametgâh işlemleri konusunda talepte bulunurken vatandaşlığı olmayan ve oturum izni almış olan 99 numarası ile başlayan geçici kimlik kartına sahip Ahıska Türkleri de ikametgâh belgesi talebinde bulunuyorlar. Muhtarlık olarak en çok hizmet verdiğimiz alan ikametgâh belgesi konusunda oluyor.

Y11: İkametgâh belgesi ve resmî kurumlar için gereken belgeleri talep ediyorlar.

Görüşme yapılan bir muhtar ise Ahıska Türklerine ikametgâh belgesinin yanında yaşlılık maaşı bağlanması hususunda da yardımcı olduklarını belirtmektedir.

Y7: Daha çok ikametgâh işlemi hizmeti sunuyoruz. Bir de Türk vatandaşlığı alan ihtiyaç sahibi olan ve kriterleri sağlayan Ahıska Türklerine 65 yaş üzerinde iseler maaş bağlıyoruz. Yaşlılık maaşı dediğimiz maaş 850-900 TL civarında oluyor. Bu maaşta SYDV eliyle gerçekleştiriliyor. Biz muhtarlık olarak daha çok yaşlılık maaşı bağlanma konusunda sahadan bilgi sağlayarak karar verme hususunda yardımcı oluyoruz.

Ahıska Türkü göçmenlerin göç sonrasında Türkiye’de yasal olarak kalmaları için oturma iznine ihtiyaçları vardır. Bir kurum yetkilisi ise yeni göç edenlerin oturma iznine başvuru süreçleri konusunda kendilerini gerekli kurumlara yönlendirme yaptıklarını ifade etmektedir.

Y1: Yeni göç edenleri oturma iznine yönlendirme yapıyoruz. Oturma izni başvurusu için tercümanlık ve danışmanlık firmalarına yönlendiriyoruz. Biz dernek olarak evrak tercümesi ve oturma izni başvuru evrakları hazırlama gibi danışmanlık hizmetleri vermiyoruz.

Ahıska Türklerinden ihtiyaç sahibi olanların bazı tedavi masraflarının karşılanması konusunda dernek yetkilisi, kurumlarla irtibat halinde olduklarını belirtmektedir.

Y1: Oturma izni olan engelli kardeşlerimizin fizik tedavi masrafları da kaymakamlık tarafından karşılanıyor. Biz kaymakamlık ile iletişime geçerek engelli kardeşlerimizin fizik tedavi masraflarının karşılanmasına yardımcı oluyoruz dernek olarak.

Bir kurum yetkilisi ise vatandaşlık alan Ahıska Türklerinin vatandaşlık öncesinde karşılaştığı sorunların çözümüne yönelik talepleri doğrultusunda hizmet sunduklarını ifade etmektedir.

Y3: Ahıska Türkleri, vatandaşlık aldıktan ve SGK’lı olduktan sonra vatandaşlık öncesinde sağlık hizmetlerini kullandıklarında kendilerine borçlandırma çıkarılıyor. Bu borçları silme konusunda talepleri oluyor.

Gürsu’da yaşayan Ahıska Türklerinin bazı durumlarda defin ve cenaze işlemleriyle ilgili sorunlar yaşadıklarını fakat resmî kurumların Ahıska Türkü göçmenlere bu konuda yardımcı olduğunu dernek yetkilisi şu şekilde ifade etmektedir.

Y1: Belediye başkanımız ve muhtarlarımız özellikle defin işlemleri ve cenaze hizmetleri konusunda yaşanan sorunları çözüyor. Örneğin Gürsu dışında yaşayan Ahıska Türklerinin Gürsu’ya defnedilmesi konusu problem oluyor. Mesela, vefat eden kişinin oğlu Gürsu’da yaşıyor fakat kendisinin ikameti Bursa merkezde. Böyle durumlarda vefat eden kişinin çocukları cenazelerini Gürsu’da defnettirmek istiyor. Bu konuda belediyemiz her türlü sorunu çözüyor ve cenaze hizmetlerini eksiksiz yerine getiriyor.

Ahıska Türklerinin birçoğu kaynak ülkelerinin İslam ülkesi olmamasından dolayı dinî hizmet konusunda mağdur olmuştur. Gürsu’ya göç eden Ahıska Türkleri dini yaşama konusunda rahatladıklarından dolayı din görevlilerinden dinî nikâh, Kur’an-ı Kerim öğrenme, din öğrenimi gibi taleplerde bulunmaktadır. Bu talepler doğrultusunda da özellikle imamlar bu hizmetleri sağlamaktadır.

Ahıska Türklerine sunulan dinî hizmetlerin başında dinî nikâh gelmektedir. Görüşme yapılan bir imam ise Ahıska Türklerinin dinî hizmetler konusunda en çok dinî nikâh talebinde bulunduklarını ifade etmektedir.

Y4: Bizden daha çok dinî hizmet anlamında dinî nikâh talep ediyorlar.

Dinî nikâhın ardından Ahıska Türklerine yönelik Kur'an-ı Kerim öğretimi konusunda hizmetlerin sunulduğunu ve Ahıska Türklerinin Kur'an-ı Kerim'i öğrenmeye istekli olduklarını görüşme yapılan camii yetkilileri ifade etmektedir.

Y4: Ahıska Türkleri ezan, Kur'an ve namaz ibadetlerinden mahrum bırakıldıkları için Türkiye'ye göç ettiklerinde dinî refaha ulaştıkları için hocaya ve camiye oldukça bağlı ve saygılılar. Kur'an-ı Kerim'i öğretme hizmeti veriyoruz. Türkçeye ve özellikle Arapçaya dil yatkınlıkları olmadığından dolayı tecvid ve telaffuz konusunda zorlanıyorlar. Kur'an-ı Kerim öğretmenin yanında ilmiyal bilgileri de veriyoruz. Her sabah namazından önce hadis, ilmiyal, fıkıh bilgileri veriyoruz. Kur'an-ı Kerim'i öğrenmede zorluk çekmelerine rağmen istekliler ve çabılıyorlar. Kışın geceler uzadığı zamanlarda yatsı namazının ardından Kur'an-ı Kerim öğrenemeyenlere eğitim kampı yapıyoruz.

Y5: Din görevlisi olmamız hasebiyle daha çok dinî hizmet talepleri oluyor. Özellikle Kur'an-ı Kerim öğrenme ve bazı konularda fetva talep ediyorlar. Uzun yıllar komünizm altında kaldıklarından dolayı dini öğrenmeye yönelik talepleri fazla. Büyüklerinden ve geçmişten duydukları dinî bilgileri birinci ağızdan teyit etmek istiyorlar. Hoca ne derse o doğrudur, düşüncesindeler.

Ahıska Türklerinin kendilerinin dini öğrenme konusunda yaşadıkları zorluklardan dolayı çocuklarına dini öğretme konusunda istekli olduklarını ifade eden din görevlisi ayrıca bu konuda kendilerine daha çok hizmet verilmesi gerektiğini de belirtmektedir.

Y4: Ahıska Türkleri çocuklarına din eğitimi verme konusunda istekliler. Kurumumuz, Ahıska Türklerine yönelik dinî eğitim verirken bu toplum içerisinde dinî anlamda cevherler çıkarabileceğini göz önünde bulundurmalıdır. Ahıskalılar, "Hocam ne yaparsan yap istersen kemiklerini kır bu çocuklara Kur'an öğret, biz öğrenemedik onlar öğrensin" diyorlar. Dinî hizmetler anlamında Ahıska Türklerinin çocuklarına yatırımlar yapılmalıdır. Çünkü bu çocuklar arasında büyük cevherler var.

Görüşme yapılan bir din görevlisi ise ailelerle birlikte dinî sohbet programları yaptıklarını ve Gürsu'da bulunan Ahıska Türklerinin yurt dışında yaşayan akrabalarına dinî kaynaklar da temin ettiklerini ifade etmektedir.

Y5: Sunduğumuz hizmetleri çeşitlendirebiliriz. Aile buluşmaları yapıyoruz. Kalabalık ailelere sahip olduklarından dolayı aile içerisinde dinî sohbet programları gerçekleştiriyoruz. Gürsu'da yaşayan Ahıska Türklerinin özellikle Rusya'dan gelen akrabalarına Diyanet İşlerinin yayınlarından olan kitaplar hediye ediyoruz. Bunun yanında cübbe, sarık ve seccade gibi hediyelerimiz oluyor. Rusya'ya döndüklerinde camilerinde bu hediyelerimizi kullanabilsinler diye.

Ahıska Türklerinin uyum süreçlerini kolaylaştırma konusunda sunulan hizmetlerden biri de mesleki eğitimidir. Görüşme yapılan kurum yetkilisi ise verilen mesleki eğitimi şu şekilde ifade etmektedir:

Y12: Çıraklık eğitimi kalfalık eğitimi veriyoruz. Bir gün okul beş gün iş şeklinde eğitimlerimiz oluyor. Kendilerine mesleki eğitim veriyoruz.

Türkiye’de bulunan her vatandaşın yararlandığı sağlık hizmetlerinden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı almış olan Ahıska Türkü göçmenlerde yararlanmaktadır. Vatandaşlığa sahip Ahıska Türklerine sunulan sağlık hizmetlerini kurum yetkilisi ise şu şekilde belirtmektedir:

Y13: Tüm sağlık hizmetlerini talep ediyorlar. Semptomatik şikayetlere göre tedavilerini gerçekleştiriyoruz. Ahıska Türkü özelinde hizmetlerimiz yok tüm vatandaşlarımıza sağladığımız sağlık hizmetleri kendilerine de sağlanıyor. Kurum, evde bakım hizmetleri gibi sağlık hizmetlerini de sağlıyoruz. Hastanın evde bakım hizmetinden yararlanması için kayıt yaptırmayı gerekiyor. Kayıt yaptırdıktan sonra evde bakım doktoru inceleme yapıyor hastanın evde bakım hizmeti alması uygunsa evde bakım hizmeti veriliyor.

3.6.2.4. Ahıska Türklerine verilen hizmetlerin sunumunda yaşanan sorunlara dair bulgular

Kurumların sahip oldukları imkânlardan ve Ahıska Türkü göçmenlerden kaynaklanan durumlardan dolayı sunulan hizmetler sırasında bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Ahıska Türkü göçmenlerinde uyum sürecini etkileyen bu sorunlar; faaliyet alanının kısıtlılığı, yardıma muhtaçlığın olmaması, doğru bilgi ve veri sorunu, bilgilendirme eksikliği, yasal süreçlerin tamamlanamaması, hizmetlerin yeterlilik durumudur.

Ahıska Türkü göçmenlere sunulan hizmetler konusunda kurumların sahip oldukları kurumsal özellikleri ve mevcut sistemlerden dolayı faaliyet alanlarının sınırlı olması bazı zorluklar yaşamalarına neden olmaktadır. Dernek ve sivil toplum kuruluşu yetkilileri de faaliyet alanlarının kısıtlı olmasından dolayı hizmetlerinin çeşitlilik gösteremediğini ve hizmetlerin kapsamının daha dar olduğunu ifade etmektedir.

Y1: Dernek olarak yapacağımız faaliyet kısıtlı olduğu için daha çok maddi ve sosyal yardımları yapıyoruz. Okuma yazma konusunda ise kurs açma gibi bir imkânımız da yok. Çünkü bu sürdürülebilir bir durum değil. Zaten bu konuda da kendilerinden talep gelmiyor. Tercüme ve evrak işlemleri konusunda da yardımcı olamıyoruz. Çünkü bu işten para kazanan Ahıska Türkü kardeşlerimiz var. Onlara yönlendiriyoruz bu konularda destek isteyenleri.

Y3: Bir sivil toplum kuruluşu olduğumuzdan dolayı Gürsu’da yaşayan tüm Ahıska Türklerine ulaşma şansımız olmuyor. Ulaştığımız kadarıyla maddi yardım

yapabiliyoruz.

Belediye yetkilisi ise özellikle belediyelerin çalışma prensiplerinin farklı olmasından dolayı faaliyet alanlarının kısıtlı kaldığını ve hizmetlerin sunumu konusunda devlet kurumlarıyla irtibatlı olunması gerektiğini vurgulamaktadır.

Y2: Belediye, uyumu kolaylaştıracak faaliyetler konusunda çok etkili olamayabilir. Belediye siyasi kurum olduğu için bazen sorunlar yaşanabilir. Bazı sorunlu hizmetlerin yapılması gerekebilir. Bunun da kaymakamlık kanalıyla yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Ahıska Türklerinin uyumları konusunda sunulan hizmetlerin sınırlı kaldığını ve kendilerinin sundukları hizmetlerin sadece camii ile sınırlı kaldığını, Ahıska Türkü göçmenlere yönelik daha bütüncül çalışmalar yapılması gerektiğini ise din görevlisi şu şekilde ifade etmektedir.

Y5: Hizmetler yeterli değil. Camii, bu hizmetlerin sunulan bir kısmı. Ahıskalıları rehabilite etmek anlamında diğer kurumlarla ortak çalışıyoruz. Sportif faaliyetlerin yanında maddi yardımlarda gerekli oluyor. Çok kalabalık gruplar halinde sosyalleşiyorlar. Mahallelerine yakın yerlerde okuma salonları açılmalı. Bu kalabalık grupların rehabilite edilmesi şart. Özellikle gençlerde rehabilite edilemeyenler de madde bağımlılığına kadar gidiyor durum. Yine belediyenin de Ahıska Türklerinin bulunduğu mahallerde de park sayılarını çoğaltması gerekiyor.

Ahıska Türkü göçmenlerin bazılarının maddi durumlarının iyi olmasına rağmen kurumlardan yardım talebinde bulunduklarını ve bu durumdan dolayı zorluk yaşadığını kurum yetkilileri belirtmektedir.

Y2: Çok inatçı vatandaşlar. Yardımları illa alacağız diyorlar. Devlet niye var diye düşünüyorlar. Bilmiyorum nasıl alışmışlar geldikleri yerlerden ama illa yardımı almak istiyorlar. Mesela bakıyorsun altında araba var, ev var, çalışıyor, 10 bin liranın üstünde maaşı var ama yine de sosyal yardım için başvuru yapıyor. Bu şartlarda alamazsın diyoruz anlatıyoruz anlamıyorlar, çok ısrarcılar bu konuda. Yasal haklarını çok çabuk öğreniyorlar. Nerden duyduklarını veya öğrendiklerini bilemiyoruz. Bizden farklı yardım talepleri de oluyor. Mesela yakın zamanda bizden kırtasiye yardımı talebi olmuştu.

Y7: Genellikle durumu iyi olanları tespit etme konusunda sorun yaşayabiliyoruz. Bazıları inşaatlarda çalıştığı için kayıt dışı olabiliyor. Genellikle inşaatçı çalışanların durumları iyi oluyor bu şekilde de yardım talebinde bulunanlar oluyor. Bir diğer sıkıntı yaşadığımız durum ise bir kişiye yardım yapıldığında kendisiyle birlikte 4-5 kişi daha yardım talebinde bulunuyor. İhtiyacı olmayanlar dahi sürekli gelip yardım istiyorlar. Hali vakti iyi olan bazı Ahıska Türkleri de anne veya babalarına yaşlılık maaşı bağlatmak için ihtiyaç sahibiymiş gibi gösteriyor. Gerçek ihtiyaç sahiplerini bulma konusunda zorluk çekiyoruz böyle durumlarda.

Y8: Karşılaştığımız en büyük sorunlardan biri de ihtiyaç sahibi olmayan ve hali vakti yerinde olan Ahıska Türklerinin de yardım talebinde bulunması oluyor. Bu durumlarla karşılaştığımız zaman ihtiyaç sahibi olup olmadığını detaylı bir şekilde araştırıyoruz.

Bir kurum yetkilisi ise maddi durumu iyi olan Ahıska Türkü göçmenlere maddi yardımların verilmediğini ifade etmektedir.

Y3: Ahıska Türklerinin genellikle maddi durumları iyi olduğundan dolayı maddi yardım talepleri kurumumuz tarafından uygun bulunmuyor.

İhtiyaç sahibi olma durumunu belirlemenin zor olduğundan dolayı yardım talebinde bulunan her Ahıska Türkü göçmene yardım edilmesi gerektiğini görüşme yapılan bir kurum yetkilisi ise şu şekilde açıklamaktadır:

Y11: Bence muhtarlığımıza yardım talebi için gelen herkes ihtiyaç sahibidir. İhtiyaç sahibi olmasa zaten gelmez. Bundan dolayı da yardım talebinde bulunan herkese yardım edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bir de ihtiyaç sahibi olanı olmayanı ayırt etmek zor olabiliyor. Neye göre kime göre ihtiyaç sahibi veya değil belirlemek güç. Devletimizden gelen yardımların tüm yardım talebinde bulunanlara dağıtılması gerektiğini düşünüyorum.

Vatandaşlık başvurusunda gerekli olan bilgiler konusunda bazı Ahıska Türklerinin doğru bilgi vermemesi ve güvenlik araştırmalarının olumsuz çıkmasından dolayı kurum yetkililerin mağduriyetler yaşadıkları ifade edilmektedir.

Y3: Bazı durumlarda terör bağlantılı olan kişilerde vatandaşlık başvurusu sürecinde yalan beyan verdiklerinden dolayı yapılan güvenlik araştırmasında gerçek ortaya çıktığında DATÜB'ün bu kişilere geçmişlerini bilmemelerinden dolayı danışmanlık yapması DATÜB yetkililerini de zora sokuyor. Güvenlik araştırmasında madde kullanımını gizleyen kişilerin durumu ortaya çıktığında DATÜB'a vatandaşlık alma konusunda danışan kişilerden dolayı yine DATÜB yetkilileri mağdur olabilir.

Amerika'da yaşayan bazı Ahıska Türklerinin de yanlış beyan vererek Türkiye'de hak sahibi olmak istediklerini de görüşme yapılan kurum yetkilisi belirtmektedir.

Y7: ABD'de de yaşayan Ahıska Türkleri de Türkiye'de hak sahibi olabilmek için burada yaşayan akrabalarının adreslerini gösteriyorlar.

Bir kurum yetkilisi ise Ahıska Türkü göçmenlerden ihtiyaç sahibi olanların tespit edilmesinde doğru bilgiye ulaşma konusunda zorluk yaşadığını ifade etmektedir.

Y8: Gerçek ihtiyaç sahibi olan Ahıska Türklerine yardımları ulaştırmaya çalışıyoruz. Bazen de eşlerin birbirinden ayrı kalma durumu ile karşıyoruz. Özellikle erkek memleketinde kalıyor kadın tek başına Türkiye'ye göç ediyor. Böyle durumlarda da eşlerinden ayrı kalan kadınlar ihtiyaç sahibi durumuna düşüyor. Bu durumda bulunan Ahıska Türklerini de tespit etmekte bazen zorlanabiliyoruz.

Göç sonrasında Ahıska Türkü göçmenler resmî süreçlerin neler olduğu ve nerelere başvuru yapılması gerektiğini bilememektedir. Resmî kurumlardaki personellerin de yardımcı olmamalarından dolayı Ahıska Türkü göçmenlerin uyum süreci uzamaktadır. Görüşme yapılan kurum yetkilileri Ahıska Türkü göçmenlerin bilgi eksikliğinden dolayı resmî süreçleri başlatma ve takip etme konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmektedir.

Y6: Hizmetler uyum süreci için yeterli fakat Ahıska Türklerine sunulan hizmetlere

yönelik daha fazla bilgilendirme yapılması gerekiyor. Ayrıca vatandaşlık müracaatlarında belgelerin tam olması, belge tercümelerinin hatalı olmaması konularında yönlendirme yapılmalı. Vatandaşlık sonrası sağlık hizmetlerinden ve diğer kamu hizmetlerinden yararlanma konusunda gerekli bilgilendirmelerin yapılması da uyum süreçlerinin kolaylaşmasında önemli.

Y11: Göç İdaresinde Ahıska Türklerinin resmî işlemleri yapan kişilerin insancıl, duyarlı ve empati duygusunun yüksek olması gerekiyor. Göç İdaresinin Ahıska Türklerine yönelik tutumu çok despot. Resmî işlemlerde Ahıska Türklerinin işlerini kolaylaştıracak çalışanlar olmalı. Bir de Ahıska Türkleri de kendi derneklerine sahip çıkmıyor. İl Göç İdaresindeki işleri için yardımcı olabilecek ve işlerini takip edebilecek yetkin birileri yok. Bursa'da özellikle BALGÖÇ derneği gibi dernekler bu konuda daha donanımlı hizmet veriyor. Bu derneklerdeki çalışanlar balkan göçmenlerinin resmî prosedürlerini daha kolay hallediyor. Ahıska Türklerinin derneklerinin de bu dernekler gibi yapılanmaya gitmesi gerekiyor. Ahıska Türkleri göç ettiklerinde nasıl resmî başvuru yapacaklarını bilemiyor ve ilk etapta İl Göç İdaresine gitmesi gerekiyor. İl Göç İdaresinden gerekli evrakların neler olduğunu öğreniyor ve işlemler için sürekli gidip gelmek zorunda kalıyor. Yönlendiren ve yardımcı olan kişilerin olmaması mağduriyet yaşamalarına neden oluyor.

Ahıska Türklerinin bilgilendirme konusunda eksik olduklarını ve kendilerinin çalıştıkları işyerlerinde uyum sorunu yaşamamaları için bilgilendirme yapılması ve mesleki eğitim verilmesinin önemli olduğunu ise bir kurum yetkilisi şu şekilde belirtmektedir:

Y12: Kişisel olarak kendilerine seminer, konferansları arttırmamız gerekiyor. Ülkemize gelen Ahıska Türklerinin çırak, kalfa veya usta olarak fabrikalarda atölyelerde çalıştıklarını görüyoruz. Mesleki eğitime tabi tutulmasından yanayım. Hafta sonları kendilerinin çağırılıp bu eğitimlere dahil edilmesi lazım. Suriyelilere bu uyum çalışmaları yapılıyor. Ahıska Türklerine de özel olarak bu çalışmalar yapılmalı. Şivemiz, aksanımız ve lehçemiz birbirine yakın olabilir. Çok rahat uyum sağladıklarını düşünebiliriz aksine sistem anlamında zorlanıyorlar. Seminerlerin, konferansların, panellerin yapılması gerekiyor. Uzaktan ve online olarak da yapılabilir.

Göçmen Ahıska Türklerinin kaynak ülkelerindeki medeni haklarının Türkiye'ye aktarımı konusunda sorunlar yaşandığını bir kurum yetkilisi şöyle ifade etmektedir:

Y6: Tercümelerden kaynaklı isim hataları, boşanma durumunda soyadı verilmemesi, medeni hal durumları, aile bağları olmaması gibi sorunlar Ahıska Türklerine sunulan hizmetlerde karşılaştığımız sorunların başında gelmektedir.

Ahıska Türklerinin resmî işlemleri takip eden kurumların değiştirilmesi ve bu süreçlerin İl Göç İdaresinde olmasından kaynaklanan sorunların meydana geldiğini, Ahıska Türklerinin bu konularda mağduriyetler yaşadıklarını görüşme yapılan kurum yetkilisi belirtmektedir.

Y11: Göç sonrası resmî işlemler konusunda zorluk çekiyorlar. Bursa İl Göç İdaresinde oturma izni kaydı yaptırırken kira sözleşmesi ile gitmesi gerekiyor. Kira sözleşmesi yoksa ikamet adresini gösterdiği kişi ile birlikte gitmesi gerekiyor. Önceden emniyetin yabancılar şubesi Ahıskalıların tüm işlemleri kolay bir şekilde hallediyordu. Şimdi Göç İdaresi tarafından işlemleri yapılıyor. Oturma izni için randevu süreleri uzuyor ve 3 aya kadar çıkabiliyor. Oturma izninde kısa döneme başvuru yapıyorlar kısa dönem

oturum izninin süresi bittiğinde uzun dönem için başvurduklarında önceden yapılan adres kayıtları sistemden otomatik olarak siliniyor. Sistemden neden silindiğini de bilemiyoruz. Bu durumda yeni göç eden Ahıska Türklerinin resmî işlemlerden dolayı uyum süreçlerini zorlaştırabiliyor.

Ahıska Türkü göçmenlere yönelik sunulan hizmetlerin yeterli olup olmama durumu kurumların yapısı, faaliyet alanları ve bütçeleri ile doğrudan ilişkilendirilmektedir. Ayrıca sunulan hizmetlerin yeterlilik veya yetersizlik durumu da Ahıska Türkü göçmenlerin uyum sürecine etki etmektedir. Görüşme yapılan kurum yetkililerinden bazıları hizmetlerin yeterli olduğunu belirtmektedir.

Y1: Çok şükür yaptığımız hizmetlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.

Y3: İmkânlarımız dahilinde yetiştirdiğimiz kadarıyla zamanında yardımcı olmaya çalışıyoruz. Ayrıca uyum konusunda sıkıntı çekmediklerinden dolayı herhangi bir çalışma yapmanın gerekli olduğunu düşünmüyorum.

Y10: Sunulan hizmetlerin uyum sürecinde kesinlikle yeterli olduğunu düşünüyorum. Uyum konusunda zorluk yaşadıklarını düşünmüyorum. Zaman ve verilen hizmetlerin süre kısmında yaşanan bir uyum sorunu olduğunu gözlemledim.

Sunulan hizmetlerin yetersiz ve geçici olduğunu bu durumda uyum sürecini etkilediğini düşünen kurum yetkilileri ise şunları ifade etmektedir

Y2: Uyum sürecinde yapılan hizmetlerin çok yeterli olduğu kanısında değilim. Vakıflar sadece 500-600 TL gibi sosyal uyum yardımı yapıyorlar. Rehabilitasyon konusunda çok iyi değiliz.

Y6: Ahıska Türkleri uyum sürecinde daha çok Genel Sağlık Sigortası konusunda sıkıntı yaşıyor. Aile bağları eksik olduğu için sıkıntılar meydana geliyor. Vatandaş olmadan önce verilen ve 99 ile başlayan yabancı kimlik numaraları vatandaş olduktan sonra silinmiyor ve bu süreçte hizmetlerden yararlanma konusunda problemler yaşıyor.

Y7: Muhtarlık olarak bütçemiz olmadığından dolayı yardımlarımız da kısıtlı.

Y8: Yardımlar erzak yardımı şeklinde olduğundan dolayı geçici oluyor. İhtiyaç sahipleri için kalıcı çözümler sunmuyor. Erzak yardımları özellikle Ramazan ayında ve belirli dönemlerde ara ara yapıldığından dolayı süreklilik göstermiyor. Bu durumda ihtiyaç sahibi olan Ahıska Türklerinin uyum sürecini geciktirebiliyor. Bir de bize başvuran Ahıska Türklerinin vatandaşlıkları olmasa dahi mahallemizde ikamet etmesi halinde yardımlardan faydalanmaları konusunda gereken hassasiyeti gösteriyoruz.

Y11: Ahıska Türklerine sunulan hizmetlerin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Türkiye'ye geldiklerinde akrabalarının yanında kalabalık aileler olarak yaşıyorlar. İki veya üç aile bir arada yaşıyor ve kendi kendilerine yetmeye çalışıyorlar.

Y12: Mesleki eğitim anlamında sunulan hizmetlerin çok yeterli olmasa da en azından idare edecek kadar olduğunu düşünüyorum. Yani hizmetlerimizin daha da artırılması gerekiyor. Sisteme entegre edilmeleri için yeni çalışmalar yapılmalıdır. Sonuçta buraya zorluklar yaşayarak geldiler. O zorlukları beraber uyum içerisinde üstesinden gelebileceğimizi düşünüyorum.

Y13: Sağlık hizmetleri yeterli değil. Çünkü sağlık çok kapsamlı bir kavram. Gerek Türk vatandaşları gerekse de Ahıska Türkleri için sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğu durumlarla karşılaşabiliyoruz.

4. TARTIŞMA

Araştırmanın ilk aşamasında nicel araştırma yöntemi kullanılarak Ahıska Türkü serbest göçmenlerin demografik bilgilerinin yanında ekonomik uyum, politik uyum ve sosyokültürel uyum sorunlarına ulaşılması amaçlanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise nitel araştırma yöntemi ile Gürsu ilçesinde bulunan 13 kurum ve kuruluş yetkilisinden elde edilen bulgular Ahıska Türkü serbest göçmenlerin uyum süreci, uyum sorunu, sunulan hizmetler ve hizmetlerin sunumunda yaşanan sorunlar ana temaları üzerinden ele alınmıştır. Bu bölümde araştırmanın nicel ve nitel bulguları tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan Ahıska Türkü serbest göçmenlerden erkeklerin oranı kadınların oranına göre %2,8 daha fazladır. Bu oranın erkeklerin lehine daha fazla çıkmasında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ataerkil aile yapısının baskınlığı ve sosyal hayatta erkeklerin daha görünür olması etkilidir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin genç bir nüfusa sahip olmaları ve yaş ortalamalarının daha düşük seyretmesi çalışma hayatında aktif olarak yer almalarına imkân sağlamaktadır. Tarihsel bağlamda yaşanan sürgün ve göçlerin Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kaynak ülkelerinin ve doğum yerlerinin farklılık göstermesinde etkili olduğu da görülmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin eğitim durumlarını lise ve üniversite olarak ifade etmelerinde kaynak ülkelerinin eski Sovyetler Birliği ülkesi olmasının da rolü büyüktür. Sovyetler Birliği döneminde rejimin eğitime önem vermesi de Ahıska Türkü serbest göçmenlerin eğitim durumlarının yüksek çıktığı sonucunu doğrulamaktadır. Ahıska Türkü serbest göçmenlerinin evli olanlarının oranının yüksek çıkmasında Ahıska toplumu arasında aile birliğine verilen önemin yanında bir arada yaşama arzusunun etkisi de yüksektir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin 2 veya üzeri sayıda çocuğa sahip olanların oranının %55 olması aile birliği ve bir arada yaşama arzularının çocuk sahibi olma durumlarına da olumlu etki yaptığını göstermektedir. Bir arada ve kalabalık aileler içerisinde yaşama arzusunun iş hayatına aktif olarak katılan ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanan Ahıska Türkü serbest göçmenlerde yerini çekirdek aileye bıraktığı görülmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ekonomik durumlarının nispeten daha iyi olanların %55,6 oranında çekirdek aile olarak yaşamayı tercih etmesinin yanında geniş aileler

şeklinde yaşama eğiliminin de devam ettiği görülmektedir. Geniş aile ile yaşama kültürünün devam etmesinde aile içerisindeki maddi destek kanallarına olan ihtiyaç ve ekonomik kaygıların da etkisi büyüktür. Tutar (2021)'ın da Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında geniş aileler şeklinde yaşamının ekonomik anlamda bir destek unsuru oluşturduğu sonucuna varması Ahıska Türkü serbest göçmenlerin geniş aileler şeklinde yaşamayı tercih etme sebeplerini doğrulamaktadır.

Ekonomik uyum süreci kısmında ise özellikle istihdamın ekonomik uyumun önemli bir basamağı olduğu göz önüne alındığında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin %64'ünün istihdama aktif olarak katılmasının bu basamağın başarılı bir şekilde geçildiğini ve Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ciddi bir işsizlik sorunu yaşamadıklarını göstermektedir. İstihdama aktif olarak katılmaları da hane gelir durumlarının nispeten iyi olmasını sağlayarak göç sonrası ekonomik sıkıntı yaşamalarını engellemektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kalifiye olmaları daha çok mavi yaka diye tabir edilen işçi veya usta sınıfında istihdama katılmalarını sağlamaktadır. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kalifiye olmaları özellikle inşaat sektörü ve üretim de daha kolay iş bulmalarına yardımcı olarak işsiz kalmalarını engellemektedir. Massey (2014)'e göre göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde mavi yakalı işlerde çalışma isteklerinin fazla olması göç kuramlarından olan ikiye bölünmüş emek piyasası kuramının yapısal enflasyon ilkesi ile açıklanmaktadır. Kuramın bu ilkesine göre göçmenler, göç ettikleri ülkelerde mavi yakalı işlerde çalışmayı sadece gelir kapısı olarak görürler ve bu işlerinde statü kazanma amacını gütmazler. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin de mavi yakalı işlerde çalışmaya daha istekli olmaları da bu kuramın işlerliğini doğrulamaktadır. Mavi yakalı işlerde çalışmaya istekli olmaları da Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ekonomik uyum süreçlerine yönelik olumlu katkı yapmaktadır. Hane içerisinde istihdama aktif olarak katılma oranlarına bakıldığında Ahıska Türkü serbest göçmenler için hane halkının istihdama dahil olması göç sonrasında hayata tutunabilmeleri açısından önemlidir. Yıldız (2019)'ın İstanbul'un Bayrampaşa ilçesindeki Balkan göçmenleri ile yapmış olduğu çalışmanın yanında Demirtaş (2019)'ın da Antalya'da ikamet eden Ahıska Türkleri ile yapmış olduğu alan araştırması da göçmenlerin sermaye biriktirebilmek ve hayata tutunabilmek için ailece istihdama dahil olduklarını göstermektedir.

Ahıska Türklerinin hane içerisinde istihdama aktif olarak katılma oranları incelendiğinde %74'ünün 2 kişi veya daha fazla sayıda kişi ile aktif olarak çalışma hayatında yer aldığı sonucuna ulaşılması, Yıldız (2019) ve Demirtaş (2019)'ın çalışmalarını desteklemektedir. Ekonomik uyum sürecine yönelik elde edilen tüm nicel bulgulardan Ahıska Türkü serbest göçmenlerin büyük bir ekonomik uyum sorunu yaşamadıkları görülmektedir.

Politik uyum süreci kapsamında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin %93 oranında serbest göçmen statüsünde olması ve 3835 sayılı “Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun” kapsamı dışında kaldıklarını göstermesi bu çalışmanın amacına vurgu yapması açısından büyük öneme sahiptir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç ettikleri ülkelerin çeşitlilik göstermesi de Ahıska Türklerinin göç ve sürgün dönemlerine yer verilen çalışmaları (Aydınün ve Aydınün, 2007) desteklemektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin Türkiye’ye göç yılları da kaynak ülkelerinde yaşadıkları sorunlara bağlı olarak 1992 yılından başlamış olup sürekli bir şekilde artarak devam etmektedir. Ahıska Türklerinin büyük çoğunluğunun 1992 ve 2015 arasında yoğun bir şekilde göç ettikleri görülmektedir.

Politik uyum açısından önem arz eden vatandaşlık durumunda (Yıldız, 2017) ise Ahıska Türkü serbest göçmenlerin büyük çoğunluğunun çifte vatandaşlık ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı statüsüne sahip oldukları görülmektedir. Vatandaşlık statüsünün yanında oturma izni alma süresi de politik uyum için oldukça önemlidir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin yarısından fazlasının 1 yıl ve üzerinde oturma izni aldıklarını belirtmesi özellikle politik uyum süreçlerinin uzamasına yol açarak bazı haklardan mahrum kaldıklarını da göstermektedir. Çalışma iznine sahip olma durumu açısından ise Ahıska Türkü serbest göçmenlerin herhangi bir sorun yaşamadığı ve neredeyse tamamına yakınının çalışma iznine sahip olduğu sonucuna ulaşılması politik uyumun gerçekleşmesinin ekonomik uyum sürecine de yardımcı olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin vatandaşlık alma sürecinde daha çok başvuru işlemlerinin nasıl yapılacağını bilemedikleri, resmî evrakların tercüme edilmelerinin maliyetli ve problemli olmasının yanında devlet kurumlarındaki yetkililerin yardımcı olmamasından dolayı da sorun yaşadıkları görülmektedir. Mursül (2018)'ün yapmış olduğu çalışma da

Ahıska Türklerinin vatandaşlık alma konusunda benzer sorunlar yaşadığını göstermektedir. Yaşanan bu sorunlar da vatandaşlığa geçme sürecini sekteye uğratarak politik uyumu zorlaştırmaktadır. Ahıska Türkü serbest göçmenler arasında sosyal güvenceye sahip olmayanların da sayıca fazla olduğu görülmektedir. Yanık (2019)'a göre sosyal güvence hakkı, göçmenlerin hedef ülkede politik uyumlarının daha kolay gerçekleşmesini sağlamaktadır. Sosyal güvencesiz olma durumu da Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sağlık haklarından mahrum olmalarına neden olarak politik uyumlarına olumsuz yönde etki etmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kaynak ülkelerindeki sosyal haklarını Türkiye'ye aktaramadıkları sonucuna da ulaşılmış olup bu oranın ise %87,8 olması sorunun ciddiyetini göstermektedir. Sosyal hakların Türkiye'ye aktarılamaması politik uyum sürecini uzatmakta olup bu sorununa Türkiye ile Ahıska Türklerinin kaynak ülkeleri arasında ikili sosyal güvenlik anlaşması olmaması (Demir,2016) sebep olmaktadır. Sivil topluma katılımın da politik uyumu olumlu etkilediği düşünüldüğünde Ahıska Türkü serbest göçmenlerin siyasi parti ve sivil topluma katılımlarının düşük olmasının da politik uyum sorunu yaşamalarına sebep olması açısından önem arz etmektedir. Mursül (2018)'ün çalışmasında da Ahıska Türklerinin %73 oranında sivil topluma katılımlarının olmaması Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sivil topluma katılım eğilimlerinin olmadığını desteklemektedir. Ayrıca Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sivil topluma katılımlarının düşük olmasında ise vatandaşlık işlemlerinin devam etmesinden dolayı yaşadıkları tedirginliğinde etkili olduğu düşünülmektedir. Sağlık hizmetlerine erişim konusunda ise Ahıska Türkü serbest göçmenlerinden sosyal güvence ve oturma iznine sahip olmayanların ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanmada sorun yaşadıkları görülmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ücretsiz sağlık hizmetlerine erişimleri için gerekli olan şartlar 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında belirtilmektedir. Politik uyum sürecinde göçmenlerin yardımlara sağlıklı bir şekilde ulaşması büyük öneme sahiptir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin yardımlara ulaşma konusunda resmî kanalları kullanamadıkları ve %63,7 oranında yardımlara enformel ağlar üzerinden ulaştıkları görülmektedir. Ağaoğlu (2011)'nin da Ahıska Türkü göçmenlerin %87'sinin göç sonrasında enformel ağlarını yoğun olarak kullandıklarını belirtmesi

elde edilen bulguyu desteklemektedir. Ayrıca enformel ağların yoğun kullanımı da Ahıska Türkü serbest göçmenlerin resmî kanal üzerinden yardım alma konusunda bilgili olmadıklarını göstermekte olup kapalı toplum olma durumlarını da arttırmaktadır. Enformel ağların yoğun bir şekilde kullanılıyor olması da Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sosyal hizmet uygulamalarına erişimini büyük ölçüde etkilemektedir. Ayrıca sosyal çalışmacı ile görüşme durumlarının %90 civarında olması Ahıska Türkü serbest göçmenlere yönelik sosyal hizmet faaliyetlerinin yeterli olmadığını göstermektedir. Kesgin (2022)'e göre sosyal hizmet faaliyetleri göçmenlerin uyumuna olumlu katkı yapmaktadır. Sosyal hizmet faaliyetlerinin olmaması Ahıska Türkü serbest göçmenlerin politik uyum süreçlerinin uzamasına sebep olmaktadır.

Politik uyum sürecine yönelik elde edilen tüm nicel bulgulardan Ahıska Türkü serbest göçmenlerin oturum izni başvuru işlem sürelerinin uzun olması, vatandaşlık başvuru sürecinde resmî işlemler konusunda bilgi sahibi olamama ve belgelerin sayısının fazla olmasından sebep tercüme maliyetlerinin yüksek olması, sosyal güvencesizlikten dolayı sağlık hizmetlerine erişim kısıdı, kaynak ülkedeki sosyal hakların aktarılamaması, yardımlar konusunda resmî kanalları kullanamama, sosyal hizmet faaliyetlerinin olmaması konularında politik uyum sorunu yaşadıkları görülmektedir.

Sosyokültürel uyum süreci kısmında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kaynak ülkelerinin anadilinin Rusça olmasından dolayı Kiril alfabesine hakimiyetlerinin yüksek olması Latin alfabesini okuma ve yazma konusunda zorluk çekmelerine sebep olmaktadır. Orhan ve Coşkun (2016)'da Ahıska Türklerinin Latin alfabesine aşina olmadıklarından dolayı Türkiye Türkçesini okuma ve yazma becerilerinde zorluk çektiklerini ifade ederek Kiril alfabesini kullanma eğilimlerinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Yine kaynak ülkelerinde Rusçanın hakimiyetinin yanında Türkçe'nin de farklı lehçelerinin kullanılması sebebiyle Türkiye Türkçesinde Ahıska Türkü serbest göçmenlerin konuşma ve anlama kısmında da zorluk çektikleri görülmektedir. Türkiye Türkçesinin geliştirilmesi konusunda Ahıska Türkü serbest göçmenlerin resmî kanallardan destek alamadıklarının görülmesi de dil becerilerinin geliştirilmesi konusunda verilen destek ve hizmetlerin yeterli olmadığını da

göstermektedir. Eğitim sisteminin ve kullanılan dilin farklı olması Ahıska Türkü serbest göçmenlerin en çok çocuklarını olumsuz etkilemektedir. Her ne kadar Türkiye, göçmenlerin eğitime erişimi konusunda destek olsa da Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kaynak ülkelerinin çeşitlilik göstermesi çocuklarının eğitim sürecindeki uyum sorunlarını arttırmaktadır.

Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kolay istihdama katılmaları her ne kadar ekonomik uyumlarını sağlamalarına yardımcı olsa da Ahıska Türkü serbest göçmenlerin de çalışma hayatında bazı sorunlarla karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Göçmenlerin çalışma hayatında özellikle kötü çalışma şartları ve emek sömürüsü (Türker ve Deniz, 2015) gibi sorunlarla mücadele ettiği görülmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin bazılarının da çalışma hayatında çalışma şartlarının kötü olduğunu ve maaşlarının düşük olduğunu ifade etmeleri göçmenlerin yaşadığı bu sorunları desteklemektedir. Yine Demirtaş (2019)'ın Ahıska Türkleri ile ilgili yaptığı çalışmada Ahıska Türkleri arasında emek sömürüsüne maruz kaldığını ifade edenlerin olması da Ahıska Türkü serbest göçmenlerin de diğer göçmenler gibi çalışma hayatında bazı sıkıntılar yaşadıklarını göstermesi açısından önem arz etmektedir. Sosyokültürel uyum sürecinin başarılı bir şekilde tamamlanabilmesi için göçmenlerin göç sonrasında barınma ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin Gürsu'da artan nüfus ve azalan konut stokları da göz önünde bulundurulduğunda oturacak ev bulma konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Barınma ihtiyacını karşılayamayan Ahıska Türkü serbest göçmenlerin tanıdıkları ve akrabalarının yanında ikamet ettikleri görülmektedir. Bu durumda sosyokültürel uyum süreçlerini geciktirmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin %79,6'sının kaynak ülkelerinde akrabalarının olduğunu ifade etmeleri ve bu akrabalarıyla görüşme sıklıklarının yoğun olduğunu belirtmeleri kaynak ülkeleri ile etkileşimlerinin devam ettiğini göstermektedir. Sosyokültürel uyum açısından bakıldığında kaynak ülke ile görüşme sıklığının sürekli ve fazla olması Türkiye ile kaynak ülke arasında kalma durumu oluşturarak uyum sürecinin uzamasına yol açabilmektedir. Ahıska Türklerinin Gürsu'da oturdukları mahalleler sosyokültürel uyum açısından büyük öneme sahiptir. Özellikle Ahıska Türkü serbest göçmenlerin Ahıska Türklerinin yoğun olduğu mahallelerde

yaşamayı tercih etmeleri kapalı toplum olduklarının sonucunu vermektedir. Kendi aralarında daha fazla etkileşim kurmalarından dolayı yerel halk ile sadece günlük rutin işler ve zorunluluk hallerinde sosyal ilişki kurmaktadır. Chen ve Graham (2015), göçmenler ve yerel halk arasındaki karşılıklı etkileşimin artması için arkadaşlık ilişkilerinin kurulmasının önem arz ettiğine vurgu yaparak göçmenlere yönelik önyargıların kırılmasında bu ilişkilerin rolünü önemsemektedir. Yerel halk ile iletişimin kurulamaması ve bariyerlerin oluşması Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı toplum özelliğini devam ettirerek sosyokültürel uyum süreçlerinin uzamasına sebep olmaktadır. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı toplum olarak hayatlarını sürdürmelerine rağmen Gürsu halkı ile aralarında herhangi bir problem yaşanmamasında her iki tarafında kültürlerinin birbirlerine benzemesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Orhan ve Coşkun (2016)'un da çalışmasında Erzincan'ın Üzümlü ilçesinde bulunan Ahıska Türklerinin yerli halk ile benzer kültürel özelliklere sahip olunduğunu söyleyenlerin oranının %51,3 olması yerli halk ve Ahıska Türklerinin kültürel benzerliklerini doğrulamaktadır. Sosyokültürel uyum sürecinin en önemli basamaklarından biri de yerli halk ile göçmenler arasındaki evlilik oranlarıdır. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin aile fertlerinden birinin Gürsu halkından bir kişi ile evlenmesine olumlu bakmalarına rağmen pratikte Gürsu halkıyla dış evlilik yapma oranlarının %29,2 gibi düşük bir oranda olması kapalı toplum özelliklerini devam ettirmeleri sonucunu doğurmaktadır. Dinî konularda Ahıska Türkü serbest göçmenlerin büyük çoğunluğunun sıkıntı yaşamadığı görülmektedir. Dinî bilgiler konusunda zayıf olanları ise daha çok Ukrayna ve Rusya gibi İslamiyet'in yaygın olmadığı ülkelerden göç eden Ahıska Türkü serbest göçmenler oluşturmaktadır. Dinî bilgilerde eksik olanlar ise daha çok enformel ağlar ve kendi çabaları ile eksikliklerini gidermektedir. İmam, müftülük gibi resmî kanallara başvuruların sayısının az olması da dinî hizmetlere ulaşım konusunda bilgi eksikliklerinin olduğunu ve Ahıska Türkü serbest göçmenlere yönelik dinî hizmetlerin yetersizliğini göstermektedir.

Sosyokültürel uyum sürecine yönelik elde edilen tüm nicel bulgulardan özellikle Ahıska Türkü serbest göçmenlerin Türkiye Türkçesini okuma-yazma-konuşma-anlama, Türkiye Türkçesini geliştirmede verilen destek ve hizmetlerin yetersizliği,

eğitim sisteminin farklılığı, çalışma şartlarının kötü olması ve maaşların düşük olması, göç sonrası oturacak ev bulamama, kapalı toplum özelliği göstermeleri, dinî hizmetler konusunda doğru kaynak ve bilgi eksikliği ile dinî hizmetlerin yetersiz olması gibi konularda sorun yaşadıkları görülmüştür.

Araştırmanın ana hipotezleri ise “Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ülkede kalış süresi arttıkça uyum sorunu azalmaktadır”, “3835 sayılı ‘Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun’ un sınırlılığından dolayı Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sosyal hizmetlere erişimi kısıtlıdır” ve “Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı bir toplum özelliği taşıması göç sonrasında uyum sorunu yaşamalarını engellemektedir” olarak belirlenmiştir.

“Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ülkede kalış süresi arttıkça uyum sorunu azalmaktadır” ana hipotezinin alt hipotezlerinden elde edilen sonuçlara göre özellikle göç edilen yılın politik ve sosyokültürel uyuma olumlu katkı sağladığı görülmektedir. Özçetin (2013) ve Yıldız (2019), ülkede kalış süresinin artmasının göçmenlerin sosyokültürel uyum sürecine olumlu etki ettiğini doğrulamaktadır. Ayrıca Erdoğan (2019)’da ülkede kalış süresinin artmasının kaynak ülkeye geri dönme isteğini azalttığını ifade ederek uyumun kolaylaştığını belirtmektedir. Yapılan çalışmalarla da görüldüğü gibi ülkede kalış süresinin artması uyum sorununu azalttığından dolayı ana hipotez büyük ölçüde doğrulanmaktadır. *“3835 sayılı ‘Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun’ un sınırlılığından dolayı Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sosyal hizmetlere erişimi kısıtlıdır”* ana hipotezinin alt hipotezlerinden elde edilen sonuçlara göre sahip olunan vatandaşlığın sağlık hizmetlerine erişim, maddi- manevi resmî yardım kaynaklarına erişim, göç sonrasında zorluk yaşamama, sosyal destek alınan kurumlara erişim gibi durumlarda olumlu etkisi olmasına rağmen yasal hakları bilme, sosyal çalışmacı ile görüşme konusunda sıkıntılar yaşandığı görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ve çifte vatandaşların sosyal hizmetlere erişiminin nispeten kaynak ülke vatandaşlarına göre kolay olmasından dolayı ana hipotez büyük ölçüde doğrulanmaktadır. *“Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı bir toplum özelliği taşıması göç sonrasında uyum sorunu yaşamalarını engellemektedir”* ana hipotezinin alt hipotezlerinden elde edilen sonuçlara göre ise kapalı toplum olmalarının özellikle çalışma izni başvurusu

süresinde kimlerden destek alındığı konusunda, maddi manevi yardım alma konusunda, Türkçeyi geliştirme konusunda, göç sonrasında sorun yaşamamaları konusunda yardımcı olduğu görülmektedir. Bolgün (2020)'de çalışmasında sığınmacılar ile yerel halk arasındaki ilişkilerin olmasının sosyokültürel uyum sürecini kolaylaştırdığını desteklemektedir. Alt hipotezlerden çıkan sonuçlara göre Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı toplum olmaları ve yerel halk ile ilişkilerinin olmaması özellikle ekonomik uyumlarına katkı sağlarken politik ve sosyokültürel uyum süreçlerini geciktirmesinden dolayı ana hipotez büyük oranda reddedilmektedir.

Araştırmanın nitel boyutundan Ahıska Türkü serbest göçmenlerin uyum süreçlerine, uyum sorunlarına, verilen hizmetlere ve hizmetlerin sunumunda yaşanan sorunlara yönelik bulgular elde edilmiştir. Çalışma iznine sahip olmanın yanında göçmenlerin kalifiye olmaları, istihdama katılmaya istekli olmaları ve mal-mülk edinmeye yönelik çabaları ekonomik uyumun en önemli göstergelerinin başında gelmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin uyum süreçlerine ilişkin olarak çalışma iznine sahip olmaları, kalifiye ve eğitilmiş özellikleri, çalışkan ve çalışmaya karşı azimleri, mal mülk edinmeye yönelik istekleri ekonomik uyum sürecinde büyük ölçüde kolaylaştırıcı etki yapmaktadır. Politik uyum sürecinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için göçmenlerin özellikle sosyal güvenlik sistemine kayıtlı olmaları ve emeklilik hakkına sahip olmaları büyük önem arz etmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin de resmî işlemlerinin tamamlanmasının ardından sosyal güvenlik ve emeklilik hakkına sahip olmalarının politik uyum süreçlerini kolaylaştırıldığı görülmektedir. Araştırmanın nicel kısmında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı toplum özelliği göstermelerinin özellikle sosyokültürel uyum sürecini uzattığına dair bulgular elde edilmesine rağmen nitel kısımda ise Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı toplum olma özelliklerinin enformel ağlar barındırmasından ve sosyal dayanışmayı arttırmasından dolayı Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sosyokültürel uyum sürecini kolaylaştırdığı görülmektedir. Bazı durumlarda kapalı toplum olmanın enformel ağları barındırılmasından dolayı uyum sürecinde faydalı olduğu da bilinmektedir. Göç edilen ülkenin aynı dilini konuşmanın yanında aynı dine inanmak ve kültürel kodların da benzerlik göstermesi

sosyokültürel uyum sürecinin daha hızlı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktadır. Özellikle Ahıska Türkü serbest göçmenlerin Türkiye'yi anavatan olarak görmeleri ve aynı etnik kökenden gelmeleri de sosyokültürel uyum süreçlerinin gecikmesini engellemektedir.

Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç sonrasında en büyük sorunlarının başında kalıcı ve kalifiye iş bulma konusunda yaşanan sıkıntılar gelmektedir. Göçmenlerin sosyal güvence sistemine dahil olamamaları da uyum sorunu yaşamalarına neden olmaktadır. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ekonomik uyum sürecinde karşılaştığı en ciddi sorunların başında güvencesiz işlerde çalışmaları, kalıcı ve kalifiye iş bulamama ve sosyal güvenlik sistemine kaydolma konusunda bilgi eksikliği gelmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ekonomik uyumlarının tamamlanabilmesi için öncelikli olarak kalifiye ve güvenceli işlerde istihdam edilmeleri önem arz etmektedir. Ekonomik bağımsızlığın kazanılması göçmenlerin uyum sürecini kolaylaştırmaktadır. Göçmenlerin, göç ettikleri ülkelerde hayatlarını kazanacak bir iş bulmayı öncelemeleri sosyal güvence sistemine girmeyi göz ardı etmelerine neden olmaktadır. Ayrıca göçmenlerin sosyal güvence sistemine kaydolmayı göz ardı etmelerinde bu konudaki bilgisizliklerinin de etkisi büyüktür. Sosyal güvencesiz çalışma göçmenlerin geleceklerinden çalmalarına neden olmaktadır. Bazı Ahıska Türkü serbest göçmenlerin de daha çok paraya çalışmak için sosyal güvence sistemine kaydolmak istemedikleri görülmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin vatandaşlık alamama, vatandaşlık işlemlerinin maliyeti, çifte vatandaşlığa sahip olma, ikinci sınıf vatandaş algısı, sağlık hizmetlerine erişim, kaynak ülkelerin farklı politik uygulamaları, diploma denkliği ve sosyal güvenlik sistemlerinin farklılıkları gibi konularda politik uyum sorunu yaşadıkları görülmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin politik uyum sorunu yaşadıkları en önemli konuların başında vatandaşlık alamamaları gelmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin Türk kökenli olmalarına rağmen kaynak ülkeleri yüzünden göç sonrasında yabancı uyruklu olarak değerlendirilmeleri ve T.C. vatandaşlığını alabilmeleri için vatandaşlık şartlarını yerine getirmek zorunda oldukları görülmektedir. Vatandaşlık işlemlerinin maliyetleri de göçmenlerin en zorlandığı politik uyum sorunlarından. Kaynak ülkelerinde Rusçanın kullanılmasından dolayı

ve resmî başvurularda çok sayıda belgenin tercüme edilmesi zorunluluğun olması tercüme maliyetlerinin ve masraflarının yüksek tutarlara ulaşmasına sebep olmaktadır. Ayrıca bu belgelerin tercümelerinin yanında belgelerin doğrulamasını gerektiren apostil işlemlerinin de maliyetli olması Ahıska Türkü serbest göçmenleri malî olarak zora sokmaktadır. Resmî işlemlerini tamamlayamayan Ahıska Türkü serbest göçmenlerin Türkiye’de yabancı uyruklu olarak değerlendirilmelerinden dolayı hastanelerde sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanamamaları ve bu sağlık hizmetlerinin maliyetinin olması bir diğer önemli politik uyum sorunudur. Kaynak ülkelerinin birbirinden çeşitlilik göstermesinden dolayı her bir kaynak ülkedeki siyasal sistemlerle birlikte politik uygulamalardaki farklılıkların diploma denkliği, sosyal hakların aktarımı gibi resmî işlemlerin bazı durumlarda Türkiye’de karşılığının olmaması da politik uyum sorunu yaşamalarına neden olmaktadır.

Kaynak ülkelerinde Rusçanın etkinliğinin yoğun olmasından dolayı da Ahıska Türkü serbest göçmenlerin özellikle Türkiye Türkçesini okuma yazma ve anlama konusunda zorluk yaşamaları sosyokültürel uyum sorunu yaşamalarına sebep olmaktadır. Göç sonrasında kapalı toplum özelliklerini ısrarla devam ettirmeleri ve Gürsu halkı ile iletişimlerinin kısıtlı olması da Ahıska Türkü serbest göçmenlerin yaşadıkları en önemli sosyokültürel uyum sorunlarından biridir. Kaynak ülkelerinin birbirinden farklılık göstermesinden dolayı da sahip oldukları mezhepsel farklılıklar ile özellikle kaynak ülkelerinde İslamiyet’in sınırlı yaşanmasından dolayı dini algılama biçimlerinin de farklılık göstermesi sosyokültürel uyum sorunu olarak Ahıska Türkü serbest göçmenlerin karşısına çıkmaktadır. Kaynak ülkelerinin çeşitlilik göstermesi göz önünde bulundurulduğunda Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kendi toplumları arasında bile kültür ve hayat tarzlarının birbirlerine yabancı geldiği durumların olması da sosyokültürel uyum sorunu olarak ortaya çıkmaktadır.

Ahıska Türkü serbest göçmenlere göç sonrasında barınma, iş bulma, sosyal etkinlik (taziye programları, kültürel etkinlikler), sosyal yardımlar (ayni ve erzak yardımları, maddi ve nakdi yardımlar, tedavi masraflarının karşılanması), resmî işlemler (resmî belgelerin temini, yaşlılık maaşı bağlanması, kurumlara yönlendirme, kaynaklara

ulaştırma, danışmanlık, cenaze ve defin işlemleri), din hizmetleri (Kur'an-ı Kerim ve din öğretimi, dinî nikâh, ailelerle dinî sohbetler, dinî kaynak temini), mesleki eğitim ve sağlık hizmetleri gibi temel hizmetlerin verildiği görülmektedir. Bu hizmetlerin ise süresinin kısıllığından dolayı da Ahıska Türkü serbest göçmenlerin uyum sorunlarını çözüme kavuşturabilecek nitelikte olmadığı düşünülmektedir.

Kurumların veya derneklerin faaliyet alanlarının kısıtlı olması Ahıska Türkü serbest göçmenlere yönelik yapılan hizmetlerin faaliyet alanlarının dışına çıkmadan gerçekleştirilmesine sebebiyet vermektedir. Kurumların bütçe sıkıntısı ve faaliyet alanlarının sınırlılığından dolayı sürdürülebilir hizmetler sunamadığı görülmekte olup özellikle Ahıska Türkü serbest göçmenlere uyum konusunda yardımcı olması beklenen sosyal rehabilitasyon hizmetlerinin, sağlık hizmetlerinin, genel sağlık sigortası işlemlerinin, mesleki eğitimin ve maddi yardımların da sınırlı çerçevede gerçekleştirilmesi sorunu ile karşılaşmaktadır. Kurum ve kuruluşların sosyal yardımları dağıtma ve ulaştırma konusunda sorun yaşadıkları görülmektedir. Özellikle, Ahıska Türkü serbest göçmenlerin bazılarının ekonomik durumlarının iyi olmasına rağmen maddi yardım talebinde bulunmalarından dolayı kurumların gerçek ihtiyaç sahibi Ahıska Türklerini belirleme ve ulaşma konusunda zorluk çekmelerine sebep olmaktadır.

Ahıska Türkü serbest göçmenlerin vatandaşlık başvurusu sürecinde gerçek bilgi vermedikleri ve olumsuz durumlarını sakladıkları için resmî kurumların yapmış olduğu istihbarat araştırmalarında gerçeklerin ortaya çıkmasından dolayı hem danışmanlık veren kurum hem de yalan beyanda bulunan Ahıska Türkü serbest göçmenlerin mağduriyet yaşadığı görülmektedir. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç sonrasında aile bağlarını ve Ahıska Türkü olduğunu kanıtlayamadıklarından dolayı medeni durumlarını belirleme de sorun yaşanmaktadır. Özellikle Ahıska Türkü serbest göçmen kadınlar Türkiye'ye göç ettiğinde aile bağlamalarını tamamlayamadıklarından evli veya dul olduğunu kanıtlamakta zorlanmaktadır. Bu kişiler ihtiyaç sahibi durumuna düştüklerinde medeni durumlarının tanımlanmasından dolayı resmî makamlardan sosyal yardım alma konusunda da prosedürlere takılmaktadır. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin oturum izni başta

olmak üzere vatandaşlık başvurusu süreçleri gibi resmî işlemlerin takibinde resmî makamlar tarafından bilgilendirme faaliyetlerinin yapılmadığı görülmektedir. Bu durumda Ahıska Türkü serbest göçmenlerin resmî süreçler konusunda mağduriyet yaşamalarına yol açmaktadır. Mesleki eğitim ve işyerinde oryantasyon çalışmalarının da eksik olması uyum süreçlerini uzatmaktadır. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kaynak ülkelerindeki farklı uygulamaların yanında Türkiye’deki bürokratik işlemlerin de fazla olması ve uzun sürmesi özellikle vatandaşlık başvurusu, oturma izni ve medeni hakların aktarımı konusunda yasal süreçlerin tamamlanamaması hizmetlerin sunumunda yaşanan en önemli sorunlar olarak sıralanmaktadır.

Sosyal hizmet alanında Ahıska Türklerine odaklanan herhangi bir akademik çalışmanın olmaması araştırmayı sınırlandırarak özellikle literatür kısmında sosyoloji, tarih ve uluslararası ilişkiler alanında yapılmış olan akademik çalışmalardan faydalanılmasına yol açmıştır. Ahıska Türklerinin kapalı toplum özellikleri ile yabancılarla iletişim kurmak istememeleri araştırmanın en önemli sınırlılığını oluşturmaktadır. Ahıska Türklerine araştırma boyunca kendi dernek ve vakıf gibi sivil oluşumları üzerinden ulaşılmaya çalışılmış olması da araştırmanın sınırlılıkları arasındadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Göç, tek boyutlu bir olgu değildir. Göç süreci karmaşık bir yapıda olup birçok unsuru doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedir. Göçmenlerin göç süreçleri çoğunlukla göçe karar verme, göç etme ve göç sonrası dönemlere ayrılarak adlandırılmaktadır. Göçmenler, daha çok göç sonrasında yoğun olarak sorunlarla karşılaşmaktadır. Göçmenlerin özellikle göç sonrasında varış ülkesinde birçok uyum sorunu yaşadığı görülmektedir. Son yıllarda dünyada ve ülkemizde yaşanan hızlı göç hareketlerinden dolayı göçmenlerin yaşadıkları uyum sorunlarına yönelik çözüm sürecinde sosyal hizmet disiplininin etkili olduğunun farkına varılmıştır.

Sosyal hizmet alanında sığınmacı ve mülteciler bağlamında çok fazla çalışma olduğu görülmektedir. Özellikle Suriye iç savaşı sonrasında Türkiye’yi doğrudan etkileyen bir sığınmacı krizi ile karşı karşıya kalındığından dolayı sosyal hizmet disiplini sığınmacı ve mülteci konusuna daha çok yönelmiştir. Fakat jeopolitik konumun ve kültürel bağların etkisinden dolayı Türkiye’ye farklı bölgelerden de göç hareketlerinin gerçekleştiğini görmek mümkündür. Özellikle, son yıllarda Rusya ve Türkî Cumhuriyetlerinden de yoğun bir şekilde Ahıska Türklerinin göç ettiği bilinmektedir. Serbest göçmen olarak göç eden ve ciddi uyum sorunları ile karşılaşan Ahıska Türklerinin saha araştırmalarından elde edilen veriler ve bulgular doğrultusunda sosyal hizmet müdahalelerine ihtiyaç duyduğu görülmüştür.

Sosyal hizmet alanında Ahıska Türklerinin göç sonrasında uyum sorunlarına yönelik yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, sosyal hizmet alanında Ahıska Türklerine yönelik sosyal hizmet müdahale ve politikalarının eksikliğinin giderilmesi ve Ahıska Türklerine yönelik savunuculuğun geliştirilerek farkındalık oluşturulması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada, 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Kabulüne ve İskânına Dair Kanun’un kapsamının dışında kalarak serbest göçmen statüsünde değerlendirilen Ahıska Türklerinin göç sonrasında ekonomik, politik ve sosyokültürel uyum sorunlarının belirlenmesine odaklanılarak bu uyum sorunlarının makro sosyal hizmet yaklaşımı ile ele alınması

ve göç sonrası uyumlarını kolaylaştıracak hizmet ve politikaların geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Ahıska Türkü serbest göçmenlerin 3835 sayılı kanun kapsamı dışında kalarak birçok haktan mahrum kalması göç sonrasında ciddi sorunlarla baş etmek zorunda kalmalarına yol açmaktadır. Bu uyum sorunları daha çok ekonomik, politik ve sosyokültürel alanda ortaya çıkmaktadır. Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç sonrasında kendi hayatlarını idame ettirebilecek geliri sağlamak için kalıcı ve kalifiye işlerde istihdam edilmeleri elzemdir. Her göçmenin yaşadığı gibi göç sonrasında Ahıska Türkü serbest göçmenlerde iş bulma konusunda sıkıntı çekilmektedir. Özellikle kalıcı ve kalifiye iş bulma konusu bazı Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ekonomik uyum sorunu yaşamalarına sebep olmaktadır. Ahıska Türkü serbest göçmenler, en çok politik uyum sorunu ile karşılaşmaktadır. 3835 sayılı kanun kapsamında olmadıkları için Türk kökenli olmalarına rağmen serbest göç ile Türkiye'ye girdiklerinden dolayı yabancı statüsünde değerlendirilmektedir. Bu durumda özellikle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı alamama, ücretsiz sağlık hizmetlerine erişimin kısıtlı olması, vatandaşlık işlemlerinin yüksek maliyetli olması, farklı politik uygulamalar ve resmî işlemler konusundaki bilgi eksikliğine yol açarak Ahıska Türkü serbest göçmenlerin politik uyum sorunlarını arttırmaktadır. Politik uyum sorunlarının yanında sosyokültürel uyum sorunları da Ahıska Türkü serbest göçmenleri zorlamaktadır. Kaynak ülkelerinde Rusçanın anadil olmasından dolayı özellikle Türkiye Türkçesinde Latin harfleri ile okuma-yazma konularında zorlanmalarının yanında farklı Türkçe lehçelerinin de etkisiyle Türkiye Türkçesinde anlama ve konuşmada da sorun yaşamaktadırlar. Göç ve sürgün geçmişlerinden dolayı Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kendi aralarında yaşama arzusunun yüksek olması da kapalı toplum özelliği göstermelerine sebebiyet vermektedir. Kapalı toplum olmaları yerel halk ile iletişim ve evliliklerine engel olmaktadır. Ekonomik ve politik uyumun yanında bu sorunların da varlığı Ahıska Türkü serbest göçmenlerinin Türkiye'ye sosyokültürel alanda uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Göçmenlerin göç sonrasında karşılaştıkları uyum sorunlarına yönelik mikro, mezo ve makro sosyal hizmet müdahaleleri gerekli olabilmektedir. Makro sosyal hizmet

yaklaşımı göçmenlerin göç sonrasında ekonomik, politik ve sosyokültürel uyum sorunlarını en aza indirebilecek eğitim, sağlık hizmetleri, sosyal yardımlar, barınma, istihdam gibi uyumu kolaylaştıracak çabaları içermektedir (Kesgin, 2022). Göç sonrasında göçmenlerin uyum sorunlarının çözümünde makro sosyal hizmet yaklaşımlarının güçlendirme kuramı ile desteklenmesi önem arz etmektedir. Göçmenlerin göç ettikleri ülkenin politik düzenine, toplumuna ve hayat tarzına kolay uyum sağlayabilmesi için göçmenlere yönelik makro sosyal hizmet yaklaşımları ile güçlendirme çalışmalarının da yapılması gerekmektedir.

Ahıska Türkü serbest göçmenlerin göç sonrasında kalıcı iş bulma, kısa süreli maddi yardımlara ulaşabilme, ücretsiz sağlık hizmetlerine erişim ve resmî işlemlerini sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmeleri için doğru kaynaklar ile yetkili makamlara ulaşma konusunda bilgilendirme faaliyetleri yaparak kendi kendilerine yeten bireyler olmaları güçlendirme kuramına dayalı makro sosyal hizmet faaliyetleri ile mümkündür. Kapalı toplum özelliği gösteren Ahıska Türkü serbest göçmenler, yerel halk ile etkileşim ve iletişimlerini arttırmak için ihtiyaç duydukları sosyal ağlara ve sosyal destek sistemlerine güçlendirme çalışmaları ile kolay bir şekilde ulaşabilir. Kaynak ülkelerindeki farklı politik uygulamalar ile Türkiye'deki mevcut uygulamalar arasındaki ortak noktaları ve fayda sağlayabilecek durumları göz önünde bulundurarak Ahıska Türkü serbest göçmenlerin lehine yönelik güçlendirme çalışmalarının yapılması da önem arz etmektedir. Güçlendirme kuramına dayalı makro sosyal hizmet faaliyetleri ile Ahıska Türkü serbest göçmenler, çevrelerindeki mevcut kaynakları bağımsız bir şekilde kullanarak ekonomik, politik ve sosyokültürel uyum sorunlarına çözüm üretebilecektir. Güçlendirme yaklaşımının yanında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ekonomik, politik ve sosyokültürel uyum sorunlarının çözüme kavuşturulması için danışmanlık, savunuculuk, bilgi verme, kaynaklarla buluşturma, toplumla bütünleştirme gibi sosyal hizmet faaliyetlerinin de uygulanması önem arz etmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçlardan Ahıska Türklerinin Türkiye'yi vatan olarak benimsedikleri ve kaynak ülkelerine dönmek istemedikleri görülmektedir. Ahıska Türklerinin Türkiye'de kalıcı olmaları, uyum sorunlarını en aza indirecek makro boyutta sosyal hizmet müdahalelerini de gerekli kılmaktadır.

5.2. Öneriler

Ahıska Türklerinin göç sonrasında karşılaştıkları uyum sorunlarının çözümüne yönelik makro sosyal hizmet uygulama ve politikaları bağlamında yapılan öneriler şu şekildedir:

- 1) Konut stokunun azaldığı da göz önünde bulundurularak Ahıska Türkü serbest göçmenlere yönelik TOKİ tarafından konutların yapılması ve cüzi kira fiyatları ile kiralama veya satım işlemleri yapılmalıdır.
- 2) Resmî işlemleri devam eden Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından bir fon oluşturulmalıdır.
- 3) Ahıska Türkü serbest göçmenlerin vatandaşlık başvurusu sürecinde gerekli bilgileri olmamasından dolayı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı'nın taşra teşkilatlarında Ahıska Türkü serbest göçmenlere vatandaşlık işleri konusunda danışmanlık ve bilgilendirme yaparak bu süreçlerini kolaylaştırıcı rol üstlenecek sosyal çalışmacılar görevlendirilmelidir.
- 4) Ahıska Türklerinin vatandaşlık hizmetlerinin daha hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi için Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı tarafından koordineli bir şekilde çalışma yapılmalıdır. Bu çalışma kapsamında Ahıska Türkü serbest göçmenlerin Ahıska Türkü olduklarını kanıtlamalarını kolaylaştıracak çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- 5) Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kaynak ülkelerinin farklılık göstermesinden dolayı resmî işlemlerde bir standardın oluşturulması ve zaman, maliyet israfının önüne geçilmesi için Ahıska Türklerinin göç ettikleri kaynak ülkeleri ile Türkiye Cumhuriyeti resmî makamlarının (Dışişleri Bakanlığı, büyükelçilikler vs.) irtibat kurarak vatandaşlık işlemleri için gerekli olan belgelerin doğrulanmasına yönelik bir sistem kurulmalıdır. Bu şekilde de apostil işlemlerinin maliyeti düşürülebilir.
- 6) Vatandaşlık ve oturma izni işlemleri gibi resmî işlemlerde gerekli olan belgelerin tercümesinin İl Göç İdaresi tarafından gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Özellikle Ahıska Türklerinin yoğun olarak yaşadıkları şehirlerin İl Göç İdarelerinden Rusça

bilen mütercimlerin istihdam edilmesi Ahıska Türklerinin vatandaşlık işlemlerinde tercüme konusunda yaşadıkları maddi sıkıntılarının önüne büyük ölçüde geçecektir.

7) Ahıska Türkü serbest göçmenlerin ekonomik uyumlarının sağlanması için oturma ve çalışma izni işlemlerinin hızlandırılarak İŞKUR tarafından meslekî bilgi ve kalifiyelerine göre işverenlerle buluşturulmalarına yönelik çalışmalar yapılarak istihdam edilmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca Ahıska Türkü serbest göçmenlerin bilgi, ilgi ve yeteneklerine göre Halk Eğitim Merkezi, İŞKUR ve Organize Sanayi Bölgeleri ile ortak meslekî eğitim çalışmaları yapılarak firmalarda iş başı yapmaları sağlanmalıdır.

8) Türkiye’deki sosyal güvence sistemine dahil edilmeleri için Türk resmî makamları Ahıska Türklerinin kaynak ülkeleri ile irtibata geçmeli ve orada bulunan sosyal güvence sistemlerine göre Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından Ahıska Türkü serbest göçmenlerin mağduriyetini giderecek mevzuat güncellemeleri yapılmalıdır.

9) Diploma ve eğitim denkliği konusunda Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kaynak ülkelerindeki uygulamalarına göre Millî Eğitim Bakanlığı ve YÖK tarafından mevzuat değişikliği yapılarak denklik işlemleri kolaylaştırılmalıdır.

10) Müftülük tarafından Ahıska Türkü serbest göçmen ailelere yönelik temel dinî bilgiler, Kur’an-ı Kerim eğitimi, aile içi mahremiyet eğitimi ve manevi sosyal hizmet çalışmaları tasarlanarak yoğun bir şekilde uygulamaya konulmalıdır.

11) Gerçek ihtiyaç sahibi Ahıska Türklerinin belirlenmesi ve sosyal yardımların düzenli bir şekilde yapılabilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından Ahıska Türkü serbest göçmenlerin yoğun bulunduğu mahallelerin muhtarlarına sosyal inceleme raporu hazırlama eğitimleri verilmelidir.

12) Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sivil topluma katılımlarının desteklenmesi için bilgilendirme faaliyetleri yapılmalıdır.

13) Oturma izni başvuru süreçleri elektronik sistemler üzerinden takip edilerek Ahıska Türkü serbest göçmenlerin randevu alma süreleri olabildiğinde en kısa şekilde çözülmelidir.

14) İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Halk Eğitim Merkezleri tarafından Ahıska Türkü serbest göçmenlere öncelikli olarak Latin harflerinde Türkçe okuma ve yazma kursları düzenlenmelidir. Türkçesi zayıf olan Ahıska Türkü serbest göçmenlerde Türkçe öğretim programına tabi tutulmalıdır. Yine Türk kültürü- hayat tarzı ve yasal haklara yönelik pratik bilgileri de içeren uyum kursları da verilmelidir. Millî Eğitim Müdürlüğü ve Halk Eğitim Merkezleri koordinasyonunda Ahıska Türkü serbest göçmenlere dijital ortam okur yazarlığı eğitimi programları da hayata geçirilmelidir.

15) Ahıska Türkü serbest göçmenlerin kapalı bir toplum olmalarını önlemek ve yerel halk ile etkileşiminin arttırılması için belediye ve İl Göç İdaresi tarafından tanışma programları, sportif ve kültürel faaliyetler gibi çalışmalar yoğun bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

16) Valilik, kaymakamlık ve belediye gibi resmî makamlar ile Ahıska Türklerinin sahip oldukları dernek veya vakıflar sosyal hizmet ve sosyal yardım konularında ortak çalışmalar yürütmelidir. Koordineli bir şekilde yapılan çalışmalar ile sivil inisiyatifin de güçlenmesi sağlanmalıdır.

17) Ahıska Türkü serbest göçmenlerin sivil inisiyatiflerinden yararlanarak yaşadıkları politik uyum sorunlarına yönelik medyada savunuculuk faaliyetleri yapılmalı ve bu sorunlara yönelik kamuoyu oluşturulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abay Alyüz, S.B. (2020). Sosyal Desteğin Birey Yaşamında Önemi ve Sosyal Hizmet. *Talim: Journal Of Education In Muslim Societies And Communities*. 4(1). 115-134.
- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ager, A. ve Strang, A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies* Oxford: Oxford University Press. 2(21). 166-191.
- Ağaoğlu, Z. (2011). *Eski Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye Göç Eden Ahıska Türklerinin Göç Koşulları ve Sorunları "Yenibosna Örneği"* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Ağca, E. (2017, Mayıs). *Ahıska Türkleri'nin Yabancılaşma Statüsü ve Türkiye'de Sahip Oldukları Hak ve Özgürlükler*. Dünya Ahıska Türkleri Birliği Uluslararası Ahıska Türkleri Sempozyumu. Erzincan Üniversitesi.
- Akalın, A. (2015). Açık, Döner, Mühürlü Kapılar: 20.Yüzyılda Batı/Doğu Ekseninde Emek Göçünün Seyri. S. Ihlamur-Öner, & N. Ş. Öner (Ed.). *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar* içinde (89-107). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Akan, Y. ve Arslan İ. (2008). *Göç Ekonomisi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Akçiçek, A. (2015). Türkiye'deki Suriyelilerin Toplumsal ve Ekonomik Uyum. *Liberal Düşünce Dergisi*, 51-61.
- Akdeniz, E. (2014). *Suriye Savaşının Gölgesinde Mülteci İşçiler*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Akınıcı, B. Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 58-83.
- Akkaya, B. (2019). *Uluslararası Göç Hukuku ve Türkiye'nin Göç Stratejisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi.
- Akkoyunlu Ertan, K. ve Ertan, B. (2017). Türkiye'nin Göç Politikası. *Yeditepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat ve Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 7-39.
- Akpınar, E. (2016, Ekim). *Donetsk'ten Erzincan'a; Ahıska Sürgünlerinin Son Göçü*. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu. Ankara.

- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20), 292-303.
- Altuğ, Y. (1971). *Yabancıların Hukuki Durumu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Aslan, K. (1995). *Ahıska Türkler*. Ankara: Ahıska Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları.
- Ataca, B. ve Berry, J. W. (2002). Psychological, Sociocultural, And Marital Adaptation Of Turkish Immigrant Couples in Canada. *Int JPsychol*, 37, 13-26.
- Atasü Topcuoğlu, R. (2016). Göç Yazınındaki Düzenli ve Düzensiz Göç Kavramları: İnsan Hakları Temelinde Bir Kavramsal Sorgulama. *İnsan Hakları Yıllığı*, 34, 1-20.
- Atasü Topcuoğlu, R. (2012). Düzensiz Göç: Küreselleşmede Kısıtlanan İnsan Hareketliliği. S. Gülfer İhlamur-Öner ve N. Aslı Şirin Öner (Ed.). *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar* içinde (501-518). İstanbul: İletişim Yay.
- Avşar, B. Z. ve Tunçalp, Z. S. (1995). *Sürgünde 50. Yıl Ahıska Türkleri*. Ankara: TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları.
- Aycan, Z. ve Berry, J. W. (1996). Impact Of Employment-Related Experiences On Immigrants' Psychological Well-Being And Adaptation To Canada. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 28(3), 240-251.
- Aydingün, A. (2007). Resettlement and Belonging among Cultural and Ethnic Kin: Meskhetian Turks in Turkey. Tom Trier, Andrei Khanzhin (Ed.). *The Meskhetian Turks at a Crossroads Integration Repatriation or Resettlement* içinde (340-377). Berlin: ECMI.
- Aydingün, A. ve Aydingün, İ. (2014). *Ahıska Türkleri: Ulusötesi Bir Topluluk - Ulusötesi Aileler*. Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk - Kazak Üniversitesi.
- Aydingün, A., Balım-Harding, Ç, Hoover, M., Kuznetsov, I., & Swerdlow, S. (2006). *Meskhetian Turks-an Introduction to their History, Culture and Resettlement Experiences*. Washington: Center for Applied Linguistics.
- Baştürk, Ş. (2009). "Uyum"dan "Dışlanmaya"ya: Yirmi Birinci Yüzyılda Göçmenler ve Sosyal Politika. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 515-548.
- Bayrak, H. C. (2018). *Suriyeli Mültecilerin Sosyal Uyumunda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: İzmir Örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi.

- Bernard, P. (1999). *Social Cohesion: A Critique*. Ottawa, Ontario, Kanada: Canadian Policy Research Networks.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation And Adaptation. *Applied Psychology: An International Review*.
- Berry, J. W. (2006) Stres Perspectives On Acculturation. Sam, D.L. ve Berry, J.W. (Ed.), *In The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* içinde (s. 43-57). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bizim Ahıska (02 Kasım 2020). *Haritalar*. http://www.ahiska.org.tr/?page_id=1842
- Bolgün, C. (2020). *Sosyal Uyum ve Gruplararası İlişkiler: Türkiye’de Yerel Toplum ve Suriyeliler* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Bourdieu, P. ve Loic, W. (1992). *An Invitation to Reflexive Sociology*. Chicago: University of Chicago Press.
- Buntürk, S. (2007). *Rus-Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Buz, S. (2002). *Türkiye’deki Sığınmacıların Üçüncü Bir Ülkeye Gidiş İçin Bekleme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Buz, S. (2004). *Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul- Mültecilik*. Ankara: SGDD Yayınları.
- Buz, S. (2018, Mayıs). *Türkiye’de Sığınmacı ve Mültecilerin Toplumsal Kabulü ve Sosyal Uyum*, Sosyal Hizmet Kongresi, İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Castles, S., M. Korac, E. Vasta, ve S. Vertovec. (2002). *Integration: Mapping the Field*. Report of a Project carried out by the University of Oxford Centre for Migration and policy Research and Refugee Studies Centre contracted by the Home Office Immigration Research and Statistics Service. <http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs2/rdsolr2803.doc>. Erişim Tarihi: 04.05.2021.
- Castles, S., ve Miller, J. M. (2008). *Göçler Çağı- Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri* (Çev. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cevahir, E. (2020). *SPSS ile Nicel Veri Rehberi*. İstanbul: Kibele Yayınları.
- Chen, X. ve Graham, S. (2015). Cross-ethnic Friendships And Intergroup Attitudes Among Asian American Adolescents. *Child Development*, 86(3), 749-764.
- Ciğerci Ulukan, N. (2008). *Göçmenler ve İşgücü Piyasası: Bursa’da Bulgaristan Göçmenleri Örneği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi.

- Crisp, J. (2004). The Local Integration and Local Settlement of Refugees: A Conceptual and Historical Analysis. *New Issues in Refugee Research*. UNHCR.
- Çağlar, A. ve Onay, A. (2015) *Entegrasyon/Uyum: Kavramsal ve Yapısal Bir Analiz*. İbrahim Sirkeci, M. Murat Yüceşahin (Ed.). *Göç ve Uyum içinde* (39-76). Londra: Transnational Press London.
- Çağlar, T. (2018). Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 26-49.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 67-91.
- Çavuşoğlu, H. (2006). Uluslararası Göç: Nedenleri, Tipleri, Türleri ve Göçmenler, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 12(48), 83-103.
- Çelik, F. (2006). İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı ile Analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27, 149-170.
- Çelikel, A. ve Öztekin Gelgel, G. (2016). Yabancılar Hukuku. İstanbul: Beta Yayınları.
- Çelikpala, M. (2012). Başarısız Devlet- Demokratik Model Ülke Sarmalında Gürcistan'ın 20 Yılı. *Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları Dergisi*, 7(14),1-35.
- Daudov, M. (2013) *Göç Yönetimi ve Uyum Çalıştayı El Kitabı* Göç İdaresi Yayınları.
- Davrishova, N. (2015). *Sovyetler Birliği'nin Sürgün Politikası ve Ahıska Türkleri Sürgünü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- De Tapia, Stephane (2003), *New Patterns of Irregular Migration in Europe*, Seminar Report 12 and 13 November 2002 Council of Europe, Strasbourg.
- Demir, M. (2016). Türkiye'de Yabancıların Sosyal Güvenliği. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 6(1), 70-93.
- Demiray, E. (2012). Anavatanlarından Sekiz Ülkeye Dağıtılmış Bir Halk: Ahıska Türkleri, *Turkish Studies*, (7) 3, 877-885.
- Demirhan İnceliler, N. (2019). *1923 Yılından Bugüne Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları ve Sosyal-Ekonomik Etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi.
- Demirhan, Y. ve Aslan, S. (2015). *Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi*, Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 5(9), 23-62.
- Demirtaş, S. (2019). *Göç ve Değişim: Antalya İlinde Yaşayan Ahıska Türkleri Örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi.

- Dönmez Kara, C. Ö. (2015). *Göç Bağlamında Uluslararası İş birliği ve Türkiye'nin Politikaları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Dugin, A. (2007). *Moskova-Ankara Eksenini (Avrasya Hareketi'nin Temel Görüşleri)*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Durmaz, B. (2015). *Sürgün Edilmiş Topluluklarda Etnik Sınırlar ve Kimlik: Türkiye'de ve ABD'de Yaşayan Ahıska Türklerinin Karşılaştırmalı Analizi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi.
- Dünya Ahıska Türkleri Birliği Youtube Kanalı (20 Mayıs 2013). *Dünya Ahıska Türkleri Birliği Tanıtım Videosu 1. Bölüm*.
<https://www.youtube.com/watch?v=FCh2m8cJAW4>
- Düvell, F. (2012). Transit migration: A Blurred And Politicised Concept. *Population, Space and Place*, 18(4), 415-427. DOI: 10.1002/psp.631
- Ela Özcan, E.D. (2016). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş ve Hayat Dergisi*, 2(4), 183-215
- Erder, S. (2014), “Balkan Göçmenleri ve Değişen Uygulamalar: İskân Kurumunun Dostları” (Ed. Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ö. Faruk Gençkaya), Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumundan Ulus Devlet Ötesi Dönüşümlere, MireKoç Raporları, İstanbul: Koç Üniversitesi Koç Araştırmaları Merkezi, 138-172.
- Erdoğan, M. (2020). *Suriyeliler Barometresi 2019*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Es, M., ve Ateş, H. (2004). Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 48, 206-248.
- European Commission Directorate General for Justice, Freedom and Security. (2007). *Handbook On Integration For Policy-Makers And Practitioners*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Fielden, A. (2008). Local integration: An under-reported solution to protracted refugee situations. *New Issues In Refugee Research*. Research Paper No. 158. UNHCR.
- Ganiyeva, S. (2017, Mayıs). *Göçmen Statüsü Bakımından Ahıska Türklerinin Durumu*. Dünya Ahıska Türkleri Birliği Uluslararası Ahıska Türkleri Sempozyumu. Erzincan Üniversitesi.
- Gençler, A. (2002). “Yabancı kaçak işçilik Gerçeği ve Türkiye Örneği”. *TÜHİS-İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 2, 28-46.

- Gençler, A. (2005), “Avrupa Birliği’nin Göç Politikası”. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 49, 174-197.
- Göç ve Mültecilik (5 Ağustos 2010). *Sosyal Hizmet Mesleği ve Mültecilik*. <http://multeci.net/2010/08/sosyal-hizmet>
- Güllüpınar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiki ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 53-85.
- Günay, N. (2012). Osmanlı’nın Son Döneminde Ahıska Türklerinin Anadolu’ya Göç ve İskânı. *Bilig*, 61, 121-142.
- Güngör, D. (2014). İkinci Kuşak Avrupalı Türklerde Psikolojik Entegrasyon ve Uyum: Çift Boyutlu Kültürleşme Temelinde Karşılaştırmalı Bir Derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17, 16-31.
- Güngör, F. (2015, Ocak). Mülteci Ailelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri: Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Mülteciler Örneği. İslam Dünyası STK’ları Birliği 2. Uluslararası Aile Konferansı. İstanbul Yenibosna Gönen Hotel.
- Güzel, B. (2019). *Türkiye-Gürcistan Sınırında Düzensiz Göç Hareketleri: Doğu Karadeniz Örneğinde Göçmen Deneyimleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Hagen-Zanker, J. (2008). Why Do People Migrate? A Review of the Theoretical Literature, MPRA Working Paper. <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/28197/> Erişim Tarihi 26 Nisan 2020
- Hasanoğlu, İ. (2014). Ahıska Türklerinin Fergana Faciası. *Bizim Ahıska*, 10(34), 11-16.
- Hasanoğlu, İ. (2015a). Homo Sovieticus: SSCB’de Sovyet Halkı İnşası Çabaları. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(1), 311-340.
- Hasanoğlu, İ. (2016). Ahıska Türkleri: Bitmeyen Bir Göç Hikayesi. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 16(1), 1-20.
- Hasanoğlu, İ. (2017). Ahıska Türkleri: Sürgün, Göç, Entegrasyon. (Yayımlanmamış Sözel Bildiri). Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Berlin Konferansı bildiriler kitabı içinde (191-206). Trabzon. ISBN: 978-605-2271-06-3
- Hasanoğlu, İ. (2015b). Sovyetler Birliği’nde 1944 Sürgünleri ve İnsan Kayıpları. *Bizim Ahıska*, 12(40), 6-10.
- Hosking, G. (2011). *Rusya ve Ruslar: Erken Dönemden 21. Yüzyıla*, (Çev.: Kezban Acar). İstanbul: İletişim Yayınları.

- IDC (2004). *Migration and Development: How to Make Migration work for Poverty Reduction*. HC 79-II. London: House of Commons International Development Committee.
- IOM (Uluslararası Göç Örgütü). (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü*, Cenevre: IOM, Yayın No: 31.
- Jones, S. F. (1993). Meskhetians: Muslim Georgians or Meskhetian Turks? A Community Without a Homeland. *Refuge*, 13(2), 14-16.
- Kalkan, M. (1998). Ahıska Türklerinin Menşei ve Tarihi Gelişim Seyirleri. *Bilig Dergisi*, 7, 160-170.
- Kane, H. (1995). Leaving Home. *Society*, 12(4). <http://search.global.epnet.com>1. Erişim Tarihi: 24.12.2014.
- Karasar. N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi (Kavramlar-İlkeler- Teknikler)*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karasu, M. A. (2017, Eylül). *Göç ve Uyum Sorunu*. Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu. Fırat Üniversitesi.
- Karataş, M. ve Duyan, V. (2021). Kitlesele Göç, Sosyal Kabullenme ve Uyum Bağlamında Türkmen İşçilerin Deneyimleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(42), 5480-5515.
- Keleş, R. (1998). *Kent Bilim Terimler Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Kesgin, B. (2022). Geçicilikten Kalıcılığa Suriyeli Göçmenler ve Uyum Sorunu. *Anasay*, 6 (19), 29 – 49.
- Kırzioğlu, F. (1992). *Yukarı Kür ve Çoruk Boyları'nda Kıpçaklar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kızılçelik, S. ve Erem, Y. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Koçak, O. ve Gündüz D.R. (2016). Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 66-91.
- Köşk, U.C. ve Özbek, Ç. (2017). Küreselleşme ve Uluslararası Göç İlişkisinde Değişen Göçmen Algısı. *Researcher: Social Science Studies*, 5(8), 247-265.
- Krysik, J. L. ve Finn, J. (2015). *Etkili Uygulama İçin SOSYAL HİZMET ARAŞTIRMASI*. (Çev:Ercüment Erbay). Ankara: Nika Yay.
- Kuznetsov, I. (2007). *Constructing Identity and Social Networks: Meskhetian Turks in the Russian Federation*. Tom Trier, Andrei Khanzin(Ed.). The Meskhetian

- Turks at a Crossroads- Integration, Repatriation or Resettlement? içinde (197-237). Berlin:LIT Verlag.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*,3(1), 47-57. DOI: 10.2307/2060063
- Libal, K., ve Harding, S. (2011). Humanitarian Alliances: Local and International NGO Partnerships and Iraqi Refugee Crisis. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 9 (162), 162-178.
- Martikainen, T. (2005). Religion, Immigrants and Integration. *AMID (Akademier for Migrationsstudier i Danmark)*, 1-13.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino A.ve Taylor, J. E. (2004). Uluslararası göç kuramlarının bir değerlendirmesi. *Göç Dergisi*, 1(1), 11-46.
- Maydell-Stevens, E., Masgoret, A. M. ve Ward, T. (2007). Problems Of Psychological And Sociocultural Adaptation Among Russian Speaking Immigrants In New Zealand. *Social Policy Journal of New Zealand*, 30, 178-198.
- Modebadze, V. (2009). Historical Background of Meskhetian Turks Problem and Major Obstacles to the Repatriation Process. *ISBU Scientific Journal*, 3(1),113-128.
- Mursül, D. (2018). *Türkiye'ye Yerleşme Amacıyla Gelen Ahıska Türklerine Yönelik Göç Yönetimi Stratejisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şirin Öner, N. A. (2012). Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar. S. Gülfer İhlamur-Öner ve N. Aslı Şirin Öner (Ed.). *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar* içinde (13-27). İstanbul: İletişim Yay.
- Nas, F. (2018), *Göç Sosyolojisi (Farklı Boyutlarıyla Göç)*, Rıdvan Şimşek (ed). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri (Nitel ve Nicel Yaklaşımlar) 2.Cilt.* (Çev: Sedef Özge). Ankara: Yayınodası.
- Oral, B. ve Çetinkaya, F. (2017). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Göç, Tanımı, Nedenleri ve Göç Kuramları. *Türkiye Klinikleri J Public Health-Special Topics*, 3(1), 1-8
- Orhan, F. ve Coşkun, O. (2016). Zorunlu Göçlere Yeni Bir Örnek: Ahıska Türkleri'nin Erzincan'a Göçleri. *Türk Coğrafya Dergisi*, 67, 41-50.
- Orhan, O. ve Gündoğar, S. S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi.

- Özçetin, S. (2013). *Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Özkan, R. (2019). Göç Olgusu ve Toplumsal Yapıya Etkisi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 127-145.
- Özmete, E. ve Arslan, E. (2018). Göç: Transnasyonalizm ve Transnasyonal Sosyal Hizmet. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Dergisi*, 29(1), 173-207.
- Özözen Kahraman, S. ve İbrahimov, A. (2013). Kafkaslar'dan Sürgün Bir Toplumun Bitmeyen Göçü: Çanakkale'de Ahıska Türkleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 22(2), 77-90.
- Özyakışır, D. (2013). *Göç: Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Petersen, W. (1958). "A General Typology of Migration", *American Sociological Review*, 2(3), 256-266.
- Proje Yönetimi Okulu (22 Eylül 2020). *Etkili Öğrenme İçin 7 Basit Not Alma Yöntemi*. <https://www.abprojeyonetimi.com/etkili-ogrenme-icin-7-basit-not-alma-yontemi/>
- Radio Free Europe Radio Liberty (28 Haziran 2002). *Russia: Krasnodar Meskhetians Fast To Protest Ethnic Discrimination*. <https://www.rferl.org/a/1100133.html>
- Ravenstein, E. G. (1885). The Laws of Migration. *Journal of The Statistical Society of London*, 48(2), 167-235.
- Resmî Gazete (17 Mayıs 2015). 7668 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05//20150517-1.html>.
- Resmî Gazete (4 Haziran 2022). 5676 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/06/20220604-8.pdf>.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (5), 33-44.
- Sam, D. L. (2006). Acculturation: Conceptual Backround And Core Components. Sam, D.L. ve Berry, J. W. (Ed.), *In The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* içinde (s. 11-26). Cambridge: Cambridge University Press.
- Saydam, A. (2010). *Kırım ve Kafkas Göçleri (1856-1876)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

- Sayın, Y., Usanmaz, A. Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31), 1-13.
- Schnell, I., Diab, A. ve Benenson, I. (2015). A Global Index for Measuring Socio-spatial Segregation Versus Integration. *Applied Geography*, 58, 179-188.
- Seferov, R. ve Akış, A. (2008). Sovyet Döneminden Günümüze Ahıska Türklerinin Yaşadıkları Coğrafya'ya Göçlerle Birlikte Genel Bir Bakış. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 24, 393-411.
- Sirkeci, İ. ve Göktuna Yaylacı, F., (2019). *Küresel Hareketlilik Çağında Göç Kuramları ve Temel Kavramlar*. Filiz Göktuna Yaylacı (der.) Londra: Transnational Press London.
- Stark, O. ve Bloom, D. E. (Mayıs, 1985). "The New Economics of Labor Migration", *The American Economic Review*, Vol. 75, No. 2, Papers and Proceedings of the Ninety-Seventh Annual Meeting of the American Economic Association. 173-178. <https://www.semanticscholar.org/paper/The-new-economics-of-labor-migration.-Stark-Bloom/63dd904d64b11a20400309e54d0c14d687cce026>. Erişim tarihi 13 Nisan 2020.
- Stouffer, S.A. (1940). Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance. *American Sociological Review*, 5(6), 845-867.
- Strang, A. ve Ager, A. (2010). Refugee Integration: Emerging Trends and Remaining Agendas. *Journal of Refugee Studies*, 23(4), 589-607.
- Sue, S. (1977). Community Mental Health Services to Minority Groups. *American Psychologist*, 616-624.
- Swerdlow, S. (2006). Understanding Post-Soviet Ethnic Discrimination and the Effective Use of U.S. Refugee Resettlement: The Case of the Meskhetian Turks of Krasnodar Krai. *California Law Review*, 94(6), 1827-1878.
- Şemşit, S. (2018). *Avrupa Birliği Politikaları Bağlamında Uluslararası Göç Olgusu ve Türleri: Kavramsal Bakış. Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 269-289.
- Şenol Sert, D. (2012). Uluslararası Göç Yazınında Bütünleyici Bir Kurama Doğru. S. Gülfer İhlamur –Öner ve N. Aslı Şirin Öner (Ed.). *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar içinde* (29-47). İstanbul: İletişim Yay.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (26 Haziran 2004). *Basın Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5187.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (23 Kasım 2004). *Dernekler Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf>.

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (24 Temmuz 1950). *Matbaalar Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5681.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (12 Aralık 2007). *Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5718.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (8 Aralık 2001). *Türk Medeni Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (11 Nisan 2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (8 Ekim 1983). *Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2911.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (9 Kasım 1982). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. <https://www.mevzuat.gov.tr/#anayasa>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (26 Eylül 2006). *İskân Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5543.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (24 Temmuz 1950). *Pasaport Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5682.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (16 Haziran 2006). *Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (29 Eylül 1981). *Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2527.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (14 Ocak 1983). *Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu veya Özel Kurum, Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine Dair Kanunun Uygulanması Hakkındaki Yönetmelik*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.85488.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (29 Aralık 1934). *Tapu Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2644.pdf>.
- Taşdemir, T. (2005). *Türkiye'nin Kafkasya Politikası'nda Ahıska ve Sürgün Halk Ahıskalılar*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

- TBMM (11 Temmuz 1992). *Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun*.https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanunntbmmc075/kanuntbmmc075/kanuntbmmc07503835.pdf.
- Teater, B. (2014). *Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri: Uygulama İçin Bir Giriş*. (Çev.: Abdullah Karatay). Ankara: Nika Yayınevi.
- Tekeli, İ. (2008). *Göç ve Ötesi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Togan, A. Z. V. (1981). *Umumî Türk Tarihi'ne Giriş*. İstanbul: Enderun Yayınları.
- Toksöz, G. (2006). *Uluslararası Emek Göçü*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Tomanbay, İ. (2013). Uluslararası Göç, Sığınma ve İnsan Kaçakçılığı/Ticareti Sorunları ve Sosyal Çalışma. H. Acar, E. Akman & N. Negiz (Ed.). *Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları* içinde (299-327). Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Tonta, Y. (1999). Bilimsel Araştırmalarda İstatistik Tekniklerin Kullanımı ve Bulguların Sunumu Üzerine. *Türk Kütüphaneciliği*, 13(2), 112-124.
- Topbaş, F. (2007). *İç Göçün Belirleyicileri Üzerine Ekonometrik Bir Model Çalışması: 2000 Türkiye Örneği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Trier, T., Tarkhan-Mouravi, G., Kilimnik, F. (2011). Meskhetians: Homeward Bound, Georgia: *European Centre For Minority Issues*.
- Tutar, K. (2021). *Çalışma İznine Sahip Geçici Koruma Sağlanan Suriyeli İşçilerin Türkiye İşgücü Piyasasındaki Mevcut Durum, Sorun ve Beklentileri: Ankara İli Örneği*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.
- Türker, D. ve Yıldız, A. (2015). Göçmenlerde Sosyo-Psikolojik Entegrasyon Analiz. B. Dilara Şeker, İbrahim Sirkeci, M. Murat Yüceşahin (Ed.). *Göç ve Uyum* içinde (23-31). Londra: Transnational Press London.
- Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (1 Ağustos 1998). *Mülteciler*. <http://ifsw.org/policies/refugees>.
- Unutulmaz, K. (2015). Gündemdeki Kavram: 'Göçmen Entegrasyonu'- Avrupa'daki Gelişimi ve Britanya Örneği. S. Ihlamur-Öner, & N. Ş. Öner (Ed.). *Küreselleşme Çağında Göç* içinde (135-161). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Uravelli, O. (2014). Şevarnadze'nin Ardından. *Bizim Ahıska*, 10 (35), 32-37.
- Usta, A. (2012). Sorunsaldan Sonuçlara Bilimsel Araştırma Süreci: Bir Araştırma Raporu Modeli Örneği. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 135-161.

- Üren, M. (2015). *Kimlik, Çıkar ve Jeopolitik Ekseninde Ahıska Türkleri Sorunu*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Ward, C. ve Kennedy, A. (1993). Psychological And Sociocultural Adjustment During Cross Cultural Transitions: A Comparison Of Secondary Students Overseas And At Home. *International Journal of Psychology*, 28, 129-147.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yalçinkaya, A. (2006). *Kafkasya'da Siyasi Gelişmeler Etnik Düğümden Küresel Kördüğümüne*. Ankara: Lalezar Yayınları.
- Yanık, O. (2019). *Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sosyo Ekonomik Durumları ile Sosyal Uyum İlişkisi: Sultanbeyli Örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Yıldırımoglu, H. (2005). Uluslararası Emek Göçü “Almanya’ya Türk Emek Göçü”, *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 8(1), 129-153.
- Yıldız, A. (2017). Göç ve Entegrasyon Politikalarında Vatandaşlık. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 36-67.
- Yıldız, C. (2013). Esaret ve Sürgün Çocukları: Ahıska Türkleri. *Parlamento Dergisi*, 8, 40-50.
- Yıldız, M. (2006). *Dünden Bugüne Kafkasya*. İzmir: Yitik Hazine Yayınları.
- Yıldız, S. (2019). *İstanbul – Bayrampaşa’da Yaşayan Balkan Göçmenlerinin Sosyal Uyum ve Kente Katılımlarının İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Yılmaz, A. (2014). Turkish Studies- *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, (9)2, 1685-1704.
- Yılmaz, O. (2016). Almanya'daki Başarılı Entegrasyon Örnekleri- Rol Model Olarak Türkler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 303-318.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2014). *Sosyal Hizmet/Sosyal Çalışma Bilim ve Mesleğine Giriş*. İstanbul: Nar Yayınevi.
- Yükseker, H. D. (2003). *Laleli-Moskova Mekiği (Kayıtdışı Ticaret ve Cinsiyet İlişkileri)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yüzbey, İ. (2008). Ahıskalı Türkler ve Kültürleri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 3(7), 579-695.
- Zeyrek, Y. (2001). *Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri*. Ankara: Pozitif Matbaacılık.

Zeyrek, Y. (2006). *Ahıska Araştırmaları*. Ankara: Kozan Ofset Matbaacılık.

Zeyrek, Y. (2015). Ahıska Tarihinin Dönüm Noktaları. *Bizim Ahıska*, 11(37), 23-29.

Zimmermann, K. F. (2005). “Introduction: What We Know About European Migration?”, *European Migration: What Do We Know?*, Ed. Klaus F. Zimmermann, Oxford: Oxford University.

EK1: GÖÇMEN AHISKA TÜRKLERİNE YÖNELİK YAPILANDIRILMIŞ SORU FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Doktora programında Prof. Dr. Fethi Güngör danışmanlığında Furkan ARI tarafından yürütülmektedir. Araştırma için Yalova Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 27.07.2021 tarihinde etik açıdan uygundur onayı alınmıştır. Ahıska Türklerinin göç sonrası uyumlarının belirlenmesine yönelik yürütülen bu araştırmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle cevaplamanızdır. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Soruların tümünü cevaplamanız 5 dakikanızı alacaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı: Furkan ARI

Bu çalışmaya kendi isteğimle katılıyorum

1) Evet 2) Hayır

A) DEMOGRAFİK BİLGİLER

1) Cinsiyetiniz: 1) Erkek 2) Kadın

2) Yaşınız: 1) 18– 29 2) 30- 39 3) 40- 49 4) 50-59 5) 60-64 6) 65+

3) Doğum Yeriniz:

1) Gürcistan 2) Özbekistan 3) Kazakistan 4) Kırgızistan
5) Azerbaycan 6) Rusya 7) Ukrayna 8) Türkiye

4) Eğitim durumunuz?

1) Okur yazar 2) İlkokul 3) Ortaokul 4) Lise 5) Yüksekokul
6) Lisans 7) Yüksek Lisans 8) Doktora

5) Medeni durumunuz?

1) Evli 2) Bekâr 3) Boşanmış 4) Dul

6) Kaç çocuğunuz var?

1) Çocuğum yok 2) 1 3) 2 4) 3 5) 4 6) 5 7) 6+

7) Hanenizde kimle yaşıyorsunuz?

1) Anne - Baba - Bekâr Çocuklar
2) Anne - Baba - Bekâr Çocuklar - Evli Erkek Çocuklar
3) Anne - Baba - Bekâr Çocuklar - Evli Erkek Çocuklar - Büyük Anne – Baba
4) Anne - Baba - Bekâr Çocuklar - Büyük Anne – Baba
5) Diğer

8) Ailenizin aylık geliri ne kadar?

1) 0 - 2.825
2) 2.826 - 3.000
3) 3.001 - 4.000
4) 4.001 - 5.000
5) 5.001 - 6.000
6) 6.001 +

B) GÖÇMEN AHISKA TÜRKLERİNİN EKONOMİK UYUM SÜRECİNE YÖNELİK BİLGİLER

9) Aktif olarak çalışıyor musunuz?

- 1) Evet 2) Hayır

10) Türkiye’de şu andaki mesleğiniz nedir?

- 1) Çiftçi 2) İnşaat İşçisi- Ustası 3) Fabrika İşçisi 4) Doktor 5) Hemşire
6) Akademisyen 7) Öğretmen 8) Mühendis 9) Ev Hanımı 10) Devlet Memuru
11) Esnaf 12) İş Adamı 13) Öğrenci 14) Emekli 15) İşsiz 16) Diğer

11) Göç etmeden önce mesleğiniz neydi?

- 1) Çiftçi 2) İnşaat İşçisi- Ustası 3) Fabrika İşçisi 4) Doktor 5) Hemşire
6) Akademisyen 7) Öğretmen 8) Mühendis 9) Ev Hanımı 10) Devlet Memuru
11) Esnaf 12) İş Adamı 13) Öğrenci 14) Emekli 15) İşsiz 16) Diğer

12) Hanenizde kaç kişi çalışıyor?

- 1) 1 2) 2 3) 3 4) 4 5) 5 6) 6+

13) Kaynak ülkenizde sizin veya ailenizin sahip olduğu mal/mülkünüz var mı?

- 1) Evet 2) Hayır

14) Türkiye’de üzerinize kayıtlı olan mülkler nelerdir?

- 1) Otomobil 2) İkamet ettiğim ev 3) Kiraya verdiğim ev ve/ya dükkân
4) Tarla-Arsa-Arazi 5) Kendime ait iş yeri 6) Hepsini 7) Hiçbiri

15) Türkiye’de sahip olduğunuz kayıtlı mülkleri edinmek için birikimi nasıl sağladınız?

- 1) Türkiye’de çalışarak 2) Ailemin yardımı ile 3) Geldiğim ülkedeki mal/mülklerimi satarak 4) Finans kurumlarından kredi çekerek 5) Diğer

C) Göçmen Ahıska Türklerinin Politik Uyum Sürecine Yönelik Bilgiler

16) Türkiye’ye hangi statüde göç ettiniz?

- 1) İskanlı Göçmen 2) Serbest Göçmen

17) Türkiye’ye hangi ülkeden göç ettiniz?

- 1) Gürcistan 2) Rusya 3) Ukrayna 4) Özbekistan
5) Kazakistan 6) Kırgızistan 7) Azerbaycan 8) Diğer

18) Türkiye’ye hangi tarihte geldiniz?

- 1) 1992-1999 2) 2000-2007 3) 2008- 2015 4) 2016 ve sonrası

19) Hangi vatandaşlığa sahipsiniz?

- 1) Çifte vatandaş 2) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı 3) Geldiğim ülke vatandaşlığı

20) Oturum iznini ne kadar zamanda aldınız?

- 1) 0- 3 Ay 2) 4 – 6 Ay 3) 7 – 11 Ay 4) 1 yıl ve üstü

21) Çalışma izniniz var mı?

- 1) Evet 2) Hayır

22) Çalışma izni başvurusu sürecinde kimden destek aldınız?

- 1) Akrabalarım 2) Arkadaşlarım 3) Ahıska Göçmenleri Vakıf ve Dernekleri
4) Muhtarlar 5) Devlet Kurumları 6) Danışmanlık Kurumları 7) Diğer...

23) Vatandaşlık alma konusunda ne gibi zorluklarla karşılaşıyorsunuz / karşılaştınız?

- 1) Nasıl başvuru yapacağımı bilemiyorum.
- 2) Resmî evrakımın tercüme edilmesi konusunda problem yaşıyorum.
- 3) Vatandaşlık için belirlenen şartları yerine getiremiyorum.
- 4) Devlet kurumlarındaki yetkililer yardımcı olmuyor.
- 5) Hiçbir zorluk yaşamadım
- 6) Diğer

24) Yasal haklarınızın neler olduğunu biliyor musunuz?

- 1) Evet
- 2) Hayır

25) Türkiye’de hangi sosyal güvenceye sahipsiniz?

- 1) SGK
- 2) Bağ-Kur
- 3) Emekli Sandığı
- 4) Özel Sigorta
- 5) Sosyal Güvencem yok

26) Kaynak ülkenizdeki sosyal güvenlik haklarınızı Türkiye’ye aktarabildiniz mi?

- 1) Evet
- 2) Hayır

27) Ailenizden veya tanıdıklarınızdan sınır dışı edilen var mı?

- 1) Evet
- 2) Hayır

28) Herhangi bir dernek veya vakıf üyeliğiniz var mı? Varsa hangileri?

- 1) Hayır
- 2) Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği
- 3) Dünya Ahıska Türkleri Birliği Gürsu Temsilciliği
- 4) Siyasi Parti
- 5) Meslek Dernekleri veya Birlikleri
- 6) Diğer.....

29) Sağlık hizmetlerine erişim konusunda sorun yaşıyor musunuz?

- 1) Evet
- 2) Hayır

30) Ailenizde engelli birey var mı? Varsa bakımı nasıl karşılanıyor?

- 1) Evde Bakım
- 2) Kurum Bakımı
- 3) Yok

31) Maddi manevi sıkıntı yaşadığınızda nerden yardım almayı tercih edersiniz?

- 1) Ailem-akrabalarım
- 2) Ahıska Türkü komşularım
- 3) Ahıska Türkleri Dernek ve Vakıfları
- 4) Gürsu Halkı
- 5) Devlet kurumları (Muhtarlık, Belediye, Kaymakamlık vb.)
- 6) Diğer
- 7) Hiçbir yerden

32) Gürsu’ya göç ettiğinizde hangi kurumlardan sosyal destek aldınız?

- 1) Gürsu Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
- 2) Gürsu Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğü
- 3) Gürsu Ahıskalılar Kültür ve Dayanışma Derneği
- 4) Dünya Ahıska Türkleri Birliği Gürsu Temsilciliği
- 5) Ahıska Türkü tanıdıklarım
- 6) Akrabalarım
- 7) Gürsu halkı
- 8) Hiçbir destek almadım

33) Şu ana kadar herhangi bir sosyal çalışmacı ile görüştünüz mü?

- 1) Evet
- 2) Hayır

34) Sosyal hizmetin ne olduğu konusunda bir fikriniz var mı?

- 1) Evet
- 2) Hayır

D) GÖÇMEN AHISKA TÜRKLERİNİN SOSYOKÜLTÜREL UYUM SÜRECİNE YÖNELİK BİLGİLER

35) Hangi dilleri konuşabiliyorsunuz?

- 1) Gürcüce 2) Rusça 3) Ukraynaca 4) Özbek Türkçesi 5) Azerbaycan Türkçesi
6) Kazak Türkçesi 7) Kırgız Türkçesi 8) Türkiye Türkçesi 9) Diğer

36) Türkiye Türkçesi'nin hangi temel becerisinde zorluk yaşıyorsunuz / yaşadınız?

- 1) Konuşma 2) Dinleme/Anlama 3) Okuma 4) Yazma 5) Hiçbir zorluk yaşamadım

37) Türkiye Türkçesi'nde temel becerilerinizi geliştirme konusunda hangi kurum veya kişilerden destek aldınız/ alıyorsunuz?

- 1) Daha önceden göç eden Ahıska Türkü akrabalarım
2) Eğitim gördüğüm okuldan
3) Ahıska Türkleri vakıf ve derneklerinden
4) Gürsu halkından
5) Millî Eğitim Müdürlüğü kurslarından
6) Gürsu Belediyesi kurslarından
7) Diğer
8) Herhangi bir destek almadım

38) Çocuklarınızın eğitim sürecinde ne gibi zorluklarla karşılaştığınızı düşünüyorsunuz? (Çocuğunuz yoksa boş bırakabilirsiniz)

- 1) Türkçeyi okuma ve yazma konusunda zorluk çekiyor
2) Eğitim sisteminin farklı olmasından dolayı zorluk çekiyor
3) Arkadaşlarıyla sosyal ilişki kurma konusunda zorluk çekiyor
4) Öğretmenleri ve sınıf arkadaşları tarafından ayrımcılığa maruz kalıyor
5) Diğer
6) Herhangi bir zorluk çekmiyor.

39) Çalıştığınız iş yerinde hangi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

- 1) İşveren ve çalışanlar tarafından ayrımcılığa maruz kalıyorum
2) Kültür ve dil farklılıklarından kaynaklanan sorunlar yaşıyorum
3) Çalışma şartlarının kötü olmasından dolayı mesleki tatminsizlik yaşıyorum
4) Çalıştığımın karşılığı olarak aldığım maaşımın hak ettiğimden daha az olduğunu düşünüyorum
5) Herhangi bir sorun yaşamıyorum

40) Kaynak ülkenizden göç etmenize neden olan sebepler nelerdir?

- 1) Savaş ve siyasi krizler 2) Yaşadığım ülkedeki etnik ayrımcılıklar
3) İş imkânlarının az olması 4) Gelecek kaygı 5) Sosyal hayatın kısıtlı olması
6) Akrabalarımın göç etmesi

41) Gürsu'ya göç etme nedeniniz nedir?

- 1) Akrabalarım Gürsu'da yaşadığı için 2) Gürsu'da iş imkânları fazla olduğu için
3) Ev kiralrı daha ucuz olduğu için 4) Ahıska göçmenleri olduğu için
5) Diğer

42) Gürsu'ya göç ettiğinizde hangi sorunlarla karşılaştınız?

- 1) Oturacak ev bulamadım 2) İş bulamadım 3) Dil sorunu yaşadım
4) Ayrımcılık sorunu yaşadım 5) Diğer 6) Hiçbir sorun yaşamadım

43) Kaynak ülkenizde hangi yerleşim biriminde yaşıyordunuz?

- 1) Köy 2) Kasaba 3) İlçe merkezi 4) İl merkezi

44) Kaynak ülkenizde halen akrabalarınız var mı?

- 1) Evet 2) Hayır

45) Kaynak ülkenizde hangi akrabalarınız var?

- 1) Anne-Baba 2) Çocuklar 3) Hala-Dayı-Amca-Yenge
4) Kuzen 5) Büyükbaba-Büyükanne 6) Hiçbiri

46) Kaynak ülkenizdeki akrabalarınız ile ne sıklıkla görüşüyorsunuz?

- 1) Her gün 2) Haftada bir 3) Ayda bir 4) Yılda bir 5) Hiç görüşmüyorum

47) Kaynak ülkenize dönmeyi düşünür musunuz?

- 1) Evet 2) Hayır

48) Gürsu'da hangi mahallede oturuyorsunuz?

- 1) Sadece akrabalarımın yoğun yaşadığı bir mahallede
2) Ahıska Türklerinin yoğun yaşadığı bir mahallede
3) Gürsu halkının yoğun yaşadığı bir mahallede
4) Hem Ahıska Türkleri hem de yerli halkın yoğun yaşadığı bir mahallede

49) Gürsu halkından kimlerle irtibatınız var?

- 1) Komşular 2) İş Arkadaşları 3) Okul arkadaşları
4) Esnaf 5) Cami cemaati 6) Hiç kimse

50) Gürsu halkı ile ilişki sıklığınız nedir?

- 1) Günde bir 2) Günde birden fazla 3) Birkaç günde bir
4) Haftada bir 5) Birkaç hafta da bir 6) Hiçbir zaman

51) Gürsu halkının Ahıska Türklerine karşı tutumunu nasıl buluyorsunuz?

- 1) Olumlu 2) Olumsuz 3) Fikrim yok

52) Gürsu halkı ile herhangi bir problem yaşadınız mı?

- 1) Evet 2) Hayır

53) Gürsu halkının hayat tarzı (kültürü) size yabancı geliyor mu?

- 1) Evet 2) Hayır

54) Ailenizden birinin Gürsu halkı ile evlenmesine olumlu bakar mısınız?

- 1) Evet 2) Hayır

55) Ailenizden Gürsu halkı ile evlenen var mı?

- 1) Evet 2) Hayır

56) Gürsu'da kültür, örf ve âdetlerinizi devam ettirebiliyor musunuz?

- 1) Evet 2) Hayır

57) Dinî bilgiler konusunda eksik olduğunuzu düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise dinî konularda kimlerden destek alıyorsunuz?

- 1) Hayır 2) Aile ve akrabalar 3) İmam 4) Müftülük
5) Gürsu halkı 6) Dinî kaynaklar 7) Diğer

58) Eklemede yarar gördüğünüz başka bir husus var mıdır? Nedir?

.....
Vakit ayırarak ve içtenlikle cevap vererek bu bilimsel çalışmaya katkı yaptığınız için çok teşekkür ederim.

**EK2: KURUM YETKİLİLERİNE YÖNELİK YARI YAPILANDIRILMIŞ
SORU FORMU**

Görüşme Yeri:

Temsilcisiyle Görüşme Yapılan Kurum:

Görüşme Tarihi: .../.../2021

Görüşme Saati:-.....

1) Ahıska Türkleri kurumunuzdan çoğunlukla neler talep etmektedir?

.....

2) Kurumunuzun Ahıska Türklerine yönelik sunduğu hizmetler nelerdir?

.....

3) Sunulan hizmetlerin uyum sürecinde yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

.....

4) Ahıska Türklerine yönelik hizmetlerinizin sunumunda hangi sorunlarla karşılaşılıyorsunuz?

.....

5) Ahıska Türkleri uyum konusunda ne gibi zorluklar yaşıyor?

.....

6) Sizce Ahıska Türklerinin uyumunu kolaylaştıracak neler yapılmalıdır?

.....

EK3: KURUM YETKİLİLERİNE YÖNELİK ONAM FORMU

Katılacağınız bu çalışma Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi Furkan ARI tarafından Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR danışmanlığında Ahıska Türklerinin Göç Sonrası Uyumlarının Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi: Bursa-Görsu İlçesi Örneği adıyla 27.07.2012-31.01.2022 arasında yapılacak bir araştırmadır.

Araştırmanın Hedefi: Göç sonrası yaşamış oldukları sorunlardan yola çıkılarak sosyal hizmet disiplini ve Ahıska Türklerinin tabii olduğu kanunlar çerçevesinde Ahıska Türklerinin uyum süreçlerini hızlandıracak sosyal hizmet uygulama ve politikalarının geliştirilerek uyum sorunlarına yönelik farkındalık oluşturmaktır.

Araştırmanın Nedeni: Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yerler: Resmî kurumlar, muhtarlıklar ve Ahıska Türkleri Dernekleri ile Sivil Toplum Kuruluşları

Araştırma Uygulaması: Görüşme

Araştırma T.C. Görsu Kaymakamlığı ve Görsu Belediyesi izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir.

Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya () numaralı telefondan ulaşabilirsiniz.

“Kurum Yetkililerine Yönelik Onam Formu” ndaki tüm açıklamaları okudum. Bana, konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama, araştırmacı Furkan ARI tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabilceğimi ve kendi isteğime bakılmaksızın araştırmacı tarafından araştırma dışı bırakılabileceğimi biliyorum. Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.

Görüşme Yapılan

Kurum:

Adı/Soyadı:

Görevi:

...../...../.....
İmza

EK4: ETİK KURUL İZNİ

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

PROTOKOL NO: 2021/92

ARAŞTIRMA BAŞLIĞI	Ahıska Türklerinin Göç Sonrası Uyumlarının Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi: Bursa-Görsu İlçesi Örneği
ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	1- Nicel- Nitel Araştırma- Kesitsel Araştırma 2- Doktora Tez Çalışması
ARAŞTIRMACILAR	1- Sorumlu Araştırmacı : Furkan ARI 2- Tez Danışmanı : Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR
KARAR	Etik Yönden Onay Verilmiştir.

Prof. Dr. Bülent YİĞİT
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU BAŞKANI

TARİH
27.07.2021

EK5: GÜRSU BELEDİYESİ İZİN YAZISI

T.C.
GÜRSU BELEDİYE BAŞKANLIĞI
İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-87908834-774.09.99-9083
Konu : Kurum İzni Başvuru Talebi(Furkan Arı)

15.10.2021

YALOVA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) 19.08.2021 Tarihli ve 12026 Sayılı Yazı.
b) Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünün 17.08.2021 tarihli ve E-63919175-1002100033567 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Sosyal Hizmet doktora programı 177303014 nolu öğrencisi Furkan ARI' nın "Ahıska Türklerinin Göç Sonrası Uyumlarının Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi: Bursa Gürsu İlçesi Örneği " konulu tezinin araştırması ile ilgili çalışma yapmak istemektedir.Adı geçen öğrenciye tez konusu kapsamında Gürsu Belediyesi yetkilileri ile görüşme yapabilmeleri için yasal iznin sağlanması uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Mustafa IŞIK
Belediye Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: H1CJdX-ZkrjhG-VKuRps-ASUWZ1-6QQyteoa Doğrulama Linki:

Zafer Mahallesi Beşevler Caddesi No:5 Gürsu / Bursa
Telefon No: (224)371 50 00 Faks No: (224)371 50 14
e-Posta: info@gursu.bel.tr İnternet Adresi: <https://www.gursu.bel.tr>
Kep Adresi: gursubelediye@hs01.kep.tr

Bilgi için: Nurcan DAĞ
Mühendis
Telefon No:

EK6: GÜRSU KAYMAKAMLIĞI İZİN YAZISI

T.C.
GÜRSU KAYMAKAMLIĞI

Sayı :E-10579515-249-1679
Konu :Kurum İzni Başvuru Talebi (Furkan Arı)

15.10.2021

YALOVA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 21000334452 Sayılı Yazınız.

İlgi sayılı yazınız gereğince, Üniversitenize kayıtlı Furkan ARI' nın "Ahıska Türklerinin Göç Sonrası Uyumlarının Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi: Bursa Gürsu İlçesi Örneği" konulu tezinin araştırılmasıyla ilgili çalışma talebi tarafımızca uygun görülmüştür.
Gereğini arz ederim.

Naif YAVUZ
Kaymakam

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: h1wqtL-9y9ibD-StH1+F-FTUJrk-ozVEucf3 Doğrulama Linki:

İstiklal Mh.Cami Sk. Hükümet Konağı No:3/2 Gürsu/Bursa
Telefon No: (224)371 09 00 Faks No: (224)371 09 00
e-Posta: gursu@icisleri.gov.tr İnternet Adresi: www.icisleri.gov.tr
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Bektaş BEKTAŞ
Memur (Ş)
Telefon No:

EK7: ÖZGEÇMİŞ

Furkan ARI Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü'nden 2013 yılında mezun oldu. 2017 yılında Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2018 yılında Uludağ Üniversitesi'nde Eğitim Fakültesi Pedagojik Formasyon Sertifika Programı eğitimi aldı. 2018 yılında Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında başladığı doktora eğitimini Temmuz 2022'de tamamladı. 2014 yılından beri özel sektörde çeşitli kademelerde yönetici olarak çalışma hayatına devam etmektedir.

